

COLLEGIUM MEDICUM PRACTICUM,

Ad Casus Medicinales

TIMÆI von Guldensee.

LIBER I.

De Affectibus Capitis.

CASUS I.

De Cephalalgia biliosa.

Torquatus de Comitibus, Dux Guadagnuoli, Exercitus Imperatorii Campimarschallus Generalis, constitutionis colida & sicca, etatis consistentis, variis corporis exercitiis deditus, cibisque dulcibus, aromaticis & vino generoso gaudens, mense Junio Anni M. DC. XXX. de dolore capitis mordaci & pungente, absque notabili gravitatis sensu querebatur. Facies & oculi ad flavedinem quandam sive colorem citrinum tendebant, somnus erat brevior & interruptus, lingua sicca & amaritudine infecta, pulsus frequens & velox, Urina interdum tenuis & aquea, mox iterum tincta & citrina.

RESOLUTIO.

Optima methodus est, si in explicatione alicujus affectus primò proponamus apparentias & phænomena ejus, cognitio enim illis facilè causam cognoscere possumus; cognita verò & inventa causa alicujus morbi non erit adeo difficile simul contra illum invenire remedia. Quoniam verò Medicus ad ægrotum accersitus non semper phænomena ex ægrotò

vel adstantibus, qui sufficere putant si unum saltem indicent, explicari potest, occasionem quærat interrogandi & inquirendi donec præsentium omnium *φαινομένων*, non advertentibus aliis, exactam consecutus sit notitiam.

Methodum hanc observavit A. N. etiam in præsentia casu primo de Cephalalgia biliosa, in illo enim omnia phænomena recenset, quibus positus non potuit aliter

aliter esse, quin Italus ille laboraverit cephalalgia biliosa; antequam vero resolutionem & *Φαινόμενον* explanationem hujus affectus aggrediamur, pauca ex œconomia animali præmittenda. Notum quod sanguis ex sinistro cordis ventriculo pro nutritione & conservatione distribuatur per totum corpus, & quidem per duos ramos ascendentem & descendentem: per ascendentem vehitur sanguis ad partes superiores, per descendentem ad inferiores; de Transportatione sanguinis per ramum ascendentem præprimis hic aliquid dicendum; quia verò non quilibet sanguis ita commode pervenire potest ad partes superiores, ejus constitutio diligentius rimanda. Secundum Aristot. autem sanguis humor est non homogœneus i. e. constans particulis diversæ figuræ, magnitudinis diversæ soliditatis & c. Verum si secundum Recentiorum opinionem loqui velimus, æque dicere possemus esse humorem homogœneum non ex ea ratione, quatenus sanguis constat particulis æqualibus; sed quatenus diversæ hæ particule in unum conspirant motum, ac non obstante tali diversitate, ordinariam illam circulationem seu sanguinis fluxum & refluxum citra confusionem peragunt partesque ita uniunt; Cum vero juxta naturæ leges subtile præcrasso faciliè ad superiora ascendat, hinc etiã subtilior pars sanguinis, seu particule sanguinis subtiliores & summè agiles per ramum ascendentem facilius ascendunt, dum crassiores partes seu crassior sanguis naturaliter potius inferiora petit, subtilis ille sanguis in ramo ascendente infunditur arteriis carotidibus & cervicalibus, utraq; in minutissimos distribu-

untur furculos (plexus choroides dictos,) qui dum propagantur & explicantur per totum cerebrum etiã membranulis cerebri cingentibus inseruntur, per quarum poros sanguis ille adductus quasi filtratur, relictis crassioribus particulis, quæ vel in cerebri & circumjacentium partium nutrimentum abeunt, vel tanquam à nutritione superflua immediatè ex tubulis in vasa rejiciuntur, vel mediatè anastomoses nempe venas intrant, quo modo ad cor redeunt. Quamdiu igitur sanguis legitime constitutus est & dicto modo versus superiora movetur, tamdiu etiã nemo laborat cephalalgia; quamprimum vero in sanguine particule prædominantur crassiores, pituitosæ, biliosæ i. e. oleosæ & acres, ac cum sanguine versus caput rapiuntur, illæ tanquam peregrinæ inveniuntur minutissimos angustos & improportionatos poros ac tubulos, dum illos ingredi non possunt, vi irruere conantes, molestiam circa fibras vellunt: & in hoc consistit vera ratio solutionis continui, unde dolor seu cephalalgia biliosa à sanguine nempe bilioso hoc est, constante ex partibus partim acris partim oleosis, & tali cephalalgia Italum laborasse ex ante dictis constat, & ulterius per phænomena in proposita nostra historia claret.

Uti igitur medicè procedamus, rectè præmittitur explicatio *Φαινόμενον* inter quæ est (1)

Dolor capitis. Quær. an dolor ille sit symptoma an ipse morbus? R. quia immediatè sequitur continui solutionem, est symptomata; & cum Medici plerique symptomata dividant i. in Actionis læsar,

2. excretorum & retentorum, 3. qualitatibus mutatæ, merito dolor hic ad symptomata actionis læsæ refertur, læditur enim actio, nempe sensatio, id est motus quidam peregrinus & impropportionatus infertur partibus sensu donatis; Dolor est triplex. Pungens seu mordax, distensivus & gravativus: distensivus oritur à flatibus, quia distendunt membranas: Gravativus est ab humore crasso viscido & glutinoso, qui pondere suo quasi premit & dolorem excitat talem; Sin verò particulae sint valde acres, rigidiores, inhaerent potius, pungunt & vellicant, unde dolor mordax & pungens, & quia noster Italus talem dolorem sensit, clarum est eum laborasse cephalalgia biliosa, i. e. in ipsius sanguine prædominium obtinuisse particulas acres.

(2.) Absque notabili gravitatis sensu fuit dolor; ut fiat dolor gravativus requiritur humoris pondus & soliditas, (id est, humor viscidus glutinosus;) quia vero ægroti sanguis fuit repletus partibus tenuibus acris & valde mobilibus, non potuit non inde oriri dolor pungitivus & mordax, minimè vero gravativus, particulae enim illæ acres ulterius semper pergunt neque diu in aliqua parte hærent, ut gravitatem talem inducere possint, hinc rectè, A. N. dicit, abest gravitas ob tenuitatem bilis, constat autem bilis partibus quibusdam salinis & quibusdam oleosis, i. e. continet particulas quasdam, teneres & molliores quales reperiantur in oleo, quia autem oleosa simul volatilia sunt, & facile effert vescentiam excitant, ideo illis adjunctæ sunt partes quædam aurtiores & rigidiores, & hæc facile talem

dolorem pungitivum excitare possent, & istiusmodi particulis constat ignis, hinc si adjicimus sal, potentius urit.

3) *Facies & oculi ad flavedinem quamdam seu colorem citrinum tendebant;* qualis sub cute humor, talis color ipsius cutis, sanguis quamdiu retinet legitimam suam dispositionem & mixtionem tamdiu rubicundus manet, quando verò aliæ ibi admiscuntur particulae ita ut in eo prædominentur, alia fit textura, sicque alius color, hinc Hippocr. dicit, in homine amarum & dulce & alia sexcenta molestiâ non afficiunt, nempe quamdiu legitime inmanent mixta in M, S, ast ubi horum secretum quidpiam fuerit & conspicuum fit, tunc hominem molestia afficit, si igitur color est flavus, E. sanguis biliosus i. e. continet particulas biliosas, h. e. oleosas & acres volatiles.

Qu. hic, Quare oculi & facies præ aliis partibus colore tali citrino inficiantur? R. 1) Quia faciem & has partes præ aliis intuemur. 2) Quia facies est pars vicina cerebro & est pars capitis, caput autem est pars affecta: E. quam facile particulae acres propter vicinitatem isti parti communicari possunt. 3) Quia oculi constant tunicis valde tenuibus: E. facile color humoris subjacentis transparare potest.

4) *Somnus brevior & interruptus.* Somnus est subsidencia pororum cerebri, vigilia verò eorumdem apertio, in somno enim spiritus aliquo modo sunt ligati, s. v. cum sanguine ascendente partes tales acres ad cerebrum transportantur, subsidentes cerebri poros conantur aperire, apertosque

que

que servare, quod etiam propter duritiem & rigiditatem suam ac cerebri molli-
tiam facile producere possunt; si enim
illa particulae essent pituitosae minime
possent. *A vaporibus acerbis & calidis
somnus brevior est & interruptus*, dicit
A. N. ita Veteres saepe ad explicandam
alicujus morbi causam morbificam con-
fugiunt ad vapores & exhalationes, sic-
que putant caput corpori esse instar alem-
bici, ad quem vapores e corpore ascen-
dant ac per ejus poros eliminantur, quasi
extra vasa ejusmodi exhalationes fieri &
per cranium tanquam durum & constri-
ctum os penetrare possent.

*Credimus igitur quod illud quod de-
fertur ad cerebrum, per arterias debeat de-
ferri*, hinc quando istae particulae acres
per arterias apportantur ad cerebrum,
non possunt ibidem intrare poros im-
proportionatos, sicque vi intrantes
talem puncturam & dolorem causantur.

5) *Lingua sicca & amaritudine infe-
cta*, omnes cibi qui assumuntur praese-
ferre amaritudinem non vitio cibi, sed lin-
guae, haec quia spongiosa, rara & multis
arteriis praedita, facile imbibit particulas
illas biliosas per arteriolas cum sanguine
illinc allatas, hinc in omnibus morbis in-
spicienda lingua, quia saepissime ex lingua
sanguinis diathesis cognoscere possu-
mus: his particulis biliosis poris linguae
sen masculi (est enim musculus) intulis,
si particulae ciborum in ore dissolutae ad-
mischentur, in illarum biliosarum poris
quasi includuntur, ita ut nullum in fibril-
lis excitare possit motum, unde motus
qui excitat gustum fit solus a particulis
biliosis, unde omnes cibi manentur

saporem amarum, accedente etiam vi-
tio ipsius salivae, ex bilioso enim & de-
pravato sanguine non potest non fieri sa-
liva biliosa & depravata, hinc depravatur
etiam gustus.

6) *Pulsus frequens & velox*. Quo
sanguis celerius agitatur eo celerior pul-
sus, hinc si sanguini oleosae particulae
acres admischentur, tunc vis augetur, se-
mel autem motae particulae rigidae non fa-
cile ab aliis obviam sientibus obrui, &
in motu suo sisti possunt, & cum sanguis
constans particulis talibus rigidis &
acerbis celerissime cordis perfliant tha-
lamus, pulsus non potest non esse ce-
lerior.

7) *Urina modò tenuis & aquea modo
tincta & citrina*. Urinae color & calorem
non esse causam ex eo cognoscimus, quod
interdum in morbis calidissimis pallida
Urina sit? oritur autem color Urinae cum
sero incoquantur particulae ☉ na & Sul-
phureae. Urinae verò separatio fit in reni-
bus & quidem per precipitationem me-
diante fermento, illud fermentum, si
sanguis est corruptus, etiam facile cor-
rumpitur, & quia in aegrotis nostro
sanguis est corruptus, hinc, dum acro-
res & mobiliiores partes sanguinis raptae
sunt ad cerebrum, reliquae crassiores
propter debile fermentum in renib. non
potuerunt segregari, idè cumulatæ
sunt in tubulis ejus quos obstruxerunt,
unde Urina fuit aquea & tenuis, dum
fermentum istud iterum factum validum,
ejecit simul partes salvas & Sulphureas,
sicq; iterum reddita fuit Urina tincta &
citrina, alia ratio diversi coloris Urinae haec
Ecce 2 esse

esse potest, sanguis per arterias emulgentes ad renes adductus minutissimos ejus ingreditur anfractus seu tubulos, hinc quando sanguis pluribus constat partibus oleosis, facile tubulorum renum aliqualis obstructio produci potest, quoniam particulae oleosae valde sunt iramosae inaequales, & propter hanc irregularem figuram facile in renum cumulantur tubulis, iis inhaerent eosque obstruunt ac ulterius pergere non possunt, & propter hanc obstructionem Urina redditur tenuis & aquea, dum vero particulae aquosae quae sunt flexiles ac omnibus poris se accommodare possunt, continuo tubulos illos permeant, transeundo semper quasdam ramosas & tubulis instar sepi impactas secum ad vesicam ducunt, hinc brevi obstructio illa tollitur, unde Urina non diu manet pallida, sed iterum fit citrina.

Si recensita phaenomena apparent, Medicus certus esse potest, quod dolor sit ex mordacitate bilis; cujuslibet autem morbi Medico cognita esse debent, ut semper aegroto dari possit ansa, hinc Medicus aegrorum dolore capitis laborantem antecedens, statim ex eo quaerere debet, num dolor iste sit mordax seu gravativus, inspicere debet linguam & oculos, saepe enim causam morbi manifestare possunt, pulsus explorare, num placide dormiat vel inquietus sit, Urinam etiam examinare debet, & his apparentibus certus esse potest adesse cephalalgiam biliosam. Explicatis apparentiarum causis jam ad causam ipsam.

Causa autem duplex immediata seu proxima & mediata (seu remota, procatartica & occasionalis.)

Causa immediata est inter quam & morbum nihil intercedit, E. dolor est morbus, & solutio continui est causa immediata, quia inter dolorem & solutionem continui nihil intercedit, ubi enim dolor, ibi solutio continui, non vero est talis solutio aliqua qualis fit ab ente aliquo ut in vulnere, sed talis quae consistit saltem in improporcionado motu filamentorum nerveorum meningum a particulis acris & improporcionatis porulos minutissimos vi intrantibus. Willisius etiam doloris capitis proponit causam tract. de anima brutor, pag. 146. eamque dicit esse distractionem spirituum animalium, per quam distractionem & reliquae convellantur partes ut ita fiat sentatio molesta. Willis. sequitur Anton. le Grand. de causa vera doloris capitis, dum agit; Verum ad illam spirituum fugam esse potius productam a causa morbifica, dum enim fit talium partium vellicatio Spiritus ad talem explosionem invitatur; sic in epilepsia est talis spirituum explosio illorumque distractio, & tamen illam distractionem non sequitur dolor, dd. in intemperie frigida, ubi Spiritus non adeo sunt volatiles, sed quasi sepulti jacent, magnus dolor sentitur, ut in sequenti casu. Unde vero ille dolor? nemo dicit quod a spirituum tali distractione & explosione, cum propter intemperiem pituitosam non sint apti ad illam instituendam, deberent enim esse volatiles.

Causae mediae referuntur vel ad naturales, non naturales & praeternaturales;

ad

ad naturales causas in hac historia refer-
tur.

[1] Temperamentum; fuit enim con-
stitutionis calidæ & siccæ, ut Itali omnes
esse solent propter regionem calidam:
ibi enim terra calidissima est, hinc etiam
multi serpentes reperiuntur, qui amant
calida & fervida, & quia Sol copiose ag-
git in corpora humidum consumitur, un-
de habeat naturam siccam, & pori pro-
pter exsiccationem fiunt valde angusti,
hinc in temperamento calido & sicco
quamfacile prædominantur particulæ o-
leosæ & acres.

[2] Regio; fuit Italus, E. magis pro-
clivis ad intemperiem sanguinis biliosam
acrem & fervidam.

[3] Ætas; fuit ætatis consistentis, quæ
incipit 20. 37. & ad 48. secundum alios ad
50. extenditur, in hac ætate constitutis
quoad nutritionem nihil recedere nihil-
que accedere putat, hinc dicitur ætas
consistens, in qua sanguis facile contra-
hit intemperiem calidam seu biliosam,
cum è contra in senectute facilem, frigi-
dam, & pituitosam contrahamus intem-
periem.

Causæ non naturales sunt 6, aër, cibus
& potus &c. Aër, corrumpitur tali dolore
mense Jun. E. aër fuit calidissimus, qui
relaxavit poros sicque sanguinis motum
agitavit, hinc æstate febres ardentes sunt
satis frequentes, & quia in aëre calido co-
piosa fit insensibilis transpiratio, massa e-
nim valde agitatur è materiâ subtili, hinc
sanguis fit acris, id est, partes volatiles
dissipantur, actiores verò manent in
m. f.

[2] Quoad cibum & potum; fuit u-

sus cibus dulcibus aromaticis, quali au-
tem vescimur cibo talem sanguinem ha-
bemus, si sumimus cibum calidum, san-
guis fit calidus, si salum, sanguis fit sal-
sus & serosus, aromatici auferunt bilem,
quia constant sale volatili oleoso,
dulcia facile fermentant, acidum & acre
continent, hinc facile bilefcunt & ita a-
cre in sanguine cumulant, [3] Quoad
motum & quietem; variis corporis ex-
ercitiis fuit deditus; in confectioe salis
obser vandam, ut 1. diu coquatur aqua
Θ. sa. 2. ut agitetur frequentius, quia per
agitationem volatiles abeunt in auram,
reliquæ acres cohærent, & sic fit sal, eò
modò sanguis noster per varia corporis
exercitia multum agitatur, ita & multæ
partes volatiles dissipentur, unde reman-
ent rigidæ & actiores, sicque fit san-
guis acris; accedit vinum generosum, in
quo est sal quoddam volatile o. o. sum
seu copiosum sulphur. quod bilem auge-
re potest.

Antequam ad signa prognostica tran-
situm faciamus, pauca adhuc de œcono-
miâ animali ad meliorem explicationem,
præmittenda. Debemus semper probe
distinguere inter circulationem ipsius
sanguinis per arterias & venas, & inter
humores circulantes, si illorum humor
circulationem qui nutriunt, cum non in
omnibus locis obser ventur anastomoses
& venæ semper tendant ab angusto ad
angustum, hinc non omnis sanguis
qui per arterias ad omnes partes vehitur
à venis potest recipi per anastomoses
propter copiam & celeriore motum,
sicque, plus sanguis advehitur quam re-
vehitur. Dicendum E. est, quod dum
arteriæ à sanguine extenduntur & por
Eee 3 ape

aperiuntur, internæ particulæ plurimæ fluxiles egrediantur ex poris arteriarum in interstitia fibrarum seu tubulos partium solidarum, quales innumeri in solidis reperiuntur, & quales inveniunt poros tales adhærent radicibus filamentorum, quia vero non omnes adhæretere possunt, superflua ex tubulis in vasa lymphatica recipiuntur non amplius sub forma sanguinis sed lymphæ (in nutritione enim sanguis varie mutatur; vasa autem lymphatica in itinere iterum conjunguntur cum venis, sicque fit humoris circulantis circulatio; quod autem ex tubulis sub forma lymphæ in vasa lymphatica excipitur probatur inde, dum observamus lymphæ motum esse à circumferentia ad centrum, nunquam verò à centro ad circumferentiam, ut ex ligatura tumoris pedum probatur.

Prognost. Rectè dicit A. N. hunc affectum carere periculo, quia respondet ætati, temperamento & regioni, est enim Italus & consistentis ætatis, in quâ ætate & temperamento facilè partes acres prædominantur.

Curatio; (1) Humor ille acris qui est causa solutionis continui, & consequentis doloris evacuandus. (2) Intemperies sanguinis acris alteranda; nam totus sanguis tali laborat intemperie acris, & sic totus esset evacuandus, E. saltem alterandus & temperandus.

Quod attinet primam indicationem; notum varia esse purgantia, quædam enim dicata sunt humori melanchol. quædam bili: quædam pituitæ &c. At diversitas hæc non querenda in qualitate aliqua occulta, sed in ipsa humorum di-

versa constitutione. E. g. bilis quia est valde volatilis, facile sequitur motum cujuslibet purgantis, pituita vero cum non ita mobilis requirit fortius purgantem &c. pro purgante in hoc casu ante omnia convenit Rhabarbarum; notandum etiam hic error eorum, qui putant in omnibus capitis affectibus omnia remedia esse adhibenda in formâ pilulari seu sicca, nulla vero in liquidâ, nam mere est superstitio; liquida enim citius & facilius deduci possunt ad partem affectam longe distantem, quia facilè dissolvuntur, cum è contra sicca diuturnam & longam requirant moram ad sui dissolutionem.

Humor itaque ille acris feliciter ejicitur per infusionem Rhabarbari (ut A. N. innuit) ita videlicet si per noctem infunditur in aqua aliqua destillata, manè saltem parum coquitur, ne partes subules per coctionem abeant in auram, pro majori stimulo & reclusionione additur sal aliquod, ut vel sal tartari vel crem. tartari, est enim instar clavis quod medicamenta referet; idem est si sumitur sal abynth. be tonic. vel aliud alkalitatum, habent enim eandem qualitatem, ex additione salis, quod Rhabarb. melius referetur, ex inde probatur, quia aqua illa cui infunditur, accipit calorem tubicundum, (quod non fit si Rhabarb. solum in aqua destillata infunditur absque sale;) quod signum est Rhabarb. radicaliter esse reclusum.

Infusionem talem Rhabarbari invenies apud Mynsicht, sub formâ Decocti sennæ cum Rhabarb. quod valde tutum.

Fer-

Fervor & acrimonia sanguinis temperatur per aquosa, quod copiosior aqua est minor acrimonia salis, & est contra quo minor copia est major acrimonia; Ita etiam si sanguis lalsedine laborat & abundat ac aquosa adhibentur, tum temperantur salia ut acrimonia non ita possit percipi, rectè igitur A. N. in Julapio suo adhibuit aqu. endiv. lactuc. cichor. quæ sunt ∇ sa & partium acrium motum retardant, addidit acida quædam ut aqu. acet. syrup. granat. berber. illa enim præcipitando salia acrimonia M. S. intemperiam biliosam alterant ac temperant.

Somnus, qui ab exuviis M. S. pungentibus interruptitur, inducitur per medicamenta somnum conciliantia, talia sunt quæ partim oleositate suâ temperant acrimoniam, partim etiam frigida sunt, quæ sistunt motum celeriorum partium sanguinis, quod præstant emulsionibus ex seminibus E, g. α . Semin. 4. frigid. maj. aa. ζ j. præscribuntur autem semina vel cum corticibus seu sine eis, si diuresis simul requiratur cum corticibus præscribenda; illæ Emulsionibus autem habent quandam $\circ^{\circ}$ firmitatem (semina enim omnia sunt oleosa) qua corrigunt acrimoniam M. S. sunt etiam frigida quia lentè incidunt, hinc imbibent motum partium volatilium in M. S.

Externa applicantur præsertim si causa

hæret extra cranium, dictum fuit caput quidem esse partem affectam, verum non quoad omnes partes sed illas quæ gaudent sensu exquisito, ut meninges &c. hinc Q an cerebrum & cerebellum etiam sint partes sensibiles? α . Neg. constant enim filamentis valde mollibus, in quæ nullus sensus (seu dolor cadit, etiam ab ipsis nullus motus ad glandulam pinealem deferri potest; ulterius partes capitis sunt duplices internæ & externæ, seu intra & extra cranium; sensiles intra cranium sunt duæ meninges, pericranium, nervorum tunica &c.

Extra cranium etiam sunt variæ; si igitur partes capitis externæ afficiuntur, tunc adhibentur externa Medicamenta ut in A. N. Verum peccavit A. N. dum in hoc casu adhibuit externa cephalica liquida, illa enim facile in poros & per suturas in caput intrare cerebroque noxam inferre possunt, unde raro perveniendum ad liquida præsertim in tali cephalalgia pituitosa & biliosa, stuporem enim ipsis spiritibus an. inducere possunt. Conveniunt tamen si in forma sicca applicentur ut Ung. alabastrinum, quod etiam ab ipso A. N. valde deprecatur, vel herba sicca applicari possunt, &c.

Dietam accurate describit A. N. vitandum vinum, quia facile fermentat & bilem auget,

CASUS

CASUS II.

De Cephalalgia pituitosa,

HISTORIA.

*Regina Poleien/ Uxor Viri Nobilissimi Domini COSMI à SIMMERN, Au-
lici Casarei, atate sexagenaria, temperamenti humidi & frigidi, tem-
pore hyberno capitis dolorem contraxerat, cum sensu gravitatis & ten-
sione. Aderat & mentis quidam stupor, omniumque sensuum tarditas
& perpetua in somnum propensio, oculi intumescbant, per os, pala-
tum & nares multum saliva & pituita subinde excernebatur: Urina
cruda, crassa & albicans: Pulsus parvus, tardus, mollis & rarus. A
tertiâ horâ noctis usque ad nonam invalcebat dolor.*

RESOLUTIO.

PHænomena, quibus apparentibus
dicimus aliquem laborare cepha-
lalgia pituitosa, sunt

(1) Capitis dolor in specie sensus gra-
vitas & tensio quædam; hic dolor est
contrarius illi in cephalalg. biliosa. Qr.
igitur, unde & quomodo oriatur? R.
Sanguis, constans partibus crassis visci-
dis & ad motum ineptis, ad cerebrum
ascendens, dum intumescunt arteriæ,
infunditur in poros partium imò in ipsos
minutissimos meningum poros, & cum
ibidem propter novum semper insequen-
tem sanguinem partes illæ viscidæ cu-
mulentur & profundius in poros impel-
lantur, fibras aliquomodo quoad situm
mutant, membranas extendunt, unde
dolor talis gravativus; inhærent autem
exuvie sanguinis poris partium intra &
extra cranium; cum vero materia mor-
bifica non sit acris, dolor gravativus
(non acutus) oritur, quasi pondus in-
cumberet capiti.

Tensio indicat copiam materiæ mor-
bificæ, ita enim augentur partes pituito-
sæ ut valde extendant membranas cir-
tratamen corrosionem, hinc tensio illa
non habet conjunctum exquisitum do-
lorem.

(2) Adest mentis quidem stupor; ob
sanguinem valde crassum & ad motum
minimè aptum, & quia ex sanguine cras-
so & viscido crassi degenerantur Spiritus
animales, & in minori copia, hinc men-
tis stupor, quia quamvis anima imperet
excursiones ad partes, propter viscidita-
tem non sunt dispositi ut illas perficere
possint.

(3) *Sensuum tarditas*; quia ad sensus
externos & internos requiritur ætivism
spirituum ut nervos impleant, quo mo-
tus impressi ad cerebrum deferri possint,
cum verò in intemperie M.S. viscida Spi-
ritus sint pauci & flaccidi, omnes motus
sunt tardiores; Ex sanguine etiam de-
bent fieri fermenta v. g. ventriculi, ex
fan-

sanguine verò viscido & crasso non potest non generari fermentum vitiosum ventriculi, & sic etiam actio ventriculi læditur, à fermento tali viscido & ad solvendum inepto dependent cruditates suæ sanguini communicatæ augment intemperiem ejus viscidam; Et sic fermentum vitiosum potest esse causa auctæ intemperiei viscidæ sanguinis, & vicissim intemperies sanguinis viscida potest esse causa fermenti viscidi & corrupti, unde causa potest esse effectus, & effectus potest esse causa. Spiritus quando sunt crassi læditur etiam motus cordis & fit segnior in hoc casu cum adfuerit spirituum paucitas, E. sensuum tarditas, partes enim sufficientes inflari non possunt, quæ motum impressum ad cerebrum deferre debent.

(4) Perpetua in somnum propensio, partim quia pori implentur ab humore pituitoso viscido, partim quia Spiritus non sunt sufficientes, ut poros cerebri apertos servare, eosque inflare possent, quo motus ad cerebrum adferri possint.

(5) Oculi intumescunt, propter impeditam circulationem humorum circulantium, obstruunt enim tubulos, ut non possint excipi à valis lymphaticis & ad cor reduci, unde intumescunt.

(6) Per os, nares, palatum multum pituitæ effluit, quia tanta est copia humoris pituitosi ut etiam ad glandulas salivales copiosè transportetur, unde interdum si humor sit valde vitiosus & glutinosus, oritur totalis obstructio narium quod èdè pejus est, sin vero adhuc fluxilis aliquantulum est, in palatum rejicitur.

(7) Urina cruda, crassa, alba &c. quia tanta est sanguinis intemperies viscida & crassa, ut non solum exuvie illæ pituitosæ ad partes superiores sed & ad renes copiosæ amendantur, ac cum aliis partibus urinam constituentibus excernantur, quia verò in sanguine dominium obtinere exuvie variæ crudæ, crassæ, pituitosæ &c. hinc urina excreta modò fuit cruda, modò alba, modò crassa, &c.

Obj. Non semper in intemperie sanguinis viscidæ redditur urina cruda alba seu crassa, sed sæpe tenuis valde. R. Tunc tubuli renum obstruuntur à materia glutinosa, unde partes remanent in corpore crassiores, tenuiores vero seu serum tenue profluit & ejicitur, unde urina tenuis.

(8) Pulsus parvus mollis & tardus, *Parvus* est (1) quia Spiritus an. in sufficienti copia non influunt in cor seu musculum, pauci enim ex crasso sanguine generantur, hinc etiam in tantum cor non movetur & dilatatur. (2) Ipse sanguis non adeo opus est ad fermentandum hinc manet crassus & tardius movetur in arteriis.

Mollis est quia prædominantur in sanguine partes molliores, pituitosæ, fluxiles.

Tardus quia sanguis ille crassus in arteriis non sufficienter movetur.

Rarus quia partes in sanguine valde inæqualiter accenduntur.

(9) Ab hora tertiâ noctis ad 9, ingravescit dolor; A. N. addit rationem, sed minimè ratio est, experientia enim hoc docuit, desideramus autem rationem quare tum temporis pituita moveatur?

Fff

Rei

Recentiores quia observârunt diversitatem motus humorum in corpore circa meridiem, noctem, diem, &c. dicunt has diversitates dependere ab aliâ materiâ subtili tum temporis influente, partim etiam à dispositione humoris quod uno tempore citius fermentant quàm altero. Observamus autem pro diversitate influxus astralis diversas etiam tum in hominibus tum etiam brutis fieri alterationes. Gallus post meridiem noctis ad clamores irritatur, ratio quia Sol appropinquans noctis frigus propellit, sicque aura illa subtilis novam in Gallo alterationem efficit.

Causam immediata est continui solutio seu tensio, dolor enim est vehemens, sed tensio saltem adest. Mediata proximior est humor pituitosus viscidus.

Mediatae causae sunt vel nat. vel non-nat. & præter nat. Naturales sunt temperamentum humidum & frigidum.

Nonnat, aër hybernus frigidus, is enim faciliè sanguinis motum sistit, insensibilem transpirationem impedit, unde crassae partes in sanguine cumulantur & ipse in crassatur.

Progn. Affectus curatu difficilis est, partim propter constitutionem ipsius subjecti (quia in ætate senili) E nullae exuviae fuerunt in sanguine collectae. 2. Propter constitutionem ambientis aëris, est enim in hyeme, hyeme etiam morbi frigidi difficulter curantur; hoc tempore dicit Hipp. aphor. 40. sect. 2. raucedines & gravedines in valde senibus non coquuntur; coctio vero illa consistit in sanguinis fluxibilitate, in senibus vero quia coctio illa vel deficit vel imbecillis est pro-

pter imbecilitatem fermentorum nempe ventriculi & cordis, E. humor crassus & viscidus faciliè in illis augetur.

Curatio consistit in hoc, 1. obstructio tubulorum cerebri & meningum referenda est. 2. Materia evacuanda, illa vero cum valde crassa & glutinosa sit, non potest commode evacuari nisi reddatur fluxilis, & quia partes crassae coherent, debent divelli ut tandem iterum cum sanguine misceri ac per alvum è corpore eliminari possint.

Obstructio illa tollitur per medicamenta interna & externa; Interna quia longum iter expedire debent usque dum ad partem affectam cerebrum perveniant, debent ita esse constituta, ut non faciliè in motu impedi, sed integris viribus ad cerebrum pertingere possint, talia sunt quae partes habent valde rigidas duras & mobiles, ut sunt communia illa ligna Juajac, sassafras, rad. Chinæ, sarsaparil. cortic. tamarisci fraxini Juajaci &c. hæc enim partes rigidas in se continent, quae non faciliè in suo motu ab aliis occurrentibus inflectuntur; tales rigidae & duræ partes cum sanguine ascendente ad cerebrum adductæ ac in tubulos membranarum cerebri infusæ, rigiditate & duritie suâ humores in crassatos coherentes incidunt, attenuant, dissipant ac fluxiles reddunt, unde faciliè in venas restituntur & è corpore eliminari possunt; hinc decoctum lignorum in omnibus affectibus frigidis viscidis ac pituitosis à Medicis valde recommendatur.

Ligna cum non debeant in fundi in aqua aliqua destillata, (sufficiens enim non est;) substitui debet vinum & addi

sal

sal aliquod alkalinum; addi possunt pro-
hibita medicamenta alia amara, quæ et-
iam constant partibus talibus, quæ abra-
dere possunt humores crassos, ut Card.
benedict. betonic. majoran. &c.

Adhibito decocto alterante purgans
quoddam detur, quod pituita viscida jam
diluta sanguini iterum infundi & elimi-
nari possit.

Externè conveniunt quæ etiam vim
habeat attenuandi, incidendi ac deob-
struendi; adhibentur vel in forma sicca
vel liquida: sicca, ut in cucupha, qua-
lia sunt aromatica, quæ in pulverem cras-
sum scil. rediguntur, & inter linea dupli-
cata constituuntur, illa aromatica con-
stant sale quodam volatili, unde per po-
ros caput intrare ac in tubulis obstru-

ctionem tollere, & quia valde pene-
trantes sunt ac partes acres habeant, humo-
rem in tubulis crassum resolvere & excu-
tere possunt.

A. N. commendat destillatum ex li-
gno sassafras, loco hujus substitui pos-
sunt o. succini, lavendulæ, anthos &
cephalica alia, habent enim vim pene-
trantem hæc o. propter volatilitatem,
hinc etiam facilè sese poris insinuare &
humorem resolvere valent.

Tandem harum viscidarum exuviarum
seu sanguinis pituitosi regeneratio est im-
pedianda, optimè hoc fieri potest, si ha-
beamus rationem fermentorum præpri-
mis in ventriculo, intestino duodeno,
etiam in corde &c.

C A S U S III.

De Cephalæa scorbutica.

Vitiosa illæ effervescentiæ quæ in
scorbuticis deprehenduntur, oriun-
tur ex conflictu salium vitiosorum in M.
S. ex conflictu illo tandem in coagulum
mutantur, in quas partes istud coagulum
defertur, in illis ci uciantes dolores oriun-
tur, qui vocantur dolores scorbutici, hinc
etiam si cum sanguine coagulum istud
seu salia coagulata deferuntur ad cere-
brum, & membranarum seu menin-
gum poros angustissimos ingrediuntur,
ita iis insiguntur, ut etiam vix ab aliquo
medicamento expelli possint, unde vehe-
mentissimus & incurabilis fere oritur

dolor capitis scorbuticus, ut ex sequenti
Historia apparet.

HISTORIA.

Honestissima Fœmina, Ursula Kun-
denreichia, Dn. Melchioris Waa-
pen, Civis & Mercatoris Colbergenfis, p.
m. vidua, constitutionis quidem calidæ &
sicca, multistamen defluxionibus obno-
xia, anno ætatis septuagesimo tertio, sub
initium autumnii in vehementissimum
Capitis dolorē incidit cum vigilis contu-
macissimis, difficili respiratione & cordis
angustiâ ac palpitatione. Facies pallida

Fff 2

cras

erat vel potius livida: Pulsus parvus, debilis & inaequalis; Urina varia, interdum alba & crassa, interdum rubra, turbida, cum sedimento farina laterum non abstermili: Super venit tumor post aurem sinistram qui cum discendi non posset, convenientibus remediis emollitus & apertus est. Profluit materia tenuis, serosa ex flavo nigricans, qualis ichor ab atrâ bile esse solet, sed nullo cum levamine; Servientibus namque in miserram absque ulla remissione doloribus atrocissimis, tandem è vitâ decessit.

Quæ. An illi qui sunt constitutiones calidæ & siccæ etiam obnoxii esse possunt defluxionibus; videtur enim contra naturam esse, cum in defluxionibus magna præsupponatur humiditas? R. Observamus illos homines qui sunt ratoris texturæ & calidioris naturæ etiam obnoxios fieri defluxionibus; illa siccitas vero non est à defectu feri, sed à sanguine acri, & quia laborant tali intemperie acri etiam corpus nutriri non potest; ideo dicimus quod in calidis & siccis naturis non fiat defluxio talis, qualis ab humore pituitoso, sed quoniam sanguis acris seu salia coagulata modò in hanc, modò in aliam ruunt partem & dolorem inferunt, vocamus defluxiones; hinc etiam probè distinguendum inter dolores qui fiunt ab humore pituitoso, & dolores scorbuticos: illi non ita sunt vehementes & controdentes, sed gravativi, interdum nulli, hi vero scorbutici ut ardor, dolor & calor sunt vehementissimi, sicque hi hoc modo obnoxii sunt defluxionibus, qui nempe laborant intemperie acri, talis enim sanguis facilè effervesceat, ebullit & nunc in hanc nunc

in aliam partem ruit. Author hunc capitis dolorem vel scorbuticum propter peculiaria symptomata quæ in hoc dolore, non vero etiam in aliis capitis doloribus observantur, hic enim dolor à salibus scorbuticis valde acerbis ortum habet.

Ad sunt enim (1) Vigilæ contumaciffimæ, salia enim non permittunt ut potri cerebri subsideant, sed semper vellitant, unde spiritus semper turbantur & accurrunt.

(2) Difficilis respiratio; quod symptoma in scorbuticis communissimum est ad respirationem requiritur legitima dispositio musculorum abdominis, quando vero muscoli abdominis referti sunt istiusmodi salibus scorbuticis, (ut in scorbuto) cum difficultate attollunt & sic difficultas oritur respirandi; altera causa, quando ipsi pulmones obstructi sunt: quo ad cellulas vel nervulos à materiâ quadam viscida & crassa, ac ingrediens propter obstructionem non potest sufficiente potos intrare & cellulas omnes instare ac permeare, unde etiam oritur difficilis respiratio in scorbuto; tertia causa, quia sanguis in scorbuticis à motu saltem levissimo facilè effervesceat, hinc si celeritè à corde in pulmones effunditur, pulmonesque non sint rectè dispositi, sed obstructi, sanguis restagnat, quia ipsi obexponitur, quod ita pessime experiantur illi qui scalam ascendunt.

(3) Cordis angustia & palpitatio; Cordis angustia oritur à restagnatione sanguis circa pulmones, & propter sanguinem acrem fibra & nervuli cordis irritantur.

ritantur, & quia spiritus ad irritationem talem accurrunt, læditur motus cordis, sicque oritur palpitatione cordis.

(4) Facies pallida & livida propter insufficientem sanguinis & humorum circulantium motum, unde sanguis ubique fere restagnans redditur impurus.

(5) *Pulsus parvus*; ex intemperie sanguinis, ille enim si præter acrimoniam accipit visciditatem ut in scorbuto fit, tunc in corde æqualiter non potest accendi, unde pulsus parvus & inæqualis; cum vero ex illo sanguine pauci generentur *Spiritus, oritur pulsus debilitas*.

(6) *Urina modo alba crassa, modo rubra, &c.*

Quer. Undecrementa illa quæ in urina conspiciuntur? &c. à vitio effervescentiæ in intestino duodeno, illius effectio est segregare humorem alibilem ab excrementitio, quod etiam fit si duo humores bilis & succus pancreaticus intè manent dispositi, quando vero labem contraxerunt tunc feces manent immixtæ, quæ tuac cum sero partim ad vesicam transportantur, hinc pro diversitate admixtorum urina modo alba, modo rubra &c.

Quia vero sanguis laborat intemperie acris, facile hi humores seu fermenta labem contrahere possunt, quia ex tali sanguine acriori & corrupto generantur

(7) *Alvus sicca & obstructa*, quia illa effervescentia in intestino duodeno non rectè fit propter nimiam visciditatem & aciditatem succi pancreatici, acida enim coagulant, unde scorbutici & melancholici

lici ferè semper habent alvum tardiolem, exsiccantur enim & indurescunt fæces propter visciditatem & aciditatem succi pancreatici.

(8) *Maculæ apparent*, videmus quod guttula alicujus humoris acris si incidat in laminam, corrosionem & maculam producat; eodem modo sanguinis exuvia acris in scorbuticis corrodunt vasa capillaria, hinc ex vasis à sanguine secretæ ac in cutem suffusæ tales maculæ producunt, & pro varietate corrupti sanguinis variant etiam macularum colores, hinc aliæ sunt lividæ aliæ rubræ &c. sæpius à tergo sequentes exuvia secum ducunt exuvias illas cuti inhærentes, unde interdum evanescent, dum vero de novo aliæ extra vasa instillantur, iterum apparent.

(9) *Superveit tumor ad aurem*, is dum apparuit spem fecit convalescentiæ, sed frustra, non enim fuit criticus sed symptomaticus, ac indicavit insignem copiam humoris morbifici, prodiit enim nullo cum levamine, dolor etiam aperto tumore non remisit.

(10) *Humor qui effluxit fuit ichor volat. & sic conclusum*, quod partes activæ & subtiliores sanguinis ejectæ fuerint relicti crassioribus & vapidis, unde facillè potuit sphaelus accidere, omnes enim scorbutici moriuntur sphaelo, sanguis enim fit quasi mortuus & vapidus propter defectum partium activarum, quæ fermentationem illam ordinariam blandam debebant continuare, quæ cessat. Et hæc sunt causæ apparentiarum, quibus præsentibus certò concludere possumus, adesse cephalæam capitis scorbuticam.

Fif 3   *Progno-*

Prognosis. Curatu difficilis est propter sequarationes: 1. propter ætatem, in senibus enim curarationes semper difficiliter instituuntur, (1) afficitur pars nobilis & quidem sine remissione doloris, (2) propter symptomatum congeriem, quo enim plura gravia symptomata adfunt, eò difficilior curatio; facultas vitalis & animalis læditur. Animalis: adfunt vigiliæ per quas spiritus valde consumuntur, dolor [refertur enim ad sensum E. facult. anim.] vehemens; Vitalis: adest difficilis respiratio, pulsus parvus, debilis &c. Urina modo alba modo rubra &c. alvus obstructa, quæ tamen ad naturalem facult. alias referuntur. E. tum liquor animalis tum vitalis afflicti fuerunt.

Causa procatarrctica fuit dispositio calida & sicca, accidit tempus autumnale, autumno autem potissimum scorbutus exacerbatur, cataracti, raucedines, notante Hippocrate valde communes sunt.

Curatio. Methodicè A. N. aggressus est curarationem. Evacuatio duplex est, universalis & particularis, semper universalis præcedat particulari, quod A. N. observavit, dum in curaratione præmisit Enema, præprimis quia alvus etiam fuit obstructa, quo diutius enim durat alvi obstructio, eò magis caput læditur.

Post Enema adhibendum esset purgans; verum cum humor scorbuticus, præsertim cum abundat aciditate, nulli cedat medicamento

purganti, & sanguis melancholicorum & scorbuticorum ita dispositus sit, ut à levissimo purgante fermentet & ebulliat, & patientes gravissima incurant symptomata, unde Medicus accusatur, cum tamen culpa non sit in Medico, sed humore scorbutico plus justo acido; E. A. N. rectè præmisit aliquod præparans, ut nimirum visciditas & aciditas humorum infringatur, partesque oleosæ & astringæ, quo circumsolutio fieri possit, reddantur & restituantur. Præparans tale fuit lenex decocto laxativo, & quidem rectè, abstinendum enim à scamoneatis, diagrid, resinis, helleboro, subtili vero debent apozemata seu decocta ex levioribus purgantibus & humidioribus præparata.

Præmissis his ad symptomata urgentissimum respiciendum, nempe vigiliæ, quod etiam A. N. facit? N.B. licet dolores non cedant adhibitis, tamen non ita facile ad opium confugiendum est, quia enim per vigiliæ spiritus consumpti sunt, opium reliquos, qui tamen pauci, plane extinguere potest. E. nunquam opium adhibendum, nisi vires adhuc sint fortes. Denique quia etiam cerebri capitis & cordis fuit habenda ratio, rectè A. N. adhibuit cephalicæ & corroborantia. Siquæ fecit suum officium, nihilque eorum omisit, quæ in naturæ & artis potestate sita sunt, quia vero ægrota sanguis valde fuit corruptus, extincta est.

CASUS IV. De Hemicrania.

Est vehemens dolor qui dimidiam capitis partem affligit. Quid quomodo hoc possit fieri, quod interdum una pars præ alia laboret? quomodo interdum in capite sinistra pars præ dextra dolore afficiatur, interdum vero dextra relictæ sinistra, ut in hac historia, quasi limites positi essent ipsi dolori? Resp. Si cum sanguine ascendente humores alii vitiosi per arteriolas carotides & cervicales ad cerebrum ducuntur, per has vel illas arteriolas seu ramos tendunt ad hanc vel illam partem, arteriæ vero tum carotides, tum cervicales, in quibus humor vitiosus advehitur, in internos distributæ sunt ramulos, in quibus jam

præsens vitiosus humor faciliorem abitum & convenientiores poros invenit, facilius etiam illos ingreditur, seu jam tendant ad partem sinistram seu dextram; tales pori vero successivè fiunt & facti sunt.

Observamus enim quod hemicrania non una vice inducatur sed successivè, præcedit enim dolor totius capitis vagabundus per intervalla affligens, donec ita sensim pori arteriolarum ad certam partem tendentium adaptantur, in quos subinde humor morbificus ad hanc vel illam partem ruere possit & h. m. hemicrania dextra in ægra nostra fuit inducta.

HISTO-

HISTORIA.

Margaretha Bondin, Illustrissimi Baronis Nicolai Raggens Gubernatoris Halmstadensis in Sueciâ Coniux, calidioris temperamenti & in flore ætatis constituta, per circuitus vehementi capitis dolore afficiebatur in dextrâ potissimum parte: durabant sæpè immensissimi cruciatus per integrum diem, à cerebro ad oculi dextræ radicem pertingentes, tantâ cum savitiâ, ut nec lucem tolerare, nec somnum capere posset, quin & levi tactu exasperabatur malum, ut nec manum ferret, nec pectinem.

EXPLICATIO PHÆNOM.

Adest (1) dolor acutus, quia partes membranose afficiuntur. (2) Dolor tendit ad oculi dextræ radicem, quia habent eandem substantiam, membrana enim quam habet globus oculi, originem habet à meningibus crassâ & tenui; Cum verò humor tendat ad dextram partem, etiam dolor ad dextræ oculi radicem percipitur.

(3) A. N. à contactu exacerbatur, propter mobilitatem salium.

(4) Lucem non fert Ægra propter motum, qui facile exagitat humores vitiosos, à lumine enim agitati Spiritus simul salia illa volatilia peccantia exagitant.

(5) Somnus nullus; propter continuam illam à salibus acris volatilibus vellicationem, quæ poros cerebri non permittit subsidere.

Causa hemicraniæ est humor quidam acris fluxilis simul, qui faciliè in partem capitis infundi potest, hinc etiam Curatio respicit sanguinem fervidiorem.

Qr. An. V. S. recta instituta sit Ægræ? R. Affirm. & quidem summo cum commodo, quia fuit in flore ætatis constituta. V. S. enim fervorem & calorem M. S. refrigerat & temperat, humorumque raptum ad caput impedit, &c.

Rectè A. N. post lene purgans adhibuit sudoriferum aliquod, quia salia sunt valde volatilia, ut etiâ à levissimo motu sudoriferi alicujus possint expelli, & illud eò magis, quod ipsa jam tendat ad circumferentiâ. Reliqua quæ A. N. præscripsit, potius respiciunt ipsum fervorem & intemperiem M. S. calidam & acrem. Et quia dolor in hoc casu fuit urgentissimû symptomâ, rectè A. N. anodyna adhibuit, inter alia etiâ Emplastrû ex verbena: Fortè tantâ huic herbæ in capitis dolorib⁹ adscribit vim, ut etiâ sub pulvinari posita capitis dolorè accere dicat. Optime A. N. adhibuit fermentû, in illo enim aciditas quædam est, mediante qua salia volatilia acris in M. S. præcipitat, eamque ita refrigerat & temperat.

CASUS V.

De dolore Capitis ab ebrietate.

HISTORIA.

Magister quidam Equitum, cuius nomini honoris gratia parco, homo

intemperans, garges atque belluo, fruges consumere natus, cum solenni bibulorum festo, quod bacchanalis vulgus vocat, vino generoso largius se invitasset, in capitis

capitis dolorem incidit, adeo vehementem, ut Cyclopes in cerebrum migrasse putaret, diesque noctesque insomnes duceret, non sine magna mentis anxietate & perturbatione.

RESOLUTIO.

Hic dolor oritur à sanguinis motu perturbato qui præcessit, in vino enim acidum quoddam volatile lateret, quod communicatum sanguini facillè effervescentiam instituit, per illam autem effervescentiam crassiores quædam partes ad cerebrum raptæ cum sint acidæ, facile cum Spiritibus animalibus qui alkalinae naturæ sunt similem effervescentiam in cerebro incipiunt, (omne enim alkali cum acido fermentat) unde lætitia, hilaritas in ebriis; cum etiam hæc fermentatio seu pugna inter acidum & alkali in cerebro non ita diu subsistere possit, spiritus tandem coagulatur ab acido, ita ut non amplius hilaritas sed subsequenter profundus sopor in ebrio deprehendatur, imò sæpe mors, uti & variis Autoribus varia notantur exempla.

Hinc etiam curatio consistit in acidi mitigatione, & spirituum animalium restitutione, quod fit si acidum in cerebro tollatur, fermenta viscerum restituantur, hinc stomachica valde conveniunt accedente aliquo remedio, quod simul fervorem M. S. alteret & temperet.

Quod vero ebrietas ab acido aliquo volatili inducatur, probatur à juvantibus; omnia enim illa quæ destruunt acidum volatile vim habent ebrietatem arcendi & retardandi, unde laudantur amygdalæ amaræ (1) quia $\circ\circ$ tate quæ gaudet acidum illud volatile destruunt & quasi li-

gant. (2) Quia sunt diuretica, hinc humorem ingurgitatum ad vesicam ducunt & cum urina educunt, & hoc si non fiat facillè iste humor ad cerebrum rapitur; ob hanc rationem illa vina quæ aliqualem vim diureticam habent non tam facillè ebrietatem inducere possunt. Quod autem vino acidum volatile insit probatur à spiritu vini, qui nil aliud est quam acidum vini à phlegmate solutum, & ideo Spirit. vin. facillè ebrietatem causatur: Spir. vin. si miscetur cum alkali aliquo tunc facillè coagulatur: si Spir. vin. affunditur Tart. vel alii fixo alkalino & abstrahatur simul, tum manet quidem Spiritus volatilis, sed deperdidit acidum volatile, quod ita probatur, quia sal tartari gravius est factum, ex qua ponderositate concludere possumus aliquid de Spir. vin. recessisse, salique tart. accessisse.

Inter alia Medicamenta quæ arcere ebrietatem etiam sal volatile C. C. est. Spiritus $\circ$ $\times$ ci præprimis potentissimam vim habet acidum volatile infringendi & obtundendi, hinc inter bibendum inditur vino ad gutt. x. xv. ad xx. ubi egregiam habet vim ebrietatem retardandi, ita ut etiam à quibusdam vocetur *der Sauff* Spiritus à Saxon.

Et quia omnia $\circ\circ$ sa acidum vini inebriativum corrigunt, ideo in ebrietate emulsiones adhibentur, ut emulsio amygd. $\circ\circ$ tate enim quam habent emulsiones acidum vini obtundunt. Quam vis etiam ipse Spir. vin. aliquid $\circ\circ$ lum contineat, quod sic probatur. Aq. fort. externè etiam saltem exhibita atrocissimam infert corrosionem, & dolorem propter acidum causticum quod habet. Sic vero Spir. vini & Aq. fort. invicem miscentur
anati-

anaticè & cohobantur, tum aciditas caustica ab oleo Spir. vin. corrigitur ita, ut et-

iam contra multos affectus tuto in corpore assumi possit.

CASUS VI.

De Phrenitide.

Quamdiu sanguis in legitima sua mixtura & motu quoad partes illum constituentes conservatur, tamdiu nulli sang. oriuntur morbi, actionesque vitales manent integre: quamprimum vero ratione mixturæ ac motus mutantur, non pauci oriuntur morbi, actionesque vitales non parum etiam mutantur. Idem possumus dicere de Spiritibus qui constant partibus $\circ\circ$ sis, acris, & ∇ sis, quamdiu hæc illas legitime temperant, harmonice conveniunt, & in unum eundemque motum conspirant, tamdiu etiam Spiritus an. non perturbantur, neque animales actiones mutantur: quamprimum vero in Spiritu prædominantur p. n. acres partes, statim mixtura turbatur, motus læditur ac consequenter læduntur actiones animales. Illa autem perturbatio Spir. provenire potest vel ex sanguine aliisque humoribus, vel ab aliquo extraneo seu extrinsecus accedente. Ex ipso sanguine, quod videmus in paroxysmis febrilibus, imprimis autem in ebriis, ubi sæpius cum sanguine tales heterogeneæ partes, ad cerebrum translatae ac cum spir. mixtæ, mixturam atque motum illorum variè lædunt: & quemadmodum ad sanguinis læsa mixtura & perverso motu dependere dicimus varias febriles effervescencias & ebullitiones, sic etiam a læso spirituum motu eorundemq; mixtura, varia deliria, variæ incalcentiæ, incensiones ac diver-

sæ perceptiones dependere possunt; in ebriis propter multas heterogeneas partes communicatas (spirit. an. confusè in cerebro moveatur, ita ut tumultuoso impetu incidant & impellantur in glandulam pinealem, quæ ideo in nullo certo motu conservatur, sed hinc inde fluctuans occasionem menti præbet, ut variè circa actiones animales erret, variasque perceptiones habeat, anima enim judicat secundum motus allatos. Ast in perturbatione spirituum an. nulli certæ ordinariæ adferuntur motus. E. & nullæ ordinariæ cogitationes & perceptiones oriuntur.

A causa extranea & mixturâ spirit. an. lædi possunt, nempe à certa aliqua materiâ subtili, observamus enim quod sæpe diebus canicularibus in canibus spiritus ita turbentur, atque in motu lædantur, ut etiam in rabiem adigantur, obviosq; summâ cum ferociâ invadant, à nulla alia causâ, quàm certa aliqua materiâ subtili tam temporis influente, motumque spirituum turbante, id quod etiam certum argumentum esse potest, bruta non opus habere peculiari sic dicta formâ substantiali, si sola illa materiâ subtili in canibus rabidis talesurbationes causare, eosque ita disponere potest ut Δ & ∇ non reformident.

Observandum porro est, spiritus non semper in ipso cerebro perturbari, sæpe enim illa perturbatio fit & incipit in parte

Ggg aliqua

aliqua etiam à cerebro longè remota, & postmodum continuatur, uti observare licet in affectibus hystericis & hypochondriacis, ubi in nervis circa uterum & hypochondria spiritus turbantur, qui ad cerebrum delati similem turbationem spiritibus in cerebro hospitantibus incutiunt, & ita in ordine mutantur ut delirium oriatur. Ex dictis itaque patet, quomodo à materia subtili induci possit phrenitis. Nunc ad ipsam historiam, ubi delirii istius phrenitici principalis causa fuit materia subtilis sub cane influens.

HISTORIA.

Iohannes Bulgrin, Filius Magnifici, & Excellentissimi Viri Dni Andrea Bulgrin, Illustrissimi Principis Pomeraniae in Episcopatu Caminensi Cancellarius, sub caniculam Anni M. DC. XXVIII. nullo alio precedente morbo, vigiliis consummacibus febre continuâ & delirio perpetuo detinebatur, facies saturato rubore conspiciebatur suffusa, oculi torvi, modo fixi, modo vagantes, vociferabatur, à lecto interdum profliens adstantes impetebat: interrogatus respondebat cum iracundia, dictorum gestorumque omnium immemor.

RESOLUTIO.

Ut à materia subtili Phrenitis induci possit requiritur eetta spirit. dispositio, quæ cum non in omnibus sit una eademque, etiam unus præ altero citius vel rarius Phrenitide corripitur, qui enim sanguinem & spiritus habent valde crassos

tam facile ad tales excandescencias irritari non possunt, ut in senibus; juvenes verò cum habeant sanguinem calidiorem & fervidiorem, facilius Phrenitici fiunt; quia spir. illorum ita dispositi sunt, ut facile in talem excandescenciam à materiâ subtili adigi possint; & hæc est ratio quare juvenes frequentius, rarius verò senes Phrenitide corripiantur & quare enim inter ipsos juvenes unus præ altero tali morbo laboret: hinc etiam non omnes canes rabidi fiunt sed multi, quia non omnes similem sanguinem & spirit. an habent dispositionem.

Phænomena. Plures dantur delirii species quædam est sine febre, sed cum furore, & dicitur mania: quædam est sine febre, & furore, sed cum timore & tristitia, diciturque Melancholia: quædam est cum febre continua, & furore, & tunc Phrenitis est. In præsentī casu igitur cum delirium sit cum febre & furore, rectè ab A. N. Phrenitis dicitur. Rationem formalem & causam immediat gravissimi hujus affectus dicunt esse inflammationem membranarum cerebri. Quæritur, quomodo inflammatio ista fieri possit in partibus membranosis? R. à sanguine bilioso, is tanquam summè mobilis è vasis suis effusus ingreditur poros membranarum ibique putrescit, & accenditur, accensus ascendit spiritus, unde delirium, & quando cum sanguine refluxo cordi communicatur, simul febris oritur; verum si sanguis effusus ita putresceret, & accenderetur, multi phrenitidem procedere deberent morbi, præprimis vehemens dolor capitis, quod tamen non fit, cum phrenitis ex improvise

vifo inducatur. Dicimus igitur, quod quidem phrenitis interdum ab inflammatione tali cerebri oriri possit, talis autem inflammatio aliter fit ac veteres explicant. Potius oritur quoties corpuscula triangularia incidunt in poros rotundos, & tunc quilibet porus rotundus tria juxta sese relinquit spatia, propter trinam superficiem, ad replenda illa spatia reliquam, & impediendum vacuum, mater. subt. copiosius influit, partes sive humores illos obstruentes valde commoveret, qui commoti dum pergere possunt, valde turbantur, sicque inflammatio oritur.

Obj. Si inflammatio oritur à certo materię subt. influxu, quare saltem membranulæ in cerebro inflammantur & non simul aliæ partes extra cranium, antequam enim ad internas & in specie ad membranulas materia subt. perveniat, prius externas permeare debet. Quæritur E. quare hæc non potius inflammantur. R. Fulmen destruit ensẽ illam à vaginã, quia in vaginã reperit poros convenientes, quos libere permeare potest; in ense vero dum offendit propter poros irregulares resistentiã, ejus texturam destruit. Ita & materia subtilis quia in partibus extra cranium offendit satis convenientes poros, sine turba illos permeat, in membranulis vero internis cum portiones poris inhzrentes obstant, talem turbam & agitationem subsequentemque inflammationem causat. E. inflammatio in aliqua parte oritur, quoties pori in tantum obstruuntur, ut materia subtilis cum impetu influat, partesque valde move-

at, unde major ebullitio & major calor.

Non tamen hic putandum, quod phren. semper oriatur ab inflammatione membran. cerebri, sed sæpe esse symptoma quod phren. comitatur. Hinc dicimus cum celeberrimo Willisio, causam phrenit. fere semper esse perversum spir. an. motum, quatenus in confusio-nem adiguntur, ac eorum textura mutatur, in st. enim n. spir. influunt ordine certo, in p. n. v. tumultuatè, unde & tam insignes in phantasia & sensibus internis deprehenduntur mutationes.

(1) *Adest febris continua*, propter spir. an. mixturam læsam; eorundemque perversum motum, quia enim in cerebro partea valdè ebulliunt, quædam cum sanguine ad cor ibique simul mixturam sanguin. mutant, unde effervesce. & ebullitio oritur: cum autem continuo tales ebullientes partes sanguini suppeditentur, febris est continua; accedit & dispositio ipsius sanguinis in ætate juvenili, quæ valdè biliosa est, ac quam facile ebullire potest. A. N. habet rationem quæ insufficientis est, non enim explicat quomodo in corde fiat illa effectus vescentia.

(2) *Facies rubet.* Præsertim circa genas propter copiam salium volatilium, illa enim cum abundant in sanguine phrenet. augent colorem sanguinis purpureum, observamus enim in langu. per V. S. evacuato ab injecto sale aliquo volatili colorem rubicundum valde augeri; in artefic. si Elixir propriet. pareretur cum menstruo quodam, quod non sit acidum, observamus inde extrahi

Ggg 2

liquo-

quorem quendam rubicundum; huic si additur sal aliquod volat. ac per aliquot dies in loco calido iterum digeritur; videmus tinturam illam quoad rubedinem valde fuisse auctam à sal volat. sic & quia in phren. sanguis valde ebullit & facies rubet, concludere possumus provenire à copia salium volatilium.

3) *Oculi torvi.* Ob nimium spirit. an. affluxum, ac inde deprehendentem nimiam fibrarum inflationem.

4) Modò vagantur, modò subsistunt: prout spirit. an. ita excandescunt nunc in hanc nunc in illam magis sive minus determinantur partem, sæpius copiosè excurrunt ad oculos unde vagantur, modò pauci unde subsistunt, modò ad artus unde variæ gestulationes, &c.

5) Vociferatur, omniaque cum content. &c. prout enim spiritus incidunt in glandulam pinealem ita & fiunt perceptiones in mente; in Vertig. spir. in gyrum agitati eo modo incidunt in gland. pin. unde mens putat omnia objecta in gyrum agi; in phren. cum adfit magna spirit. excandescencia, variè & confusè in cerebro moventur, variosq; ac inordinatos motus imprimunt, unde mens non potest non confusè judicare nec errores suos cognoscere. Quod mens judicet juxta motus impressos ex hoc etiam potest probari, dum percipimus interdum in somno varios dolores æquales illis ab ense productis, ratio, quia tunc spirit. in glandulâ pineali talem causant motum, qualem alias ensis produceret.

Rivetius movet controversiam, Num

ratiocinatio cum phantasia lædatur in vertigine? Id quidem negat dicens, si hoc esset, Vertiginosi putarent objecta vere in gyrum verti, quod tamen non fit, agnoscunt enim imaginationis errorem, pag. 218 cap. IX. &c. verò, quod utique lædatur, in vertigine nempe exacta & satis vehementi, & quidem in ipso paroxysmo non cognoscunt, errorem, apprehendunt enim alia corpora ut à lapsu caveant,

Cartes. dicit, imaginatio nihil aliud est quam quando mens sese applicat ad vestigia impressa, cum autem mens ita immediate se vestigiis applicare non possit, rectius dicimus, imaginationem dependere à reflectione & pictura quasi spirituum an. in glandul. pinealem, quia verò in phren. spirit. variè & confusè moventur, hinc etiam confusè reflectuntur ad glandul. pinealem, unde confusa & varia sibi imaginantur: illud etiam in insomniis fit interdum, dum spiritus ita inordinatè agitantur, varii motus gland. pin. imprimuntur, unde variæ illæ & ridiculæ in somno connexiones.

6) Dictorum, gestorum immemor; quia spirit. illi valde excandescunt, impingunt in vestigia impressa, eaque occludunt & pervertunt.

7) Urina in hoc affectu ut plurimum est pallida, dicunt provenire ex raptu bilis versus caput, sed ex falsa hypothese, quasi bilis tingeret Urinam, contrarium ex solo sapore demonstrari potest: si enim quædam guttulæ bilis Urinæ inessent, tota amara esset, aliquot enim gutt. bilis totam liquoris mensuram

suram amaram reddere possunt, propter vim sese diffundendi qua pollet; sapor autem Urinæ salus est non amarus. Rectius itaque dicimus in phæn. Urinam esse tenuem & pallidam, quia partes amaræ, quæ debent constituere bilem, sero non incoquantur, sed in sanguine remanent, & ad cerebrum transferruntur.

(8) Phrenet. floccos & legunt & removere conantur, quasi oculis obvolitarent. Quær. unde? R. Anima semper iudicat secundum consuetudinem, hinc quia similes motus & radii à spir. an. in gland. pin. inprimuntur, quales alias fiunt in oculo si flocci reverà obvolitant, sic talis mentis concepius.

Signis diagnostic. non opus habemus, cum recensita sunt quasi pathognom. Prognost. est affectus valde periculosus ratione partis affectæ nobil. afficitur enim cerebrum & spiritus animales.

Curatio. Motus spirituum perversus restituatur, eorumque & sanguinis turbata mixtura redintegretur, sicque delirio & feбри occurrimus, actionesque vitales & animales restituuntur, si enim motus spirit. perversus corrigatur, cessat inordinatus eorum ad cor influxus, sicque cessat febris; quia sanguis in phren. valde ebullit & in motu peccat, indicat revulsionem quæ fit per V. S.

Q. In qua parte instituenda? R. Si Phrenit. originem trahit ex suppressione mensium, hæmorrhoidum, vel lothiorum, tunc semper in pedibus, nunquam vero in brachiis instituenda, quia melius fit revulso versus partes inferiores: sin

vero ab alia causa oriatur, vena aperienda in brachio & quidem Cephalica; multi suadent apertionem venæ cephalicæ in cubito, quia proximè conjuncta est cum arteria subjacente, unde sanguis subtilior felicius evacuari potest, præprimis cum in Phrenitide sanguis peccet ratione subtilitatis. Vid. Exemp. Thoneti. Quia verò Phrenet. valde sunt inquieti, & facile propriis manibus sibi vim inferunt, vulnus in V. S. non debet adeo magnum esse, bene etiã obligari debet Emplastro satis noto ex pilis lepor. album. ovi &c.

Ad sanguinis calidioris versus caput raptum impediendum rectè A. N. Epithema refrigerans & præcipitans ex aqua rosularum & externe adhibuit, postmodum propter nimiam spirit. an. agitationem repellentia tentavit, ac fronti ac temporibus applicavit, reliquis verò diebus resolutentia.

Ad revulsionem præter V. S. & alia tentavit A. N. nempe frictiones, ligaturas, eo modo enim spiritus animales avocantur, & ad consueta monia admonentur. Vesicatoria etiam adhibuit, quibus humor acris non tantum evocatur, sed & spir. in ordinem rediguntur.

Altero post V. S. die A. præscribit lenè purgans, ita nempe bene, omnia enim fortiora & calida purgantia vitanda; passulatum sufficit, vel ejus loco Enema aliquod refrigerans & laxans injici potest.

Vigiliarum etiam ratio habenda, (tanquam urgentiss. sympt.) contra illas A. adhibuit refriger. somnum inducentia ac vires conservantia. Refrigerantia debent esse præcipitantia, ut Salpet. per-

latum, * destill. & diaphor. omniaque ponderosa & gravia, ut margar. corall. omnia testacea, obicem enim ponunt spir. anim. quo minus ita possint excurrere.

Ad sanguin. effervesc. A. commendat vald Ol. perlar. quod duplex est, vel per deliquium, si in loco frigido sive cella liquefceret; alterum per destillationem: dubitamus verò an tales præstet vires quas A. ipsi adscribit, dicit enim A. N. pauculae ejus guttae mirabil. spectac. &c. verum id etiam præstat ~ Urin. E. ex hoc solo effectu tales vires colligere non possumus, melius igitur & feliciter in illa effervesc. sanguinis adhibentur præcipit. & acida.

Causam Phrenet. diximus inflamma-

tionem membran. cerebri. Objectio contra hanc sententiam hæc potest esse; ubi inflammatio, ibi tumor: ubi tumor ibi poror. compressio: ubi poror. compressio ibi spirituum an. influxus impeditus, & sic potius affectus aliquis soporosus oriretur, quam febris & vigiliae, deliria, propter illam compressionem enim partium subsident pori cerebri, unde somnolentia esse deberet. ~. Illa inflammatio oritur à paucis partibus valde volatil, & actibus non verò crassis, unde etiam tentus tumor esse non potest. Sin verò humor aliquis in magna copia instillatur in cerebri membranas, tunc cerebrum comprimitur, ut in apoplexia à lapsu fit.

C A S U S VII.

De Delirio Scorbutico.

HISTORIA.

UXor Zachariae Movii Aromatarii, nulla precedente febre inopinato mentis alienationem incurrebat absque aestu & siti, urinae reddebatur crassa & rubra, pulsus durus & serratilis, qualis in Pleuritide deprehendi solet, in cruribus maculae purpureae & sublividae efflorescebant, gingivis levi contactu sanguinem fundentibus, malum ut subito invadebat, sic præter rationem iterum remittebat.

RESOLUTIO.

Sæpius hoc delirium est periodicum &

affligit per intervalla, nempe pro diversa natura & subtilitate humorum, hinc videmus quosdam delirare in novilunio, alios in plenilunio &c. sæpius etiam hoc delirium ex sanguine incipit, dum nimirum tales partes heterog. ad cerebrum transferuntur, ac mixturam spir. turbant; quod autem hoc delirium fuerit productum ex dispositione scorbuticâ, patet ex maculis hinc inde apparentibus purpureis, & defectu sitis, raro enim in scorbuticis observari solet sitis. A. N. curationem instituit præscribendo antiscorbutica.

CASUS

CASUS VIII.

De Mania.

HISTORIA.

Andreas Alartus, Iuuenis viginti septem circiter annorum, temperamenti calidi & sicci, de capitis quadam gravitate & aurium tinnitu diu conquestus, postquam tempore aestivo vehementiori corporis motu nimium incaluisse, noctesque aliquot insomnes duxisset, multum absurda & inepta loqui & agere cepit eum insigni ferocia, adeo ut obvios interdum invaderet, vestes & tegumenta dilaceraret, per plateas hinc inde vagabundus discurreret, nescio qua subinde seum musitans. Oculorum obtutus videbatur intentus, minax, torvus & truculentus, corporis robur admirandum, ut vinculis vix contineri posset.

RESOLUTIO.

Admiranda est illa animæ passio quam observamus in mania, ita ut etiam inter maniacum & brutum nullâ differentia appareat; antequam verò ad hujus affectus explanationem procedamus, pauca in genere sunt præmittenda.

(1) Quam diu sanguinis fermentatio se juxta naturæ leges habet, tam diu pro rei existentia in cerebro satis feliciter generantur spiritus, illi in ventriculis cerebri sunt quasi in æquilibrio & indifferentia,

ita ut non plures determinentur ad hanc quam illam partem, ad hos sive illos nervos; ita etiam sunt in æquilibrio, ut à nimia etiam causa faciliè copiosius ad hanc quam illam partem determinari possint. Et causæ illæ sunt vel automaticæ, unde diversi motus (nescia mente) producuntur: vel est mentis nutus, qui status vigiliæ est, si n. anima vult, homo est in statu vigiliæ.

Commercium autem inter duas illas substantias materialem & immaterialem, extensam & cogitat, consistit in hoc, ut nempe certi quidam motus corporis certas quasdam in mente excitent cogitationes, & v. v. certæ quædam cogitationes certos pro voluntate mentis motus corporis alligatos habeant; quoad prius corpus agit & mens patitur, quoad posterius mens agit & corpus patitur; præterea nemo non animadvertit multos dati in corpore motus quorum inscicia est mens, & vicissim multos cogitandi modos nihil commercii habere cum corpore. Ut autem eò clarius appareat, in quoniam consistat ille furor mentis & insania, bene est notandum, animi tranquillitatem in eo consistere, quod mens placidè à motibus corporis afficiatur, & quod ope sensorii communis pro sua voluntate determinet spiritus in hos potius nervorum tubulos quam in alios:

id est: Anima tamdiu manet tranquilla, quamdiu motus in corpore fiunt placidè sine tumultu vi & iniuria, & v. v. etiam tranquillitas mentis in hoc consistit quamdiu motus consequuntur motum pro imperio ipsius mentis, mania semper oriri videtur vel à causa externâ aliquâ passionem in anima excitante: sic historiae testantur, à terrore, molestiâ, nimia ira, vindictâ, melancholia &c. exortam esse manium: vel à causa interna, ut à nimio impetu sanguinis producto, à fortissimo quodam fermento, & quoties à causa procatartica fortissimum fermentum in sanguine melancholico generatur, ut inde spiritus tanta vi in ventriculos cerebri vel ipsum cerebrum impellantur, ut sponte suâ sine mentis directione quaqua versum volitent & fugam excutiant; toties & facile mania oriri potest.

Spirituum enim generatio consistit in blanda sanguinis fermentatione, & quamdiu illa durat, spiritus in cerebro retinentur in æquilibrio, quamprimum verò sanguini talis impetuofus incutitur motus à fermento aliquo peregrino in sanguine latente, ut in melanch. cum impetu ruant, in cerebrum simul partes crassiores intrant, unde illa differentia tollitur, & spiritus ita moventur ut non auscultent animæ imperio.

Addendum & hoc, mentem plurimum ex consuetudine iudicare, sic in vertigine ex motu spirituum animalium in gyrum iudicat ipsa objecta, quorum hi simulacra sunt, moveri in orbem; in morbo Regio omnes cibos iudicat amatos: in incubo & partibus amputatis simile quid facit, in incubo enim humor ille vitiosus similem motum spiritibus animalibus

in cerebro degentibus imprimit, quale pondus thoraci incumbere. Causæ procatarticae morbi huius sunt variae res externæ & fortitudz, anni tempus imprimis hinc Hippocr. sect. 3, aphor. 20. Vere inquit quidem mania: quamvis iuxta eundem omni tempore morbi fiant, quod & de nostro effectu verum esse competimus; ætas juvenilis, spiritus viri, ira, excalescencia &c.

Per fermentum, de quo superius, intelligo sat multum & acidum volatile, quo si sanguis melancholicus imprægnatur antea terrestris ad talem raptum fit valde proclivis. Videndum etiam quomodo ira fiat; quoties nempe homo gravi aliqua contumelia, quæ vindictam postulare videtur, afficitur, cum mens circa illud vestigium rerum detineatur, spiritus natus sensorii communis ex certa agitatione orto, per nervorum tubulos in omnia corporis membra ad vindictam insetventia impelluntur; ubi facilè nunc intelligere possumus, spiritus illos per omnia membra influxos sanguinis & humorum circulantium jamdum à fermento (causâ antecedente) motorum motus reddere celeriores; unde majori vi & copia subtiliores sanguinis partes in cerebri ventriculos effunduntur, & cum oscula & pori jam valde diladentur, simul crassiores particulae edeant, quæ cum in motum sint abreptæ, majore jam vi per ventriculos lineis rectis feruntur & in poros quoscunque ruunt; unde sublata spirituum indifferentiâ natus sensorii communis nullam amplius potestatem exercere possunt; sicque fertur equis auriga nec audit currus habenas.

Fomes in aliqua corporis parte existens occasionem præbet morbo huic, tali pacto, quando obstructio fit in tubo aliquo, tum à tergo insequentibus remota injicitur, ita ut sepius quasi faciant circa materiam obstructentem, hæc tamen lege ut subtiliores partes penetrarent & fibras intrent; Quod si fortè alia materia subtilis ab astris, à luna transmittatur, quæ poros harum partium penetrans illas secum rapiat in sanguinem, tunc sanguis celerius movetur, & plures partes ad cerebrum transferuntur, quæ sine mentis determinatione motum suum continuant, quo accidit, ut cum aliis Spiritibus quibus innatant, forte fortuna incidant in aliqua vestigia cerebri antea facta, & menti vivacissimè repræsentent varias species, quæ si menti fuere delectabiles, sequuntur motus huic cogitationi connexi, cantus, saltationes aliaque effecta; Sin verò remanserunt vestigia iræ vel incendii, &c. in quæ Spiritus incidant, & sua reflectione eadem menti repræsentent, sequuntur effecta vindictæ, (ut dilaceratio vestium,) aut fugæ aut clamorum similitudinè, quæ ideis illis antea repræsentatis connecti solebant.

Unde patet, quod mens patiatur à bilis vestigiis cerebro ab aliqua causa impressis, nam quia ex certis cogitationibus certi fiunt in corpore motus, hinc si aliquod vestigium altius & distinctius suâ raritate cerebro sit impressum, quod antea menti admirationem seu perturbationem semel vel iterato repræsentaverit, Spiritus facilius in illud vestigium influentes idem menti continuo repræsentant, unde mens ad consideranda nova obje-

ta difficillimè adduci potest. Quoties nunc sanguis fortè fortuna in majorem motum fuerit abreptus, Spiritus potius per poros iterum cogitatione magis patefactos influunt, quam per alios, & sic in vestigium jam satis paratum potius, quam in alia incidentes mentem circa hoc singulare objectum detinent, & sic propria vi sensorium commune pro suo fluxu dirigentes, menti obtrudunt, quasi imaginem, ac si jam illud periculum antea per illud repræsentatum corpori immineret, & sic mens omnia sua media ad justum ratiocinium non usurpans, in miseriam hujus morbi incidit.

Judicium mentis hic depravatam esse non libenter dicimus, cum mens quæ talis non fallatur in suo judicio; quia optimè adhuc dirigit Spiritus, ac si revera tale repræsentatum objectum requireret, sed quia nos aliorum actiones solemus secundum nostras pro norma determinate, dicimus, illum hominem delirare, cum tamen secundum rei veritatem æque in suis est occupatus & attentus ac nos in nostris sumus; unde manifestum est, vitium in eo saltem consistere, quod mens priusquam Spiritus determinasset, ad causas non respexerit, utrum revera essent ab externis an ab internis productæ, ita ut præcipitantiæ error sit. Omnia itaque sic fiunt quæ lege divinâ, ex certis motibus certæ fiunt cogitationes & v. v. Et quia aliter afficimur, si nobis incendia homicidia, contumeliæ repræsentantur, quàm si omnia fiunt tranquilla; unde sequitur, ut si nunc ab aliqua causa interna æque efficaci, ac externa menti incendia repræsentantur, non mirum esse clamores edi, quia tali repræsentationi illi

H h

mo:

morus naturâ connexi sunt, &c. Mens lege conjunctionis patiens quidem; sed actione suâ in corpus orbata est; ita utrumque pars [pax verbo sit] conjunctionis sit ablata.

Nulla febris adest in Mania, quia hic nullam habemus inflammationem, & sanguinis massa non est adeo turbata, in quo febris consistit essentia, sanguis enim saltem in motu peccat in mania.

Pars affecta est sanguis, motus spirituum in ventriculis cerebri, aliasque indifferens & consequenter ex conjunctionis lege ipsa anima etiam afficitur.

[1] Maniaci sunt valde robusti: robur provenit ex vehementissimo spirituum in musculos influxu, & quia non adeo subtiles sunt, per poros non ita avolant.

[2] Non læduntur facilè à frigore, intensissimum enim possunt ferre frigus, licet denudati incedant, [ita ut etiam multi confugiant ad incantationes, putantes hos morbos provenire à Dæmone:] ratio, quia spiritus aliæque partes per poros cutis emanantes sufficienter movent fibrillas, ut superent quietem ab aëre inductam; vel quia impressio à frigore facta pervenire nequit ad sensorium commune, quia illo magno spirituum motu in cerebri ventriculis radiationes ad sensorium ire impediuntur; vel quia mens ab internis nimium occupata externa minora non attendit, neque frigori illi externo auscultat, ita ut non tanti faciat quietem fibrillarum nervorum.

[3] Adest capitis gravitas & aurium tinnitus, indicium poros satis esse dilata-

tos, ut & partes crassiores cerebrum poterint intrare.

(4) Posteaquam tempore æstivo vehementiori, &c. tum temporis enim materia subtilis copiosius influit, unde major exagitatio. A. N. accusat bilem atram, illi autem constat Θ e & acido volatili, & hoc fermentum tum temporis fuit extricatum.

(5) Noctes insomnes: quia pori valde sunt aperti, motusque sanguinis est vehementens.

(6) Absurda loquuntur: quia spiritus ferocius per meantes cerebrum menti offerunt vestigia antea oblata, hinc judicat mens ac si essent præsentia,

(7) Cum aliquali ferocia: quia illa repræsentatio menti ingrata.

(8) Audax erat vestes &c. nonnunquam invadunt obvios, si verò aliæ imagines offeruntur, mansueti sunt.

Curatu difficilis, sæpius incurabilis, si ab impetu sanguinis sensorii communis fibrillæ quibus suspenditur, disrumpantur, & ea undique ab omnibus spiritibus sine lege moventur, unde nulla connexio in ratiocinio, quia sine connexione nunc hoc nunc illud menti repræsentatur.

Tota curatio consistit in sanguinis & spirituum motu compescendo, quod fit per V. S. ita sit largior si vires permittant.

Vel si pori aliqui sensorii à crassiusculis particulis obstruantur, (exceptis illis per quos spiritus ad vestigia antea animadverta vulgo feruntur:) Mania etiam fit perpetua.

Con-

Conducit aërem imprægnare particulis ex opiatis emanantibus, inter quæ camphora incendi posset, tum quod spiritus dissipat, tum quod sanguinem coagulat, hinc A. N. etiam nitrum adhibuit cum aqua anagallid. compescit enim feruorem spir. & sang.

Longiori V. S. convenit, quia subitæ talis mutatio pressione sanguinis sensibilibiter imminuta vasorum oscula collabi finit, & ad pristinam figuram & magnitudinem duci.

Sanguinis fermentatio sistenda lapidibus pretiosis cum opio. Advertendum etiam ad ipsum fermentum sanguinis,

hinc conveniunt chalybeata, quæ feliciter cum successu usurpantur.

Salis copia acidis fringenda, ut is, nitri, camphor. qui infringunt acrimoniam salinam; acidum verò chalybeatis destruendum: purgantia validiora vitanda, quia sanguinis motum augendo eumque fermentando poros magis releverant, ut ita plures simul & crassiores partes transmittantur ad cerebrum.

Malum facile recrudescit, si nempe oritur ex fomite restagnante in parte aliqua, pro diversa tunc existente materia subtili inficitur in sanguinem, & maniam producit.

CASUS. IX.

De Caro.

HISTORIA.

A Gneta, Viri Magnifici, Generosi & Nobilissimi Dn. Eberhardi Brehmen, Gubernatoris Provincie Narvensis Filia, virgo viginti circiter annorum temperamenti frigidi & humidi, Anno M. DC. XXXV. sub finem autumnæ aëre intempesto, pluvio & frigido, longum iter ex Livonia in Pomeraniam faciens fructibus horariis, & multo lacte tam dulci quàm ebutyrato hinc inde in diversis, præsertim rurestribus, pasta, tandem Colbergam deveniens, de dolore Capitis gravativo aliquandiu querebatur, tandem inopinatò in somnum profundum incidebat, sensu & motu quasi ablato, ut nec vellicationibus nec vociferationibus quantumvis clangorosis exci-

tari posset, acu tamen in plantâ pedis puncta, pedem contraherebat, cæterum oculis clausis instar stipitis aut trunci immota jacebat, nisi quod respiratio aliqua ex parte videbatur libera.

RESOLUTIO.

Intemperies frigida facile potest degenerare in affectum aliquem soporolum; talis casus proponitur nobis in Historia nostra, Riverius sub uno capite omnes affectus soporosus comprehendit. Videamus quomodo & in quo differant affectus soporosi inter se (1) in apoplexia omnes sensus ex. & interni omninò sunt ablati, in præfenti casu non fuit apoplexia quia motus adfuit & respiratio libera. (2) In Leihargo adest febris, delirium, neutrum observatur

Hhh 2 in

in ærotante. (3) Catalepsis est, quando ægrotus servat illum statum in quo est quando tali morbo cortipitur, ut si extendat manum ita servatur, si oculi sunt clausi, manent clausi, sin aperti, manent aperti. (4) Epilepsia semper habet comitem convulsionem; affectus hysterici habent etiam sua peculiaria signa & semper considerata præcedentia signa affectum hystericum, ut dolor capitis lumborum, ventris distensiones, &c. quæ videri possunt apud præcticos. Vid. etiam Barbett præx. pag. 216. fuit igitur Carus.

Carus est continua propensio in somnum, etiamsi excitantur, statim iterum incidunt in somnum.

Causa hujus affectus querenda est vel in dispositione spirituum animalium, vel obstructione pororum cerebri: anima hic non potest accusari, manet enim illa facultas determinandi spiritus versus hanc vel illam partem; nec accusari potest glandula pinealis, illa enim satis apta est ad spiritus in hanc vel illam partem propellendos, modo spiritus rectius sese habeant: nervi etiam sunt illæsi, qui motum possunt deferre, si modo à spiritibus sufficienter instantur, cerebrum etiam non est in culpa quoad ipsam substantiam, sed quoad poros, quatenus illi sunt obstructi, quo minus possint spiritus illos permeare, unde talis propensio in somnum. Rectè E. causa proxima est obstructio pororum cerebri ab humore crasso & viscido; & spirit. an. inopia malum hoc augetur; vigiliæ enim durant tamdiu, quamdiu spiritus animales sufficienti copia generantur & ad partes amandantur, si verò spiritus deficient in

copia non possunt inflare omnes poros, & statim oritur in somnum propensio, illa autem materia obstruens cerebrum, quæ est viscida, colligitur successivè in cerebro propter viscidam intemperiem sanguinis ibique hærens poros obstruit, unde etiam dolor gravativus. Causa enim non tantum obstructio cerebri est, sed & spirituum animalium inopia.

Causa mediata & antecedens sunt vel natural. non-natural. & præternatural. Natural. temperies viscida & pituitosa (sanguis enim talis viscidus sanguis in corpore generatur & cerebro communicatur, pori carotidum & cerebri plus justo dilatantur, meatus à crassis partibus occupantur. Adest spirituum an. inopia, quia ex sanguine crasso & viscido non possunt elici in sufficienti copia partes illæ volatiles seu spiritus; peccant etiam spiritus an. in motu quia sunt crassiores, hinc tardius incedunt, & quamvis corpori motus aliquis imprimatur, non tamen statim accurrunt & irritari possunt, sic quamvis oculis adhibeatur lumen, tamen non vident, licet aures clamoribus repleantur, non audiunt; sed in illis ægris excitandis requiruntur fortiores & violentiores motus, ut puncturæ, si enim isti motus vehementes corpori imprimuntur, tandem spiritus irritantur, ut ad illos influant, quia vero non influunt sufficienter, statim somnus redit. Non natur. aer, autumnus frigidus, sub finem autumnus longum iter fecit, quo tempore sanguis increassari solet, accessit usus fruct. lactis, quæ omnia sanguinem increassant & viscidiorum reddunt,

dunt, anſamque dant ut pituita in M. S. copioſè colligatur.

1) Phænomea. Acu planta pedis puncta pedem contrahit, quia hic motus aliquo modo fortis eſt, hinc ſpiritus influunt, à levi enim motu ſpiritus illi craſſi ad influxum irritari non poſſunt.

2) Inſtar ſtipitis aut trunci immota jacebat, oculis clauſis, propter defectum ſpiritus, an. quia non poterant inflare partes.

3) Reſpiratio libera. Qr. quare? cum enim omnes actiones & ſenſus tum intum externi ceſſent, & pori cerebri obſtruantur, ſpiritus non ſufficienter generantur. E. & reſpiratio ceſſare deberet. & pori quo frequentius aperiuntur, eò facilius aperiiri poſſunt; quia E. ſpiritus à primâ nativitate in nervos & organa reſpirationi dicata, influxere, pori illi valde fuerunt dilatati propter illum ſpir. an. continuum, & ſic quia nervi illi valde ſunt ampli, ſpiritus influunt citra ullâ determinationem ab objecto aliquo ſeu ipſa mente: nec etiam obſtat cerebri obſtructio vel ſpir. an. inopia, ſufficiens enim cavitas relinquitur adhuc in illis nervis quos ſpiritus ingrediuntur, quamvis mens illas non determinet, neque homo audiat, & omnes ſenſus ablati.

Signa diagnof. Ut ſciamus qualis ſit affectus, omnes apparentiæ probè conſiderandæ ſunt.

Prognof. Omnes affectus ſoporofi valde periculoſi & curatu difficiles, quia 1. cerebrum obſtruitur, unde irradiatio in reliquas partes à ſpir. an. poteſt fieri, 2. ſpir. an. qui ſunt Rectores

machinæ pneumaticæ, ſi enim illi in ſuffic. quantitate non influunt, corpus inſigniter læditur.

Curatu difficilioreſ ſunt, quia tota M. S. valde craſſa & viſcida eſt, unde integratio requiritur ad talem temperiem viſcidam debellandam. A. N. ſtatim adhibuit gland. acriorem, quia viſcidus fuit ſanguis, quia etiam propter viſcidiorum ſanguinem in variis partibus ſubcutaneis ortæ ſunt obſtructiones variæ, rectè frictions inſtituit, quibus humores reſolvuntur; pro diſſipanda etiam materia roborantia inſtillavit.

Linguam, palat. theriaca & caſtor; frontem verò & nares &c. inunxit. Dices Theriaca eſt opiatum, quare E. in affectu ſoporoso exhibetur? (1) Diſt. inter theriacam recentem & antiquam, antiqua enim verè vim ſuam opiatam perdidit, recens vero adhuc illâ pollet; (2) in theriaca etiam prædominantur aliæ partes valde calidæ, videmus enim quod ex ulu immodico theriacæ facilè febrem contrahere poſſumus, quia habet tales partes quæ continent copioſè materiam ſubſtant. deber igitur theriaca aliquamdiu ſtare antequam exhibeatur, ſicque adhibita partes volat. penetrant per poros & viſcidam materiam reſolvunt.

Caſtoreum cum fructu fuit adhibitum; conſtat enim partibus valde ſubtilibus volatilibus, (quod ex odore cognofci poteſt:) quæ poros penetrantes ſpiritus irritant, & pituitam reſolvunt. ol. illa externè adhibita, (front. naribus) ut ol. rutæ ſuccini, &c. continent in ſe

H h h 3

ſele

se se insinuant, & pituitam incidunt fluxibilemque reddunt.

Interea nota in affectibus à materia viscida illa esse adhibenda, quæ constant partibus rigidis & duris, interim tamen tenuibus, quæ facillè poris se se insinuare, nec ab aliis occurrentibus in motu suo impediri possunt, talia sunt omnia spirituosa, ut & salia volatilia; aromatica, ligna illa quajaci, sassafras, rad. enul. levist. imperat. herb. beton. meliss. salvia, origan. majoran. thymus, rosmarinus, flor. primul. veris, &c. hæc enim omnia constant part. rigid. & duris sed tenuibus, unde habent vim penetrandi humores crassos incidendi, attenuandi resolvendi & fluxiles reddendi.

(2) Conveniunt medicamenta valde calida, tum actualia, tum potentia: si enim illa calida adhibentur augetur calor in sanguine, unde sanguis crassus resolvitur, fit fluxilis, & pro spiritibus generandis aptus redditur.

Autorem dicit; At si supra omnia, placuit itaque sternutamenta experiri, &c. sternutatoria etiam habent tales particulas rigidas, participant etiam accrimonia quadam, quamprimum enim offendunt membranulas, vellicationem instituunt, & ita Spiritus ad talem motum spasmodicum & excretorium irritant. At non semper tuto sternutatoria adhibentur in his casibus, quia magna fit cerebri commotio, per quam facillè materia illa viscida peccans se se profundius in cerebrum insinuare & apoplexiam inducere posset, ab intempetivo enim sternut. ut multi apoplectici facti sunt, ut testantur historię medicæ, in hoc

tamen casu juvant, & per os & nares multa pituitosa & viscida sunt rejecta; hæc tamen rejecta materia non fuit causa obstructionis cerebri nec in cerebro latuit, sed in glandulis salivalibus & variis interstitiis, in illa enim concussione pori sunt aperti, ut ita humor effluerit.

Postmodum Spirituosa dedit A. N. ut spir. an. melius excitarentur, ac copiosius citiusque generentur: moribundis enim si vini infunditur excitantur quasi ex somno profundiori, illa enim Spirituosa infusa fauces transeundo in cerebrum per poros penetrant, & hinc inde latentes adhuc spiritus excitant, ut quasi reviviscant; si vero usque ad ventriculum perveniant, per poros sanguinem intrant atque illum agitant, motumque de novo sanguini conciliant.

Cum in hoc casu non fuerit obstructio particularis sed universalis, A. N. etiam Enema iussit applicari, subsequenti die recruduit, quia materia morbifica nondum fuit educta. Tandem & A. N. præparantia præscripsit, illa etiam constare debent ex partibus rigidis sed tenuibus, Et præmissio universali purgant. iterum Erthm. & apophleg. commendavit. Ad cerebri corroborationem vero essentia rotism. fuit usurpata, ut & essent. lav. & saly. magist. succ. cornu alcis &c. hæc vero non propter unam eandemque causam cerebro sunt dicata, quædam enim quatenus sunt spirituosa, & sic materiam præbent prognerandis spiritibus: ut sunt rosmarin. lavend. & saly. &c. quædam vero cerebro sunt dicata, quia sunt ponderosa, unde meatus obstru-

structos referant, dum materiam morbificam ex tubulis premunt sua gravitate, ut sunt succin. corall. margar. &c. Optimè etiam in hoc casu exhibent externa, quia simul vim habent ad tubulos penetrandi & visciditatem resolvendi.

Illa mensium obstructio fuit morborum productum in ægrotante, à sanguine crasso & viscido, qui obstruxit oscula valorum, accessit simul inopia spirit. an. qui sanguinis fluxibilitatem conservare debent, si non fit, oriuntur pertinaces obstructiones.

C A S U S X.

De vertigine per consensum ventriculi.

HISTORIA.

Georgius Cyriacus, Iudicis Provincialis Schiefelbeinensis in Neomarchia Præses, per intervalla scotomiam quandam oculis offundi, omniaque in gyrum verti sentiebat, idque potissimum jejuno ventriculo, aderat & nausea & oris amaritudo, absque ullo capitis affectu aut sensuum læsione. Assumpto cibo æssabat malum.

RESOLUTIO.

Duæ vertiginis species occurrunt in praxi, una per essentiam, & tunc causa morbifica latet in cerebro & continuo affligit; altera per consensum, quando ex improvise scotomia corripitur æger & tunc causa non hæret in ipso cerebro sed ab aliis partibus communicatur. Vertigo oritur variis ex causis, Plethorici sæpe conqueruntur de vertigine propter potorum compressionem in cerebro, si enim vasa in cerebro à plethora nimis distenduntur, premuntur intervalla & pori cerebri, ita ut spiritus propter illam compressionem non possint secundum lineam rectam cerebrum omnesque ejus poros permeare, hinc in se invicem resilientes

circumgyrantur & motu circulari moventur, unde vertigo in plethoricis oritur.

In ebrietate vertiginis causa quaerenda est in nimia sanguinis effervescencia, ubi non solum partes subtiliores rapiuntur versus cerebrum, sed & crassiores; in omni enim fermentatione e. gr. cerevisiæ, multi &c. partes sæculentas & crassiores una cum subtilioribus eructare observamus.

Crassiores enim partes semel motæ valde moventur, & longè è centro recedere conantur; sic globulus plumbeus è bombardâ explosus fortius movetur, quam si lignum exploditur vel aliudquid; partes illæ crassæ ad cerebrum rapràè similiter poros ibidem obstruunt, ut spiritus libere non possit progredi, unde resilientes circumgyrantur & vertiginem causant. Eodem modo vertigo producitur in febribus; febricitantes enim præprimis in ipso paroxysmo conqueruntur semper de vertigine, ratio, quoniam in illa febrili effervescentiâ multæ partes crassiores cum subtilioribus per arterias rapiuntur versus cerebrum, ibique

que modo vertiginem inducunt, extra paroxysmum nulla vertigo adest, quia nulla adest effervescencia.

In nostra historia vertigo est per consensum ventriculi, ipsius causa generatur in ipso ventriculo; in quo iste partium consensus consistat alibi dictum; in hoc casu pars recipiens est cerebrum & spirit. an. pars mandans est ventriculus.

Signa tum præcedentia tum præsentia consideranda; Oritur (1) vertigo jejuno ventriculo. A. N. accusat vapores acres ex ventriculo exhalantes & ad cerebrum delatos; verùm tales effumationes non possumus admittere, quia ex ventriculo & aliis partibus nihil potest deferri ad cerebrum nisi per vasa, hinc dicimus causam esse materiam quandam acrem in ventriculo jejuno hospitantem, quæ si nihil inveniatur in quod agat in ventriculo fluctuat & vellicationem instituit, quæ vellicatio seu motus spasmodicus communicatur reliquis Spiritibus in cerebro hospitantibus propter consensum, sic ex particulari convulsione sæpius potest induci universalis: ut colica in infantibus nihil aliud est quam motus convulsivus in intestinis, qui motus postmodum toti corpori communicari potest; & hæc per consensum ventriculi. Explicatio est juxta mentem Willisii. Dicimus vero; interdum etiam hanc vertiginem excitari, quando humor ille acris in jejuno ventriculo relictus effervescens cum sanguine per vasa ad cerebrum deferitur.

(2) Adest nausea: illa oritur, quando superius orificium ventriculi constringitur & clauditur, sin vero inferius vellica-

tar, tunc vomitus oritur, quia tunc motus incipit ab inferiori parte ventriculi ad superiorem, sicque ejicitur quod inest.

(3) Adest oris amaritudo: in quia M. S. valde biliosa & acris, ex tali etiam sanguine acti acres generantur spiritus, propter communionem tunice ventriculi & faucium; ut si fauces irritantur pluma vel digito, facile oriatur vomitus; quoties itaque ventriculus repletur bile & tali humore acti, toties irritatur tunica quæ extenditur ad apicem linguæ, (vertigo plerumque est prodromus apoplexiæ & epilepsiæ,) hinc à quibusdam dicitur parva epilepsia, differunt enim saltem gradibus, &c.

(4) A sumpto cibo cessabat malum; quia à cibus assumptis humor ille acris effervescens & seipsum quasi fermentum in ventriculo temperatur, unde cessat illa vellicatio & sic vertigo; hinc multi non possunt ferre jejunium sed incidunt in vertiginem, & lypothymiam; quamprimum verò cibum assument cessat, quia à cibus ille humor acris temperatur, ut non possit vellicare nervos.

Curatio ab A. N. methodicè fuit instituta.

In ipso paroxysmo videndum, quomodo spir. an in pristinum ordinem redigantur, quod potest fieri per spirituosa, externè balsama possunt applicari; & naribus vel aliis partibus inungi. Extra paroxysmum verò videndum, ut causa morbifica è ventriculo evacuetur, quod potest fieri vel *ἄνω* beneficio alicujus emetici; vel *κάτω* beneficio blandioris cathartici.

Cum

Cum vero humor iste in ventriculo sit valde acris, & sanguis valde fermentetur, metus est, ne à purgantibus vellicatio ista in ventriculo promoveatur, sanguinisque effervescentia augeatur, hinc bene præmittitur præparans aliquod, quod acrimoniam humorum mitigat, talia sunt aquea, quæ diluunt fermenta & partes fermentantes acioresque, unde, A. N. adhibuit ∇ am endiv. acetos. cichor. &c.

Præmissis vero præparantibus optimè purgans aliquod potest dari. Educto per purgans humore in ventriculo peccante, videndum ne causa morbifica regeneretur; quod fit per coctionem juvantia & corroborantia; hinc semper respiciendum ad cerebrum & ventriculum. A. N. pro confortatione præscripsit Electuar. quod ingreditur conserva rosar. vitriolatar. ratio quia acrisa compescuntur per acida.

A. etiam commendavit *Triaxam* quam ingrediuntur multa ponderosa, corall. succ. &c. hæc enim impediunt quominus humor acris in ventriculi cavitate fluctuet. In vicium vitet vaporosa ut lac, capas. &c. omnia acrisa & calida quia sanguinem valde movent & acriorem reddunt.

Exulet *Cypris* intempestiva & *Bacchus*, quia spiritus depauperant, sanguinem movent & spirit. in motu lædunt. Nocent etiam affectiones animi imprimis ita, quia sanguinis motum augens, unde multæ partes heterogenæ ad cerebrum rapiuntur, poros ejus obstruunt, quominus spiritus secundum lineam rectam progredi possint.

A rotarum circumgyratione &c. tanta enim vis est objectorum ut lumen variè ad oculos reflectere possint.

CASUS XI.

De Memorix imminutione.

HISTORIA.

Anno M. DC. LXI. sub finem Hyemis, cujus Austriana & humida fuerat constitutio, Dominus Laurentius Henning, Camerarius Colbergensis, sexaginta trium circiter annorum, curis & animi mœrore aliquandiu affectus, nullo precedente vel comitante morbo in eam memoria imbecillitatem, imminutionemque incidit, ut præteritorum, nisi munitus, agrè recordaretur, quin & præsentium seu dictorum seu factorum subito oblivisceretur, eademque inter-

rogata, per momenta quasi repeteret, salvâ tamen ratiocinatione & phantasiâ.

RESOLUTIO.

In hoc casu proponitur memoriæ imminutio & quidem tanta, ut non tantum præteritorum, sed & præsentium æger obliviscatur.

Præcessit tristitia & mœror. Quar. quomodo à mœrore & tristitia oriatur imminutio memoriæ? &c. plura requiruntur ad felicem memoriæ præparandam [1] cerebri bona temperies, quæ consistit in motu nervulorum tremulo qui confer-

vasis delatus ad cerebrum spiritibus talem motum explosivum inducit, ut tollatur in cerebro indifferentia, & spir. an. cum impetu ruant ad systema nervosum & epilepsiam producant; quæ nihil aliud est, quam violenta & impetuosa aliqua spirituum in nervos explosio. Epilepsia oritur vel ex vitio uteri vel ventriculi, sæpius etiam ex parte valde remota, ut e. g. ex digito, ex quo aura quædam fermentalis cum sanguine ascendit versus cerebrum & epilepsiam inducit. Proponitur in nostro casu Epilepsia ex utero, ubi ex restagnante sanguine generati fuerunt Spiritus acres, qui talem explosivum motum nanciscuntur, sicque indifferentia in cerebro tollitur.

Signa præcedentia quæ confirmant esse Epilepsiam ex utero sunt [1] Dolor circa uter. reg. in pector. utroque ing. & dorso, & inflatio propter sanguinis restagnationem. [2] Cordis palpitatio, illa non debet explicari ex vitio sanguinis sed spirit. an. qui ita cum impetu influunt per nervos cordi dicatos. (3) Respiratio difficilis A. N. dicitur propter vapores ascendentes; sed tales ascensionem vaporum non admittimus, quia cum sanguine per vasa aliquid debet communicari huic vel illi parti. Edicendum est, quod oriatur à restagnatione sanguinis, si enim sanguis in vasis restagnat, partes tanquam à pondere comprimuntur, unde respiratio læditur, ipsum etiam diaphragma est læsum, quia spir. an. ad illud inordinate fluunt; unde liberè moveri non potest, ipse sanguis corruptus si ingreditur pulmones, quia ad motum ineptus, non ita commodè in cellularis dilatari potest, oritur iterum difficilis respiratio.

Nota: Epilepsia ferè semper oritur à fermento quodam peregrino & exotico, cerebro communicato, ut in ira, febrilib. arden. phrenitid. variolis, morbill. &c. illud fermentum potest latere in tubulo aliquo alicujus partis vel uteri vel hepatis &c. etiam per longum tempus sine periculo, illud autem fermentum communicatur cerebro, si sanguis valde ebullit, tunc enim velocissimè perrepat omnes partium tubulos, ac ubi fermentum hæret, secum rapit & cum sanguine ad cerebrum transportat; hinc semper præcedere debet insignis sanguinis motus, ut in febrilibus.

Curatio duplex est in & extra paroxysmum; in paroxysmo videndum (1) ut Spiritus in ordinem redigantur & ad cerebrum recurrant. (2) ut omnes sensus excitentur; fit hoc quando radii luminis obijciuntur ægrotanti; ut Spiritus incipiant fluere ad oculos, aures implentur clamoribus, actria insententur naribus, os aperitur cochlearque ligneum inditur, quod inungi potest ~ unctur. castor. vel alio ~ voluili, frictions instituantur, &c.

Si æger ad se redeat, tum demum habenda est ratio causæ morbificæ, quia verò in hoc casu Epilepsia fuit orta ex obstructione mensium, A. N. exhibuit E-nema ex hysteris quæ plurima emittunt effluvia, quæ effervescentiam novam in M. S. instituere possunt.

Injecto clystere jussit secare venam, non verò in brachio, (quia suppressio mensium revulsionis gratia indica. V. S. in partibus inferioribus) sed in pede venam saphenam; si enim in brachio fuisset V. S. tunc obst. mens. aucta & sanguis

guis versus cerebrum magis fuisset motus. E. semper probe dist. debemus inter plethoram universalem & particularem; interdum enim supprimuntur menses ob nimiam copiam sanguinis seu plethoram, & tunc in brachio V. S. fieri potest, ut imminuatur prius sanguinis copia, ut deinde eò melius & felicitus in pede instituatur, mensesque promoveantur. Post V. S. ad fermentum vitiosum respiciendum, in hunc finem A. N. vinum medicatum præscripsit ex purgant. antepilept. & hysteriis, factò hoc appropriata commendavit nempe graveolentia, quæ spirit. an. efferos reprimunt, in ordinem cogunt & hinc indecurrentes ad quietem disponunt; si enim suaveolentia exhibentur paroxysmus augetur, quia sunt molliora & facile cedunt motus spirit. an. vel etiam spirit. an. alligant; observamus enim si foetida exhibeantur & objiciantur, quod spiritus fugiant & reprimantur, si suaveolentia,

advolant potius: ponderosa illa appropriat succ. matr. perlar. c. al. c. &c. conveniunt [1] quia alcali continent quo acidum imbibunt; [2] propter pondus spirit. an. in motu sistunt.

Ad suppress. mens. A. N. exhibuit pilulas, quas ingrediuntur alogetica, in tali casu conveniunt. Sic qui frequenter usurpant elixir. propriet. facile incidunt in sanguin. fluxum, hinc debent addi myrrha, castor. &c.

Tandem præservationis loco circa phases lunæ suavitè antepilept. quia circa illa tempora sanguiniperegrina corpuscula communicantur, quæ in illo ebullitionem excitare possunt; in juvenalibus enim circa novilunium erumpunt menses, ratio, quia tunc peregrina corpuscula illarum sanguinem & quidem bene dispositum intrant, eumque ita exagitare ac commovere possunt, ut valorum oscula referentur & sanguis effluat, &c.

C A S U S XIII.

De Apoplexia.

HISTORIA.

Egidius von der Myle Senatorii ordinis, & Secretarius Colbergenfis optime meritus, à Serenissimo Electore Brandenburgico ad munus Archivarii vocatus Actis publicis in Archivo Sediensisevolvendis, separandis & in ordinem redigendis ultra trimestre incumbens, ex fœtore quem à situ & squalore fornicibus inclusa volumina contraxerant, in dolorem capitis incidit, mox &

Catharro correptus, cum aëri frigido, funus integerrimi quondam Viri Dn. Christophori Cundenreichii comitatus, se exponeret, domum repetens in foro subito concidit, voce & respiratione intercepta, motuque & sensu omni obolito, paulo post cum stercore è vitâ discessit.

RESOLUTIO.

Antequam stupendi hujus morbi phænomena explicentur, quædam præmittenda tum ex physica generali tum

æco:

œconom. animali. Ex physica generali observandum, dari in hoc universo materiam quandam subtilissimam à Cartesio Ætheream dictam, quæ omnia intervalla replet & poros quos in hoc universo ratione percipere possumus, hinc facile colligere possumus illam debere esse indefinit. figur. indefinit. magnit. &c. hujus autem materiz insensibilis quidem sed intelligibilis cognitio summè necessaria est, utpote sine qua nulla phænomena in hoc universo explicare valeamus. In œconomia animali notum, (1) quod sanguis per ramum ascendentem iuxta naturæ leges ascendat ad cerebrum, ubi per internas arteriolas, carotides & alias quasi transcolatur, ita ut subtiliores partes relictis crassioribus ex poris arteriolarum intrent ventriculos cerebri Spiritusque animales constituent, qui in ventriculis morantur usque dum à mente determinantur. 2) Considerandum mutuam illud commercium inter corpus & animam, illud in quo consistat vid. supra in casu de mania. 3) Sciendum etiam quod mens nostra sæpius judicat juxta consuetudinem & ideo sæpissime falsè judicat, dum judicat secundum motus antea allatos. Ad ipsum affectum jam progrediendum.

Affectus hic dicitur apoplexia, quia subito corruunt qui corripuntur. Phænomena possunt dividi, 1) in præcedentia, 2) in illa quæ paroxysmum constituent, & 3) quæ sequuntur, sicque habebimus causas, differentias & effectus.

Præcedentia signa sunt quæ apoplexiam præcedere solent, suntque ingenii stupiditas, torpor, dolor capitis gravativus, somnolentia, vertigo; hæc

solent esse prodromi apoplexiæ: si igitur Medicus observat quendam de his conqueri, facile & rectè prædicere potest ipsum hominem brevi corripitur fortè apoplexia.

Ingenii stupiditas & torpor fit, quatenus spiritus animales peccant quant. & qual. si enim peccant quant. & in sufficienti copia non adsunt, tunc etiam genus nervosum & fibras nerveas non possunt sufficienter inflare & irradiare, ut motus possint integri deferri ad cerebrum: si spiritus etiam peccant qual. fit ingenii tarditas, quoniam nempe propter spiritus crassos motus & impressiones lentè & interruptè deferuntur ad cerebrum, hinc etiam mens non ita promptè insurgit in considerationem hujus impressionis, quia judicat juxta motum allatum.

Si una cum partibus sanguinis subtilioribus simul crassiores viscidæ rapiuntur, versus cerebrum, tunc pori plexus choroid. plus solito dilatantur, in illa dilatatione partes crassiores viscidæ seu pituitosæ una cum subtilioribus intrant poros meningum & cavitates cerebri, dum verò relinquuntur à subtilioribus, hærent in poris & tubulis, sicque sensim obstruunt cerebrum, cum verò continuo novæ pituitosæ & crassæ cum sanguine ascendente accedunt, obstructio illa etiam augetur, sicque tandem partes extenduntur & fit dolor capitis; quia verò illæ partes cum alaræ non sunt falsæ nec acidæ sed pituitosæ, ideo dolor talis non est pungitivus sed gravativus. Eadem partes crassiores pituitosæ oblinunt superficiem concavam ventriculorum, sicque poros obstruunt licet non in totum

tamen in tantum, ut spiritus animales non possint progredi secundum lineam rectam, unde moventur motu circulari, & representant menti ideam motus circularis, quæ postmodum iudicat ac si omnes res visibiles circumgyrentur, sicque fit vertigo.

Eadem partes crassæ viscidæ & pituitosæ obstruunt tubulos, quia non supeditant convenientem materiam progenerandis spiritibus animalibus hinc omnes pori tubuli non possunt inflari, unde fibrillæ nervæ cerebri sibi invicem ineumbunt, clauduntur, sicque fit somnolentia. Quem hæc explicata symptomata aliquamdiu affecerunt, is tandem ex improviso corripitur apoplexiâ, aboletur sensus & motus remanente adhuc difficili respirations & pulsus.

Et sic omnia quæ in apoplexiâ seu paroxysmo apoplectico occurrunt, possunt explicari (1) per nimiam pororum cerebri & plexus choroid. apertionem & dilatationem: (2) per obstructionem cerebri & principii nervorum: 3) per spirituum animalium paucitatem & crassitatem; & sic nihil in apoplexia occurrit quod non clarè & distinctè possimus percipere & explicare.

Aliter fieri non potest quin corrumpatur æger, quia denegato spirituum animalium influxu relaxantur musculi illi extensores in cruribus quæ debent inflari, ad illorum inflationem autem ingens copia spirituum animalium requiritur, dictum verò spiritus peccate in quant. vel qual. si igitur nulli generantur, etiam nulli possunt influere, si pauci generantur non sunt sufficientes ut magnos illos musculos inflare possint; sensus aboletur ex-

terni & interni, illi enim peragi non possunt citra opem spirituum animalium. Si E. talis sanguis crassus cerebrum ingreditur, qui totam superficiem concavam ventriculorum cerebri oblinat, & obstruit principium nervorum, tunc etiam cessat spirituum animalium secretio, vel si secretantur, tamen secretorum influxus in nervos inhibetur & impeditur propter illam principii nervorum obstructionem, & hæc est ratio, quare sensus ex- & internus cessent, quod non videant, sentiant, nec audiant, &c.

Manet tamen respiratio adhuc; in vulgus etiam notum, quo corpus frequentius exercetur, eò fit robustius; qui sæpius gladios dirigunt manu dextrâ, fortiores sunt in manu dextrâ quam sinistra, & contra: & illa pars præ alia est & videtur etiam major; ratio est, quia partes tales frequentius usurpant contrahunt fibras robustiores, duriores, & crassiores, unde etiam tubuli fiunt majores, ut spiritus animales facilius & copiosius per tales poros apertos influere possint.

Quoniam E. à primis annis spir. continuè fluxerunt in organa seu nervos respiratori dicatos, E. etiam illi nervi præ aliis propt. talem continuum spirituum influxum majores acceperunt poros, hinc quamvis in cerebro spiritibus animalibus denegeret ingress. in poros alior. nervor. ingredi tamen possunt hos valde dilatatos & apertos; sicque manet adhuc aliqua resp. si verò postmod. in cerebro materia morbifica augetur & ibid. partes crassior. successivè cumulantur, tunc etiam tandem sequitur obstructio horum nervorum respiratori dicatos. & sic pro diversitate & copia causæ, resp. erit vel liberior seu diffic. unde

unde Medicus ex respiratione faciliori vel difficiliori in apoplecticis potest prædicere vel materiæ morbificæ in cerebro copiam, vel ejus paucitatem, & mortem, vel salutem; hæc etiam ratio potest esse, quare pulsus manet adhuc in paroxysmo apoplectico.

Jam apoplexia ita potest definiri: est abolitio omnium sensuum ex & internorum, manente difficili respiratione & pulsu.

Dividitur apoplexia in sanguineam, quæ oritur à sanguine in cerebro extravasato & grumefcente; & humoralem seu pituitosam, quæ oritur à lymphæ seu crassa seu fluida; fluida enim etiam potest obstruere & oblinere principium nervorum; de humoralis hæcæus fuit dictum.

Apoplexia sanguinea oritur, quatenus sanguis extravasatur in cerebro, illa extravasatio potest fieri vel à causa aliqua externa, ut percussione, contusione, &c. vel etiam interna, dum sanguis nimis fermentat, & effervefcit, ita enim vasa valde extenduntur & rumpuntur tandem, sæpe etiam vasa in cerebro non rumpuntur, sed eorum oscula aperiuntur, ut sanguis in substantiam cerebri irruat, quia volentibus subtilioribus & aqueis, ibidem sic extravasatus grumefcit, poros ac superficiem ventriculorum cerebri concavam, principiumque nervorum obstruendo spirituum animalium influxum prohibet, ac eo modo apoplexiam producit, unde nullus amplius sensus nullus motus. si talis ruptio seu aperiitio vasorum fit in pulmonibus, vocatur Hæmoptysis, si in vasis mesenterii oritur dysenteria, si in vasis uteri: at si in cerebro, apoplexia, &c.

Notum, quod multi fiant apoplectici, ac extinguantur à globulis proximè prætervolantibus etiam ab ipsis non lædantur, illud fit propter vasorum in cerebro rupturam, sanguinisque extravasationem, quæ non fit extra cranium, sed in ipsâ cerebri substantia, producit autem illa ruptio ab impetuoso aënis motu, materia subtilis enim maximo cum impetu ingreditur cerebrum & vasa, cumque in altera parte non ita commode possit ingredi, sanguinem valde exagitat, & oritur tanta fermentatio & lucta ut vasarum pantur.

Phenomena in hoc casu, (1) ex fecore quem &c. in dolorem capitis incidit: supra dicta huc possunt applicari. Chartacea si diutius servantur in loco uliginoso ubi non liberior datur aëris transitus, tandem si moventur emittunt varia miasmata, quæ corpori & sanguini adstantium modò per poros modò inspirationem communicari possunt, quod etiam factum in hoc casu, ubi partes illæ squalidæ & pituitosæ ex chartaceis exhalantes sese insinuarunt illius viri massæ vel per inspirationem vel poros corporis, sicque partes viscidas & glutinosas in sanguine auferunt, qui talibus partibus squalidis & crassis inebriatus translatus ad cerebrum illius & plexus Choroid. minutissimos poros plus justo dilatavit, poros meningum intravit, unde successivè partes illæ viscidæ cumulatæ sunt, ac obstructio producta, unde dolor gravativus seu idea doloris gravativi menti fuit representata; quoniam verò ex partibus illis crassis & uliginosis spiritus satis lucidi & vegeti, non potuerunt generari quo sanguinis circulum & debitam fluxibilitatem

tem conservarent, sanguis restagnavit, unde producti sunt catarrhi & defluxiones.

Cum aeri frigido se exponeret; partes illæ uliginosæ iterum è corpore partim exhalâvunt, unde cerebrum non ita statim illis fuit repletum, verum accedens aer frigidus illas exhalantes sistebat & repellebat, hinc in magna copia ad substantiam cerebri remeantes principium nervorum obstruxerunt, spirituumque influxum prohibuerunt, hinc subito concidit.

Voce & respiratione interceptâ pessimum fuit signum, quia magna in cerebro fuit copia partium crassiorum & viscidarum, ita ut non tantum poros nervorum potuerint obstruere, sed etiam illos valde apertos respirationi dicatos, sicque indicium fuit materiam morbificam valde esse copiosam, partesque obstruentes valde crassas.

Motu & sensu omni abolito: denegata enim spirituum secretionem vel secretorum influxu, cessat etiam motus.

Cum stertore è vitâ discessit. Respiratione stertoreasemper solet esse lethalis, quia materia peccans profundius nervis impacta est.

Dictum fuit supra, chartacea non solum contrahere squalorem, sed & adstantes inficere posse, exinde patet, si enim in cella seu alio loco, in quo radii solares non ita sparguntur, per aliquot dies reponantur vasa quædam ænea vel stanea, videmus statim ungi peregrino colore vel maculis, &c.

Autor putat cerebrum contraxisse quandam malignitatem; verum omnia possunt explicari per nimiam illam dilatationem pororum plexus choroid. qui inter-

nis constat arteriis & venis & est quasi rete ex arteriis factum.

Signis diagnost. non opus, quia explicatio phænomeni, sufficit.

Signa distinctiva ab aliis soporosis affectibus, 1) distinguitur à *Lethargo*, qui pedetentim invadit, apoplexia vero subito, in lethargo etiam est febris quæ in principio apoplexiæ non observatur; 2) à *Caro*, eo laborantes si vellicantur sentiunt, si vocantur oculos aperiunt, audiunt, ac si acu punguntur membra contrahunt, quod in apoplexia non fit, tolluntur enim omnes sensus & motus; 3) à *Catalepsi*, quia hi non corruunt in terram ut apoplectici, sed manent in tali situ in quo sunt si corripuntur; 4) à *Syncope*, quia in (syncope facies non adeo est colorata ac pulsus ablati, in apoplexia vero pulsus aliquamdiu manet & facies colorata.

Prognosis. A. N. rectè ex Hipp. dicit esse apoplex. fortem & lethalem; fortis vero vocatur si respiratione valde est læsa; levis, si respiratione liberior & pulsus, & si Medicus observat post V. S. respirationem fieri liberiores, salutem prædicere potest; si pulsus etiam bene se habet.

Curatio. Quia propter obstructionem tubulorum & totius cerebri omnes sensus & motus abolentur, videndum quomodo Spiritus possint excitari, & materia morbifica è tubulis excuti, hinc statim jubent Medici instituere ligaturas & frictiones, quia per illa commotiones Spiritus excitantur ac eorum ope materia facilius è tubulis excutitur; oculis offeruntur corpora luminosa, aures clamoribus debent repleri, imprimis apoplectici proprio nomine debent nominari & vocari, quia

quia Spiritus jam ante sunt consueti in illas partes fluere, etiam pori aperti quia sæpius influxerunt, etiam fibræ ita sunt dispositæ ut faciliè talem impressionem sæpius factam melius recipiant & deferant. Naribus acria debent inflari, ut salia volatilia aromar, & quæ habent partes rigidas ut simul obstructions referent.

Applicantur clysteres ex acrioribus, quia illa agitatio multum potest conferre ad ejectionem materiæ; A. N. præscripsit Enema ex volatilibus quæ fermentationem in M. S. possunt instituere & partes crassas dissolvere.

Pulpa colocynth, in petia ligat. *Quær, quare hoc?* R. ne transeant partes crassiores quæ quia nimis acres sunt, faciliè intestinaorum vellicare & exulcerationem excitare possent, lubriciores vero abradunt leviter humores.

Semen fœl. carv. &c. hæc fermentationem in M. S. augent.

Collat. R. ℥x. in minori enim quantitate Enema debet injici ut diutius maneat in corpore, si enim quantitas excedit, iterum effluit, si in minori quantitate injicitur & tunc effluit, malum est signum quia incidat resolutionem omnium partium, & si Medicus hoc videt prædicere potest ægrum non evasurum, adduatur hier. picr. $\circ$ um rutar. castor. &c. qui acrimoniam habent, al' gemmæ ut stimulet.

NB. Si clyster inter horam reddatur, bonum est; si plane non reddatur, malum, quia indicat Spiritus non influere ut motum peristalticum producant.

Clysteribus benè additur aqua benedicta, quæ emetica est, crocus debet infundi in vino postmodum agitatur, & si in fundo residet crocus sive pulvis, tunc

per inclinationem effunditur, ita tamen ut plures partes liquori maneant immixta, liquor ille ad ℥ij. l. iij. additur clysteribus, vid. Rivetium. Non verò hic intelligitur crocus vulgaris; sed ex minerali regno, quia calore sic dicitur: in cæteris ad excitandos ægros nihil omittendum, unde possunt fieri inunctiones, orif. possunt infundi spirituosa; omnia illa quæ capiti solent applicari aromar, & copiosam vehunt materiam subtilem.

Quær, an conveniat V. S. in apoplexia? R. dist. inter apoplexiam sanguineam & humoralem; semper V. S. convenit in sanguinea, quamvis sanguis in cerebro sit extravasatus; verum in pituitosa, si ætas adsit similis, non nisi cum protestatione aliquâ institui debet V. S. imprimis si adsit respiratio stertorea, ne culpa in Medicum redundet. Tandem etiam cucurbitulæ solent applicari capiti vertici, vel etiam circa futuram coronalem; Extremum remedium solet esse, Dicunt, Forestum, Medicum celebrem apoplexiâ correptum monstrasse digitis adhuc locum ubi cucurbitulæ solent applicari, quod tamen adstantes intelligere non potuerunt; Medicus verò post mortem accedens ex adstantium relato faciliè colligere potuit, vitum illum desiderasse adhuc cucurbitularum applicationem.

Quær, An Enemata convenient in paroxysmo apoplectico? R. Enemata sunt duplicia alia lenientia, alia commoventia; lenientia tuto adhiberi possunt quia leniter pituitam educunt, quæ vero præparantur ex acriorib. Catharros augent pulsus imminuunt, ac respirationem difficiliorem reddunt, quia miasmata illa

K k k

fefe

sele insinuant M. S. materia pituitosam valde commovent, ut profundius sele insinuet in nervos patulos respiratori dicatos; E tutius leniens Enema præmitti poterit, quod & monet Hæferus &c. Observamus quod à fortioribus semper pulsus & respiratio imnuantur à corpusculis cum sanguine ad cerebrum delatis, præprimis si intestina fœcibus sint repleta. De vomitoriis similis oritur quæstio; quidam enim approbant, quidam prohibent? R. Seniores Medici jubent abstinere à vomitoriis, dum enim magna vi conantur excutere humores è ventriculo valde commovent musculos, qui cum in apoplexia semper sint resoluti, vomitus redditur difficilior propter denegatum spirituum animalium influxum, unde facile oritur suffocatio; Ideo etiam post cibum assumptum vomitus difficulter excitatur, quia diaphragma nimis comprimitur &c.

Quidam in ipso paroxysmo adhibent purgantia; R. à fortioribus abstinendum, quia intrant M. S. & cum sanguine ad cerebrum delata agitando occasionem præbent, ut materia pituitosa profundius sele insinuet nervis respiratori dicatis; Hinc antequam validus purgata exhibeatur, semper præcedere debent præparantia, ut via ab infarctis liberetur & evacuetur: in ipso paroxysmo vero abstinendum.

Quæ. An, tutò etiam adhibeantur sternutatoria? R. Concedi possunt in Apoplexiâ humoralis, in sanguineâ vero à rupto vase vel effusione sanguinis, nocent, si enim talis partium capitum agitatio & concussio excitatur, tunc sanguis extravasatus fortius adigitur in poros nervorum sicque malum augetur, sanguis enim talis humor non est ut per illam concussionem possit eliminari.

C A S U S XIV.

De Paralyfi.

Spinalis medulla in cerebro distribuitur in duos tunicos, dextrum & sinistrum; si igitur materia morbifica sele insinuet in spinalem medullam, ita ut utrumque truncum obstruat, tunc oritur totalis resolutio; Si vero versus unum truncum derivetur, tunc unius lateris resolutio oritur, quam vocamus Paralyfin; hinc definitur: est abolitio motus & sensus in partibus unius lateris.

Si totus humor vitiosus deserit cerebrum, & ingreditur spinalem medullam, tunc cerebrum in Paralyfi manet immu-

ne; si vero humor ita copiosus est ut post ingressionem in spinalem medullam portio quædam remaneat & nervos quosdam cerebri obstruat, tunc sensuum in & externorum aliqua imbecillitas percipitur in Paralyfi; Si humor vitiosus sit in minori copia, tunc sæpe saltem resolvitur una pars vel unicum membrum, ut pars faciei, sæpius solum brachium, sæpius tantum pes, dum nimirum humor morbificus propter paucitatem deserit alios nervos, & solum hos huic vel alii parti dicatos intrat & obstruit.

HISTO-

HISTORIA.

Nobilissimus Dominus Fridericus à Kleist, Venationum in aulâ Neosiedinensi Magister, ætate sexagenarius, postquam aliquandiu Capitis dolore, oculorum scotomia & vertigine laborasset; subito lateris sinistri resolutione tangebatur, adeò ut nec brachium nec pedem movere posset; sermone tamen & intellectu integru. Latus affectum deprehendebatur actu frigidum, sanum econtrâ calidissimum.

RESOLUTIO CAS.

Causæ naturales sunt temperam, ætas &c. ægrotus fuit sexagenarius, E. temperam. frig. & humid.

Nonnat, fuit deditus venationibus. Præcessit dolor capitis gravativus propter compress. tubulorum cerebri & extensionem meningum à partibus vitiosis viscidis; præcessit vertigo. quia materia morbifica non solum est causa sed & viscida, sicque oblinet superficiem ventriculorum cerebri & poros obstruit in tantum ut Spir. an. qui semper moventur secundam lineam rectam, in tali motu impediatur, dum enim offendunt ad parietes seu poros obstructos, resiliunt ac menti ideam motus ovalis seu circularis repræsentant.

Subito lateris sinistri resolutione tangebatur adeò ut nec brachium nec pedem movere posset; quia materia morbifica occupavit truncum spin. medullæ in latere sinistro, unde similiter brachii & pedis sinistri nervi sunt obstructi.

Sermone tamen & intellectu integris, quia nervi in cerebro post ingressum ma-

teriæ morbificæ erant immunes ab omni labe.

Latus affectum deprehendebatur actu frigidum. Quær. Quare membra paralytica semper sint frigida, cû tamen sanguis arteriosus æquè ad illa fluat quam alia? R. Calor partium non tantum à sanguine est, sed & humoribus circulantibus Spiritus animales, qui sanguinis motum & fluxibilitatem conservare debent: quia E. Spiritus anim. in latere affecto ad partes sufficienter non influunt, hinc motus humorum circulantium segnior est & frigus percipitur.

Calor major in parte sanâ: quia mutatio aliqua oritur in Spir. animalibus, quia enim inæqualiter influunt, etiam in M. S. aliqualis alteratio oritur.

Antequam suscipiatur curatio, Prognost. instituat hoc modo.

Malum curatu difficillimum 1) ratione humoris peccantis, quia est valde crassus & viscidus, (2) ratione partis affectæ, quia truncus Spin. medullæ est obstructus, ad quem medicamenta vix penetrare possunt; si etiam accedit ætas senilis & tempus anni incommodum.

Curatio (1) primæ viæ sunt liberandæ ab infarctu. E. in principio minorativum exhibendum quod etiam fecit A. N. (2) Sanguis frigidus & viscidus corrigendus alterandus & fluxilis reddendus per attenuantia incidentia, cephalica & nervosa generi amica, ut loquitur A. N.

Facta præparatione tali, humor evacuantus, quia vero illud una vice fieri non posset, hinc præstat decoctum seu apozema aliquod cataracticum præscribere, quod singulis diebus ad ℥iv. exhiberi potest.

Kkk 2 Libe-

Liberatis sic ab obstructione poris partium internarum, etiam pori in superficie sunt aperiendi, quod potest fieri per sudorifera, illa debent constare ex partibus duris rigidis, qualia sunt ligna illa usitata, (vulgaria enim sudorifera non sufficiunt,) unde A. N. recte præscripsit decoctum aliquod sudoriferum ex ligno Guajac. sassafras. flor. salivæ & aliis.

NB. Circa præparationem hujus infusi, debet addi Tarr. ad facilitandam extractionem, E. ingredientia debent infundi vino, seu anatica portione vini & aquæ fontanæ; quia partes rigida & duræ non facile suppeditantur soli ∇ æ, siñ vero Tarr. accedat, pori recluduntur & melior fit extractio.

Quoties exhibetur tale decoctum, æger sudare debet in laconico seu arcula; A. N. ad facilitandos sudores ex decocto herbarum vapores suscitavit; Verum præstat ipse Spir. Vin. ritè præparatus, si ille exhibetur eodem modo statim sudor sequitur, insunt enim spiritui vini partes rigida & duriores quæ maj. vim habent quam herbarum partes molliores; herba enim iste constant partibus mollioribus.

Quoniam morbus Chr. est, A. N. pergit & continuat usum Med. præscripsit pilulas ex Extr. solut. & magist. agarici; quoniam vero non prostant in officinis, alia debent substitui; hinc talis formula potest præscribi. $\mathfrak{z}$. Extract. cephal. Mynsicht. $\mathfrak{d}$ j. diagrid. $\mathfrak{gr}$. ij. Ol. stillat. succin. $\mathfrak{gtt}$. ij. in f. pilulæ deurentur fortiter. Vel. $\mathfrak{z}$. Extract. panchymagog. Crollii $\mathfrak{d}$ j. &c. Vel quia peccat humor viscidus $\mathfrak{z}$. Extract. melanag. Mynsicht. $\mathfrak{d}$ j. &c. A. N. ulterius pro roboratione præscripsit *Essentiam ambræ*, verum hujus essentia u-

sum omnes ferre non possunt, habet enim vim inebriativam & sanguinem fermentare facit, omnem enim ebrietatem præcedit fermentatio sanguinis; in sexu feminino plane abstinendum ab usu hujus essentia, ejus loco præscribi & exhiberi potest est tinctura succini ad $\mathfrak{gt}$. xij. vel xv.

Uterius A. N. mixturam quandam adhibuit, quam ingreditur essentia roris marini, verum quia non prostat in officinis nisi ex mandato Medici, etiam hanc formulam imitari non possumus, E. mutanda h. m.

$\mathfrak{z}$. Aq. cephalic. Langii $\mathfrak{z}$ iiß.
Carbuncul. $\mathfrak{z}$ j.
lil. convall. cum urin. destill.
 $\mathfrak{z}$ iiß.
Tinctur. succini $\mathfrak{z}$ j.
Spir. lavend. lilior. convall.
&c.

Potest etiam substitui Spirit. C. C Spir.
* * , $\ominus$ volatile $\circ$ $\circ$ sum
Sylvii.

A. N. nec ingrata fuere ex succino rotulæ; Nota, in quavis intemperie sanguinis frigida & humida, capitisq; morbis frigidis conveniunt hæc rotulæ pro capite. Potest variari hæc formula, ut loco succini $\mathfrak{z}$. Species contra apoplexiam August. l. pulverem Marchion. vel pulverem Marchion. vel pulverem Cephalicum Michaëlis; reliqua possunt in tali dosi retineri, in sexu femin. vero debet omitti ambræ.

Tandem externè A. præscripsit unguentum pro spina latere affecto. Nota, omnia pingua linimenta & unguenta sunt suspecta, quia obstruunt poros, ac insensib. transpirationem impediunt, humoresq; reddunt viscidiores, hinc magis laudan-

laudantur aquæ spirit. spiritus petrales, qui accuntur sale volat. aqua Anhaltina, spiritus convulsivus D. D. W. Spir. formicar. spir. urticæ minoris, addi potest spiritus C. C. spiritus urinæ potest acui sale volat. Spir. ☉ & c. tinctura castorei &c. hæc enim incidunt materiam crassam & viscidam, & abstinendum à pinguibus quæ talem mucilaginem præferunt.

Dietæ accuratè præscribitur ab. A. N.

Qr. adhuc, quare membrum paralyticum in principio intumescit, postmodum vero exarescit, cum tamen sanguis arterio-

sus æqualiter distribuatur tum ad membrum paralyticum tum sanum?

R. Illud provenit à tardiori motu humorum circumstantium, quia enim membro paralytico denegatur spir. anim. influxus, sanguis in tubulis & vasis lymphaticis restagnat, unde sæpe tumpuntur, & lymphæ exstillat, unde tumor. Quia vero postmodum tubuli depravantur & variè mutantur, ideo deficit oppositio succi nutritii, hinc tandem pars illa exarescit & talem maciem contrahit.

CASUS XV.

De melancholia hypochondriaca incipiente cum scorbuto.

HISTORIA.

Anno M. DC. LII. Mense Novemb. admodum Reverendus, Nobilis & Excellentis Dn. Fridericus Rungius, Serenissimi Electoris Brandenburgici Consiliarius intimus, Pomerania Orientalis Cancellarius & Canonicus Colbergensis, Compater, Adfinis & Frater meus honorandus, profundis & assiduis cogitationibus subinde detinebatur, adeo ut ad interrogata aliquando non responderet: aderat sensus gravitatis in capite, obscuritas oculorum, angustia cordis, Hypochondriorum tensiones, macula in cruribus & perpetua in somnum propensio.

RESOLUTIO.

Cartesius dicit, nihil æqualius inter ho-

mines distributum quam mens ipsa, id est, nulla datur differentia inter animas hominum, & quamdiu organa rite sunt disposita, tamdiu animas suas perficit operationes; hinc multa adscribuntur animæ, quæ tamen rectius organis indispositis adscribenda essent. quod enim alii præ aliis gaudeant feliciori ingenio, alii meliori memoria &c. multi tribuunt animæ, cum tamen organorum dispositioni meliori vel debiliori hoc tribuendum esset; qui enim Spiritus præ aliis habent meliores, meliores etiam producunt vel producere possunt actiones. In sætu seu infantibus anima non judicat, & distinctas perficit operationes, non quod mens ita sit disposita, potius quia organa sunt indisposita quæ menti debent inservire, habent enim membra adhuc molliora & mucilaginosa,

Kkk 3 &

& propter talem fermentorum & nervorum mollitiem impressiones factæ distincte non possunt recipi & ad cerebrum deferri, hinc anima etiam in infantibus non potest distinctè judicare, postmodum vero dum mucilago consumitur, partes & filamenta nervique fiunt duriores, tunc organa fiunt aptiora motusque etiam distinctius imprimuntur, unde infantes incipiunt ratiocinari ac distinctius cogitare. In senibus vacillat ingenium, visus imminuitur aliæque plures actiones læduntur, non quod mens senescat, quæ non mutabilis est nec mutatur, sed quia organa mutantur, exsiccantur enim filamenta cerebri & rugosæ fiunt, & quia sic mutatur status pristinus, etiam impressiones non distinctè offeruntur menti, unde etiam distinctè judicare nequit. Si senex haberet oculum ut juvenis, tunc etiam videret ut juvenis, quoniam vero in senectute partes oculi exsiccantur & mutantur, hinc visus etiam imminuitur; E. gr. licet quis sciat pulchrè pingere literas & tamen non habet calamum ritè adaptatum, etiam eleganter literas pingere non potest, cum tamen culpa non sit in scriba sed in calamo; ita etiam de anima procedit hoc; si enim corpus non est aptum, etiam anima suas actiones perficere non poterit, culpa autem non est in anima, quæ non mutatur, sed in organis ineptis.

Quamdiu igitur omnes machinæ nostræ partes secundum naturæ leges manent dispositæ, ac filamenta leviter ac molliter pulsantur, tamdiu etiam juxta naturæ leges actiones fiunt, quamprimùm verò filamenta sunt laxa & fortius pulsantur, tunc incipit delirium, quemadmodum Cithara suavem producit harmoni-

am & concentum, si quoad omnia ritè disposita, si chordæ justam habeant tenuitatem ac debite sint extensæ legitimeque pullentur. Contra verò si hoc non fit, tunc cessante illâ harmoniâ potius dissonantia oritur. De delirio igitur agendum; de deliriis variis actum est hæcenus, sed jam de eo, quod est à timore, tristitia, anxietate, citra tamen manifestam causam; & vocatur delirium melancholicum; melancholici verò dicuntur illi, qui citra manifestam causam incedunt anxii, tristes, timidi, cogitabundi, varias habent cogitationes & phantasmata, possibilia ipsis videntur impossibilia, &c. Dixi sine manifesta causa tristes; qui enim tristis est ex manifesta aliqua causa, vel propter obitum alicujus amici, vel deperditionem bonorum ex incendio, &c. non est dicendus melancholicus adest enim istius tristitiæ manifesta causa.

Deliria varia occurrunt in melancholia, alii enim putant se esse Reges, alii se esse ex vitro conflatos, &c. Ut autem veram melancholiæ causam ac sedem inveniamus, præmittendum, quomodo lex res nonnaturales possint melancholiam inducere; si versamur in aëre lucido & temperato, sumus hilares, quia sanguinem in legitimo fluxu conservat; sin verò sub aëre crasso, nebuloso ac pulvisoso, solito sumus tristiores ac lassitudinem percipimus: hinc palam fit aërem tribuere quid ad melancholicam dispositionem, quatenus nempe aër ille crassus in crassat M. S. ex quo sanguine crasso & sæculento non possunt non generari spiritus crassi, qui minus prompti sunt ad offerendas has vel illas menti ideas, ob quas actiones requiruntur spiritus lucidi ac mobiles.

Crassio-

Crassiores vero hi spiritus semel moti diutius servant suum motum, nec ab aliis in motu impediuntur, ut spiritus lucidi seu subtiles, & hæc est ratio quare melancholici semper cogitent de uno seu altero saltem objecto antea menti representato, si enim spiritus illi crassi semel modificati sunt ab objecto aliquo, tunc semper eandem irradiationem offerunt menti, unde semper idem cogitatur, atque hi m. ær. crassus potest esse causa melancholiæ; illi enim qui habitant in aere subtiliori & calidiori raro fiunt melancholici, qui vero in aere frigido, sæpe.

Cibus & potus; cibus crassus reddit sanguinem crassum, feculentum & admodum ineptum; hinc spiritus animales non possunt ritè secerni & elici. Motus nimis dissipat M. S. particulas volatiles, unde reliquus incrassatur. Quies verò nimia impedit sanguinis volatilisationem, partes activæ à sanguine non extricantur, sicque fiunt Spiritus ad inserviendum menti minus apti.

Hiscæ præmissis rectè in melancholia acculamur sanguinis intemperiem crassam viscidam ac feculentam à vitioso quodam acido, hunc sanguinem crassum melancholiæ causam esse patet variis rationibus, observamus enim infantes lactantes & alios nunquam fieri melancholicos, quamdiu utuntur cibis mollioribus ac fluidioribus, quia sanguis tamdiu ab his cibis non disponitur ad melanchol. Hæmorrhoides supervenientes melancholiæ optimum remedium, quia sanguinis portio crassa ac feculenta evacuatür, hinc reliqua portio melius exaltatur & volatilifatur.

Melancholici si indulgent iræ vel vino

utuntur, facile fiunt maniaci, ratio, quia partes sanguinis crassiores tardius motæ, quamprimum accenduntur ac à vino impelluntur, tunc majori vi & motu moventur, crassæ enim partes semel motæ valde deinde moventur & non facilè impediuntur; si igitur partes crassæ & feculentæ in melancholicis fortius agitantur à vino, & simul spiritus crassi in talem motum vehementem cidentur, cerebri partes variè pulsant ac sic maniam producunt. Hinc etiam maniaci valde robusti sunt, vix à quatuor possunt detineri, ex eâ nempe ratione, quia crassi illi spiritus semel moti magnam habent vim in partibus: peccat enim in Melancholia sanguis crassus feculentus, & partes illæ crassæ segnius moventur sed constanter seu continuatâ serie; in mania verò etiam peccat sanguis crassus & feculentus, sed partes illæ crassæ in maniacis velocissimè moventur.

Ad varias cogitationes requiruntur etiam spiritus animales ritè dispositi; si enim sint nimis subtiles iudicium valde labefactatur, juxta ordinem non promoventur, sed avolant in auras, in febribus ardentibus nimis sunt subtiles, hinc abeunt in auras, tunc etiam conqueruntur de lassitudine, varia etiam oriuntur delicia; si vero sint crassiores ut in melancholicis, tunc tardius incedunt, & semel incidentes in vestigia cerebri ac ab illis reflexi, eandem menti semper representant imaginem, quæ putat tunc illam semper esse præsentem, Spiritus vero determinantur non tantùm à mente, sed & ab objecto aliquo vel in vel externo, imò sæpe à vestigiis ipsius cerebri: hinc si spiritus animales simili modo determinantur à vestigiis, quali

quali modo antea determinabantur ab aliquo objecto, tunc etiam similis imago repræsentatur menti: sic sæpe melancholici imaginantur se videre Diabolum. Quær, An fiat naturaliter? R. affirmando; quia spiritus animales sunt valde crassi & segnius moventur, hinc incidentes in vestigia impressa olim à cornibus tauri, pectore leonis, cauda draconis, variè à vestigiis illis ad mentem reflectunt, unde propter celeritatem cogitationis mens hæc omnia conjungit, & unam ideam format, ut cogitet se videre Diabolum; postmodum autem spiritus non facile cessant à tali repræsentatione, quia crassius sunt, crassiores vero diutius servant motum suum & non impediuntur ab aliis.

Febricitantes & alii ægroti sæpè putant oculis obvolitare muscas vel alia animalcula, quia spiritus animales jam ita determinantur ut antea determinabantur, cum animalcula essent præsentia, & sic menti eandem ideam repræsentant, & quemadmodum multa in insomniis menti repræsentantur à spiritibus incidentibus in vestigia antea impressa, ita etiam in melancholicis fit; Melancholici enim sunt quasi somniantes.

Illam sanguinis crassitiam & fœculentiam in melancholicis oritur ab acido vitioso. Quær, Ubi illud generetur & sedem habeat? Veteres putant causam esse atram bilem, quæ ex sanguine in liene separatur & M. S. iterum communicatur, unde lienem in melancholia semper acculant. Verum cessat schola illa atrabiliaria, esset enim contra beneficium naturæ si lien segregaret extremum, ac iterum M. S. eo inficeret. Non

tamen lien ab omni culpa est, constat enim plurimis nervulis ut spiritus possint copiosius affluere & sanguinem à coagulatione præservare, quo magis enim recedit à corde sanguis, eò magis proclivis est ad coagulationem. Si E. lien laborat vitio vel obstructione, ita ut pori in fibris nerveis lienis obstruantur, spiritus etiam non possint affluere, & sanguinis coagulationem præservare, fluxibilitatemque ejus conservare, unde sanguis redditur melancholicus, hoc est acquirit crassitiam & fœculentiam; (2) acidum illud vitiosum potest etiam communicari M. S. ex ventriculo, si fermentum sit nimis acidum, ex quo chylus corruptus intrat sanguinem qui tunc fit mucilaginosus; (3) etiam ex succo pancreatico si sit nimis acidus, tunc enim incrassat chylum, qui ad sanguinem delatus eum reddit fœculentum.

Acidum autem inesse sanguini melancholicorum probatur à juvenibus, curatur enim Melancholia per volatilia, quæ habent vim fœculentiam illam incidendi & acidum vitiosum infringendi.

Dictum quod acidum istud vitiosum possit sanguini communicari (1) ex liene, (2) ex ventriculo, (3) ex pancreate, (4) illud etiam fieri potest ex tubulo aliquo, sæpe enim obliteratum quod ab ulcere producta fuit melancholia, quatenus nempe acidum vitiosum fuit M. S. communicatum.

Omnia quæ occurrunt in melancholia explicare possumus per sanguinem crassum ac fœculentum, & exinde crassos & in motu tardiores elicitos spiritus; ita per acidum vitiosum, quod sanguinem incrassat, & fœculentum reddit.

Phæ-

Phænomena, quibus se prodit ipsa melancholia, In hoc casu sunt: *Profundis & assiduis cogitationibus detinebatur.* Quia spiritus crassi incidentes in vestigia semper menti repræsentant unam vel talem ideam, & in repræsentatione ista etiam non possunt facillè impediri, quod facillè fieret si essent subtiliores, quamvis etiam alii motus imprimantur, tamen sunt debiliores. A. N. dicit melancholiæ hypochondr. semina in mesenter. lien. &c. Verum est quod Melancholia sæpe trahat originem ex hypochondriis ut mesenter. liene, &c. & tunc vocatur melancholia hypochondriaca, seu per consensum, quia acidum vitiosum ibidem communicatur: Si acidum vitiosum communicatur ex stomacho, vocamus melancholiam per consensum seu stomachicam; sæpe etiam vitio uteri ex restagnantibus mensibus producit melancholia, & sic semper fontem melancholiæ quærimus in illis partibus quæ acidum communicant, quamvis delirium melancholicum proximè à sanguine crasso inducatur.

Pergit A. N. sensimque fumosis exhalationibus caput & cerebrum, &c. Verum tales exhalationes non admittimus, explicari enim non potest quomodo in se extra vasa possint ad cerebrum ascendere: dicendum igitur erit, quod acidum vitiosum incrasset sanguinem, ex quo crassi generantur spiritus, imo etiam ipsi spir. an. quod crasin degenerant & fiunt acidi.

(2) *Ad interrogata aliquando non responderet.* Hoc explicandum est t. per continuum itum spirituum animalium crassorum, & motus de novo impressi de-

biliores sunt, (2) Flacciditas quædam in nervis est, quia spir. illi crassi non sunt sufficientes, ut gener. nervosi tremulum motum conservare, ac nervos ritè extendere ac inflare possint; hinc sequitur quod etiam tonus nervorum labefactetur, quia non rectè sunt extensi. (3) Adest sensus gravitatis in capite. Spir. enim crassi permeantes ipsum cerebr. semper propter crassitiem comprimunt partes & tubulos, unde idea talis gravitatis sensus menti repræsentatur, quia verò talis compressio non fit à reacti, ideo tantùm gravit. adest.

(4) *Visus obscurior, partim vitio spirituum, qui non sunt satis lucidi sed crassi; partim vitio ipsorum in oculis humorum, qui debent esse clari & pellucidi, facillè autem infici & impuri reddi possunt ab acido sanguine; quod fit in melancholia.*

(5) Adest cordis angustia. A. N. accusat vapores in transitu cor lædentes. Verum vapores tales inclusi in vasis vel etiam extra vasa non possunt cordi communicari, sed quicquid cordi offertur est sanguis, qui cum in melancholicis non aptus sit ad ascensionem, nimiam moram trahit in corde, unde talis anxietas oritur; vel anxietas illa oritur, quatenus spirit. nimis crassi nimis coarctent cordis ventriculos, quo sanguis non ita feliciter possit permeare.

(6) Hypochondriorum tensiones. Melancholici semper conqueruntur de inflatione in hypochondr. præsertim sinistro, hinc etiam Medici plerumque lienem accusant. Nos dicimus, quod pars affecta hujus tensionis sit peritonæum; causa humores circulantes: cum enim sanguis à spiritibus animalibus non possit

possit satis conservari fluxilis, unde legnis motus per tubulos extendit membranas & alias partes; ut etiam spirituum animalium prohibeatur influxus, in nimia autem illa extensione illæ partes quæ debent egredi per insensibilem transpirationem retinentur in poris musculorum abdominis ac intestinorum, unde status oriuntur ac observantur qui claustra per-rumpere conantur, in terræ motu fit, dum aër includitur, qui egredi conatur.

(7) *Macula in cruribus.* A. N. dicit ab ebullitione humoris melancholici. & talem ebullitionem particularem in partibus admittimus, non verò universalem: in melancholicis enim sanguis nimis tardè movetur. Oriuntur autem illæ maculæ, dum sanguis ille crassus perveniens ad minima vasa capillaria, restagnat, in restagnatione illa vascula quædam capillaria rumpuntur, unde guttulæ exstillantes in superficie tales maculas constituunt, quæ primo sunt rubræ, postmodum verò dum subtiliores abeunt, mutantur, & sic semper pro varietate humoris variant maculæ illæ in colore; accidit quod sanguis fit scorbuticus, qui cum nimis fit acris facile vasa capillaria corrodere potest, hinc etiam in scorbuticis semper tales maculæ conspiciuntur.

(8) Adest propensio in somnum: quod quidem fit in hoc casu, alias in plurimis melancholicis vigiliæ molestant, quia spiritus animales crassi semel moti continuo moventur: oritur autem hæc propensio in somnum non à vi humorum narcoticâ, ut A. putat, sed à crassis spiritibus, qui cerebrum & ejus tubulos sufficienter inflare non possunt.

Prognosis. Est affectus curatu difficilis & chronicus, quia corrigi debet tota massa sanguinis; ut autem hoc fieri possit requiritur longum temporis spatium.

Curatio. Sanguis crassus & fœculentus indicat attenuacionem ac volatilizationem; acidum vitiosum indicat sui mitigationem; quod si fiat, spiritus animales iterum generantur subtiliores, & ad debitas operationes apti; unde pro incisio- & attenuacione A. N. præscripsit mixturam quandam, quæ corrigat acidum vitiosum constat sale volatili copioso. & Syrup. aperit. cort. citri cochlear. &c. talia hæc continent copiosum sal volatile, Loco hujus mixturæ potest etiam fieri decoctum. Verum melius illa volatilia exhibentur per succos expressos, quia in coctionibus talia volatilia abeunt in auram, E. rectè A. N. præscripsit in forma syrup. quia melancholia est morbus chronicus & tota M. S. corrigi debet, ideo per plures septimanas imò mentes medicamentorum usus est continuandus; unde fieri possunt longa decocta, vel etiam loco decocti destillatum aliquod melancholicum præscribi potest pro aliquot mensibus: rectè etiam suademus usus acidularum quæ participant de Marte, vitriolo & salibus, beneficio quorum corrigunt gluinosam sanguinis intemperiem, illæ enim partes metallicæ omnes corporis mazandros & tubulos angustissimos possunt perreptare, atque humores viscidos obstruentes resolvere & fluxiles reddere. Illa Martialia etiam corrigunt ac destruant vitiosum in sanguine acidum, quod peccat in melancholico sanguine, si enim martialia intra corpus somnuntur, acidum vitiosum agit in illa, siq; tertium

Et

fit & acidum parit. In specie pro morbo hoc profligando conveniunt vomitoria, quia in primis viis solet peccare mucus quidam crassus, qui adhæret parietibus ventriculi & intestin. & fermentationem impedit; pro mucō hoc eliminando non sufficiunt cathartica blandiora, etiamsi adhibeantur, quod tamen præstant fortia vomitoria, in tali enim concussione quem excitant, mucus ille facile abraditur & ejicitur; pro vomitorio tali optimus est Tartar. Emet. Mynf. qui exhibetur à gr. iij. ad gr. iv. ad summum, vel ita promiscuè gr. iij. exhiberi possunt, & Tartar. Emet. Mynf. gr. ij. S. *Brech-Pulver* detur in cochleari cerevisiæ calidæ & postmodum superbibatur jusculum vel cerivisia calida; laudatur etiam Sulph. ꝑ ii. cujus præpar. habet Willif. detur ad gr. v. In melancholia omnibus præferenda sunt medicamenta talia purgantia & iata ob duplicem rationem, (1) quia humores crassos peccantes valde dissolvunt & fluxiles redunt, ita ut rejecti appareant in majori copia; (2) quia etiam curationem quandam politicam perficiunt, dum nimium humores valde tingunt & corrumpunt, ut appareant sub colore viridi, patiens videns illos ita coloratos ab oratis & rejectos humores copiosos putat, & credit, jam omnem vitiosam materiam è corpore esse deturbatam, & sic cessat in patiente illa phantasia & phantasmata, quibus melancholici obnoxii sunt; accedit quod etiã melancholicis & aliis validiora plerumq; expetuntur medicamenta.

Vomitoria etiam illa conveniunt, quia in hoc affectu requirantur medicamenta fortiora, lenia enim nihil præstant, quia S. A. sunt valde crassi, & lento gradu ac-

cedunt, unde non ita facile ad talem spasmodicam contractionem irritari possunt, cum verò fortiora præ aliis irritent fibras, præ aliis etiam convenient.

Præmissis Emetico præparantia exhibenda sunt, Formulam habet A. N. ubi recommendat Syrupum suum aperitivum, & ipsa præparantia fortiora sunt; præparantur vero præparantia illa ex limatura Martis; in hunc usum etiam proficit nonnullis officinis Syrupus aperitivus Mindereti, quod optimum est medicamentum. A. addit etiam Antiscorbutica, quia simul peccat intemperies sanguinis viscida.

Si per aliquot dies continuatum fuerit, aperitivum purgans exhibendum, specif. medicament. est extractum hellebori nigri rite præparatum, dosis hujus extracti est ad ℥j. A. præparat. vid. tract. de morbis venenatis. Recentiores præparant cum Vitrioli, sic enim partes illæ volatiles acres corriguntur.

Nota: sæpius interponenda sunt Ene-mata, Clysteres enim valde proficui sunt in curatione melancholiæ, illorum enim beneficio mucus ille in quo latet acidum vitiosum educit, aciditatem temperando, alvum lubricitando, ac mucum illum fluxilem reddendo.

A. pro corroboratione Electuarium præscribit, quantum tamen possibile à dulcibus & saccharatis abstinendum, siquidem observandum est, quod saccharata acidum vitiosum augeant, ut inde variorum fermentationes vitiosæ orientur; acidum enim illud vitiosum in præparatione à calce acquirunt, unde & saccharata dentes & ossa exedunt.

In casu sequenti etiam commendat

Lil 2

cly.

clysterem, qui potest retineri, vel ad ejus imitationem alius præscribi.

Cui non placet Extract. Elleb. nigri, substituat Extract. diacitri ad Div. vel etiam infusum foliorum sennæ, & Rhabarb. cum Θ e Tart. præparatum, alias enim nunquam feliciter extrahitur, & hoc Sal est instar clavis referantis partes purgantium.

Exhibito purgante progrediendum est ad alterantia, quæ etiam debent esse fortiora; hinc desumi possunt ex mineralibus, ut Tinctura Martis cum succo pomorum Borsdorff. præparata, datur ad gr. 40. in aqua quadam destillata, vel jusculo, vel syrupo aperitivo, pro varia intentione Medici.

Tinctura lapidis Lazuli adhibetur tum pro alteratione tum purgatione, est valde vehemens, unde etiam vix ad gr. 4. dari potest. Præparatur vel cum Urin. vel cum Spir. vin. Tart.

Inter alia semper felici cum successu adhibetur spir. Sal $\times$ ci. E regno vegetabili in hoc morbo commendatur crocus, & ex eo præparata, ut Tinct. croci cum Spir. vin. præparata, hæc enim valde penetrat, sanguinis crassam intemperiem corrigit, & simul somnum conciliat.

A. dicit postremo, ad venarum mela- raicarum, & viscerum caliditatem emendandam, commendat serum lactis caprini. Lac caprinum prius præcipitatur in serum cum succo citri, vel tamarindis, vel Vitriol. huic sero admiscuntur succi expressi, v. g. lact. caprini in serum præcipitati ζ iv. l. v. adde succ. beccab. nasturt. an. a. recenter expressi, etiam fiat potio: potest etiam addi succus cochl. Acetos. Acetosell. cichor. citri, aurantiar. omnes hi succi recenter debent esse expressi, cum vero in succi facile vappescant, intra 3. v. 4. dies, semper de novo sunt præparandi, durius etiam possunt servari, si addatur purum sacchar. & crassamentum in vase servetur ad tantum liquidum assumatur.

A. Opiata, Antimel. egregium cordiale est, & omnis effectus vel in eo consistit, quatenus acidum vitiosum destruit & fermentum melanch. corrigit, sic in corall. Bezoar. & c. later alkali quoddam volatile quod explicat se in corpore nostro & acidum vitiosam corrigit. Emulsio A. cum ∇ Hypnot. sua etiam digna est laude, & vel ita servari potest, vel etiam alia adhuc addi possunt.

C A S U S XVII.

De Incubo.

HISTORIA.

GEnrosus & Strenuus Dn. Abrahamus Schönnickel, Equitum in exercitu Imperatorio Magister, ebrietati deditus, quoties supinus decumberet, sub ini-

tium somni onere gravissimo se premi, interdum ab hoste invadi & quasi strangulari somniabat, ita ut neque clamare, neque se movere, neque fugere posset, donec tandem multo labore & conatu de somno expergisceretur.

RESO.

RESOLUTIO.

Rato Medicus vocatur ad morbum hunc curandum; quia interdum non affligit sed de nocte, pro errore in victu commisso.

Observandum quod radix hujus morbi non quaerenda sit in cerebro ut statuit Autor, sed potius in organis inspirationi & expirationi dicatis: Respiratio perficitur aequae S. A. in Diaphragma influentibus, illud prout notum ex Anatomicis, pendulum est in corpore nostro, & qd. respiratio fieri debet s. influunt, & planam figuram imprimunt ipsi Diaphragmati, si ita planum efficitur costae retrahuntur versus spinam, unde partes in abdomine comprimuntur, qui muscoli, ne detur vacuum, aërem internum in pulmonibus premunt, ut ita fiat exspiratio, illi sp. vero qui ita planum reddunt Diaphragma, in expiratione vel pereunt &c.

His praemissis videndum quomodo fiat incubus, ubi metus suffocationis ac strangulationis est, ac aegri putant pondus incumbere thoraci, quod removere conantur, hinc multi ad magiam referunt non vero ad causas naturales. Hic considerandum, quod anima sapius iudicat secundum consuetudinem, quando pondus thoraci imponitur, respiratio redditur difficilis, quia diaphragma non potest fieri pendulum, ac libere contrahi vel dilatari nequit, in somno si Spiritus non influunt in organa respirationis similis motus inducitur, unde anima in tali affectu iudicat secundum consuetudinem, quasi pondus incumberet & impediret liberum diaphragmatis motum.

Strangulatio oritur non à vaporibus ut putant sed ab intercepto motu spir. si enim illi non ita libere influunt in musculos quorum valvulae non quidem penitus obstruuntur, sed in tantum ut libere non possint influere, unde etiam muscoli faucium à spirit. non irradiantur sufficienter, ideoque subsident. Causam etiam non esse in cerebro, probatur quia ex certo quodam decubitu aegrotantis in hoc vel illo latere, vel juxta A. si supinus decubabat facile oritur, decubitus autem talis nihil facere potest ad communicationem vaporum, sed potius muscoli in illo decubitu ita disponuntur, quo & facilius possint obstrui, ne spiritus in illos libere influant.

[2] Quia observamus quod hic affectus tantum oriatur ex errore diaeta, E. etiam tanto medicamentorum apparatu non opus, prout A. apparatus habet, & patiens facile curatur per convenientem victum, si modo auscultet Medico.

Errores igitur diaeta malum augent, quatenus illae partes crassiores & crudiores ad musculos dispositae, spirituum motum & influxum aliquo modo impediunt, quo minus libere in musculos possint influere. A. in casu dicit, quod equitum Magister ebrietati deditus incubo fuerit correptus, ratio quia fuerunt similes motus quales inferri potuerunt à manu hostili &c. sicque anima iudicat secundum consuetudinem.

A. Incubus quem signa detegunt à levi obstructione &c. Notum quod pori & tubuli nervorum organis respirationis dicatarum, valde sint magni & patuli, si igitur causa incubisset in cerebro, prius deberent obstrui tubuli ac pori aliorum

nervorum, quia angustiores sunt, quoniam autem magis patuli respirationi dicati obstruuntur, in hoc morbo patet radicem non esse in cerebro, quare enim magni pori deberent obstrui, non vero illi angustissimi.

Ulterius A. Quoties enim per crapulam & ebrietatem &c.

Certè si humor intret in cerebro prius deberent obstrui pori minutissimi, non vero illi angustissimi aliorum nervorum in cerebro: Sicque semper procederet Apoplexia incubum. A. Levior est obstructio aliàs enim apoplexiam vel carum induceret. In caro respiratio est libera, in Apoplexia etiam in principio, & tamen non adest incubus, E. pori illi patuli non obstruuntur in eo.

Curatio, tanto apparatu non indiget, sufficit Diæta.

Posset quis adhuc objicere: Incubus est gradus ad Apoplexiam, E. etiam sedes in cerebro statuenda est, unde etiam A. quod æger fuerit epilepsia extinctus, cuius radix est in cerebro.

R. Hic morbus otitur circa errorem præprimis cibi & potus, ut si continuo quis se ingurgitet vino vel cerevisia, ad ebrietatem & cum crapula lectum petit. Ex inordinata diæta tali etiam Epilepsiam oriri posse & mortem non negamus, interim tamen non sequitur, quia ex ordinata diæta tum incubus tum affectus aliquis soporosus produci potest, quod causæ sint in una parte; hoc potius sequitur, quod ibidem morbi ex eadem causa oriuntur, pro diversitate enim causæ morbi diversi producuntur, qui tamen non habent unam eandemque sedera.

C A S U S XVIII.

De Catarrho.

HISTORIA.

Nobilissimus Dominus Bernhardus Schulden ex finibus Regni Turcisi per Podoliam & Poloniam tempore hyberno in Pomeraniam iter faciens gravitatem quandam & tensionem Capitis sentiebat cum destitutione ad fauces, tussi & rejectione materia viscida & pituitose, nares erant obstructæ, facies subrumida, somnus profundus, urina albicantes & turbida, alvus subpressa.

RESOLUTIO.

Cum semper oriatur pro diversâ mu-

tatione aëris & tempestatum, quædam præmittenda sunt ex physicâ generali, ut melius causam invenire possimus: Notandum est primò quod mataria Element. pro vario ad nos cum Sole accessu & recessu dum omnia miscet, agitatur simulque rotatur in orbem, tempestates efficiat, visciditudoines temporum atq; rerum producat, jam hæc jam illa nobis exhibendò Phænomena, quibus cum timore corporis nostri fabrica nolens volens auscultat, tot subinde alterationes, morbos ac symptomata incurrit.

N. 2. Quod sanguinis nostri massa ex innumeris figura & magnitudine sit constat

flata particulis, & per univcrsum corporis ambitum, non obstantibus millenis viarum angustis alacriter moveatur, ac distribuat: hic numerus, si constat ex tot particulis salinis, acidis gummosis aqueis & nescio quibus, quot requiruntur ad temperiem sanguinis legitimam, sanguis bene constitutus audet, figura vero & earum magnitudo, quareus diversas hinc inde habeat extremitates & eminentias, pro quarum diversitate variè varièque motæ, dum juxta se in vicem positæ latos efformant poros, pororumque interstitia relinquunt, aut materia subt. parvâ vel magnâ quantitate citò vel tardè per ea fluere ac ferri necessitetur, atque hinc in sumum eas sanguinis particulas secum agitet, motum vel segniter juxta se moveat, eatenus vel calida vel frigida temperies vel intemperies inde exurgit, si enim summè juxta se agit partes, oritur calor & contra, sunt verba D. Craan &c.

Ex dictis jam patet, quomodo diversæ sanguinis partes, quoad magnitudinem figuram licam &c. contra se moveantur ac variè conjunguntur, diversos poros efforment, ac materiam subtilem, pro diversitate tali pororum, vel in majori vel minori copiâ admittant.

Quam, unde suppeditetur & ubi generetur materia seu humores illi catarrhales, qui fluunt ad fauces vel per nares excernuntur? Veteres dicunt quod mucus seu humor talis catarrhalis, in ventriculis cerebri colligatur ibidemque detineatur, donec nata à copia materiæ irritata eructet & deponat mucum talem immediate ex cerebro ad fauces vel nares per os cribrosum, quod innumeris constare dicunt foraminibus,

Schneiderus videns falsitatem hujus opinionis, eam seqq. rationibus refutavit; (1) dicit, os illud cribrosum non potest esse janua per quam eribretur humor talis catarrhalis & ad nares deponatur, nulla enim foramina in eo possunt monstrari, (2) os illud arctè cinctum est meningibus & tunica interiore narium, & quidem ita arctè ut ne hilum aëris admittant, multò minus humores tales pituitosos & crassos.

Sed excipiunt quidam h. m. non valet consequenti à statu cadaveris ad statum corporis viventis, hinc etiam non sequitur, quia in homine mortuo non deprehenduntur talia foramina, E. planè non dantur, multi enim tabuli post mortem collabuntur qui antea satis erant conspicui. R. Verum quidem esse, interea respondeant ad arg. 2. ubi dicitur, quod os illud arctissimè membranæ sit cinctum, ut nihil admittat. Quod autem cerebrum sit receptaculum istius humoris, veteres exinde conantur probare, quod post mortem sæpe talis materia pituitosa in cerebro fuerit reperta, Verum R. partes illæ activæ & volatiles, quæ in corpore vivo juxta propriam activitatis spheram movebuntur & juxta naturæ leges dissociatæ erunt, jam vel in corpore mortuo quasi sepulta jacent, vel coeunt, conjunguntur & coagulantur, ac pro diversâ illâ conjunctione partium talis lympa vel tenuis vel crassior constituitur, quæ post mortem in conspectum venit, talem autem in cerebro vivo fuisse N.

Confirmamur etiam si velimus considerare efformationem ventriculorum cerebri, qui tantum sunt formati ut spir. animal.

animal illos interna ac in eos effundantur, quomodo etiam ventriculi formentur vid. apud Cart.

Missâ igitur hâc opinione veterum dicimus, quod materia illa catarrhalis supeditetur non à cerebro sed immediatè à sanguine. Q. autem per quas vias? R. Materia illa catarrhalis deferretur una cum sanguine per arterias in fauces, nares & alias partes subjacentes, imò aliis partibus etiam solidis per arterias communicatur. Modus autem explicandus quo humor talis catarrhalis deferatur ad partes solidas; dicimus non semper necessum esse statuere, quod per oscula vasorum ingrediantur partes solidæ, illud enim fieri potest per alios poros si nempe sint vitiatî, ut in intemperie sanguinis pituitosâ, & catarrhali, quando enim intumescunt arteriæ innumeræ pori dilatantur, ex quibus sanguis effunditur in tubulos: in st. n. verò ex illis poris arteriarum, nullæ aliæ partes debent egredi, quam chylosæ, si vero cum illis propter vitiatos poros unâ egrediantur crassæ & vitiosæ ibidem restagnant, cum enim tubuli illi saltem debebant recipere succum nutritium, tales non habent poros ut partes illæ crassæ simul egressæ possint apponi, hinc in tubulis restagnantes, tumorem excitant, unde tandem catarrhus & fluxio oritur. Egrediuntur verò per poros vasorum partes crassiores cum flexibilibus, quatenus nempe pori illi (1) nimis dilatati, quod facillè fieri potest, si sanguis laboret intemperie catarrhali seu frigida seu calida: (2) quatenus nempe pori vitiantur, vitiantur verò quatenus contorquentur, cum autem sanguis laborat intemperie pori facillè contor-

queri possunt, ita ut aliis transitum concedant, aliis denegent. Ex his colligimus quomodo per pororum contortionem pori ita disponantur ut humor catarrhalis effundatur in partes solidas, imò quamvis pori non sint vitiatî & destructi, tamen propter vitium aëris partes incrassantur, unde segnius moventur, & si habeant adjectum sal fixum (ut in catarrhali intemperie) quod inflecti sit nescium, excitatur dolor pungitivus & obstructio augetur: quia enim illud sal flecti nequit, non potest illos tubulos permeare, unde restagnando tumorem, dolorem & alia mala excitat; Dicit quis, si materia illa solum per poros arteriarum deponitur ad partem aliquam, tunc impossibile est quod per poros arteriolarum talis crassus mixtus mucus quotidie & quidem in tantâ copia deponi posset ad nares, & sic melius est si statuamus, quod à cerebro immediatè communicetur talis mucus per os cribrosum. R. quod mucus ille non egrediatur sub tali formâ per poros arteriolarum, sed eò deferatur sub specie vaporis, postmodum quando subtiliores deserunt crassiores, hæc avolantibus illis juvante aëre incrassantur, & abeunt in talem mucum, nulli enim tales ductus amplii possunt monstrari, quos adeò crassâ & viticida materia possit permeare.

Verum dicunt, concessio hoc nihil posse egrediè è cerebro per os cribrosum, ad fauces vel nares, negandum tamen non erit, quòd aliquid è cerebro immediatè beneficio glandulæ pituitariæ ad illas partes deponi possit, in glandulâ enim illa tales crassi humores segregari debent.

R. Non negandum omni modo est quod aliquid immediatè è cerebro glandu-

dulæ pituitariæ beneficio ad fauces vel nares vel alias subjacentes partes pervenire possit. Sed paucum h. e. Quær. E. qualis sit materia? R. In transcolatione Spir. Anim. non potest aliter esse, quin cum subtilioribus partibus non quidam crassiores rapiantur simul ad ventriculum cerebri, quæ cum tegnius moveantur, semper à tergo insequentibus Spirituales ulterius propelluntur, donec perveniant ad tertium cerebri ventriculum & infundibulum, in quo separantur, unde leve & paucum saltem addant ex cerebro mucosarium è sanguine ortum trahenti.

Causa; tempus hybernium valde proclive est pro excitandis defluxionibus. Quare? R. quatenus aer peccat frigidityate, unde ambiens corpus nostrum varias incrasat partes, quæ celestimo motu debent circulari. (2) Cum videamus quod non unus vel alter tempore hyberno, sed plurimi catarrho laborent, & quasi epidemice grassetur, cogitandum de causa aliqua universali, talem dicimus Sal aliquod heterogeneum mixtioni sang. nostri planè contrarium: sal temper inest sanguini nostro & aeri aliisque rebus, unde multa phænomena explicantur per particulas nitro æreas, quæ etiam colorem rubicundum in sanguine nostro augent, aer quamdiu est temperatus in se continet sal aliquod balsamicum, naturæ nostræ amicam: cum verò aer singulis momentis si variis mutationibus obnoxius, sit frequentissimum ut sal quoddam heterogeneum cum illo in hoc nostro hemisphærio misceatur: prout enim Sol & aliæ planetæ propius accedant vel à nobis recedunt, prout alia lumina vagabunda conjunguntur, opponuntur &c. ita etiam ali-

us aer & alia materia subtilis ad nos delata cum sit alius figuræ, alius magnitudinis, alius determinationis, rapit secum è tellure salia quædam sylvestria & peregrina, quæ recipiuntur in poros aeris & per tracheam ingrediuntur, ac tussim & raucedinem excitant, vel etiam per poros foris intro spectantes intrant, ac sanguini beneficio materiæ subtilis communicantur; unde catarrhi & defluxiones generantur, præprimis autem fieri potest in illis subjectis in quibus sanguis valde debilis, & ita dispositus est ut facillè auscultet tali peregrino fermento, multi enim nempe robustiores versantur in tali aere, & tamen nunquam obnoxii fiunt catarrhis.

Sal illud heterogeneum & peregrinum ab aere tempore hyberno communicatum, in sanguine illorum per catarrhos laborat, manifesto etiam se prodit, unde enim illa raucedo, erosiones narium, & labiorum nisi à sale tali heterogeneo & peregrino.

Phænomena. Tempore hyberno corripitur catarrho propter recessum solis & planetarum diversa conjunctione, alia materia subtilis fuit sparsa in hæc inferiora, quæ permeando tellurem peregrina salia secum rapuit & in aerem transportavit, qui aer haustus morbum talem excitavit.

2) Capitis gravitas & tensio à partibus illis crassiunculis, quæ pro majori vel minori copia salium nunc vehementiorem nunc remissiorem dolorem inducunt, quo major etiam copia salium additur lymphæ, seu humori pituitoso, eò major dolor, quo minor eo minor dolor, & tunc potius gravativus est.

M m m

3) Tussis

3) Tussis A. humor à capite &c. potius oritur ab intemperie sanguinis qui corruptus à sale peregrino, si pervenerit ad pulmones ibidem deponit (salia quaedam peregrina, talem irritationem & subsequentem tussim producantia.

4) Nares obstruuntur A. ab humore &c. Potius aer frigidus ambiens incressat vapores in poris arteriolarum, ne ex poris plures possint egredi.

5) Tumor facies; propter impeditam circulationem humorum circulantium, dum enim intumescunt arteriæ pori valde dilatantur, ita ut non solum partes flexiles & nutritiæ egrediantur in tubulos & vasa lymphatica moveri possint, restagnant, (vel etiam ab aere frigido incassantur,) unde partium distensio, tumor, dolor &c. facies tumor etiam ideo quatenus in tubulis seu musculis externis partes tales crassa restagnant.

6) Somnus profundus ab intemperie sanguinis frigida & pituitosa.

7) Urina albicat, quia ipsæ coctiones tum in ventriculo tum duodeno hoc tempore valde debilitantur, talis autem ventriculi imbecillitas oritur à sale peregrino, quod cum saliva deglutitur in ipsum ventriculum, vel etiam quatenus fermentum à sanguine corrupto non ritè generatur.

8) Alvus suppressa propter fermentationem lætam in ipso ventriculo, quia partes volatiles non ritè sunt exaltatae sed involuta manent aliis glutinosis & viscidis spiritibus animales enim motum peristalticum ob eam causam perficere non possunt.

9) Febris etiam familiarissimum symptoma est; raro enim occurrit catarrhus

ubi non etiam febris deprehendatur. Q. Quare?

R. Facillimum hoc explicatu est, præprimis si consideremus, quod febris essentia consistat in perturbata sanguinis mixtione, facile explicamus, sal enim illud peregrinum sanguini communicatum aliam vehit materiam subtilem, & quia diversum motum habet, etiam mixtionem facile turbat, quamprimum enim quid peregrinum & inconsumtum intrat M. S aliter agit partes sanguinis nostri, oritur perturbatio & febris, sal autem illud peregrinum aliter agit & movet partes sanguinis nostri, E. etiam febrim potest producere.

10) Sæpius præcedit aliquamdiu dolor valde immanis quem postmodum sequitur febris. Quær, quomodo dolor possit febrim excitare in corpore nostro? R. Repetitur hic debent illa quæ in institutione bus sunt dicta; Dolor nempe acris, quæ vellicat nervos seu texturam fibrosam, quæ vellicatio fieri non potest, sine magna perturbatione humorum & sanguinis, talis perturbatus sanguis ad cor perveniens similem ibidem excitat perturbationem vitioleque effert vellicat, & hoc modo febrim in catarrho oriri putamus, dum nempe à sale acris vel sanguine acris genus nervosum non solum vellatur & mixtio sanguinis turbatur, si talis vellicatio fit in ipso corde ita ut ejus fibræ vellitentur, facile dolorem sequitur deliquium animi, hinc observamus illos qui diutius dolore fuerunt affecti, facile incidere in deliquium animi, ratio, quia dum cor ita vellicatur, non ritè contrahitur dilatatur, unde sanguis non ritè rare fit; nec debite à corde propellitur, sicque circa cor restagnat

restagnat sanguis, & animi deliquium oritur, præprimis si dolor exacerbatur.

*Curatio, A. N. ante omnia itaque lini-
enti Sc. Qr.* An convenient Vomitoria
in defluxionibus? *R.* Semper sunt anceps
remedii genus & cum cautela debent ex-
hiberi; ubi adest magna materiæ peccan-
tis copia, nocent, quia per magnam illam
agitationem & commotionem facillè ma-
teria illa in aliquam partem potest detur-
bari; præsertim etiam valde nocent, si
materia peccans hæreat extra primas vias,
hinc in cerebro cumulata materia à tali
commotione facillè protruditur ad partes
subjacentes, fauces nempe & alias.

*A. N. pro purgatione dedit pilulas; ut
R. Extract. pilul. &c. In affectibus capi-
tis & catarrhis putarunt veteres purgan-
tia talia in nulla alia forma esse exhibenda
quam pilulari; hic substitui possunt pilu-
læ Francofurtenses num. xi. xv. vel xviiiij.
pro diversitate nempe ætatis & tempera-
menti. Vel extractum Cephalicum quod
egregium est & nunquam satis laudan-
dum ut *R. Extract. cephalici Dß. fiant
pilulæ num. xv. S. Haupt- oder Glus-
Villen von xj. xiiij. bis xv. Descriptio in-
signis hujus extracti talis est R. Colocyn-
thidis ℥vj. agarici trochiscati, diagrid. ro-
sati, hellebori nigri ppti, turbit. aa. ℥ß.
aloes ℥j. Species diarrhodon ℥ß. ponan-
tur in vase vitreo cum spiritu vini ut octo
digitos superemineat, & digerantur per
octo dies in loco calido, post adjice pul-
verem diarrhodon, & infunde adhuc per
4. dies, colentur omnia & fortiter expri-
mantur, liquor expressus destilletur in
balneo Mariæ, donec in fundo alembici
Extractum ad justam consistentiam re-
deat. S. Extractum cephalicum dosis,
Dß. ex quo xv. pilulæ formari possunt,**

quæ horis vespertinis vel ante cœnam vel
ante lecti ingressum sumi possunt: egre-
gium extractum est, imò tutò & commo-
dè assumi possunt illæ pilulæ cum non
sint adeò magnæ. Extractum hoc cepha-
licum prostat Hanoviæ in omnibus offi-
cinis. A. fuit Medicus celeberrimus Dr.
Erang / hinc vulgo vocantur Doctor
Erangen Pillen.

Facta evacuatione universali instituen-
da particularis; pro hac A. N. Erithina
præscripsit in forma liquida; possunt et-
iam pro Erithino exhiberi succi recentet
expressi, ut *R. succi betæ recentet expressi
℥j. vel R. succi majoran. recentet expressi.
℥ß. vel ℥i. S. In die Maas zu giehen.*

Balsamus quem A. N. præscripsit pro
obstructis naribus, non solum egregius
est in catarrho, sed & in illa obstructione
narium, quam infantes sæpè patiuntur,
dum nempe matres infantes observant
difficulter in somno respirare, referat eni-
tales obstructiones. A. N. internè etiam
ad reliquam materiam exsiccandam ca-
putque corroborandum præscripsit a-
quam cephalicam, ut *R. V. ligni assa-
fras &c.*

Verum cum aqua hæc non proftet in
officinis, alia talis aq. catarrhalis interna
h. m. præscripta adhiberi potest, ut *R. Li-
gni sancti (i. e. guajaci) ℥iiij. Santali ci-
trini ℥ß. assafras ℥ij. ligni Brasiliæ ℥ß. ra-
dix lactaparill. ℥j. enulæ ℥ß. liquiritiæ
℥ß. Cortic. Guajac. ℥vij. infunde in aq.
tumariæ, nasturtii, cochleariæ, aquilegiæ
aa. ℥b. iij. digere per 24. horas loco cali-
do, dd. destilla in balneo Mariæ. Est ar-
canum in omnibus defluxionibus præfer-
tim scorbuticis, imò in ipso scorbutico sæpi-
us felici cum successu exhibui inq. D. D. W.*

M m m 2

datur

datur ad ℥β. singulis horis matutinis & vespertinis ita præscribitur. Recipe, ∇æ catarrhalis ad intra ℥iv. S. *Fluß- Wasser Morgens und Ab. 2. oder 3. Löffel voll.*

Præter illa quæ internè tempore decubitus ab A. commendantur, etiam alia sunt, imprimis laudantur etiam de cynoglossò, ut Recip. Massam pilularum de cynoglossò. ℥j. f. pilulæ minutiss. S. *Inhaltende Fluß- Pillen Abends vor schlaffen gehen 3. zu nehmen; Incrassant materiam catarrhalem & serum educunt.*

Nota tamen, diversas esse compositiones harum pillul. de cynoglossò, unam ingreditur aloë, & si illæ exhiberetur in phthisi, centè exulcerationem pulmonum auferent, alias quidem sine aloë in phthisi frequenter exhibentur, hinc si præscribuntur in catarrhis & aliis morbis ubi nocent aloëtica, ita procedendum. Recip. pilul. de Cynoglossò. Nicolai Faventini, (non Augustanorum,) Nicolaus Faventinus enim verus Author est, & talem habet compositionem quam non ingreditur aloë.

Felici cum successu etiam exhibetur Tinct. succini ad gr. xj. vel. xv. ubi observandum, ne cum aqua aliqua destillata exhibeator, statim enim præcipitatur, hinc rectè monet Illustris Boyle, hanc Tincturam non melius sumi posse quam cum syrupo aliquo, ut syrupo papav. erat, viol. rub. idæi, &c.

Qr. Num salia conveniant in cathartibus. Negativè, dictum enim in præcedentibus quod catarrhi oriantur à sale aliquo peregrino & heterogeneo, quia igitur in tali sanguine abundant salia peregrina, abstinendum ab exhibitione salium, ne illorum copiam in sanguine augeamus. Ast

in catarrhis non rejicimus omnia salia, saltem hoc intelligendum de salibus valde acribus & volatilibus, salia enim diuretica vulgo fixa dicta potius laudamus in curatione catarrhorum, quia sal illud peregrinum & præternaturale prædominans in sanguine nostro, una cum Urina vel sero ex corpore nostro educunt, optimè enim conveniunt diuretica in curatione catarrhi, quia diluunt salia & cum Urina educunt.

Præterea conveniunt in curatione catarrhi (1) $\circ$ & pingua, quæ sua molitie salis spicula involvunt: (2) Terrestria & crassa, ut sunt ocul. canc. Terrasigill. bolus armenus &c. quæ acutos solum angulos elidunt: (3) acida, quæ salia immutant, infringunt & concentrant: (4) gumata & glutinosa, quæ particulis suis crassis motu sanguinis placidè iminuunt, & corporis habitum muniunt contra acredinem salis: (5) Opiata, inter quæ agmen ducit Theriaca cælestis quæ insigniter juvat, ut ℞. Theriac. cælest. gr. iij. f. pilulæ n. iv. Dentur pro una dosi ante decubitus, pro personis illustribus possunt deaurari, h. e. foliis solis obduci, l. m. foliis Lunæ. Hæc de internis. Externa medicamenta solent esse varia, nonnulla aromatica solent includi pro cucupha, illa enim humoribus circulantibus motum restitunt & obstructions tollunt, in officinis prostant paratæ species pro cucupha Augustanorum ℥j. includantur syndone rubro pro pileolo seu cucupha. S. *Häublein auß Haupt zu legen.*

Multum etiam præstant pediluvia, sanguis enim & humores circulantes non tam facilè in partibus remotis possunt circulari præprimis si non bene muniamus à fri-

à frigore, unde hærent, & tubulos partium illarum obstruunt, pro hoc conveniunt pediluvia quia aperiunt tales tubulos seu poros à materia crassa & viscida obstruâos.

Præparantur etiam talia ex variis, sæpe sufficiunt domestica ex ∇ a fontana & sale, vel substitui potest cerevisia acefcens, vel illa cerevisia, quæ remanet in dolio cum fœcibus.

C A S U S XIX.

De Catarrho Suffocativo.

HISTORIA.

Serenissimi Electoris Brandenburgici Consiliarius intimus, Capitaneus & Oeconomus in Pomerania Orientali Director, Nobilissimus Dominus Jacobus Heidebreck, Hereditarius in Parnau, Byzigker & Cratzig, &c. post vehementem corporis & animi commotionem defluxione cum impetu ad fauces & pectus ruente tentabatur, respirabat difficillimè cum somno stercore & pectoris elevatione, adeo ut à suffocationis periculo parum abesset.

RESOLUTIO.

Recentiones Medici catarrhum suffocativum non referunt inter affectus capitis sed thoracis, Veteres verò ad affectus capitis referunt, putarunt enim talem humorem catarrhalem immediatè transmitti à cerebro ac illabi ad partes subjacentes, in fauces nempe, nares, thoracem, asperam arteriam, ibique metum suffocationis causari, quod tamen falsum esse in præcedentibus dictum, talis enim humor catarrhalis immediatè per vasa suppeditatur, unde recentiores aliter definiunt catarrhum suffocativum, nempe: Est nimia sanguinis effusio ex dextro cordis ventriculo in pulmones, (hocque fit,

si sanguis sit nimis serofus, tenuis;) sicque pulmones nimis distenduntur, propter quam distensionem suffocatio oritur. Largimur, tali modo posse fieri, tamen non negandum, quod etiam talis non quidem immediatè à cerebro, sed ex glandulis salivalibus possit transmitti ad fauces, observatum enim quod sæpissimè ex improvise in somno tussi corripiantur & vexentur, ratio, quatenus nempe materia talis catarrhalis è glandulis salivalibus, & sanguine valde repletis, eructatur & ad fauces ruit, metumque suffocationis inducit, talemque tussim excitat.

Est affectus periculosissimus & paroxysmus valde acutus, hinc videndum, quomodo materia illa catarrh. possit à faucibus revelli, quod fit per frictions, ligaturas, V. S. clysteres, per medicamenta cordialia, quæ vim habent materiam attenuandi resolvendi & obstructions tollendi.

Post paroxysmum ordinaria utimur methodo, nempe materia vitiosa debet evacuari & respectus haberi totius M. S. quia ferè est nidus omnium morborum. quamdiu enim sanguis noster rectè dispositus est, tamdiu omnia bene se habent in corpore nostro.

M m m 3

Lau-

Laudat A. N. pilulas de succino Cratonis singulis septimanis sumendas ad ℥β; verum effectus læpe voto non responder, hinc præfertur extractum Cephalicum paulo antè laudatum.

Laudat etiam A. N. vinum catarrhale Adriani Papæ; ad imitationem aliud tale vinum catarrhale præscribi potest pro potu ordinario, ut

℞. Ratur. Eboris ℥j.
Rad. Chinæ, tartaparill. aa. ℥β.
Flor. borrag. bugloss. aa. mβ. tri-
folii, papav. errat,
Ligni lentilci ℥vj.
Radices farfara ℥iij. incisa grossè,
Dentur. S. Species inß Trinckea; su-
matur semper ℥β. datur ad nodu-
lum vel in linteo ligatur.

C A S U S XX.

De Tumore palpebrarum.

HISTORIA.

Lidgardis Cundenreichia, Coniux Vi-
ri integerrimi Dn. Johannis Calfo-
vven, tumore quodam laxo & quasi Oe-
dematoso afficiebatur, sine omni dolore &
molestiâ, nisi quod oculos aperire non pos-
set.

RESOLUTIO.

Quamprimum impeditur itus & redi-
tus humorum circulantium per tubulos
& varios corporis mæandros & anfra-
ctus, restagnant, unde fibræ attolluntur,
unde in parte, hinc si adest intemperies
M. S. ita ut sanguis in debitâ quantitate
non egrediatur tubulos vel alios poros,
quod fit quia partes illæ M. S. minus re-
spondent poris tubulorum, statim oritur
tumor, præprimis verò si pars illa constat
ex fibris laxioribus flaccidis, quæ situm
figuram & poros facillè mutant, quales
fibræ laxiores sunt in palpebris, hinc et-
iam in cachexiâ nullibi tam facillè obser-
vatur tumor quam in palpebris quæ in-
tumescent & inflatæ apparent.

In hoc casu A. N. tentavit quidem pal-
liativum quiddam, dicit enim fermentati
palpebras decocto & c. inunct. & c.

Verum cum adverteret totam M. S.
laborare, exhibuit purgans quoddam hy-
dragogum ex Crem. tartar. & c. ad imit.
mel us purgans substituitimus hoc

℞. Crem. tart. ℥β.
Pulv. jalapp. ℥j.
Diagridi gr. ij.

○ ○ fœniculi gr. j. m f. pro i. dosi.
Postmodum A. N. imposuit Empla-
strum ex resolventibus & discutientibus.
Inunctiones etiam multum præstant quæ
sunt ex spirituosis & volatilibus, quia
glutinositatem humorum tollunt & re-
solvunt; quamvis enim serosi humores
sint valde fluxiles, tamen si in aliqua parte
restagnant & obex ipsis ponitur, sunt
valde viscosi, glutinosi & in gelatinam
quasi abeunt: hinc spiritus topicus potest
præscribi ex gran. juniperi, & c. quo inun-
gi possunt palpebræ, vel sumatur spiritus
Mastichinus, vel aqua Anhaltina pro
inunctione palpebrarum.

CASUS

CASUS XXI.

De cæcitate ex verruca oculi male curata.

HISTORIA.

Mechbildis von Pölem/ Uxor Dn. Georgii Frorichii, Quæstoris in Episcopatu Caminensi provincialis, myrmeciam sive verrucam glabram & sessilem in oculi sinistri palpebrâ multis anis aiebat, nullo adhibito remedio, siquidem molestia & doloris erat experta. Obtulit tandem ultro Chirurgus quidam Castrensis opem exigua herbulâ polliticus. Succo nimirum ex Esula recenti expresso verrucam illinivit simulq; linreolum eodem succo impregnatum, oculo clauso sub vesperam palpebræ imposuit, nocte totius oculi tumor & inflammatio suborta, tam atroci cum dolore & cruciatu, ut de vitâ desperaret Egria.

RESOLUTIO.

Quare Empirici & temerarii Medici sæpissimè ægrotis atrocissima symptomata inferant, causa est quod non observent texturam & diversitatem partium affectatum. Exemplum habemus, in præsentî historia, ubi circumforaneus quidam succo esulæ cæcitatem induxit, dum tali succo illinivit verrucam in palpebra oculi sinistri exortam. Verum quidem est multas corporis nostri esse partes, quæ talia medicamenta escharotica seu corrosiva admittant, multa tamen etiam sunt quæ à corrosivis illis valde læduntur, ut sunt illæ partes quæ fibras habent molliores & membranas subtiliores ac tenuiores, quo pertinent oculi.

Verruca orta fuit in palpebra oculi sinistri. In omnibus corporis partibus posse protuberare verrucas certum est. Qr. Quomodo & ex quâ materia generentur verrucæ? R. Veteres dicunt ex humore crasso viscido & melancholico. Nos cum recentioribus rectius statuimus ex vitio humorum circulantium, qui per arterias deferuntur ad tubulos partium pro præstanda nutritione, isti humores circulantes si peccent seu quantitate, seu qualitate, [quod facillè fieri potest,] varia vitia subcutanea producere possunt, dum enim per poros arteriarum ad tubulos cutis transferuntur, facillè ibidem portiones quædam incrassescunt & in glutin. quasi abeunt, istiusmodi verrucas constituunt; unde observamus quod tubercula illa quæ hinc inde in corporibus, præprimis in facie quotidie augeantur & incrementum capiant nempe ab humoribus circulantibus recens advectis, continuo enim novæ partes adhærent.

Estè verò quid peculiare humores circulantes à sanguine in vasis inde patet, observamus enim quod sanguis, quamprimum extravasatur, statim mutetur quoad consistentiam & qualitates, & non tali in forma appareat, ut in venis seu arteriis: ratio quia partes volatiles statim abeunt relictis crassioribus, quæ cohærent ac grumos constituunt, undè etiam ille sanguis qui exit in tubulos apparet glutinosus. Ut hæc melius intel-

ligan-

igantur notandum : Si intumescunt arteriæ in systole pori valde dilatantur , è quibus non egreditur sanguis qua sanguis, non enim omnis sanguis nutrit, sed pars , reliqua pars facit pro circulatione continuenda , in qua sanitas consistit, sed quædam partes (Chylosæ) ex illis intrant tubulos, quæ postmodum excipiuntur à vasis lymphaticis & ad centrum reducuntur, & tales partes non merentur nomen sanguinis: unde vocamus humores circulantes si peccant qual. vel quant. varia solent induci vitia subcutanea, quo etiam referuntur verrucæ, ut paulo ante est dictum.

Varia contra verrucas ab Autoribus recententur medicamenta, quorum nonnulla sunt quæ manifesta qualitate agunt, nonnulla vero sunt magica vel sympathetica. Quæ manifesta qualitate agunt sunt talia, quæ habent vim corrodendi & exedendi, ut Vitriol. Ol. Sulph. per campanam , ∇ a calcis vivæ, ∇ a Θ is $\ast$ ci, succus tithymali seu esulæ, quem etiam commendat Jonstonus : his & similibus solent tangi seu leviter inungi verrucæ, ut corrodantur & decidant. Qui vero corrosiva hæc vult adhibere, ad partem affectam respiciat oportet, an illa acria possit ferre, si enim pars valde tenera est, plura symptomata inducuntur, exemplum habemus in casu proposito, oculi enim nunquam ferunt acria propter teneram substantiam, ita ut etiam facilè lædantur à fumo seu aëre frigido , à quibus immunes manent aliæ partes. Symptomata quæ supervenire solent ab intemptivo corrosivi, alicujus usu, sunt dolor immanis, vehementissimus, quem excipit inflammatio & subsequens tumor,

Quod attinet illa medicamenta magnetica seu sympathetica, solent enumerari varia: totum forsitan negotium consistit in superstitione, effectus enim non istiusmodi rebus sed potius contactui adscribendus, levissimus enim tactus potest mutationem in corpore nostro & sanguine causari. Equi strigili sæpius pexi saginantur; qui lacte asinino uruntur ex sapore cognoscere possunt, num illo mane asinus fuerit pexus, v. alibi.

Solet autem ad verrucas delendas adhiberi pomum Botsdochianum discissum, cujus partes affricantur verrucis & postmodum medietates alligantur, suspenduntur in Musto calido, & si pomum exarescit, decidunt verrucæ: alii lardo in furno exsiccato solent tangere verrucas & suspendere. Nonnulli felici cum successu adhibent sanguinem columbinum calidum, quo ter lavare solent verrucas, similem effectum edunt intestina gallinarum, si illis verrucæ bene fricantur: alii sumunt culmum tribus nodis insignitum, eoque fricant probè tum superficiem verrucæ, tum ejus radicem, postmodum sepeliunt, quo putrescente verrucæ decidunt, &c. quamvis hi casus sunt rariores, tamen Medicus debet esse instructus optimis medicamentis, eadem enim remedia adhibentur, seu tale malum oriatur ex escula seu A. forti seu calce viva, omnia enim illa acria si oculis applicantur similia istiusmodi symptomata inducunt qualia ex escula.

Accersitus Medicus adhibuit lac muliebre, habet enim vim egregiam mitigandi & temperandi acrimoniam corrosivam humorum sanguinis, hinc matres infantes scabie laborantes solent inungere lacte mulie-

muliebri, in atrocibus doloribus commendatur lac muliebre, sic in atroci aurium dolore feliciter cum successu instillantur guttulæ lactis muliebris, humorum enim acrimoniam eorumque spicula acria in membranis vibrata obtundit.

Fronti & temporibus Epithema ex repellentibus applicavit; illa repellentia conveniunt, pro avertendo humorum affluxu, à quo affluxu augetur tumor, dolor & inflammatio; talia autem repellentia sunt frigida & stiptica, quæ replent poros & claudunt, quo minus possint affluere humores.

A. N. Mox ad inflamm. per V. S. sang. ad ℥vij. detraxi, &c.

NB. In omnibus affectibus oculorum ferè semper convenit V. S. [1] quia minimum sanguinis vitium statim solet afficere oculos, præprimis à copia sanguinis facilè læduntur, hinc observamus, in levissima sanguinis ebullitione, vel inflammatione oculos valde inflammari, arteriolæ illæ ac venulæ valde intumescunt, & nimis rubræ conspiciuntur, quæ tamen antea erant inconspicue. [2] V. S. in casu proposito valde fuit necessaria, quia adfuit inflammatio, ubi enim inflammatio alicujus partis, facilè supervenit febris, quia sanguis ille qui conti-

nua permeat hanc partem inflammatam, semper secum rapit partes quasdam inconvenientes, quæ efficiunt ut sanguis postmodum in corde vitiosè efferveat, ad præcavendam autem febrem rectè instituitur V. S.

A. N. dicit; alvum Enem, quodam provocari, aliave revulsionum, &c. sed frustra; hinc cataplasma anodynum exhibuit ex pomis dulcibus, &c. NB. Hoc cataplasma egregium est & in omnibus oculorum inflammationibus à quacumque; etiã causa sint, tutò imponi potest, addi possunt adhuc alia, ut theriaca vel diascordium ad ℥j. vel ij. loco sacchari albisimi potest substitui saccharum saturni ad ℥b. Tutia præparata ℥j. m. f. cataplasma. Ab horum medicamentorum ulu quidem tumor disparuit ac symptomata remifere, sed cæcitas fuit subsequuta, oculi enim possunt non ferre tales vellicationes ab acribus, [1] quia facile in illis vellicationibus oculorum humorum status & situs mutatur, [2] Spiritus animales etiã ad illas vellicationes copiosius & impetuosius influunt; in quo inordinario influxu secum rapiunt ad oculos multas crassiores partes, quæ nervum opticum obstruunt, unde cæcitas, quæ etiã hoc m. in casu nostro fuit inducã.

CASUS. XXII.

De Palpebrarum paralyfi.

HISTORIA.

DE mirabili hoc affectu vide Epistolarum mearum Medicinalium Libr. 1. Epistolam primam & sequentes,

cum celeberrimorum quorundam Gallia, Italia, Germania & Belgii Medicorum consiliis & facultatis Medica in Alma Leucoreâ responsò.

Non

RESQ.

RESOLVTIO.

Concessit natura oculis certos suos musculos quibus possunt moveri, vel sursum vel deorsum vel ad latera, &c. Sic & palpebræ suos habent musculos ut possint attolli & iterum deprimi, læsis illis musculis oritur oculorum paralysis seu palpebrarum, ita ut palpebræ non attolli possint, sed plane concidunt; quale exemplum proponitur nobis in casu pro-

posito, ubi palpebræ absque manus opera aperiri non potuerunt. Multi Medici in auxilium vocati & varia etiam tentata remedia, sed omnia frustra, malum enim non potuit tolli. Tandem etiam Riverius fuit vocatus, qui vesicatorium præscripsit à quo æger statim potuit attollere palpebras, subsequente tamen mictione cruentâ, quæ facile oritur ab usû cantharidum, paulo post recruduit malum, nulli cedens remedio.

CASUS XXIII.

De rubedine Oculorum, lachrymis, & videndi imbecillitate.

HISTORIA.

DN. Laurentius Gutschmer, Senator Colbergensis, temperamenti calidi & humidî, de rubedine oculorum & visus obscuritate querebatur, lachrymis continuo profluentibus cum mordaci dolore & ardore, facies perpetuo rubore suffusa videbatur; Hypochondrium sinistrum dolore gravatissimo pressum.

RESOLVTIO.

Affectus hic vocatur Ophthalmia, Accusant Medici, & non sine ratione, in Ophthalmiâ sanguinis intemperiem acriorem, putamus nos, ubi dolor & inflammatio oculorum, ibi semper peccare sal quoddam, quod secutâ rapit à sanguine alias partes crassiores, quæ effunduntur per poros vasorum in membranas oculos constituentes, unde talis mordacitas, vellicatio & dolor, propter talem vellicationem & compressionem glandulæ lachry-

males continuo cruentant lympham, unde lachrymaz, dum vero pori vasorum valde dilatantur, multus sanguis ingreditur & vasa distenduntur, unde rubedo oculorum, pori etiam tunicarum præsertim tunicæ corneæ obstruuntur à partibus crassis, unde radii luminæ non rectè possunt ingredi oculos, unde visus obscuritas & debilitas: multum etiam iuvat spirit. ant. turbatio.

Sal illud acre in ophthalmia ortum trahere potest ex vitio coctionis 1. & 2. quia talia vitia nunquam corriguntur, hinc quando A. N. & alii accusant intemperiem hepatis seu lienis, rectius dicimus, quod sint producta morbosa, si enim sanguis valde est acris & continuo deferretur ad hepat, facile hepatis talem characterem calidum imprimit, quia etiam ille sanguis acris continuo deferretur ad lienem, facile ibi intemperiem calidam inducere

ducere potest: sicque Medici illi semper pervertunt ordinem, cum talis viscerum intemperies solum à sanguine dependeat, quatenus sanguis corrumpitur, si non sit legitima coctio in ventriculo vel duodeno.

Sanguis cum in ophthalmia ad effervescendum sit valde pronus, indicat V. S. tum pro evacuatione tum revulsione instituitur in brachio, sæpe etiam rectius in pede, præsertim in sexu fœminino imò etiam virili, si præcesserit mensium vel hæmorrhoidum suppressio.

Post V. S. convenit minorativum vel lenitivum quiddam purgans, fortia enim & calida potius nocent, quia sanguinem magis exagitant, non habemus etiam specificum purgans huic vel illi salı dicatum, salia enim è corpore per accidens evacuantur à purgantibus, quatenus nempe fundunt humores fluxiles reddunt, unde salia diluuntur & per intestina ejiuntur, sal enim nisi dilutum fuerit, nunquam evacuatur è corpore beneficio purgantis.

Tale autem minorativum seu potius laxativa aliqua potest fieri ex tamariindis cum Rhabarb. fol. senn. manna, syr. rosar. solutivo, hæc enim refrigerant saliaque diluunt atque educunt.

Hisce præmissis dicit A. ad part. evacuand. ad apoph. & gargar. &c. Medicus non ita facile confugere debet ad hæc, quia gargarismi & apophlegm. magnam agitationem & commotionem humorum excitare solent, unde metus est ne materia peccans magis irruat in oculos vel alias partes, hinc recte A. N. rejicit Errhina, semel enim notandum, Errhina nunquam esse exhibenda, ubi imbecillitas

visus deprehenditur, & nondum in totum ablatum est, valde enim tum nocent, quia ad oculos trahunt, i. e. humores valde exagitant & commovent, qui datâ portâ in oculos infunduntur; in cæcitate v. l. suffusione adhiberi possunt, quia malum ibi non possunt augere, quia visus in totum est ablatum.

Rectè derivationis gratia applicatæ fuerunt scapulis vel brachio cucurbitulæ, frictions pedum, pediluvia, vesicatoria pone aures; Loco omnium esse possunt hirudines, qui in ophthalmia egregio cum successu applicari possunt arteriis temporalibus, & novi pastorem quendam Ecclesiæ Gallicæ dicit D. D. W. qui laborans ophthalmia applicavit hirudines arteriis temporalibus, altero mane totus immunis erat ab illo malo.

Si hæc omnia non respondeant voto, suademus Setacea [die Schnur] est quidem remedium violentum sed sæpe cum successu instituitur; Ejus loco A. N. fonticulum in brachio excitavit. Verum dicunt quidam fonticulum esse tantum figmentum, cum per illum non materia peccans, sed succus nutritius eliminetur: & si ipsi obijcitur, quod illi qui habuerunt aliquamdiu fonticulum in brachio & iterum occludatur, varios incurrant morbos: Respondent, hoc fieri per accidens, quatenus nempe pori in illâ parte pervertuntur ac destruuntur, ut ita itus & reditus humorum circulantium impediatur, quorum læso ordinario cursu utique varia symptomata in hæc vel illa parte excitari possunt.

Hoc bene tenendum, nonnullos morbos etiam produci ex vitio ipsius partis affectæ, quatenus succus nutritius,

qui advehitur pro nutritione ad partem, ibidem propter intemperiem partis corrumpitur, ita ut non abeat in nutrimentum sed in materiam quandam putrilaginofam: sic pus profluens ex vulnere seu ulcere quid aliud est quam succus nutritius, tum propter intemperiem ipsius partis affectæ, mucus, qui excernitur continuè in calculo vesicæ quid aliud est quam nutrimentum ipsius vesicæ; in fluxu albo muliebri nihil effluit quam succus nutritius valde corruptus propter intemperiem partis affectæ. Et talem intemperiem etiam facile incurere possunt oculi ipsi, ita ut succus nutritius adductus corrumpatur, quo minus possit assimilari, unde varii morbi; propter intemperiem capitis, cerebri plurimæ destillationes fiunt, quatenus humores circulantes non assimilantur, unde in fauces instillant, si jam fonticulus excitatur in brachio, majori in copiâ partes circulantes ed tendunt quam ad alias, unde reliquæ partes defraudantur aliquo modo suo nutrimento, hinc per fonticulum in brachio positum humores circulantes, qui superiores partes nutrire debebant, partim effluunt, unde oculi qui defraudantur nutrimento ad aliquod tempus possunt servari immunes hoc auxilio; hinc non raro observamus, quod oculi, cessante quidem malo, postmodum quasi contabescant, ratio, quia omne nutrimentum oculorum effluit per fonticulum excitatum.

A. ex topicis; Externa solent etiam ex-

hiberi in ophthalmia; A. commendat essentiam florum cyani, ex illis floribus etiam aqua destillatur, quæ quoque in affectibus oculorum egregiè convenit, possunt etiam imponi ipsi flores pro folio. Loco omnium esse potest alumen cum aq. rosarum agitatum & cum linteis applicatum, est quidem vulgare sed egregium medicamentum.

Hoffmannus in Schröd. egregium etiam habet remedium ophthalmicum, ingredientia in nodulo includuntur, quo continuo fricantur oculi. Descriptio hæc: ℞. Aq. rosar. fœnic. aa. ℥iv. infunde florum rosarum, flor. euphrat. p. iij. semen fœnic. ℥i. ebulliant. Colaturæ ℞. ℥iij. S. Wasser das Knöpflein drein zulegen.

℞. Flor. rosar. rubr. rutiz ppt. myrobolan. citrin. aa. ℥i. f. pulv. subtil. si. indatur nodulo, S. Knöpflein ins Wasser zulegen. Debeat hæc stare semper in loco calido, & nodulo semper fricentur oculi; egregium est Ophthalmicum.

Ad sal illud vitiosum diluendum & mitigandum convenient succi recens expressi, non pro mitigatione intemperiei hepatis seu lienis ut putat A. N. qui tamen rectè adhibuit serum lactis cum succo endiv. cichor. &c. in hoc casu ut in quavis intemperie sang. & sa felici cum successu exhibetur serum lactis tamarindinatum, quod semper vesperti ad ℥iv. sumi potest.

CASUS

CASUS XXIV.

De visus diminutione subito exortâ ab excessu calor.
hypocaust. præcedente crapulâ.

HISTORIA.

D^{N.} Nicolaus Holperi, Schola Cal-
mariensis in Sueciâ Rector, tempe-
ramenti calidi & humidi, corpore obesius
& plethoricus, cum hyemante calo, visi-
tandi Amicos gratiâ, rursus concessisset ibi-
demque bene potus in conclavi supra mo-
dum calefacto integrâ noctem quiescisse,
mane expergefactus ingentes capitis
& oculorum dolores, hinc visus quandam
obscuritatem sensit, quæ paucorum die-
rum decursu in tantum aucta est, ut lite-
ras tam scriptas quàm prælo expressas et-
iam grandiores dignoscere amplius non
posset, oculis plane claris apparentibus,
sitra ullum eorundem vitium, nisi quod
pupilla nigrior quodammodo & amplior
videretur: Objecta tamen lucida & ma-
juscule haud difficulter agnoscere & di-
scernere poterat.

RESOLUTIO.

Talis visus diminutio subito exorta est
species quædam apoplexiæ, oriturque ab
obstructione tubulorum nervi optici, &
nullum vitium externum apparet in ocu-
lis; hic affectus vocatur ab Authoribus
gutta serena.

Est apoplexia quædam particularis, ex
nimia enim Venere, nimio Spiritus vini
usu nimioque calore facile exortiri potest
apoplexia, dum enim caput h. m. variis
crassis & vitiosis est repletum vaporibus
ac humoribus, accedente calore humor.

illi funduntur ita ut non solum spir. anim.
influant in nervos sed etiam cum illis mul-
tæ partes crassiores intrent nervorum
principia, & tunc illa pars cujus nervorum
principia obstruuntur, resolvitur, in hoc
casu nervi optici fuerunt obstructi ab in-
trante tali viscido humore, unde spir.
anim. transitus fuit impeditus, sicque ces-
savit irradiatio & subita visus diminutio
fuit exorta: apoplexia enim & paralyf.
subito invadunt & corripunt.

In hoc casu nullum vitium in oculo
fuit, humores enim suum suum serva-
runt, saltem spir. anim. influxus fuit de-
negatus. Talis obstructio nervorum
habet suos gradus, interdum in membro
aliquo paralytico perit sensus & motus,
sæpe vero perit sensus remanente motu,
& contra: interdum vero saltem formi-
catio percipitur, prout nempe obstructio
vel validior vel debilior est, ut adhuc pau-
ci spir. influant vel nulli. In nostro casu
visus in principio non in totum fuit abla-
tus, quia ad fuit quidem obstructio ner-
vorum, sed non talis quæ non concesserit
adhuc transitum paucis sp. verum succes-
su temporis visus penitus ablatum, quia
obstructio illa fuit aucta, ita ut nulli spir.
potuerint influere.

Curatio est eadem quæ in apoplexia &
paralyfi, totam enim negotium consistit
in hoc, si possimus 1) corrigere humores
crassos viscidos tubulos seu potos nervo-
rum obstruentes. 2) Sang. ascendentem

attenuare & vitiosos succos è corpore eliminare. Est tamen affectus curatu difficilis si non impossibilis. Conveniunt E. sæpius deprædicata medicamenta, quæ nempe constant ex partibus duris rigi-

dis, non tam faciliè flexibilibus, ut profundius intrent in tubulos partium, viscidosque humores incidant, attenuent & resolvant, qualia sunt omnia illa quæ ab A. N. in hoc calu fuerunt exhibitæ.

C A S U S XXV.

De Visu debili ad remota.

HISTORIA.

STUDIOSUS quidam juvenis queritur se mensa assidentem legere posse etiam minutis literulis consignata, non tamen internoscere, si qui hominum conclave ingrediuntur, donec proximius accedant, longius verò dissita plane se non cernere: duravit iste affectus jam ferè sesquiennio.

RESOLUTIO.

Quotidie hoc observamus, quod multi objecta ab oculis remota melius & distinctè. possint videre, alii contra, Causam Veteres putarunt esse Spir. an. verum nos putamus potius causam querendam esse in situ mutato humorum & tunicæ retinæ, quod, nempe in senibus propt. exsiccatione humorum mutata fuit convexitas tum tunicæ corneæ tum humoris crystallini, ut A. N. ex Plempio &c. Ut hæc melius intelligantur.

Qr. Cur Senes non nisi infusè objecta propinqua; Luciosi verò remota videant? R. Senes objecta cominus posita minus exactè intuentur, quia siccescentibus tunc humoribus & corpore ad maciem vergente, corneæ tunicæ (quæ est prima) & humoris crystallini convexitas minuitur, & planior redditur, ac proinde paulo latior oculus, quam in juventute reddi-

tur; hæc autem partium oculi alteratio haud sinit, ut radii à vicino objecto venientes in ipsa retina tunica coeant, sed veluti ultra ipsam conventuri pergant; Luciosi vero & qui prominentes habent oculos non nisi imperfectè remotiora objecta respiciunt, quia, cum longiores & protuberantes sint eorum oculi; radii ab uno puncto objecti distantis provenientes coeunt, priusquam ad retinam pervenerint; qui postmodum se denuò diffundentes, in exiguam fundi oculi partem incidunt, eam ob causam ii quibus ita protuberant oculi objectum organo admovent, ut mucrones qs. æquo breviores in retinam promoveant, quoniam quo res propius admoventur, ejus radii magis detorquentur & breviores visus pyramides seu nonos efficiunt; Senes autem objectum ab oculo remvent, ut conorum vertices seu mucrones (radii luminares) veluti æquo longiores in retinam deducant.

Ex his patet, vitium hoc non esse querendum in Spir. an. sed prout humores oculi longè vel proximè recedunt à tunica retina. His addi potest quæ habet Cartes. tract. de homine, ubi agit de visu &c. Ad remedia.

A. N.

A. N. laudat vinum laxans Plempii; desideramus tamen hic menstruum aliquod vel clavem, qui recludat ingredientia, è quibus talè vinum medicatum ppatur: huic addi potest Cremor. tartari, vel aliud sal alkal. sal tartari potest addi ad ℥j. omitti potest saccharum albisimum & substitui passulæ minores ad ℥iβ. sicque feliciter operabitur, nam etiam si fol. sennæ in vino infundantur, tamen vis cathartica melius extrahitur, etiam si in aqua fontana infundantur, modo sal addatur, sic enim recludens additur. A. N. commendat fotum Plempii,

hic fotus in omnibus affectibus oculorum, qui sunt citra inflammat. aliquam, applicari potest, materia enim profundius jacet, si non apparet vitium aliquod externum; quia igitur hic fotus constat ex incidentibus, attenuantibus ac resolventibus, facilius etiam talis materia pituitosa resolvitur ab ipso; tali fotu etiam frequenter vitur Medicus quidam Francofurtensis (Dr. Wessem.) qui satis feliciter multos oculorum curat affectus; hinc etiam vocatur *der Augens Doctor*.

CASUS XXVI.

De Catarracta seu suffusione vera, Germ. *der Stahr*.

HISTORIA.

Nobilissimus Dominus Antonius Wastteuffel Hereditarius in Cerstin & Kruchenbeck &c. Vir consistentis ætatis, oculos habens magnos & eminentes capitulis dolore aliquandiu affectus, agrè ferebat sibi continuo videri culices aliq; parva corbuscula oculis obvolitare, interdum quasi retia telis araneorum similia offerre; succedebat paulatim visus obtinbratio & pupilla in colorem marinum transmutatio.

RESOLUTIO.

Est affectus valde familiaris & satis notus, nulla quidem in principio habet phænomena, sed tamen gradus.

In principio conquærantur de obvolitantibus muscis, culic. araneorum telis seu alii corpusculis, & vitus paulatim imminuitur.

Qu. Quid sint corpuscula illa obvolitantia? **R.** Animam judicare secundum consuetudinem, cum muscæ, culices, seu alia talia corpusc. nil aliud sint quam humores vitiosi innatantes humori aqueo, ejusq; pelluciditatem laedentes ac radios luminares variè mutant res, quo minus ritè possint uniri in tunicâ recti formi, quemadmod. si aliquis intuetur exactè object. aliq. & muscæ vel alia animalcula prætervolant, quæ radios luminares aliquo modo dirumpunt & frangunt, visus læditur & impeditur, si istiusmodi vitiosi humores in humore aqueo reperiuntur, qui simili modo radios frangunt, anima tunc judicat secundum consuetudinem: isti vitiosi humores in humore aqueo contenti si adhuc sint tenuiores subtiliores ac fluxiles tunc repræsentantur saltem muscæ,

muscæ, culices: sin vero postmodum incrassantur & coherent, representantur araneorum tela, & cum adhuc intrent quidam radii luminares, visus saltem impeditur, nequaquam vero tollitur.

A. N. Causa ejus continens fuit humor tenuis inter corneam tunicam & humorem crystall. &c. Veteres fuerunt in opinione, quasi causæ suffusionis sedes sit inter tunicam corneam & humorem crystallinum. Recentiores vero dicunt, quod non solum humor talis vitiosus colligatur in isto spatio nempe inter tunicam eorn. & humor. crystall. sed & ipsum humorem crystallinum vitari, alterari & depravari dicunt, ita ut ejus transparentia & pelluciditas pereat, & hæc depravatio fit vel in humore toto vel aliqua ejus parte, & humor ille crystall. etiam facile vitari potest, aliter enim est compositus quam reliqui, constat enim ex multis pelliculis, ut videre est in humore crystallino cocto in pisce, ubi cultro separari possunt, ob eam causam igitur facile fieri potest, ut in superficie iste humor vitium contrahat & suffusionem inducat. Antea dictum fuit, humorem istum vitiosum in principio adhuc esse tenuem fluxilem, si jam crassus fit & incrassescit tunc observamus mutationem tunicæ uveæ, sensim enim abit in colorem glaucum vel qualem præferunt cornua, successu vero temporis albescit magis transparent per corneam & tunc dicimus suffusionem esse maturam: (Der Stahr sey reiff/) & quamdiu non apparet ille color tamdiu suffusio est immatura, & si manualis operatio acu debet institui, suffusio debet esse matura, i. e. humor debet esse crassus, si enim fluxilis est commode removeri non potest, è contra verò

si crassus & glutinosus est facile removeri potest ex illo spatio: h. nc etiam Medici ocularii concedunt certum tempus pro maturatione; si vero humor iste nimis fiat durus & quasi gypseus, tunc est incurabilis, nec acu removeri potest, & tunc vocatur (Der schwarze Stahr) quam suffusionem etiam Ocularius non aggredditur.

Spatium autem illud inter tunicam corneam & humor. crystall. non tantum esse subjectum hujus morbi, sed & ipsum humorem crystallinum alterari, inde patet, illi enim, qui experti sunt talem operationem manualement, postmodum objecta confuse cernunt, nisi utantur perspicillo lege artis facto, (i. e. Stahr-Brill welcher oben muß seyn erhaben / unten aber abgeschliffen:) ratio autem quod post operationem objecta confuse cernantur est, quod in ipsa operatione, dum deprimitur humor vitiosus, convexitas humoris crystallini lædatur ac planas reddatur, illa enim remotio fieri non potest absque læsione humoris crystallini, unde egregie visus juvatur tali perspicillo convexo, in quo radii, dum incidunt, franguntur, ut eo facilius in tunica retina uniantur, & conus seu figuram pyramidalem effice possint.

Qr. Unde humor iste vitiosus perveniat ad oculos & quomodo colligatur in tali spatio? A. N. dicit vitio cerebri: nos respondemus, quod & sanguine transmittatur & deponatur per poros vasorum in oculos eorumdemque humores, unde var. è ipsorum transparentia læditur ac depravatur, & pro diversitate & copia materiæ vitiosæ visus var. è labefa-

ctatur

statu, ita ut nunc difficulter fiat, nunc plane tollatur.

Signa diagnostica sunt satis manifesta, in principio enim morbi ægri conquerruntur de mulcis seu aliis corpusculis. obvolitantibus, postmodum dicunt visum lædi vel plane tolli, & tunc dicimus adesse suffusionem (Der schwarze Stahr.)

Prognosis. Affectus in Senibus ferè incurabilis, in ætate florente admittit curationem, In curatione respiciendum non solum ad partem affectam, sed & totam M. S. quæ laborat intemperie crassa & viscida, adeoque ante omnia debet retineri.

Purgationes sunt frequentius reperendæ, post interponenda sudorifera ex lignis ppata, formulas tradit A. N. elegantior-dine.

Quær. Num vinum conveniat quod oculis aliàs nocere creditur? R. Dicimus in suffusione convenire vinum, quia adest sanguinis intemperies viscida & crassa, quam corrigit vinum spirituositate suâ.

Iterum A. N. mentionem facit vini ophthalmici Plempii, ubi iterum addi potest Cremor tart. ad ʒiſs. & omittatur saccharum, quia frustra additur.

A. N. Topica præstantissima, inter hæc agmen ducit aqua ophthalmica cum croco metallorum præparata, cujus mentionem facit Riverius. Formula talis esse potest,

R. Aq. rosar. Euphras. aa ʒiſs Croci metall. ʒ. vel ʒiſs. Croci gr. ij. vel iij. stent per noctem in loco calido, mane per inclinationem separetur liquor, S. Aug. ne Wasser / quæ quotidie instillatur oculis, Crocus enim metallorum valde penetrat, tamen citra mordacitatem & hoc liquore etiam sapius vitur prælaudatus Medicus Francofurtensis.

Medicamenta debent esse valde penetrantia, hinc conveniunt salia, præsertim vero laudantur aromatica nonnulla cum sale culinari mixta, quo sale quotidie uti possunt in cœna & prandio; formula talis esse potest.

R. Salis culinaris M ʒiſs. semin. fœnic. sileris montani aa. ʒj. maceris cinamom. nucis moschat. aa. ʒiſs. M. S. Bernisch Salt bym Essen zu brauchen / hoc multum præstat in affectibus oculorum.

Verum est affectus curatu difficilis, hinc etiam A. N. dicit, omnia frustra fuerunt exhibita, & tunc adhuc locum habet manualis operatio, sed & hæc operatio periculi plena, in senibus enim frustra instituitur, in Juvenibus, si non rectè instituitur, varia symptomata excitari possunt, ita ut propter lacerationem factam in tunicis quotidie lymphæ exstillet, oculi inflammantur & dolor continous oritur, quæ omnia vires valde consumunt. E hæc sufficiant de suffusione vera,

CASUS XXVII.

De Suffusione spuria.

HISTORIA.

Illustrissima Domina, Domina Maria Iuliana, Saxonie, Angria, & Westphalia Princeps febris semiteriana gravissimè decumbens, ingruente Paroxysmo de caligine quadam oculorum & observantibus corpusculis, mox de visus diminutione, paulò post de omnimoda ejusdem abolitione, querebatur, adeo ut nec adstantes nec alia objecta dignoscere posset. Remittente febris, sensim remittebat oculorum obtenebratio, eadem recurrente, recurrebat & visus diminutio, subsequensque ejusdem abolitio.

RESOLUTIO.

Est etiam suffusio symptomatica quæ

spuria vocatur, & comitari solet paroxysmos febriles; in principio enim paroxysmi ægri conqueruntur de caligine seu corpusculis obvolitantibus, quod fit propter nimiam dilatationem pororum vasorum oculorum, illa enim dilatatione vasorum non solum partes sanguinis subtiles, sed & crassæ intrant in oculos & humores, quæ illos humores oculorum variè alterant & lædunt, verùm cum illæ partes sint pauciores & adhuc fatis fluxiles, facile etiam & sæpè in ipso paroxysmo adhuc iterum discutuntur & dissipantur, ut cessante paroxysmo cesset malum.

Curatio. Curatione pecnialiari non est opus, sufficit ut saltem sciamus causam; curata enim febris etiam malum illud simul cessat.

CASUS XXVIII.

De Cæcitate ex ulcere pedis Rheumatico
intempestivè occluso.

HISTORIA.

Henicus Manteuffel) Hæreditarius in Trinicke, multis annis ulcere Rheumatico pedis sinistri affectus doloris & molestia a fluxu & pruritu sæpè excitatus perturbatus, consolidationem à Chæirurgo petiit, in qua cum frustra per totum se-

mestrem occuparetur artifex, tandem opus ejusdam vetula paucorum dierum spatium ulceris occlusionem obtinuit. Elapso mense uno atque altero, in capitis dolores incidit, ades vehementes ut de vita desperaret, paulo post obcæcatus est. Exinde quolibet mane à somno multum viscida ac flavescens foetidaque materia frequentis exiit.

expulsionem citratissimam rejicit, conquestus se quamdiu jejunus esset, eundem fetorem in ore percipere, quem olim ex ulcere pædis.

RESOLUTIO.

Hæc cæcitas facta est per *metastasis* seu translationem humoris morbifici, ex pedibus versus oculos, & certè varia symptomata ex pedum inveneratis ulceribus occlusis produci possunt, tales enim acres humores, qui quotidie & continuo per talia ulcera effluunt, jam occlusis illis in corpore retinentur & cum sanguine reducantur; si igitur cum sanguine perveniant ad pulmones, phthisin, sin ad cerebrum, dolorem & phrenitidem, si ad nares, defluxionem corrosivam & cancrösam, sin ad aures, surditatem, sin ad oculos cæcitatem inducunt. Hinc Medicus ad istiusmodi ulcera vocatus valde cautus esse debet, & nunquam ad topica perveniat, nisi prius correxit totam massam sanguineam.

Sciendum, parum hic prodesse medicamenta hinc ferro & aqua utendum, & materia morbifica à parte revellenda, hinc adhuc spes erit, si ulcera possint aperiri ut iterum fluant, unde cuticulæ fetaceum exhibend. &c. Verum talia ulcera antiqua occlusa non ita commodè possunt aperiri propter callum.

Facile enim possumus concipere, quod occluso ulcere humores illi acres cum humoribus circulantibus iterum ducantur versus cor, & si ad meninges pertinent, inferunt, insignem ibidem capitis dolorem inferunt, spiritusque valde turbant, qui turbati secum rapiunt alias partes crassiores, quæ tubulos nervorum obstruunt, unde surditas, cæcitas.

Curatio. Ego Author essem dicit D. D. W. ut talem curam adhibeat Medicus qualem in lue venerea in lue venerea autem si exigua portio fermenti remaneat, recrudescit facile, sic etiam si remaneat tale fermentum ab ulcere, nunquam malum inde proveniens curabitur.

CASUS XXIX.

De Cæcitate ex veneficio,

HISTORIA.

Anno M. DC. XXIX. Miles quidam gregarius in fortalio ad portum Colbergensem novissimè à Casareanis exstructo, excubias agens, subito & quasi in momento obcaccabatur, nullo corporis, ca-

pitis aut oclorum precedente morbo aut vi vel casu externo: visum recuperabat incantamentis.

RESOLUTIO.

Non pertinet ad forum medicum.

CASUS XXX.

De Aurium Tinnitu.

HISTORIA.

Illustris & Generosus Dominus, Dn. Nils Kagge, Liber Baro in Torckmoiorffovi, Toparcha in Kielsdorff & Seksefundi &c. Gubernator Halandis, per intervalla aurium tinnitu vexabatur, absq; ullo capitis dolore, nisi quem crapula aliquando excitaret; aderat ventriculi imbecillitas & intestinorum murmur & rugitus.

RESOLUTIO.

Triplici modo solet lædi auditus, vel imminuitur, sicq; oritur auditus difficultas; vel tollitur, unde surditas; vel depravatur, unde aurium tinnitus, in tribus his casibus has tres species observamus. Verum debemus distinguere inter tinnitum aurium & aurium sonitum; sonitum aurium vocant das Brausen und Gausen/ tinnitum vero solent vocare, das Klingender Ohren; quemadmodum enim in chordâ valde exensâ, si quatiatur, fit sonus acutus, quem vocare possumus tinnitum, si v. laxa & flaccida tangatur, tunc saltem sonus raucus vel strepitus observatur; simile quid putemus fieri in auribus, dum membrana auditoria vel tympanum illud valde tensum quatur, vel nervus auditorius in debito suo tono servatus fibratur, tunc fit talis sonus acutus quem recte vocamus tinnitum aurium; si vero tympanum sit laxum, flaccidum,

humidum, vel si nervus auditorius recesserit à suo tono, tunc sonus ille qui ex conquassatione fibrarum harum partium oritur, est magis raucus vel instar strepitus allicujus, quem vocamus sonitum, neqq; tinnitum aurium.

Proponitur in hoc casu aurium tinnitus absque ullo capitis dolore cum ventric. imbecill. & intestinorum &c.

A. N. querit causam in vapore, collecto in ventriculo & forsan etiam hypochondriis, & ad caput elevato. Tinnitus vero vera causa consistit (1) in motu depravato, vel vitio aëris vel auræ insitæ, inest enim semper auribus innatus quasi aër, qui continuo in cavitate aurium fluctuat; quando igitur peregrinum quid esse miscet huic auræ insitæ, tunc motus ejus depravatur sicque allidit aurâ illa agitata in tympanum, unde anima judicat secundum consuetudinem, quia fiunt & imprimuntur tales motus ab aurâ illâ agitata, quales fiunt campanula.

(2) Tinnitus aurium fit, quando tympanum nimis & velocius agitur, convellitur & quatitur.

(3) Etiam fit, quando ipse nervus auditorius vel potius ejus fibræ vellicantur, sæpius etiam dilacerantur & è situ naturali derubantur, unde continuus talis aurium tinnitus.

(4) Oritur ex nimia pulsatione arteriarum organis auditus insertarum, quando nempe sanguis nimis effervescit in

in vasis, tunc tinnitum aurium solet præcedere narium hæmorrhagia, dum nempe sanguis effervercit sursumque rapitur, arteriolæ nimis pulsantur, ærque innatus nimis agitur, qui in tympanum & nervum audit, allidit, sicque tinnitum producit.

(5) Interdum etiam oritur à perverso spirituum animalium motu, (hinc sæpe solet succedere epilepsia, & si tinnitus aurium oritur, metus est epilepsiae:) quia spiritus perversæ moti allidunt in nervum auditorium, vellicant fibras & lacerant, unde tinnitus seu motus talis aurium perversus.

Prognosis. Bene distinguendam est, num aurium tinnitus sit conjunctus alicui morbo acuto; vel num ita per se affligat; semper enim in morbo acuto febribus ardentium malignis aliquid indicat tinnitus aurium, & sæpe criticè oritur, sæpe enim in morbo acuto primò oritur aurium tinnitus, quem excipit surditas, ut sine auditu jaceat æger, si tunc alia bona signa adsunt, si fiat die critico, & appareant signa coctionis in Urina atque symptomata mitigentur, bonum est signum, quia surditas talis fit propter *per æsaem* translationem materiæ morbificæ à parte nobiliori ad ignobiliorum.

Si verd in morbo quodam acuto adsit surditas, & in Urina appareant non signa coctionis sed cruditatis, & alia parva symptomata adsint, tunc prodromus esse solet delirii, epilepsiae & mortis.

In curatione convenient ferè omnia remedia, quæ in surditate commendantur, quæ nempe habent vim discutendi, resolvendi, motum debitum tympano, nervo auditorio & spiritibus animalibus

restituendi: hic (1) convenit purgare, ubi exhiberi possunt pilulæ catarrhales pro evacuanda pituita viscida: (2) reliquias expellere, quod fit per sudorifera & diuretica: & (3) Culinis seu coctionibus prospicere quod fit per stomachia. Et tandem externa topica.

Inter externa A. N. commendat secretam ex vermiculis intra lignum quercinum & corticem, &c. præparatio hujus secreti ita fit; vermiculi v. g. num. xx. coquantur in oleo olivatum, quo repletur radix cyclaminis, (radix debet prius excavari,) additur adhuc $\mathcal{O}$ rutaceum vel collinum, pulvis radice pyrethri, postmodum obturatur radix excavata & asatur sub cineribus & tandem exprimitur, qui succus habetur pro arcano in affectibus aurium.

Amara etiam conveniunt, quæ humorem vitiosum facile asperitate sua possunt excopare: verum observandum venit hoc de topicis (1) ne sint nimis calida nec nimis frigida, quia utraque auribus sunt inimica, se debent calore suo respondere calori aurium, i. e. debent esse tepida: (2) nec debent esse nimis actia, alias etiam major convulsio vel motus Spasmodicus partium aurium valde sensibilibus exorietur - (3) non debent esse adeo viscida, quia meatum auditorium magis obstruunt, unde etiam $\mathcal{O}$ sa multis displicent, quibus præferuntur spirituosæ, aqua Anhaltina, cephalica, magnanimitatis. Sed quoniam etiam hæc omnia in surditate conveniunt, in sqq. habentur reliqua.

Hoc adhuc notandum; observari in hypochondriacis sæpius illos tentari & corrigi ex improvise tinnitu aurium, bre-

vi tamen evanescente, hinc sæpe inter loquendum incipiunt conqueri de tinnitu aurium: videtur quod tunc ex poris arteriolarum internarum aurium emittatur acidum aliquod volatile, quod tympanum quatit, vel nervum audit. vel aërem

innatum, in quibus partibus acidum illud volatile spasmodicam contractionem causare potest: & quia acidum hoc est volatile, non diu durat, sed brevi evanescit, unde tinnitus talis etiam brevi cessat.

C A S U S XXXI. De Difficultate auditus.

HISTORIA.

Nobilissima femina, Agnes Judith Lesterinn/ Viri Generosi & Srenui Domini N. de Wildenstein, Coniux, temperamenti frigidi & aurium tinnitu affecta, sensim audiendi facultatem minus querebatur, adeo ut leves sonos amplius percipere non posset, reliquis sensibus salvis & integris.

RESOLUTIO.

Quando auditus imminuitur, oritur difficultas seu obauditio, quæ gradu saltem differt à surditate; causam putamus esse querendam in intemperie quadam humidâ nervi auditorii & tympani; hinc dicit A. N. erat temperamenti frigidi & humidî, &c. si enim membrana auditoria vel tympanum sit nimis humidum, (ut etiam Riverius monet,) vel flacciditas concilietur nervo auditorio, tunc pulsationes quæ fiunt ab objecto mediâ aëre, recipi non possunt ab illis organis, nec ad mentem deferri ut judicet, unde oritur auditus difficultas seu obauditio. Sæpius verò alia causa est, (1) difficult. auditus & surd. potest oriri vitio auris externa aufertur, tunc soni distinctè percipi nequeunt, quia aër quasi tumultuariè ir-

ruit in aurem, deberet autem moderari ab aure externa: (2) difficultas & surditas fit vitio meatus auditorii, quando est obstructus excrementis, quæ vocantur cerumina, tunc enim aër cum motibus suis impressis citè ingredi & pervenire nequit ad tympanum, (auditus organum:) talis obstructio meatus etiam fieri potest à fabis, nucleis & aliis: (3) fit etiam quando tympanum rumpitur seu exeditur, & tunc oritur surditas incurabilis, fit sæpe à nimio sonitu, ab emissionem, explosionem bombardarum, percussione violenta, vel etiam lapsu graviori: (4) tandem etiam oritur difficultas & surditas ex obstructione nervi auditorii; quatenus lymphatenis sese insinuat tubulis minutissimis nervi auditorii, unde coagulatur, incrassescit & ita spirituum animalium influxum prohibet.

Signa Diagnostica. Si vitio auris externæ, obstructione meatus auditorii, tunc facile incurrit in sensus.

Sin verò difficultas & surditas oriatur ex erosionem, obstructionem nervi auditorii, tum saltem conjectura utimur, & ab aliis circumstantiis & apparentiis cognosci debent.

Pro:

Prognosis. Surditas apparens cum aliis bonis signis in acutis & malignis morbis, optimum signum, quia indicatur translatio materię morbificę a parte nobiliori ad ignobiliorem, & melius est si delirio superveniat surditas, pejus verò si surditati delirium, tunc enim non criticè fit sed symptoma est, tunc sequuntur convulsiones, delirium & sæpe mors.

Si surditas oritur ab ortu vel in utero; item si a paralyfi seu obstructione nervi auditorii, tunc incurabilis ferè est, si verò a catarrho, obstructione meatus auditorii, tunc admittit curationem; interim omnes aurium affectus non facilè curantur. *Dictam surditatis ab ortu curationem esse impossibilem; est tamen Medicus quidam Italus, qui habet modum curandi surdastris ab ortu, (seu qui tales nati sunt,) beneficio certorum medicamentorum, & certę alicujus methodi; nempe, jubet singulis diebus per cornu bovinum magno boatu aures implere, & certa vocabula pronunciate: & tali remedio purant surdastris & mutos restitui posse: de quo habet Collegium Curiosorum tom. 7.*

Præter universalia medicamenta, ut purgantia diueticæ, diaphoretica; conveniunt etiam Externa sequentia, aqua card. bened. sæpius recenti herbæ affusa & cohobata, (valde laudatur) aqua cephalica cum castoreo, eundem ambra & moscho, Essentia Castorei, card. benedict. ligni sassafras, nonnulla ꝑ. destillata, balsamus vitæ, spiritus formicarum, quæ omnia cum gossypio auribus imponuntur. Observari debet (1) aures de-

bere prius semper probè detergi & expurgari, ne quid recrementosi maneat in iis, (2) anti lecti ingressum illa topica auri esse imponenda, & (3) super latus sanum esse cubandum, quo medicamentum sese profundius insinuet; si verò in ambabus auribus medicamentum sit, situs potest mutari ab uno latere in alterum.

Suffumigia etiam multum præstant ex succino; vapores decocti ex herbis amaris, ablynt. organ. serpill. majorana. card. benedict. colocynth.

Si surditas orta sit ex lapsu vel casu ab alto, conveniunt Emplastra capiti imposita, & Tacamahaca. emplastr. de betonica.

Si ex catarrho, h. e. ex lymphæ irrudente & tunc subito oritur, (hinc dicunt es schießt mir vor die Ohren:) Spirituosa nervina tunc conveniunt, quæ nuchæ seu vertici applicantur, ut ꝑ. succini, aqua Anhaltina, spiritus convulsivus &c.

Antea dictum fuit, Tinnitum interdum oriri propter nimiam pulsationem arteriolarum a sanguinis copia, si nimia in copiam ad caput rapitur, & tunc convenit V. S. in parte affectâ vel in pede.

Si difficultas a nimia explosione bombardarum, applicari potest panis recens coctus in furno, cui inspergitur Sp. V. vel panis coctus cum sem fenic. carv. gran. juniperi &c. cujus effluvia immittantur in aurem affectam.

In omnibus aurium affectibus conveniunt medicamenta ex ligno sassafras & succino præparata, quæ duo omnibus formulis addi possunt.

CASUS

CASUS XXXII.

De Surditate divinitus curata.

HISTORIA.

Cum in arce Schieffelbenensi. Reverendissimi, Perillustriſſi & Generoſiſſimi Domini, Dni. W. digoreimari Gans, Liberi Baronis de Pudlitz, Ordinis S. Johannis Equitis, Commendatoris & Praefidis Schieffelbenensis &c. Arthritide gravissimè decumbentis, curam haberem, Civis quidam ejus loci pannifex Bartholomeus Schultz, surditate auris dextra plus decem annis affectus, & paucis retro diebus audiendi facultate etiã in sinistra aure privatus; opem meam per Chirur- gum implorabat, quam etsi frustraneam & inanem initio abnuerem, lachrymis tamen miseri hominis motus, pilulas Cephalicas praescripsi & quaedam caput roborantia, detractio etiã ex vena brachii sanguine, & applicatis pone aures vesicatoriis. Urgebat Chirur- gum topicum ali- quod auribus immittendum, sed nihil tale ad manus erat: Incidi forte dum phar- macothecam meam excuterem, in bal- samum Mindereri, ejus gutt. am unam

atque alteram auri sinistri instillavi, dex- tram enim tot annis surdam pro incurabili habui. Quid sit? Eo ipso momen- to in aure opposita, dextra scilicet, rumpi aliquid exclamabat eger, illico redeun- te auditu, plus decem annis abolito. Iussi utriusque auri instillaret balsamum, quod cum aliquoties fecisset, etiam in altera aure audiendi facultatem recuperavit, qua in hunc usque diem gaudet etiam qua- ad cetera sanus & incolumis.

RESOLUTIO.

Proponit hic A. surditatem divinitus curatam beneficio balsami Mindereri. Ve- rum saepissime aures vel meatus aurium obstruuntur excrementis, propter quae auditus perit, & si illa excrementa remo- veantur, ex improvise auditus restituitur, tale quid potuit esse in hoc casu, balsamus enim Mindereri habet vim aperienti & emolliendi, hinc excrementa ita emolli- re potuit, ut transitus aeri fuerit restitutus, si- mul & auditus.

CASUS XXXIV.

De Narium hæmorrhagia immo-
derata.

HISTORIA.

Secretarius Illustrissimi Bavonis de Fünſkirchen Johannes Rieder Austri-

us, sanguinea constitutionis & plethoricus, postquam in Nuptiarum solennibus vino generoso largius se inxvitasset, & totam ferme noctem tripudiis & saltationibus con-

*consumpisset, mane domum repetens in
narium Hemorrhagiam incidit, adeo
profusam, ut de vita periclitaretur.*

RESOLUTIO.

Solet oriri variis ex causis (1) ob sanguinis plethoram, (2) ob ejus cacochymiam, & (3) ob nimiam ejus fermentationem; in hoc casu à vino & saltat. fuit product. à quibus sanguis nimis fuit motus, unde tali cum impetu exitum quasi vit

NB. Interdum propter errhina & sterutatoria oriuntur hæmorrhagiæ narium incurabiles ferè, quia in illa concussione oscula valorum nimis aperiuntur, ita ut etiam ad pristinum statum non possint reduci. In casu hæmorrhagiæ oritur per *ἀνασκόμωσιν*, sæpius etiam oritur per *διαίρεσιν*, à lang. acri corrosivo (ut in scorbuto) & tunc difficulter malum illud cedit.

Processit A. N. valde methodicè, verus exhibuit Julapium, potuisset etiam summo cum successu adhiberi Tinctura rosarum, flor. bellid. papav. errat. Mynsicht. habent enim vim in crassandi sanguinem ejusque effervescentiam compescendi, etiam testacea ex corall. C. C. usto, creta, quæ ponderositate sua inhihent sanguinis motum; etiam ex limatura ferri vel marte, omnia enim martialia in quibusvis hæmorrhagiis exhiberi possunt cum successu, ebrietatem arcent, quia compescunt acidam volatile; alia etiam ex sempervivo plantag. buria past. &c. præparari possunt.

A. N. Damnatis frictionibus, illas interdum Authores approbant, verum sanguinem magis exasperant.

A. N. Eodem sine cucurbitulas &c. Raro nostrates Prædici solent cucurbitulas applicare, jubent interdum regioni hepatis & lienis; ut inde impediatur raptus sang. versus partes superiores. Verum monente Riverio, applicatio hæc non est adeo tuta, quia facilè inflammatio potest produci in hypochondriacis, dum sanguis restagnans effervescere incipit, sicque gravius malum produceretur, V. S. tutissimum remedium tum in brachio tum in pede, nisi vires sint valde prostratæ.

Externa sunt ferè innumera, quilibet enim habet aliquid quod jactet, commendatur lignum sympatheticum, certo anni tempore detuncatum, (nempe circa festum Jacobi) vocatur lignum fixi ni vulgo Heilholz; solo enim contactu sistit hæmorrhagias, causam non habemus aliam, quam quod circa illud tempus lignum istud certa quædam materia subtilis permeat, ut in ferro & magnete, alia enim materia subtil. permeat magna alia ferrum, unde illa tractio.

Egregius etiam pulvis stegnoticus fit ex alumine crudo & lacca pictorum, ex quibus præparatur pulvis colore elegans, qui naribus inflatur, vel cum turundis albugine ovi subactis naribus inditur. Commendantur etiam excrementa nonnul. animalium, ut stercus suillum recens, si cum turundis applicetur, vel exsiccatum in forma pulveris naribus inflatur: alii laudant stercus equi. & asinum; juvant hæc excrementa, quatenus propter graveolentiam spir. anim. in ordinem redigunt, omnia enim graveolentia spir. an. ordinarium motum restituunt, quod miratu dignum.

Ppp

Turun-

Turundæ [die Meißel] præparantur
 velex linteo, sed majori cum efficacia &
 charta bibula, sufficit sæpè terra sigillar,
 exfurno cum albumine ovi subacta, Fron-
 tibus etiam, collo, regioni hepatis potest
 applicari cataplasma ex fuligine cum ac-
 ceto, fronti ex succ. semperviv alumn. cum
 acceto, aqua rosarum &c. vid. River. Tan-
 dem celebre quoddam remediũ fuit com-
 municatum aliquot Aulicis Regiis à Chi-
 rurgo quodam Gall. Monf. Vivens, qui
 multum pecuniæ à Rege Galliæ, & ad-
 huc nuper à Rege Daniæ accepit, vocatur
 liquor stipticus, cui linteum immergitur,
 & vulneri applicatur, confestim sistit hæ-
 morrhagias: sæpius remedium hoc fuit
 probatum in molosso s. cane, cui pes ab-
 latus, & vulneri hic liquor applicatus
 fuit, à quo hæmorrhagia statim cessavit
 & altero die vulnus sine inflammatione
 recens fuit repertum. Quidam inquiren-
 tes in ingredientia hujus liquoris, dicunt
 constare ex Vitriolo martis & alumine
 solutis in aliquo vegetabili, nam si infusio
 gallarum affunditur, nigrescit liquor, qui
 certissimum signum latentis Vitrioli mar-
 tis, si sal tartari additur præcipitatur alu-
 men, sic duo habemus ingredientia. Au-
 thor vero dicit constare liquorem ex 5
 ingredientibus.

In hæmorrhagiis desperat. Solent ex-
 terna in viris applicari testibus, ex aceto
 cum pulverib. adstringentibus, in mulie-
 ribus vero mammis.

In morbo acuto Medicus observet
 num hæmorrhagia fiat criticè seu sym-
 ptomaticè, si enim acuto morbo superve-
 niat hæmorrhagia die critico cum signis
 bonis, & si signa coctionis appareant,
 tunc abstinendum à curatione, sin vero
 superveniat die non critico seu die 4to,
 nullaque signa coctionis appareant, & si
 saltem sit stillicidium & in majori copia
 sanguis rejiciatur die non critico, tunc
 valde periculosum est signum, & prodro-
 mus esse solet futuræ mortis; antequam
 erumpat sanguis observatur pulsatio
 temporum, oculorum rubor & splen-
 dor, dolor colli capitisque gravativus à
 sanguine ruente vertus caput; hinc rectè
 dicit Hippocr. Quibus lachrymæ invo-
 luntariæ effluunt in morbis acutis, illis
 sanguinis è natibus pro fluxum venit ex-
 pectandum, lachrymæ enim illæ expri-
 muntur ex glandulis à sanguine copioso
 nimis distendente vasa, quæ vasa nimis
 repleta à sang. irruente, comprimunt cir-
 cumjacentes partes & glandulas, ut eru-
 rant tale serum.

CASUS XXXV.

De tumore linguæ & calculo.

HISTORIA.

Mercator quidam Hamburgenfis,
 Joachimus Bürger, de lingua do-
 lore & tumore duriusculo aliquot annis
 sibi molesto querebatur, nulla alias in lin-

gua & partibus vicinis apparente vitio,
 purgavi corpus, præscripsi linctus & oris
 collutiones ex emollientibus, resolventi-
 bus & dolorem lenientibus, quibus cum
 aliquot diebus usus esset, ecce dum lin-
 guam

quam inter colluendum fortius moveret, calculus profiliit nucis amygdala magnitudine & formâ, nisi quædã quanto longior esset, ex eo pallatim subsedit tumor, dolor verò confestim remittebat, labia etiã vulneris suã sponte & absque artis operã brevi coalescebant.

RESOLUTIO,

Quamvis plerumque in vesica & reni-

bus generantur calculi, experientia tamen constat, calculos in qualibet parte corporis posse generari; in hoc casu sub lingua calculus fuit generatus, nempe inter linguam & membranulam illam ubi aliquod est spatium, qui tamen beneficio medicamenti non tollitur, sed quando rumpitur membrana, rejicitur calculus, rarus tamen est affectus.

CASUS XXXVI.

De balbutie ex intemperie humida linguæ.

HISTORIA.

Viri cujusdam ordinis Senatorii apud Colbergenses Filius, à vino aliisque potulentis præter aquam & cerevisiam tenuem, quam secundariam vocant, per naturam abstemius, tardius & circa quartum demum etatis annum loqui incipiens, insigniter balbutiebat, modo literas quasdam, modo integras syllabas inter pronunciandum, quasi absorbens vel penitus suppressens, ut vix ac ne vix intelligi posset.

RESOLUTIO.

Talis Balbuties oritur ab humectatione nimia musculorum linguæ hinc infans propter humiditatem ante annum non potest loqui, postmodum vero nimia humiditas conlucitur, unde lingua rite

moveri potest; observamus hoc in ebrüis propter humidam dispositionem ipsius linguæ, ut si à mero s. vino sanguinis fermentatio nimis augetur, pori arteriarum plus justo dilatantur, unde humores circulantes majori in copia effunduntur in tubulos & hanc seu illam partem quam possint recipi à valis lymphaticis; & si majori in copia effunduntur in linguam seu musculos ejus propter pondus linguarite elevari & agitari non potest successu tamen temporis illud malum vel sponte cessat, quando lymphæ nimia linguam ejusque musculos nimis relaxans consumitur à calore vel per circulationem iterum reducitur; vel si non sponte cesset, gargarisationes possunt institui ex decocto liquorum & aliis adstringentibus nimis relaxatos musculos & humidam linguam.

CASUS XXXVII.

De gustu depravato.

DIoachimus Navin, Episcopus Caminensis Cancellarius optimè meritis, intemperie calidà Epatis affectus, insipientem oris & lingua patiebatur amaritudinem, adeò, ut suavissima etiam seu osculenta seu potulenta gustu admodum amara & ingrata penitus aversaretur, cum notabili virium dejectione.

RESOLUTIO.

Fit ab humore amaro; & videmus hic animam iterum judicare secundum consuetudinem, quia humor talis amarus solet similem motum producere in febris linguæ, qualem produceret cibus amarus. E. vitium non in cibo sed linguâ est querendum, lingua enim quia constat substantia laxa & multis vasis est prædita, facile istiusmodi peregrinas partes suscipit, quæ in majori copiâ in poros linguæ

infusæ talem motum in fibris excitant, qualem cibi amari: unde anima judicat secundum consuetudinem; hinc rectè lingua index dicitur totius M.S. & Medicus semper illam debet inspicere num sit arida, sicca, nigra seu alio colore prædita, multum enim juvat Medicum tum in morbo cognoscendo, tum in prædicendo,

In curatione respiciendum potius ad ipsum sang. quam partem affectam, sanguis enim debet depurari, amaræ partes in sanguine abundantes evacuari; quo facto possunt institui oris collutiones ex acidis quæ corrigunt amara, hinc rectè A. N. dicit, oris collutiones ex aceto rosaceo & aqua endiviz institui, interdum etiam & c. posset præscribi Crem. tartari solutus in aliqua aqua ad gratam aciditatem, quia te profundius potest insinuare poris linguæ & humorem amarum corrigere.

CAP. XXXVIII.

De Cancro ex labiorum fissura.

HISTORIA.

Nobilis quidam Marchicus stante Boreâ venationi & aucupio per dies aliquot incumbens, labii inferioris fissu-

ram in medio ubi dua muscutorum extremitates desinunt contraxerat; Nihil remediis adhibuit, quin potius consolidationem, labium introvertendo, mordendo, sugendo, sæpe etiam manibus vellicando, impe-

impediit. Ex asperatum itaque sapius malum in ulcus cancriformum degeneravit. Opem meam imploranti varia cum interna tum externa prescripsi, sed sine successu, unde ad sectionem deveniendum erat, quâ feliciter peractâ, vulnus adductis per suturam artificialem labiis, brevi tempore ad eum eleganter coaluit, ut vix dignosci posset, nullo etiam edendi, bibendi, loquendi aut exspuendi impedimento relicto.

RESOLUTIO.

Vulnera nisi bene tractentur ab ægro astantibus Chirurgo & Medico, faciliè degenerant in talem cancriformam virulentiam, quatenus nempe ob errorem commissum vel circa aërem vel cibum & potum vel etiam medicamenta, sal tale acidum corrosivum in vulnere producit, quod ex-

edere & corrodere solet partes circumjacentes cum vehementissimo dolore.

Æger noster exposuit se aëri nebuloso repleto salibus & corpusculis acerbis peregrinis, gestans fissuram talem in labiis, unde tal tale acre corrosivum ab aëre suppeditatum, tum facile sese patulo huic vulnere potuit insinuare: accedente continua humectatione labiorum à saliva factâ, quæ fuit corrupta, unde vitiosa talis fermentatio fuit producta in vulnere à sale acri communicato, & accedente Saliva corrupta, unde cancer. Et quamvis in cancro in principio saturnina vel medicamenta ex plumbo confecta optimo cum successu exhibentur, tamen quia hoc casu propter continuum labiorum motum nulla neque emplastra vel cataplasma potuerunt applicari, recte A. N. confugit ad sectionem.

CASUS XXXIX.

De Oris distortionem

HISTORIA.

Dorothea Engelbertis, uxor Benedicti Henselii, Civis & Mercatoris Colbergenfis, nullo præcedente morbo torturâ oris subito corripiebatur, pars faciei sinistra laxa & mollis ad dextram traheretur sensus affecti lateris erat obtusus, nec oculus rectè claudi poterat.

RESOLUTIO.

Oris distortio est paralyfis particularis

resolutio nempe musculorum dimidiæ faciei; cujus partis nervis sese insinuat materia, illa paralyfis corripitur, interdum enim paralyfis fit in brachio, in hoc seu alio digito &c. in hoc casu resolvuntur nervi ac muscoli faciei in parte sinistra, facies enim cum sit vel potius ejus cutis, pars densa, ac continuo præ aliis exponatur aëri, variis alterationibus est obnoxia.

NB. Paralyfis seu distortio oris est duplex vel sine dolore vel cum vehementissimo dolore; si est sine dolore, tum hu-

mor obstruens est crassus, & vocatur perfecta paralysis, quia petit motus & sensus; Sin vero humor valde est acris, tunc convulsionem, crispaturam seu corrugationem (spasmodicam excitat in hac vel illa parte faciei, & tum etiam contorque- tur os cum vehementissimo & atrocissi- mo dolore, ut observavi à quadam inquit D. D. W. quæ plures annos passa talem torturam oris, malum tamen non erat continuum sed periodicum & recurre- bat.

Utriusque contractionis Spasmodicæ curatio consistit in hoc; ut humor pitui- tosus & crassus, seu acris & salinus evacuetur, quod fit (1) per evacuantia univer- salia & particularia; (2) adhibenda resol-

ventia & discutientia in- & externa. Ex- ternè conveniunt spirituosæ antispasmo- dica seu crispaturam sedantia, imò omnia illa quæ in paralyti arthritide, etiam hic conveniunt. Omnibus potest præferri tinctura ligni sancti seu mixtura balsamica cujus descriptionem tradit Barbett. in cu- ratione scorbuti, quæ pars illa paralytica quotidie inungitur. A. N. etiam habet e- gregiam tincturam ex spir. bacc. junip. as- la dulc. & c. verum Spiritus debet esse val- de rectificatus, aliàs gummi vix potest sol- vi; Cum non procat in nostris officinis aqua apoplect. heroica, substitui potest aqua Anhaltina, Spiritus convulsivus & c.

CASUS XL.

De dentium casu ex intempestivo usu

Spiritus vitrioli.

HISTORIA. XXX

Vir quidam literatus gingivarum laxitate & dentium carie affectus, scripta quadam medica evolvens, forte incidit in Consilium Eratonu LXXII. ubi hæc habentur: Ad dentium putredinem & cariæm vix ulla res melior est, quàm spi- ritus vitrioli: paulo post & Horstii tracta- tum de Scorbutorelegit, ubi Sectione 2. Thesi 15. hæc exstant: Dentibus vacillan- tibus optimum est remedium spiritus vi- trioli cum melle rosato mixtus, quantum ad intensam aciditatem sufficit: Inun- gantur gingivæ & aliæ oris partes affectæ, singulis diebus ter. Remedio itaque huic à Medicis celeberrimis tantoperè lauda-

to confisus, singulis diebus spiritum vitrio- li cum melle rosato gingivis & dentibus il- linxit: sed pœnitendo admodum eventu: Brevis enim consumitis gingivarum car- nibus & laxatis alveolis, dentes, quos pri- mores appellamus, tam superiores quàm inferiores exciderunt, reliqui molares sub- sistere quidem, sed à medicamento acri- monia adeo corrosi, ut ciborum mastica- tioni parum sufficerent.

Rectius olim hac de re judicasse videtur Ioel, cujus Tomo sexto Sect. 2 p. 37. hæc sunt verba: Parum benè consulunt, qui Spi- ritum Vitrioli crebrius dentibus illinire docent: Etsi enim eos candidissimos ef- ficiat, tamen crebrior ejusdem usus eos calcinat & friabiles reddit.

RESO.

RESOLUTIO.

NB. Omnia dentificicia exingredien-
tibus debent constare quę noxam non in-
ferunt ipsis dentibus, i. e. non debent esse

nimis dura, fixa, acra, corrosiva, nec ni-
mis acida ut Vitriol. qui quidem om-
nem mucum dentium absumit, sed insu-
per ossa corrodit & compagem dentium
exedit.

CASUS XLI.

De Dentium dolore, vel ut ab aliis
vocatur, dentium podagra.

HISTORIA.

DN. Egidius Heldemann / Senator
Colbergenſis opimè meritus, Compa-
ter & Amicus meus honorandus dolore
dentium punctorio ac profundo afficieba-
tur, adeo vehementi, ut aliquot noctes in-
ſomnes duceret, ſapor in ore ſaliſus, acris &
ſubamarus deprehendebatur cum aliqua-
li totius corporis aſtu & ſiti.

RESOLUTIO.

In genere notandum, dentes per se non
dolere, nullo enim gaudent ſenſu, ut etiã
alia offa, ſed fibras nerveas ſeu expanſio-
nem nerveam & partes circumjacentes
ſenſu præditas, dolore; hinc dicit A. N.
quatenus materia circa nervulum in radi-
cibus dentium &c. cuilibet denti enim
ſurculus nerveus eſt dicatus, ille in radice
dentiſ abit in expanſionem quandã, quam
A. N. vocat membranam nerveam inter-
nam, quę cingit dentiſ radices, imo fibril-
lę quędam hujus nervi expanſi ſeſe infi-
nuant in ipſos poros dentiſ radices, illi ner-
vuli ſeu fibrę ſi corroſuntur & vellicantur
ab aliquo vitioſo acido, oriuntur illarum

fibrarum poris radices dentium ſeſe infi-
nuantium criſpatura, ſpaſmodica corruga-
tio, unde immanis & atrociffimus dolor,
& tunc etiã varię partes in conſenſum
trahi ſolent, hinc conqueruntur de dolore
totius partiſ vel lateriſ, quatenus nempe
propter conſenſum omnes partes nerveę
circumjacentes à tali criſpatura in conſen-
ſum trahatur, ita ut etiã dolore ſe inter-
dum extendat ad meninges uſque vel he-
micrania oriatur. Cauſa. A. N. dicit cau-
ſam eſſe humorem ex bile & ſero &c.

NB. Dolor dentium ſeu odontalgia o-
riritur (1) vel ex corruptione proprii ali-
menti dentium, quando nutrimentũ pro-
nutritione adductũ corrumpitur in ipſiſ
dentibus vel acorem contrahit, tunc acor
ille vitioſus agens in fibras ſeu membra-
nam nerveam circa radicem dentium, ta-
lem criſpaturam, vellicationem & ſubſe-
quentem dolorem producit; Corrupti-
tur vero alimentum propter dentium in-
temperiem quam contrahunt, vel à
frigore excedente vel calore excedente,
hinc nimis frigida ſeu calida dentibus ini-
mica: E.g. quando porum nimis frigidum
vel juſculum nimis calidum aſſumimus,
dentes facile poſſunt contrahere intem-
periem

periem aliquam ut postmodum proprium alimentum in acorem mutetur, præsertim vero si dentes sint cavi, tunc enim facile portio cibi vel potus sese insinuat cavitati, ibique aliquandu diluiscens putrescit & acorem contrahit, sicque est instar fermenti, quod postmodum nutrimentum à sanguine per arteriolas suppeditatum inficit & simili labe inquinat, unde interdum dolor non cessat, etiam si præstantissima exhibeantur remedia, nisi plane evellatur dens, ratio, quia semper fermentum remanet in dente excavato, quod novum adductum nutrimentum semper inficit; quemadmodum reliquæ ciborum in ventriculo acescunt & fermentum constituunt, quod postmodum cibum advenientem variè alterat & in liquorem acidum mutat.

Et in rimis doli, si non bene expurgatur, interdum remanet exigua portio fecis, & si postea dolium repletur vino vel cerevisia, intra breve temporis spatium, vinum seu cerevisia contrahit peregrinû saporis à reliquiis in rimis relictis; Simili modo si in cavitare dentis portio cibi remanet, facile acorem contrahit, qui simili labe inquinat nutrimentum ab humoribus circulantibus suppeditatum.

Vel (2) Odontalgia oritur ex acido vitioso in ipso sanguine generato & translato ad radices dentium, hinc scorbutici plerumq; patiuntur tales dentium dolores, à sale aceti corrosivo, quod cum sanguine suppeditarur, & in radice dentis hærens immanes dolores producit. In lue Venereâ sæpè oriuntur dolores dentium valde vehementes, & tunc etiam è M. S. acidum vitiosum corrosivum ad radices dentium depositum Author est istius do-

loris; Semper igitur Medicus observare debet num dolor dentium proveniat à dentibus ipsis dum corrumpitur alimentum; an proveniat à vitio sang. (acido vitioso;) si enim odont. oritur à vitio sanguinis universalia adhibenda quæ corrigunt M. S. particularia enim ut collutiones oris & alia hic parum juvant. Sin verò oriatur vitio proprii alimenti, tunc gargarizat. & alia quæ solent imponi dentibus, felicem sortiuntur effectum.

Curatio. Crispatura seu vellicatio & spalmodica corrugatio fibrarum nervorum circa radicem dentis ab acido seu proprio nutrimento corrupto inducta tolli debet per remedia anodyna, quæ sedant furorem Atchæi, ut loquitur Helmontius, i. e. quæ effervercentiam salium actuum impediunt; faciunt hoc opiata præsertim si dens sit cavus, ita ut facile seu ipsum opium indi possit, vel Tinct. opii cum gossypio intrudi; ab hoc medicamento dolor facile sistitur præsertim si sit ex corruptione proprii alimenti; Sunt & alia discutientia & resolventia acorem, quæ coquantur in aqua seu vino seu Sp. V. & tepida in ore frequenter detinentur; talia sunt salvia, rosmarin, organum, Sabinæ, radix pyrethri, lignum sanctum, nicotiana, caryophyll, radix pentaphyll, lignum sassafras &c. hæc sunt præcipua, quæ coquantur ut dictum vel in aqua vel in vino, l. Sp. Vini l. etiam coqui possunt commode in aqua chalybeata, omnia enim chalybeata acidis inimica, quia sanguinem acorem corrigunt: o o a etiam destillata gossypio induntur dentibus cavis, habent enim vim dissipativam & crispaturam mitigandi, ut o o destill. caryophyll. sabinæ, coryli seu heraclinum

ut

ut vocatur à Rulando, (unde multi solent exprimere nuces avell. & $\circ\circ$ $\hat{o}$ expressò uti.) $\circ\circ$ buxi, $\circ\circ$ therebinthinat. Camphoræ egregium est, camphora solvitur in $\circ\circ$ amygdal. & postmodum cum gossypio inditur denti dolenti; Commendatur etiam balsamus sulphuris therebinthinatus, flores sulphuris, & diaphoret, si denti cavo cum gossypio applicantur, acidum enim corrigunt, & ium diaphoreticum imbibit acidum: E in hoc casu exhiberi potest.

Sin vero odontalgia ortum trahit ex ipso sanguine nempe ex acido ejus vitioso cum sanguine ad radices translato, tunc istis, topicis & aliis semper specifica admiscenda, v. g. si adsit sang. scorbuticus, antiscorbutica; Si lues Venerea, illis topicis lue Venereæ dicata admiscenda; Commendatur tinctura ligni l. sive dolor oriatur à scorbutico seu lue Venerea.

Illà crispatura fibrarum nervearum causa est motus impediti humorum circulantium, hinc restagnant in partibus vicinis, unde tumor malæ, qui est familiarissimum symptoma odontalgia, nempe propter impeditum motum humorum circulantium à crispatura, unde restagnantes partes vicinas elevat, & tumorem inducunt.

Inflammatiò partium & maxillæ etiam observatur propter continuam velliçationem Spir. anim. qui irritatè confusè & inordinatè affluunt, unde magna humorum agitatio.

Hoc in casu peccant Chirurgi, si ad odontalgiam cum tumore statim applicent Emplastrum de melitoto vel aliud simile, ita enim tumorem cum maximo damno ad suppurationem producunt,

potius discutientia & resolventia adhibenda; hinc optimè in odontalgia cum tumore malæ vel alius partis applicatur theriaca recens in formâ Emplastri malæ applicata, vel Emplastrum ex tacahamacum balsamo Peraviano, vel Emplast. ex caranna cum $\circ\circ$ $\hat{o}$ nuc. moschat, express. vel cum $\circ\circ$ $\hat{o}$ semin. papav. express. convenit etiam medulla panis albi cocta in lacte & malæ tumescenti applicata. Sæpissimè tumor oritur circa radicem dentium in gingiva, qui ut plurimum ad suppurationem perducendus, imponitur ficus assatæ parti dolenti, vel lac tepidum in ore detinetur, sicque dolor, factâ suppuratione & evacuatâ materiâ, facillè cessat.

Nonnunquam dolor dentium producit à vermibus, qui generantur in alveolis dentium quique corrodunt continuo fibras nerveas, unde etiam dolores continui & valde atroces exoriuntur; generantur autem tales vermes ex semine vel ovis foris intrantibus cum cibo & potu, quæ ova manent in interstitiis gingivarum seu in ipsa laxiori gingivâ, & postmodum excluduntur, nam observamus vermes nunquam reperiri nisi dentes sint excelsi, excavati vel carie laborent, ut ova possint deferti ad illud spatium seu cavitatem. Convenit tunc decoctum Sabinæ hyoscyami, idem præstat fumus Nicotianæ si attrahitur. Sin verò dentes sint excavati, ut plurimum confugimus ad eradicationem, quamvis illa non sit propria curatio Odontalgia, aufertur enim aliquid quod adesse debet, quemadmodum amputatio alicujus organi, e. gr. brachii non est legitima curatio gangrænæ, sed per accidens curatur, quia pars remo-

vetur, sic ablato dente cum non adsit in quod acidum vitiosum agat, dolor etiam cessat.

Secretum quoddam in Odontalgia habet Helmontius, nempe pedem anteriorem basionis, quo tangitur dens dolens, vel sub axillis gestatur vel manibus,

quod cuidam civi commendat D. D. W. qui tamen potius imaginationi quam ipsi remedio effectum tribuebat. Signa Diagnostica facile possunt cognosci.

Prognosis. Videtur quidem malum esse vile, verum sæpè vigiliis & convulsiones inducere solet.

CASUS. XLII.

De Dentium dolore ploratu soluto.

HISTORIA.

Nobilissimus Dn. Richardus Froreich, Hereditarius Czarny Damerovv. amicus meus specialis, ultra semestre dentium dolore interpolato & per intervalla recurrente miris modis vexabatur, tenta varia remediorum genera tam interna quam externa, sed frustra, subinde enim recruduit dolor, tandem in-

ter acerbissimos cruciatus plorare cepit, adeo effuse ut ultra horam à sletu sibi temperare non posset. Exinde dolor penitus remisit, absque ulla in hunc usque diem recidiva.

RESOLUTIO.

Factum fuit per *perdaxov* feri, quod translatum est ad glandulas lachrymabiles; & in magna copia evacuatum.

CASUS XLIII.

De Inflammatione tonsillarum & gurgulionis laxatione.

HISTORIA.

Serenissima Regina Svecie Consiliarius Dn. Joachimus Transaus von Rosenfeld, &c. Sedinii Pomeranorum solenni quodam convivio præter intentionem, Vir aliquin temperantissimus, meracioris vini potu inebriatus, postero die molestiam quandam & dolorem circa radicem lingua sentiebat, cum ardore, siti & quadam degluttonis & respirationis difficultate.

RESOLUTIO.

Sanguis si nimis ebullit nimis aperit arteriarum poros, unde humores circulariter majori in copia effunduntur in partes præfertim laxiores, quales sunt tonsillæ & gurgulio; his affectus à crapula fuit

inductus, quia à vino sanguis fuit valde motus, pori arteriarum valde dilatati, unde lymphæ fuit effusa, quæ relaxavit gurgulionem tumoremque tonsillarum produxit. Conveniunt exsiccantia & adstringentia, unde A. N. rectè adhibuit gargarismum ex repell. & adstringentibus, alii contenti sunt cerevisia acedente pro collutione oris, vel aqua chalybeata si nil ad manus sit aliud.

Vertici capitis applicatur fermentum cum spir. vin. Pulveres etiam adstringentes adhibentur columell. vel gurgul. descriptiones habet Fabricius Hildanus.

Suffitus etiam multum præstant ex gummi animæ & succino.

LIBER

LIBER SECUNDUS,

De

Morbis medii ventris.

C A S U S I.

De Angina.

HISTORIA.

A Dmodum Reverendus, Generosus & nobilis Dn. Henning. Manteuffel / Episcopi Camernensis Consiliarius & Canonicus Ecclesia Collegiata Colbergensis, & c. temporeverno, pluvioso & c. humido dolore faucium & gutturis subito prehendebatur cum insigni respirationis difficultate & deglutitionis impedimento, lingua & fauces intus tumore & rubere videbantur, calor etiam aderat preternaturalis pulsusque celer & frequens.

RESOLUTIO.

Illam dividi, solet in notham & exquisitam: in illa symptomata non sunt adeo vehementia, non tanta febris, non tantus calor, neque tumor respiratio etiam non adeo difficilis: in hac vero nempe vera de qua acturi, symptomata sunt graviora.

Definitio. Est inflammatio musculorum faucium, cum tumore, rubore & calore febrili.

Adest inflammatio musculorum faucium, nempe in- & externarum, in principio quidem inflammatio & tumor

musculorum externorum non semper manifeste apparet, sed in statu; sin musculi interni magis sint inflammati, tunc etiam manus periculum & symptomata majora sunt, major adest respirandi & deglutiendi difficultas. Sin vero externi magis sunt inflammati, tunc tumor & dolor etiam magis extra percipiuntur & non ita vergunt versus interiora; unde Hippocr. sic loquitur, Angina correpto, si tumor in collo appareat bonum, extra enim vertitur morbus. Causa proxima hujus affectus est inflammatio, quam sequitur febris, respiratio & c. Sed videndum quomodo fiat inflammatio.

Omnis inflammatio fit à sang. restagnante. Sanguis restagnat sæpe in venis rarius in arteriis, ratio est, quia arteriæ profundius jacent, quam vena, hinc etiam sanguis arteriosus non ita expositus est injuriæ aëris ut venosus, conducit etiam structura, arteriæ enim duplici tunica, venæ vel unica præditæ, dum itaque arteriolæ intumescunt, variæ egrediuntur partes, & quo plures spiritus siores sunt qui exeunt, eò facilius reliquus ad correfluens restagnare & in coagulū abi-

re potest, imprimis si accedat aëri frigidus, humidus & pluviosus.

Sanguis etiam extravasatur quando venula aliqua rumpitur, quod fieri potest à percussione violentâ, casu ab alto, plaga inflicta &c. Si enim plaga infligitur paulo post sanguis subter cutem affusus apparet; sæpius etiam os frangitur quod vasa dilacerat; l. m. ruptio vasorum fit à plethorâ; notandum tamen plethoram per se nunquam posse ruptionem vasorum inducere, quamdiu non accedit causa aliqua externa, ratio quia sanguis in plethora adhuc juxta naturæ leges permeat vasa omnia, & tamdiu movetur æqualiter in illis, quamdiu ipsi non ponitur obex à causa aliqua; sin verò accedat frigus aëris externi, tum restagnare cogitur & abit in coagulum, unde postmodum ruptio vasis; vel etiam ruptio vasorum in plethorâ fieri potest, si præcedat exercitium corporis vehemens.

Sanguis etiam extravasari potest propter restagnationem factam à compressione vasis, nam quando humores circulantes in tubulis restagnant, quo minus ex vasis lymphaticis possint repelli versus interiora, tum in illa parte oritur compressio vasorum à tumidis tubulis, unde sanguis in motu impeditur, vasa extenduntur & tandem rumpuntur, unde sanguis exstillat, siquidem omnes partes sanguinem constituentes semper in rapidissimo sunt motu, & continuo perreptant omnes poros & mæandros corporis, quamdiu in motu non impediuntur; sin verò fiat vasorum compressio, statim oritur lucta, progressivus enim sanguis motus impeditur & intestinus augetur, illæ partes enim sanguinis cum deberent progredi secun-

dum lineam rectam, propter compressionem resiliunt, in se invicem vibrantur, unde vas distenditur & postmodum sanguis extravasatur, & sic facile concipere possumus, quomodo sanguis propter compressionem restagnans quoad motum intestinum augeatur, ratione verò progressivi lædatur; duplex enim motus est sang. in corpore; progressivus, qui fit à centro ad superficiem & contra, diciturque circularis: alter intestinus vocatur, dum qualibet particula circa centrum suum proprium agitur.

Illud, quod compressionem excitat & sang. restagnare facit, non semper remanet in parte aliqua affecta, sed sufficit, si per breve spatium manerit, in momento enim motus progressivus turbari potest & sanguis extravasari, e. gr. si alicui colaphus infringitur, licet removeatur manus, tamen paulo post sequitur tumor & inflammatio, qui provenit ex turbatione motus progressivi, tum enim partes magis volatiles & spirituosæ egrediuntur per poros, per momentaneam illam concussionem relaxatos, unde reliquus sanguis incrassescit & inflammatur.

Talis vasorum compressio etiam fieri potest à pituita ut in nostro casu hinc A. N. inflammatio rubor & dolor à sang. pituitoso musculos fauci &c. Notum enim est in omnibus corporis partibus reperiri glandulas, quæ varias particulas ex sang. recipere possunt & debent, quædam enim recipiunt acidas, quædam etiam faciem lympham s. aquosas; jam etiam facile fieri potest, ut ab aëre frigido glandulæ lædantur, (præsertim circa collum quæ præ aliis injuriæ aëris exponuntur) ut lymphæ contenta abeat in coagulum, & eructetur in

in partes venosas, ubi obstruit sang. restagnare facit, vel illum sua aciditate coagulat. Unde patet quare quis tam facile anginam incurrere possit, si vel semel exposuerit corpus aeri frigido, tum enim lymphæ in glandulis contenta, incrassescit, à qua intumescunt, & in partes alias coagulum eructant, ubi subinde inflammatio oritur. Facile etiam quis corripit potest angina, si valde fervidus assumat potum nimis frigidum, ubi enim talis fervor & calor ibi copiosa materia ætherea, quæ accedentem liquorem frigidum, vel saltem plurimas ejus partes statim secum rapit, ad latera impellit & summè agit, (qui motus dicitur inflammatio:) imò eodem modo materia subtilis liquorem frigidum in faucibus agit, quali in ferro candente, si enim ferro candenti effunditur ∇ statim rapitur à materia subtili ad latera, unde strepitus.

Sed Quæ. Quare sang. extravasatus tantum calorem suscipiat, videmus enim illum esse grumosum, constantem partibus crassioribus, E. ineptus est ad effervescentiam? R. In sang. extravasato quidem cessat motus progressivus, multæ enim partes spirituosiores recesserunt, sed intestinus augetur; in sang. grumosi pori sunt valde perversi & angustati & adeo exiles facti, ut nihil admittant præter insensibiles quasdam partes, partibus primi elementi separatis. Oritur autem toties effervescencia & calor, quoties materia subtilis cum nonnullis terrestribus in parte subsistere cogitur, crassiores enim tunc partes ab illa agitantur, quæ facile sequuntur motum materiæ primi Elementi: quod etiam materia subtilis cum nonnullis terrestribus subtilioribus continuo permeet

sang. grumosum extravasatum exinde clarum, quia sanguis putrescit, illa etiam putredo fieri non potest absque magno aliquo motu licet insensibili particularum, quia alium situm, figuram, motum & magnit. acquirere debent. Probatum m. h. exemplo; nempe, si quis radiis solaribus per aliquot horas carnem recentem exposuerit, statim fit putrida; dicit quis partes carnis non moveri, certè putredo aliud suadet, quæ certè absq; vehementi motu in carne fieri non potest, licet motus in sensus non incurrat; talem motum etiam in sang. extravasari observamus, ut enim fiat putridus & in pus abeat, certè prævia effervescencia partes aliter disponi debent, quia novus calor etiam producit. Sic etiam calx viva ex effusione aquæ effervescit, ebullit, ratio quia habet tales poros qui admittant Solis particulas aquæ stipatas sola materia primi elementi, unde talis agitatio & effervescencia in calce.

Quomodo sanguis extravasatus abeat in inflammationem excitandam, monstratur hoc exemplo: In gramine crescente, virescente nunquam fit fermentatio in sensus incurrens, quia pori ita adhuc sunt aperti, ut succus nutritivus cum materia subtili illos ingredi possit. Sin vero gramina abscindantur, exsiccentur, & in acervum colligantur, tunc pori etiam aliter figurantur & ita coarctantur, quo minus succus nutritivus innata materiæ subtili possit libere influere, dum vero liber motus denegatur, partes in se invicè vibrantur, moventur, ut tandem fumus, inflammatio & calor imò sæpe aperta flamma in gramine oriatur. similiter fit in sang. in flatu, naturali enim omnes sang. sinus adhuc valde sunt inflammati, inflati, pori

magis extensi, ut quælibet particulæ ingredi possint, sin vero sang. restagnet vel extravasetur, poro aliter figurantur & coarctantur, ita ut non omnes particulæ ingrediantur, sed saltem subtiles cum materia subtili, atque ita in se invicem vibrantur, unde inflammatio.

Dictum fuit quomodo fiat inflammatio & effervescentia in sang. extravasato.

NB. Ad inflammationem alicujus partes non semper requiritur ut sang. extravasetur, sed sufficit si modo restagnet, ut motus progressivus, quo tendit sanguis in orbem, mutetur in intestinum, (quod sit facile, si ab humoribus circulantibus vas comprimatur, & ille motus intestinalis tardior est quam progressivus, vix enim in currit in sensus:) ut sit in inflammatione oculorum, ubi sine extravasatione sanguis inflammatur, unde vasa turgent & valdè rubescunt.

Not. ex Malpigio, sang. in corpore nostro esse corpus solidum, continuum & extensum.

Calorem particularem alicujus partis affectæ tandem sequit. calor totius, nempe febris, præprimis si pars inflammata sit cordi valde vicina, sic in pleuritide citius occurrit febris symptomata, quam angina seu inflammatione pedis; nam in tali inflammatione partis alicujus semper halitus seu particulæ quædam volatiles communicantur properanti sang. versus cor, si igitur tanta in copia communicantur ut possint turbare mixtionem sang. tunc oritur febris symptomata, sin vero pars aliqua inflammata longius à corde sit remota, tunc citra febrim esse potest, quia

in minori copiâ halitus illi calidi intrant sang. hinc angina est vel cum vel sine febre.

Respiratio adest difficilis & deglutitio impeditur, ratio, quia via ob intumescentiam musculorum sunt angustata, quo minus aer possit liberè ingredi, & quia muscoli valde tument qui debent ingressum cibi juvare, non possunt liberè moveri, unde deglutendi difficultas.

Angina cognitu facilima, quia adest respit. diffic. deglut. diffic. &c.

Prognosis. Omnis angina periculosa & facile ex errore ægrotantis, vel Medici potest reddi lethalis; facile enim via claudipotest, & æget suffocari, imprimis si tumor intus recedat, sine aere etiam vivere non possumus.

Curatio instituenda juxta indicationes. (1) Sanguis, quia peccat in motu, est evacuandus, ne majori cum impetu ruat ad partem affectam, hinc V. V. in angina tam generosum remedium, sectâ enim venâ in brachio sanguis magis eò tendit, derivationis gratia sub lingua fieri potest; derivatio enim fit ad partem vicinam, revulsio ad partem remotam: (2) postmodum inflammatio indicat quidem refrigerantia, sed in hâc parte tuto non exhibentur. E. maxima opus est cautela in exhibendis externis in Angina.

Veteres solebant distinguere principium augmenti & statum, in principio admitterebant refrigerantia & repellentia, verum si hoc quis vellet tentare, certè magis repelleret ad interna & tumorem internum auget. Quoad gargarismos in principio admittimus repellentes, quia

quia repellat ad alias partes, si detinentur in ore. Foris igitur statim resolventia & discutientia applicanda, quæ debent esse calida, ut poros aperiant, humorem incrassatum attenuent, ut dissipari possit.

Si hæc frustra adhibentur, suppurantia sunt præscribenda, (quæ in principio augent effervescentiam:) facta suppurantione sang. apparet sub facie alba & dicitur pus.

Quær. An sanguis extravasatus non iterum possit resorberi à venis, si emollientia discutientia & resolventia exhibeantur? Resp. Dist. sunt vasa, quamprimum sanguis effusus est è vase aliquo, statim oscula exactè clauduntur & collabuntur, quo modo illa iterum ita dilatari possunt ut sanguis in vas possit recipi. Verum in contrarium afferunt tumores pedum, dicunt, si adhibetur purgans, altero mane tumor evanuit. E. humor fuit absorptus à vasis; sed resp. sit hoc à vasis lymphaticis, à quibus in tubulis restagnantes humores circulantes recipiuntur, præprimis si per medicamentum obstructio referretur, quamvis autem hoc fieri possit à vasis lymphaticis tamen non à venis.

Quæ pro repellendo præscribuntur A. N. habet.

Externa sub forma cataplasmat, pleurumque applicantur, quia continuo pat-

tes intrant per poros foris intus spectantes, quæ humorem vitiosum exagitant, unde faciliè partes volatiles dissipari possunt relicto stamine sanguinis, quod parum mutatum prævia effervescentia vocatur pus.

Nocent purgantia, hinc statim ad sudorifera properandum, ut motus humorum fiat à centro ad superficiem.

Notandum semper medicamentis alexipharm, & bezoartica esse addenda, raro enim angina sine malignitate, imprimis si ab aere fuit inducta, à quo sæpe acidum peregrinum lympham coagulans communicatur, hinc observamus anginam interdum esse Epidemicam.

Cataplasma ab Autore præscriptum constat sua laude, possunt tamen pro maturatione magis promovenda addi adhuc alia nempe excrementa nonnullorum animalium, ut sterco vaccinum, columbinum &c. egregiè promovent suppurationem.

Chirurgus tactu explorata suppurantione non semper debet expectare ruptionem, sed scalpello apertionem perficiat, si ruptio intus fiet, tunc abstinendum à repellentibus, & gargarismus, sed alia locum habent.

Commendatur etiam in angina, si filum theriaca inunctum applicatur collo, si nempe collum eo cingatur.

C A S U S II. De Peripneumonia.

RESOLUTIO.

A NNO M. DC. XXXVI. die 25.
Octobr. ex decreto Ampliſſ. Senatſ

Colbergensis Officina Pharmaceutica viſitationem annuam & ſolemn. præſentibus
Viriſ

Viris Nobiliss. & Consultiss. Dn. Felice Braunschweig Consule, Dn. Jacobo Hahn & Laurentio Henningio Senatoribus, &c. exordiri à simplicium examine cepi, ecce Smaragdus annulo aureo inclusus, quem in digitorum minimo gestabam, quiescente & mensa imposita manu, sede sua motus, in medium profiliit, & prope Pharmacopoeum ordinarium Dn. Laurentium Trederum concidit, paulo post dolore gravativo pectoris & angustia prehendebatur, ut ab opere cepto desistere & lectum petere cogeretur, febricitabat acutissime, iussiebat sepe & ferociter, respirabat difficillime & summo cum labore, erecta cervice & crebra anhelatione, facies & gena rubore videbantur suffusa, oculi & vena temporum tumida, sitis vehemens, vigilia contumaces, pulsus magnus & languidus, Initio usque ad quintum pauca quedam & cruenta exspuebat, sexto nihil, septimo moriebatur.

RESOLUTIO.

Peripneumonia & pleuritis pertinent etiam ad inflammationem, & quæ dicta jam sunt de inflammatione pulmonum & pleuræ, eadem sunt de peripneumonia & pleuritide, simili modo enim fiunt, hinc etiam una eademque curatio peripn. & pleurit. & rectè Helmont. pleur. peripn. una eademque est ratio, sic etiam inflammatio fit in intestinis & aliis partibus. Describitur peripn. inflammatio pulmonum: omnia symptomata sunt graviora quam in pleur. hinc statim in peripneum. administranda V. S. refrigerantia exhibenda & effervescentiam sedantia, postmodum expectorantia. Agitur controversia, num perip. differat à pleur?

Re. Pleuritis lethalis semper conjuncta est cum peripneumonia, quæ verò facile curatur nequaquam est cum pulmonum inflammatione: in peripn. symptomata sunt vehementiora & dolor magis vergit circa thoracem, & tumor, in pleuritide vero dolor magis affligit latus. Si igitur dolor in pleurit. in latere valde est auctus, tunc sine peripneum. est, sin vero respiratio magis sit læta, dolor in pectore tunc degenerat, vel conjuncta est cum peripneumonia.

In Peripneumonia & pleuritide febris intensissima, omnis febris dependet à turbata mixtione sang. quia igitur sang. restagnat vel extrahatur in parte valde cordi vicina, ideo plures exhalationes morbificæ rapiuntur cum materia subtili versus cor, ibique mixtionem sang. turb. unde impetuosa effervescentia & calor febrilis, augetur febris si portio puris admiscetur sanguini, à pure enim major turba causari potest, uti videmus in vulnere vel tumore ad suppurationem vergente, oriri febrem, etiam si pars longè sit à corde remota, ibi enim portio quædam puris humoribus circulantibus admiscetur, quæ ad cor propulsa ibidem valde turbat effervescentiam, unde febris à partibus affectis à corde longè distitis.

Dolor vehemens in pleuritide, mitior in peripneumonia, dolor ille cum propulsatione est, in omni enim inflammatione dolor pulsatis oritur, Qu. unde? Re. ab arteria, quia sang. arteriosi motus sufflamatur unde arteriæ pulsant; Verum si pulsatio in illâ arteriâ, quare in morbis frigidis non similis pulsatio in tumore nempe pituitoso, œdematoso, ibi etiam arteriæ comprimuntur nec tales tamen pul-

pulsationes fiunt, & cum saltem in inflammatione ut Erythel. phlegmonod. pulsationes percipiuntur, alta etiam erit causa; dicimus E. pulsationem illam oriri à luctâ & pugna illa continua partium inter sese seu motu intestino, dum partes effervescentes in se invicem vibrantur, ex qua pugna partium oritur pulsatio. Pleuritis oritur à diversis causis [1] præcedente vehementi exercitio corporis & agitatione sang. imprimis in biliosis ubi sang. valde acris, nam sang. quo vehementius agitur, eo magis partes conantur à se invicem recedere, majusque spatium occupare, unde vasa valde intumescunt, eo ipso etiam quo arteriæ intumescunt pori magis dilatantur, sicque non solum partes flexiles & nutritiæ egrediuntur pro nutritione sed & valde acres in tubulos & musculos vibrantur, illæ cum sint alius figuræ, alius magnit. quam tubuli, non possunt agglutinari, unde saltem tubulis inhaerent, obstruunt, ut tandem sequatur inflammatio, & si hoc fiat in vena azygos seu quæ pleuræ inseritur, tunc oritur talis dolor lateris pungitivus, quia partes egressæ alias flexiles & molliores sunt valde acres, unde rodunt partes nerveas talemque dolorem pungitivum producant. Sanguis ille acris non solum effunditur in illam membranam pleur. sed & musculos intercostales, unde respiratio difficilis, in tali dolore enim muscoli ritè moveri non possunt; partes istiusmodi acres irritant nervosas partes tendentes ad pulmones musculos respirationis, irritantque fibras intercostales, unde continuum tussendi desiderium. Hæc de biliosa pleurite.

Pleuritis pituitosa [pag. 89.] est, quando tubuli partium obstruuntur à pituita,

unde vasa comprimuntur sanguisque refluat & effervercit, sæpe vasa rumpuntur; sæpe etiam oritur à causa externa nempe subita coagulatio ne ab aëre [unde vasa tandem intumescunt, rumpuntur, sanguis effunditur in pleuram quæ costas cingit; Dolor non est adeo acutus in hæc pituitosa pleur. quam biliosa, propter aliam figuram partium quæ molliores leniores sunt, & non tanto cum impetu in partes ruunt & pungunt,] Videmus enim illum, qui fervente corpore assumat potum frigidum, vel corpus calidum exponat aëri frigido, facile incurrere pleuritidem propter sufflamen sang. humorumque circulantium itum & reditum impeditum.

Observ. bene est num dolor ille lateris pungitivus magis vergat versus partes superiores, quam inferiores, propter electionem V. S. quæ generosum est remedium in tali casu, & primis statim diebus est administranda; si magis versus partes superiores tendat dolor, tum V. S. in brachio, sin inferiores & hypochondria, in pede administranda. Variè disputatur, quo in latere V. S. sit instituenda, num in latere affecto, vel opposito & sano, ut si dolor in latere sinistro, num in brachio dextro & contra. Respondemus, Electionem illam esse vanam & carere omni fundamento, nam vena brachii dextri non longius distat à corde, quam etiam vena brachii sinistri, & contra vena brachii sinistri cordi non propior est, levamen tamen nunq. haberi potest à venâ affectâ, nisi circulatione sanguinis. sicque nil refert si V. S. fiat in brachio dextro seu sinistro, sin vero sanguis non circulet et utrum utique delectus venarum esset ha-

R r r

ben

bendus : stante igitur circulatione sang. electio hæc vana est nempe in pleuritide, cum tamen vulgus hoc persuasum habeat, locum habere posse.

Sin verò dolor magis versatur circa hypochondria & partes inferiores, tum V. S. in pede instituenda, & si pleuritis oriatur ex suppressione mensium, etiam in pede V. S. Formulæ quæ tradit A. N. in pleur. & peripn. satis sunt fideles.

Curatio; In pleuritid pituitosa magis respicimus respir. & expectorat. unde thoracica præscribimus, in biliosa verò primò respicimus ad malignitatem, calo-

rem febrilem, hinc adhibentur pulveres bezoartici, antifebriles, & saltem circa declinationem expectorantia exhibenda. In pleurit. & peripneum. nunquam tuto acida præscribuntur, quia organa respir. afficiuntur, acida enim pectori inimica, hinc Medicus contentus debet esse pulver. bezoarticis præcipitantibus alkalinis, acidum corrigentibus, ex corall. succino, dente apr. C. C. &c. quæ cum aquis & syrups pectoralibus felici cum successu exhiberi possunt; quid enim magis intendimus quam expectorationem, acida etiam magis coagulant & incrassant.

CASUS IV.

De Phthisi.

HISTORIA.

Virgo nobilis Barbara Juliana. Filia generosi & strenui Dn. Bruno Ottonis Rhamin, capitis doloribus & catarrhis subindè obnoxia, tussi molestissima & ferè continuâ, ultra semestre affecta, multum materia flavescens & purulenta rejiciebat, respirabat difficulter, sudabat sæpius cum totius corporis extenuatione & febrilentâ, pulsus modò languidi erant, modò celeres, modò duri, modò molles, accedebat tandem & capillorum & fluxuum, diarrhœa, pedum tumor, aliæque perniciose symptomata, ultimò mors.

RESOLUTIO.

Est affectus pulmonum & successivè totius corporis. Descriptio, Est consumptio totius corporis cum febre primo

intermittente, postmodum continua hectica [quæ post assumptum cibum augeatur] cum tussi, respiratione difficili & puris ejectione. Dicitur adesse puris ejectionem cum tussi, & hoc indicium est præcessisse exulcerationem pulmonum; Illa exulceratio fit vel à vase rupto, quando propter causam aliquam vas in pulmonibus rumpitur, & tunc procedat sputum cruentum seu hæmoptysis. quam semper solet sequi phthisis, probè curetur, unde Hippocrates: post sanguinem sputum puris sputum malum. Multi quidem hæmoptyci curantur, sed exactè servare debent diætam, & 6. res nonnat. vel etiam exulceratio pulmonum fit ab humoribus acerbis corrodentibus ad pulmones delatis, hinc præcedit sæpe catarrhus valde acris, illi humores acres in pulmonibus

nibus restagnantes causant primò tussim, tandem exulcerationem, quâ facta oritur puris spurum. Difficilis adest respiratio, quia ipsi pulmones afficiuntur, illi se habent instar follis, qui continuò debent dilatari & iterum subsidere, si igitur follis accepit plagam, tunc ritè suo munere fungi nequit, ita etiam pulmones si exulcerati sunt, ritè dilatari & subsidere non possunt. Adest febris, & quidem primò intermittens, quia exulceratio nondum adeò est profunda, unde exigua puris portio communicatur sang. quæ tantam turbam non potest instituire! verùm crescente malo & pure aucto, sanguis magis inquinatur, unde etiam mixtio ejus magis turba batur ut oriatur febris continua.

Sanguis in phthisi contrahit intemperiem acrem, quia continuò permeat pulmones purulentos, novus verò accedens chylus in corde cum sanguine isto perverso misceri nequit, quamvis chylus in ventriculo & intestinis ritè fuerit elaboratus, unde inæqualis oritur mixtio & pugna propter partium irregularem figuram, sanguis enim phthisi orum acris factus non amplius habet tales poros, quos antea habebat, & idè partes chylosæ cum eo ut antea misceri nequeunt, unde in tali mixtione semper lucta oritur, sicque calor augetur, & hæc est ratio, quod post assumptum cibum in hectis & phthificis febris semper augetur.

Adest consumptio totius corporis, quia sanguis ille acris non nutrit, sed corrodit, fit autem acris à pure, hinc humores circulantes qui egrediuntur pro præstanda nutritione, sunt acres, & cum debeant fibris apponi potius eas corrodunt,

unde consumptio corporis. Hinc capillitiam defluunt, quia non accipiunt nutrimentum legitimum, pori ab humoribus acris destruantur, unde radices capillorum corroduntur & defluunt. Facta illa fibrarum exesione & atrophia, licet assumant cibum copiosum, tamen succus nutritius legitiè elaboratus assimilari non potest, quamvis ad partes nutriendas deferatur, propter poros destructos tamen elabitur, & per ambitum corporis effluit, hinc sudores nocturni & colliquativi in hectis & phthificis sunt frequentes.

Diarrhœa oritur ex eadem causa, nam pori sunt destructi, propterea quævis humiditas ab aliis partibus affluere potest in abdomen, unde diarrhœa colliquativæ, quæ sæpe aliquot diebus vel septimanis præcedere solent obitum Phthificorum, Tumor pedum; non propter caloris nativi debilitatem ut A. N. sed propter impeditam lymphæ & humorum circulationem, & defectum Spiritus, qui languent in Phthificis.

Sæpius delirant, præsertim in paroxysmo febrili.

Sunt valde mirabiles in actionibus & conversatione, quæ omnia indicant Spirituum defectum & tarditatem. Spiritus cum debent concurrere ad partes præprimis remotas, ut possit circulatio sang. promoveri, hinc si deficient, restagnant humores in tubulis pedum & vasis lymphaticis, quæ tandem rumpuntur & tumor pedum oritur; ex hæc causâ etiam sudor nimius & frequens phthificorum, quia nempe vasâ lymphatica sunt obstructa, quò minus circulatio fieri pos-

Rer 2

let,

fer, & cum sanguis sit valde actis partes-
que acidæ per poros exeant in tubulos,
Phtisici conqueruntur de sudoribus
acidis.

Curatio. Bene distinguenda sunt tem-
pora in curanda phtisicis; principium nem-
pe, progressus & finis; in principio enim
longè alia instituenda curandi methodus
quam in progressu vel fine; In principio
enim si opus sit, præter vationis gratia, &
ad præ cavenda graviora mala, adhuc lo-
cum habere possunt purgantia & V. S. in
morbi vero progressu abstinendum plane
ab his.

Purgantia tamen in principio adhiben-
da, debent esse mitiora, ut syrup. rosar.
solut. vel infusum laxativum, ad imitat.
aquæ laxativæ Manachettæ Medici Vien-
nensis sequens laxans præscribi potest;
℞. folior. senn. ℥ij, passular. minim. ℥β.
semin. coriandri ppti ℥β. liquoris ℥β.
crem. tartari ℥j. inf. per noctem in aq.
ferventissima, manè detur colatura. Me-
dicamentum autem Manachettæ valde
suave est etiam Imperatoribus familiare,
præparatur h. m. ℞. mannæ elect. ℥β.
vel ij. succi citri ad gratiam, Crem. tartari
℥j. loco citri succi potest ~ vitrioli mar-
tis; aquæ acidæ Swalbac. vel Denstein.
vel sumatur aqua fontana, & addatur ~
vitrioli martis, vel succus citri ad gratiam
aciditatem, solvantur super Δ clarific.
albumine ovi, filtrentur per chartam Em-
poreticam, cui odor & gustus suavis con-
cilietur flavedine recentium corticum ci-
tri, sit portio valde clara, quæ redolet po-
ma citri quoad calorem saporemque gra-
tissima; datur vel calida vel frigida.

In morbi progressu [ubi exulare de-
bent V. S. & purgantia] respicimus acri-

moniam sang. & humorum, cum tussis
& excreatio non adeo urgent, locum ha-
bent tum opiata de cynogl. (ss), theriaca
cœlesti, opio ppato, Tr. opii: Observan-
dum, illa opiata non convenire in pro-
gressu morbi, si nempe tussis & excrea-
tio valde urgeat, ut dictum, ne suffocatio-
nis metum incurrat æger, respiratioque
reddatur difficilior, neque excreatio im-
pediatur.

Conveniunt fontanellæ in principio &
progressu morbi, nunquam verò si ad ex-
trema deductus affectus. Recentiores
dicunt fontanellas esse nullius usus, cum
per illas nihil effluat quam chylosus suc-
cus sub forma puris quod effluit, neque
locum posse habere derivationem vel re-
vulsionem hoc in loco, quia sanguis &
humores circulantes ad omnes partes
æqualiter distribuerentur; sic sanguis seu
humor catarrhalis missus ad caput non
potest educi ex brachio; & si ipsis obji-
citur effectus, dum multi aperto fontic-
ulo bene se habuere, occluso vel mole-
stiam sentire [ut ophthalm. dolor. capit.
tumores, catarrhos &c.] Respondent;
posse hoc provenire quatenus pori des-
truuntur vel aliter figurantur, quò mi-
nus humores, catarrhos &c.] & posse
hoc provenire quatenus pori destruuntur
vel aliter figurantur, quò minus humo-
res circulantes per illas partes liberè pos-
sint trajici, non verò quod tantum utrum
præstiterint fonticuli aperti &c.

Ad Phtisim confirmatam vocatus
Medicus respicit pulmones & totum cor-
pus, pulmones quæ sunt exulcerati, ubi ul-
cus mundificandum, abstergendum &
consolidandum; totum corpus, nempe
actimoniam sang. qui temperandus,

con-

consumptio & atrophia impedienda & restauranda.

Quoad priores intentiones solent præscribi varia expectorantia, rarissime ad consolidantia pervenimus cum morbus sit incurabilis; abstergentia debent esse dulcia (quia pectus non fert acra) in formâ syrapi, eclegmatis, rotular. electuar. pulveris &c. Ut autem uno medicamento satis faciamus pluribus indicationibus solemus præscribere longa decocta vel destillata; in phtisi enim medicamenta sunt præscribenda ad longum tempus (ut in melancholia,) alias ægri facillè deserunt Medicum & ad aliam confugiant, hinc præscribuntur destillata antiphtisica ad aliquot mentes, vel decocta; D. D. W. commendat destillatum ab A. præscriptum; pag. 87. A. N. habet Eclegma ex succis ut ꝑ. succi symphyt. major. veron. portulac. rosar. rubrar. saly. hed. terr. pulm. aut. pimpinell. &c.

Nota; Ex his succi potest fieri destillatum ut ꝑ. succ. symphyt. ꝑ. ꝑ. veron. portulac. rosar. rubr. &c. aa. ꝑ. ꝑ. fiat destillatum per vasa vitrea.

Pro restauranda consumptione varia etiam à Medicis præscribuntur; descriptiones jasculorum restaurantium, restaurantis Gelatinæ, videri possunt apud Zvölfferum.

Verum plerumque omnia sunt frustranea in phtisi confirmata, & nulla spes superest nisi in lacte, quod phtisicorum solatium est, hinc tandem confugimus ad curam lactis, lac enim satisfacit pluribus indicationibus; Serosa pars abstergit ulcus; pars caseosa consolidat, butyrota nutrit & restaurat totum corpus: Verum non omnes norunt usum & methodum

utendi; antequam igitur suadeamus usum lactis quædam cautelæ proponendæ: (1) usum lactis impedit acidum vitiosum in quacunque sit parte, quia acidum statim lac coagulat & ita ejus vires impedit, in phtisi etiam acidum abundat, ubi enim ulcus ibi acidum vitiosum. Verum ꝑ. debemus distinguere inter partes ad quas lac primò pervenit, & illas ad quas serò, quia igitur pulmones sunt pars remota & licet in illis acidum vitiosum sit, tamen coagulatio non ita metuenda, sin vero acidum vitiosum hæreat in primis viis præprimis ventriculi, tunc cavius procedendum: (2) si adsit febris putrida tunc etiam abstinendum ab usu lactis, quia abit in putrilaginem: (3) nocet etiam lac, si diarrhœa adsit ex cruditate ventriculi. Hæc consideranda sunt antequam Medicus suadeat usum lactis; Sin vero nullum horum adsit, concedimus usum lactis.

Proponimus etiam vel lac asininum vel vaccinum, vel ovillum, vel caprinum vel muliebre; in primo ordine est lac vaccinum, quod, quia est familiare, etiam absque nausea assumitur; secundò præstantius est lac asininum, hoc vero præstantius caprinum, & quarto omnibus præferendum lac muliebre. Quodcumq; lac eligatur à Medico, ratio haberi debet ægroantis & animalis, quod lac reddidit; Si lac vacinum vel asininum eligatur, hyeme pascendum erit animal optimo fœno probe exsiccatò, (nunq; acido) multis floribus & optimis herbis referto, quotidie istud animal debet purgari à sordibus, cutis pectine fricari debet, ut legitima circulatio sang. fervetur, vacca sit coloris rubicundi, nequaquam prægnans neque vetula.

R r r 3

Si

Si lac muliebre; ratio est habendi nutriticis, quæ abstinere debet à vino & omnibus cibus acidis, mentes nequaquam debent fluere, nec diarrhæa debet adesse, neque alvi constipatio, sed quam primum horum unum affligit, statim convenientibus remediis succurrendum.

Nunc videndum quid observandum circa usum lactis respectu ipsius ægrotantis.

Quoad lac vaccinum, totum negotium consistit in vera abstinencia ægrotantis ab aliis cibus & potu, si enim ulus lactis non respondeat voto, causa semper redundabit in errorem diætæ, aliàs raro fallit cura lactis; Hoc modo igitur procedendum: Singulis horis matutinis circa horam 6. vel 7. alacri animo debet assumi lac vaccinum ab ℥iv. ascendendo semper uncias duabus ad ℥vj. si metuamus coagulationem, addendum parum sacchari, lac debet assumi prout redditur à vacca, h. e. tepidè, ad minimum 3. vel 4. horæ debent intercedere donec altera vice sumatur vel 3tia vel 4ta vice, hinc circa horam undecimam secundâ vice sumatur, circa horam 3. vel 4. pomeridianam 3tia vice, & circa horam 7. vespertinam ultimâ vice, & tali methodo lac exhiberi solet phtisicis, prodagricis, hæcticis, arthriticis aliisque.

Circa usum lactis muliebris multa etiam notatâ digna veniunt observanda, cum omnis subira mutatio in foro medico sit periculosa; ideo non statim debemus interdicare omni cibo & potu, sed primis diebus saltem horis matutinis lac exuberibus fugere debet ægrotans ad mediocritatem satietatis: circa horam 12. commendatur prandium aliquod frugale, ubi abstinendum ab omnibus cibus acidis vel

acido conditis, ita ut ne poma citri, quibus alias conditi solent frequenter cibi Principum, sumantur; nec etiam multa liquida sumantur ne promoveatur alvi fluxus: potius conveniunt cibi assati. Quoad potum cælestis fugiendum vinum propter acidum, concedi potest in prandio decoctum Chinæ: sed cum illud plerumque respuant & aliud potus genus appetant, potest substitui Cerevisia triticea, vulgo Brûhan/ propter mitius acidum quod inest huic: majus autem & potentius acidum inest cerevisiæ, quod probari potest ex destillatione; Si enim cerevisia præsertim pinguior destillatur, elicitur Spiritus instar aquæ ardentis, vel spir. vin. ex altero autem liquore Brûhan per destillationem paucum vel nullum acidum elici poterit. Circa hor. 4. l. 5. pomeridianam lac iterum fugiendum ad satietatem, vespere abstinendum à cæna, quod si fames vel potius sitis phtisicis familiaris urgeat, circa horam 8. vespertinam liquor nectareus antea nominatus iterum exhiberi poterit.

Medicus valde cautus & sedulus esse, & semper interesse debet suctioni, prandio & cæna, sæpiusque ægrotum in visere, quia alias facile error committi potest, ut Medicus decipiatur & æger; Sing. horis matutinis urinam examinare debet, si illa appareat cocta sine copioso sedimento, non valde tincta nec nimis aquosa, tunc res bene cedit; Debet etiam quotidie inquirere num alvus aperta, & fæces inspicere, si illæ sint crudæ valde tæridæ, copiosæ, tunc ventriculus nequaquam fungitur suo munere; Sin verò bene sint coctæ ritè coloratæ, tunc Medicus audacter jubet pergere in cura lactis.

Debet

Debet etiam considerare sitis conditionem num urgeat; Non datur laudabilibus signum in lactis curâ, quâ si sitis quæ in principio vehemens erat, sensim mitigetur à lacte, tunc enim Medicus spem concipere potest de optimo successu & optato eventu; Verum si multi flatu obferrentur, murmura audiantur, si conquerantur de dolore ventris, nausea, vomitus superveniat, febris angeatur, capitis dolor exacerbetur, tunc statim occurrendum illis symptomatibus, vel si non possit, abstinendum à curâ lactis, ne culpa devolvatur in Medicum.

Continuato usu lactis tali methodo per septimanam, Medicus egrotantem interrogare debet, num velit & possit abstinere à prandio & lac substituere, commodum etiam ipsi proponat, quod inde expectandum sit, quò eo facilius persuaderi possit. Si annuat ægrotans, tum loco prandii etiam lac fugi debet, ita ut mane hora 6, prima vice, hor. 12. altera vice

&c. Et si res bene cedit, tunc non sufficit una nutritrix, sed duæ sunt conducendæ, quo largius nutrimentam suppedietur.

Continuari debet usus lactis ad minimum ad tres menses, & postmodum circa finem ut cura per gradus fuit inchoata, sic sensim erit abbrevianda, ita ut æger locofunctionis circa meridiem assumat iterum prandium, manè & vesperi verò adhuc lac bibat, tandem horis vespertinis iterum substituaturnæna, & solummodo horis matutinis sumatur adhuc lac per aliquot dies, & tandem planè abstinere debet.

Si desideretur victus ratio in cura lactis, omnia illa admitti possunt, quæ ab A. N. p. 87. præscribuntur; ut carnes pullorum &c. Ex piscibus lucios, percas, murænas, &c. quamvis pisces rarioris sint usus.

Ex testaceis caneros, modò ventriculus bene concoquat, nec æger inde molestiam percipiat.

C A S U S VIII.

De Pleuritide cum febre maligna & gangræna brachii.

HISTORIA.

A Nno M. DC. XXVII. Mense Ian. Nobilissimus Dn. Paulus Damitz, juvenis viginti septem circiter annorum, febris acutâ correptus, vehementissimos lateris sinistri dolores & punctiones patiebatur, cum tussis sic à & insigni præcordiorum angustia, vicesimo morbi die superventi gangræna brachii, & paulò post mors.

RESOLUTIO.

Est casus qui movet admirationem, ne-

mo enim reddere potest rationem, quomodo gangræna tam subito fuerit induta, est enim morbus serpens, qui crescit eundo, in hoc casu vero subito exoritur: ut etiam vera causa dari possit circumstantiæ debent esse cognita, (1) num illud ipsum brachium gangræna fuerit correptum, in quo vena fuerit tuta, si enim in tali brachio, facile quis conjecturabit errorem fuisse ingentem commissum à Chirurgo, vel enim instrumentum veneno

fuerit

fuerit infectum, vel loco venæ arteria fuerit incisa, vel vena plane fuerit perforata, unde etiam gangræna oriri potest. (2) Desiderarem scire, num æger conquestus fuerit de dolore brachii post V. S. si enim hoc, certè causa gangræna fuerit V. S. male administrata; &c.

Nihilominus tamen cum exempla testentur gangrænam etiam ex improvise fuisse, exortam, videndum num facti possit.

Hæferus in tractatu qui Hercules medicus inscribitur, refert, quendam noctu placidè dormivisse & pedem saltem produxisse, expergestus & sensus ablati & motus in pede quam protulerat, & statim supervenit gangræna lethalis. Author istius gangrænae causam adscribit compressioni pedis & frigido aëri ambientis, dicit nervos in pede fuisse compressos, quo minus spiritus influere poterint, & circulationem sang. conservare, hinc sang. restagantem fuisse corruptam, & tandem ablatam vitam.

In hoc casu malignitas præcessit, E. sanguis fuit causticus & corrosivus, non

tamen fuit statim exorta gangræna, quia sang. ille acris adhuc fuit circulatus, & moram in aliqua parte trahere non potuit. Verum tamen postmodum accessit paralysis brachii particularis seu stupor brachii, spirituum influxus fuit denegatus, unde sang. corrosivus & humores circulantes acres in brachio restagnantes dilacerarunt & discerperunt fibras, & ita gangrænam seu partium mortificationem produxerunt; gangræna enim nihil aliud est quam destructio pororum & disceptio fibrarum, & quamprimum illa pars gangrænâ fuerit infecta, exponitur aëri, qui cum variis effluviis permeat, tunc putredo inducitur, quæ tam diu impeditur, quam diu corpus ab aëre benè munitur.

Et hæc causa est quare sæpe post febrem malignam sic aliqua parte gangræna inducatur, propt. translationem tumorum acrim ad illam; sic exempla testantur sæpe post febrem malignam humores acres fuisse translatos ad natos, ubi summa putrefactio fuit exorta, ut magna pars à parte sanâ fuerit separata; fuit gangræna portio in illa parte.

C A S U S IX.

De Pleuritide gravissima cum vigiliis.

HISTORIA.

A Nno M, DC. LVI. die XXVII Octobris mane inter horam octavam & nonam Coniux mea Judith Cundenreich. vigore totius corporis, mox calore intensissimo & insigni præcordiorum angustia prehendebatur, sub noctem supervenere

dolores pungitivi lateris dextri cum tussis sicca & respiratione difficili, pulsu duro, parvo & frequenti.

RESOLUTIO.

In hoc casu A. N. non ausus fuit exhibere opiatum per os, sed saltem narib. obtulit dicit

dicit enim Laudanum opiatum suspensum, &c. manibus tamen granum unum atque alterum &c. Verum majus est periculum si natibus offertur quam si assumitur, quia sic immediatè narcotica

effluvia spiritibus animalibus communi-
cantur: sin verò assumatur aliquo modo
corrige potest vis narcotica à menstruo
seu fermento ventriculi &c.

CASUS X.

De Asthmate pituitoso.

HISTORIA.

DN. Ioachimus VVopersnoov, Equi-
cum Magister, sexaginta circiter
annorum, temperamenti frigidi & humi-
di, per intervalla frequenti, densa & an-
helosa respiratione, sine febris at cum so-
nitu & tussi, afficiebatur, ut etiam erecta
cervice, præsertim noctu aërem laboriosis-
simè & cum suffocationis metu, haurire
cogeretur. interdum aliquid materia vi-
scida & pituitosa rejicibat ingenti qui-
dem conatu, sed aliqualem cum allevatione
recrudescente tamen subinde malo.

RESOLUTIO.

Asthma est respiratio difficilis, crebra,
velox, nunc cum febre, nunc sine fe-
bre, nunc cum sonitu & strepitu, nunc
sine sonitu.

Phænomena satis sunt manifesta, re-
spiratio difficilis, sonitus &c. Quær.
unde?

Nota; statim notandus est error veterum,
qui asthmatis causam quærunt in
thorace nempe pulmonibus semper, cum
neq. ibi sit, sed in ventriculo vel mus-
culis intercostalibus; quæ sedes probe
sunt distinguendæ; aliud enim asthma est

stomachicum seu hypochondriacum, ali-
ud est asthma pectorale: diversas etiam
admittunt curas.

De asthma pectorali; si sit cum stre-
pitu, sonitu, Medici acculant obstructio-
nem bronchio-rum & cellularum pulmonum
à pituita viscida crassa glutinosa; verum
sonitus non semper oritur à viscida illa
materia in pulmonibus hærente, sed à
lymphæ reddita à membrana pituitaria in
isthmo faucium, hæc enim si ab aëre per-
meante agitatur, talis sonitus producitur
& in spumam abit, hinc talis sonitus non
est certum signum asthmatis pectoralis,
quia etiam in asthma stomachico hy-
pochondr. percipitur.

Asthma est duplex, continuum & pe-
riodicum; hinc etiam curatio duplex est;
si sit periodicum, tunc alia curatio est in
ipso paroxysmo, alia extra parox. In ipso
paroxysmo conveniunt quæ materiam
revellant & in aspera arteria hærentem
expellant. Extra parox conveniunt quæ
causam morbosam resolvant, attenuent,
ejiciant per diuretica, diaphoretica &c. ut
malum mitigetur per V.S.

Quær. de Vomitoriis, cum conveniant
in asthma? R. Distinguendæ sunt cau-
sæ;

Sss

æ;

ia; si enim Asthma sit ab abscessu pulmonum seu à pure in pulmonibus collecto; (2) si vasa sint valde de bilia in pulmonibus, ita ut metuenda & ruptura, tunc abstinendum à Vomitoriis. Sin verò asthma sit ab humore pituitoso glutinoso, brachia & cellulas pulmonum obstruente; vel si sit asthma stomachale, ut causa hæreat in hypochondriis vel ventriculo, tunc felici cum successu Vomitoria exhiberi possunt.

Verum possit quis instantiam movere h.m. Si asthma oritur ab humore pituitoso glutinoso cellulas pulmonum obstruente, quomodo iste humor glutinosus beneficio Vomitorii possit rejici per asperam arteriam; præsertim si pulmones sint integri membranâ suâ cincti, videtur hoc impossibile. Verum ꝑ. quamvis per asperam arteriam humor ille tenax per vomitorium non eliminetur, tamen per illam concussionem, partium vellicationem quæ in vomitu fit, efficitur, ut humor ille tenax è tubulis pulmonum & aliis partibus abradatur, ejiciatur, fluxilis reddatur, ut ita cum sanguine seu humoribus circulantibus iterum misceri & per vasa lymphatica ad cor deduci possit, (ubi corrigitur iterum & præparatur:) vel ad ignobiliorem partem deponi.

Post Vomitorium præparantia & attenuantia exhibenda, nempe talia quæ aliàs in omnibus morbis ab humore pituitoso & frigido ortis exhiberi solent, de quibus sæpius in præcedentibus dictum, quod debeant esse talia quæ constant partibus duris, rigidis, quo magis penetrent tubulos est mæandros partium.

(2) Debent esse volatilia, aromatica, &c. oleosa.

In ipso paroxysmo omnibus palmam eripit sperma ceti, quod egregium est & raro fallit nempe in asthma pituitoso, ubi in momento respiratio redditur liberior ab hoc remedio, exhibetur autem ꝑ. ad ꝑ. vel ꝑ. non potest autem convenientius exhiberi, quam in cerevisia calidâ vel jusculo calido, quia cum vis, syrupi & aliis misceri nequit; liquor eutem debet esse valde calidus, aliàs statim coagulatur, in calido verò liquore liquefcit instar butyri. Cum verò sit medicamentum etiam in vulgus notum & mulierculæ sæpius puerperis exhiberi solent, ne agnoscat ab astantibus, tingi potest ut alium nanciscatur colorem, vel potest misceri cum butyro cancrino, butyro recenti domestico & in cerevisiâ calidâ exhiberi; ut ꝑ. butyri cancrini ꝑ. sperm. ceti ꝑ. m. S. Butter auff ein mahl in warm Bier: (si enim medicamentum ab astantibus cognoscitur tantæ vires ei non tribuuntur:) Vocatur sperma ceti, quia multi putant rejici à piscibus grandioribus ut cete; verum recentiores rectius statuunt esse pinguedinem quandam collectam in superficie maris, & inter mineralia referunt, (talis est pretiosum.)

Alterum medicamentum asthmaticum quod commendatur ab A. N. est potiuncula ex gummi ammoniaco, quod solvitur cum vino, nam cum aquis destillatis simpl. solvi nequit, sed solvendum spiritibus, vel vino lento igne super carbone, & tunc fit liquor lacteus & albus. Est quidem optimum medicam. sed facillè nauseam movet, quia ingratus est saporis.

Ad

Ad hæc referri potest balsamus sulphuris anisatus, est egregium asthmaticum si nempe sit ab humore glutinoso viscido pulmones obstruente, exhibetur ad

gutt. 7. in iusculo vel cerevisia calida, non potest misceri cum aquis nisi addatur saccharum.

CASUS XI.

De Asthmataë seroso.

HISTORIA.

DN. Adamus Georgius à Damitz, Hereditarius in Dumbzin &c. quinquaginta circiter annorum, facie pallidus & subrumidus, difficili frequentique respiratione sepiissime & subito infestabatur, cum insigni precordiorum angustia, eructationibus & flatu. Accedebat interdum Urinarum difficultas, tandem & pedum tumor.

RESOLUTIO.

Ab aliis etiam recte vocatur Asthma siccum, quia nihil excreatur & excernitur in hoc asthmate, hinc rectè A. N. præscripsit primò hydragoga, postmodum felici cum successu diuretica, (quæ certè

multum conducunt in hoc affectu,) ut Tinctura cass. lign. aqua lign. sassafr. cum croc. cortic. sassafr. &c. hæc enim stomatica sunt diuretica, & certè si ingenue explicare velimus, dicerem, hoc asthma descriptum in hoc casu fuisse flatulentum, ut in affectu hypochondriaco. Alia adhuc asthmatis est species, & vocatur asthma convulsivum, Helmont. vocat caducum pulmonum, oritur propter vellicationem nervorum pulmonum, fibrae enim nervæ vellicantur & spasmodicè contrahuntur, unde respiratio difficilis, egregiè hic affectus depingitur à Willisio.

In caduco hoc pulmonum rarè feliciter succedunt purgantia; felicissimè verò opiata mitigantia furorem spirituum, & anisobutica, his enim tota curatio absolvitur. Vid. Willisium & Dolæum.

CASUS. XII.

De Tussi humida cum raucedine.

HISTORIA.

Reverendus Dominus, M. Ioachimus Plenius, Archidiaconus Colbergen-

sis & Ministerii Senior. Compater meus, & Confessionarius honorandus capitis defluxionibus subinde obnoxius vehementer tussiebat cū rejectione materia viscida & sff 2 pitui

pituitosa, accedebat voci raucedo & spirandi difficultas, adeo ut muneribus Ecclesiasticis non sine molestia desungeretur.

RESOLUTIO.

Quamprimum organa respirationis irritantur à molesto aliquo, statim oritur tussis, h. e. conatus aliquis quid excernendi ex pulmonibus & aspera arteria; ut plurimum tamen in tussi continua irritantur muscoli hypochondriorum respirationem iuvantes, nequaquam vero pulmones qui tali sensu exquisito non sunt præditi, hinc in expiratione ita interruptis vicibus cum aere humor excernitur. *Coniuncta fuit raucedo, quia tussis humida oritur à copia lymphæ ejusq; vitiosa qualitate; lymphæ sæpè copiosè exstillat in asperam arteriam, sicque omnis sonus perit & oritur raucedo, nam propter nimiam humectationem asperæ arteriæ fit raucedo, videmus hoc in fistulis, quales pueri conficiunt ex salicibus, imò quævis fistula si nimium humectetur perdit sonum: lymphæ ista si est acris, oritur tussis. Exemplum proponitur in Concion. qui à medicamentis ab A. N. præscriptis etiam benè habuit.*

Condronchius Medicus antiquus in tract. de vitio voci & sermonis, proponit

duo remedia arcana quasi in tussi, quæ Concionatoribus contra raucedinem valde commendat; primum hoc est: *℞. hordei, passulat. minim. aa. ℥j. radic. liquirit. ℥ij sem. brassicæ ℥ij. herb. hyssop. centaur. min. aa. mj. caricarum pinguium, vj. coquantur in f. q. aquæ commun. pro quolibet dosi addatur mellis despumati ℥j. hoc præscriptum fuit paralytico tussi affecto simul.*

Alterum Electuarium est, ut *℞. succi bressii ℥ij. mellis q. s. ad consistentiam, coquantur ad Electuarium.*

In tussi sicca medicamenta, attenuantia, qualia sunt aromatica, ubi etiam præscribi potest balsamus Tart. anisatus.

*Frequentissimè gravidæ laborant tussi, ubi vulgaris thoracica aliàs usitata nil profunt, nec tutò exhibentur, hoc in statu, in tali tussi gravidarum pro arcano commendat D. D. W. pilulas de styrace s. laudano pectorali, descript. habet Schröder. cap. de pilulis, & si bis vel ter grvida sumperit vel perit ante cubitum, tussis cessat, quia est tussis irritativa & convulsiva, sed videndum ne Pharmacopæus sumat pilulas de laudano opiato: ita præscribuntur. *℞. massæ pillulat. de styrace s. laudano pectorali ℞j. f. pilulæ parvæ. S. Abend. Pillulen 7. auffeinmal / ante cubitum, dosi aliàs est ℞β. vid. Schröder, p. 246.**

CASUS

CASUS XV.

De Hæmoptysi.

HISTORIA.

Generosus & Nobilissimus Dn. Franciscus à Zastrov, Hæreditarius in Barmwalde / Sc. Urgente Serenissimo quodam Imperis Principe, vini generosioris potu inebriatus, postero die, levi tussicula vexabatur, mox sanguinem floridum & spumofum confertim per os rejiciebat sine difficultate & dolore, nisi quod extra illam excretionem sensum quandam gravitatis in pectore perciperet.

RESOLUTIO.

Est species hæmorrhagiæ dum sanguis sputo rejicitur. E. videndum ex qua parte sanguis proveniat: si præcessit clamor, vociferatio, lapsus ab alto, ponderis elevatio, indicium est vas esse ruptum in pulmonibus, quia faciliè per talem vociferationem & motum vos aliquod rumpi potest in pulmonibus, ut sang. ita copiosè egrediatur. Sin verò causæ illæ non præcesserint, & tamè sputum eruentiu oritur, tunc ex copia sang. rejecti colligi potest unde proveniat; si sang. per tussim rejicitur in parva quant. forsan, venula est lassa in faucibus vel aspera arteria, & tunc etiam tussis oriri potest, quamvis rejiciatur è pulmonibus, si sit grumofus, indicium est à capite illum convenire.

Proponitur in præsentī historia hæmoptysis per *ἀνασφύρωσις*, quatenus officia vasorum propter nimiam sang. à vino ac-

ensionem plus justo fuerunt aperta & dilatata, ut sang. cum impetu fuerit rejectus; si sang. sit valde purpureus, floridus, indicium est illum provenire ex arteria, sin magis ad nigredinem vergat, ex vena.

Sæpius etiam hoc malum oritur à sang. restagnatione, propter aërem frigidum vel potum frigidum; hinc faciliè multi fiunt hæmoptyci, si corpus aëri frigido exponant; omnia enim frigida pectori inimica.

Potest etiam oriri à sang. acrimoniâ, quia corrodit vasa, hinc in suppressione mensium nihil frequentius quam hæmoptysis.

Curatio est maturanda, est enim malum periculosum, quod vel citò jugulat ægrotum, vel nisi probè omnes circumstantiæ observentur, facile degenerat in phisim. hinc Hipp. post sputum sanguin. &c.

Si igitur Medicus vocatur, statim V.S. præcipere debet in brachio, si nempe à clamoribus, lapsu, ponderis elevatione, &c. Sin verò à suppress. hæmorrhoidum seu mensium, tunc V.S. in pede instituent: postmodum sang. sputum cohibentia exhibenda, inter quæ præcipua sunt, portulaca, plantago, hædera terrestris, ex his plerumque præparantur; hinc sumi potest vel succus portul. vel succus plantag. &c. vel ex illis decoctum fieri potest; vel tumatur aqua portul. plantag. hæder. terrestris, & addatur syrupus de portulaca, de quâ mixtura singulis horis aliquot

Si 3 coch-

cochlearia sumi possunt; si sang. fluxus fuit cohibitus, videndum ut sang. reliquæ seu grumi resolvantur, si forsan portio quædam adhuc hæreat in pulmonibus & aliis partibus, quia aliàs contrahit maximam acridinem, corrôdit, unde phthisis, talia sunt sang. coagulatum resolventia, corall. (& acidum destruentia;) ocul. canc. Rhebarb. &c.

Compendiosa curatio quæ semper respondet voto, fit duobus medicamentis: primum est decoctum contra hæmoptysin & omnes fluxus sang. quod A. N. in sylva medicamentorum communicavit

pag. 410. in offic. cujus decocti ter de die ζ iv sumantur vel singulis horis matutinis.

Alterum est electuarium quod etiam A. N. habet ex conserv. rosarum, &c. egregium est, potest sumi ter de die ad uncis moschat. vel castan. magnitudinem, & semper superbibi potest decoctum; his multi hæmoptyci curati sunt.

Semen hyoscyami commendatur ab Heurnio in notis ad aphorism. Hippocrat. sed cave ne in nimia doli hoc narcoticum præscribatur.

C A S U S XVI.

De Cordis palpitatione.

HISTORIA.

Serenissima Princeps ac Domina Dn. Elisabetha, Bogislai XIV. ultimi Pomeranorum ex stirpe Gryphiæ Ducis, Vidua, quotiescunque per excandescentiam animo commovebatur, illico facies alias pallida, rubore suffundi, corpus incallescere, arteria inæqualiter & inordinatè moveri, ipsaque cordis regio quasi contemiscere & palpitare videbatur.

Ingrebant autem hæc omnia subito & pedetentim modo citius modo tardius remittebant.

RESOLUTIO.

Nihil aliud est quam motus convulsi-

vus cordis, cujus fibræ vellicantur & spasmodicè contrahuntur.

Oritur potissimum à sang. visciditate, qui sanguis viscidus in rarefactione suâ majus spatium occupat, unde cordis parietes valde dilatantur, unde pori in cerebro magis aperiuntur ut spiritus copiosius, impetuosiusque influant.

Sæpè oritur ab ira, ubi etiam aliàs statim tremorem in artubus, manibus observamus. Conveniunt cordialia frigida, aqua cordialis temperata, commendantur etiam medicamēta antiepileptica, &c. Inter alia excellunt remedia quæ habet D. Dolæus in Encyclopediâ suâ Medicâ Capite de Palpitatione Cordis.

CASUM

CASUUM MEDICINALIUM

LIBER TERTIUS,

De

Morbis infimi ventris.

CASUS I.

De Intemperie frigida ventriculi
cum pituita.*(Historia vid. pag. 109.)*

RESOLUTIO.

NOtari debet, non dari intemperiem partium solidarum, sed omnis intemperies est à sanguine & humor, circulantibus, nisi quis intemperiem in viscere (parte solida) vocare velit, si fibræ à natura sint vel flaccidiores vel rigidiores, si tubuli magis vel minus ampli, nam ventriculus accusatur quoad substantiam, retinet eandem figuram & situm in corpore vivente & vitium est ab assumptis vel fermento ventriculi, vel sanguine vitioso vel humoribus circulantibus pro nutritione præstanda ad ventriculum delata: Si itaque sanguis sit viscidus crudus & pituitosus, tale etiam generatur fermentum, coctio labefactatur, acidum vitiosum prædominatur: hinc in ventriculo multa pituita eaque acida, unde inflammationes, ructus

aliaque & hæc est illa intemperies frigida non ventriculi sed potius sanguinis.

In *Curatione*, quoniam peccat acidum vitiosum conveniunt aromatica blandiora, Elix. propriet. omnia ex mentha præparata, omnia amara, salia volatilia præsertim Ol. v. g.

℞. Elixir. propriet. ℥ij.

Essent. absynth. ℥β. Misc.

S. Magen-Elixir:

ad gtt. xv. in prandio vel cœna sumend.

℞. Elixir. febr. Mynsicht. ex amaris parat. ℥ij. singulis horis matutinis & vespertinis ad gtt. xv. vel xx. in cerevisia calida sumend.

Externè præter Emplastra

℞. Spir. Menth. ℥ij.

aq. vitæ l. Elix. vitæ Matthiol. ℥ij.

Misce pro inunctione ventriculi, Sacculus in forma sicca potest applicari & ad di potest sal culinare,

CASUS

CASUS II. De Anorexia.

(*Historia vid. pag. 110.*)

RESOLUTIO.

Quoniam copiosum illud serum lactis diluit fermentum ventriculi, quod iners factum, non satisfecit expectationi: Itaque in curatione omnia illa commendari debent, quæ fermentum restitunt: Omnibus prævaluit Essent. panis

cum vin. Malvat. ratio, quia panis vel etiam vino gratissimum inest acidum, naturæ nostræ valde amicum, si in justa dosi assumantur, videmus enim egregiè refici debiles vel à solo odore panis & vini, & panis Tincturam exhibet rubicundissimam sanguini analogam: dosis hujus essentiæ coch. j. vel ij.

CAP. III.

De Siccinimia.

(*Historia vid. pag. 112.*)

RESOLUTIO.

Vld. Coll. Marp. ubi accuratè hic casus traditur: Docuimus enim in quonam consistat, si humidum absumitur, cui continuè innatant nervi oris, si motus impeditur, tum insignis mutatio occurrit in œconomia animali & mens concipit ideam sitis, judicans hinc de rebus inconsuetis.

Convenit Tr. ros. frequenter assumpta, gr. Tinct. rosar. ℥vj.
syr. papav. errat. ℥ij.
vel syr. granat. rab. berber. dentur pro lubitu semper aliquot cochlearia.

Auth. commendat collutiones ex aq. vel modico aceti, acetum enim valdè conveniens est, quoniam peccat sal lixiviosum.

CASUS IV.

De Ventriculi debilitate cum ptyalifismo.

(*Historia vid. pag. 114.*)

RESOLUTIO.

Sanguis scatens multis partibus aquosis tales etiam suppeditat hum. circula-

qui delati ad faciem pallorem ad vasa salivalia frequenter expulsionem produciunt, accedit consensus faucium cum ventriculo, qui satis sese prodit in nausea vel in vomio

mio aliquo appetitu, in nausea etiam videmus palatum repleti lymphâ, si etiam rem gratam appetimus, etiam hoc observamus.

Lympha illa evacuanda hydragogo v. g.

℞. Pulv. solut. Tart. Zwölff. ʒß.

Resin. Jalapp. gr. iij. M. f. pulv.

Præparatur Resina Jalapp. ex rad. Jalapp. resina, crem. tart. & macere.

Si pillulæ magis placeant, ℞. pillul. de galban. Sylv. num. ʒ. pro i. dosi.

Præmissis purgantibus conveniunt vina medicata v. g.

℞. Herb. salv. menth. meliss. summit. absynth. aa. mß.

Rad. bezoar. ʒij.

Galang. ʒß.

Sem. fœnicul. ʒß.

Cort. arantiar. ʒij. Incisa grosse dentur pro nodulo, hujus vini haustus in principio cœnæ vel prandii.

Pulvis Quercetan. etiam egregiè convenit.

℞. Pulveris Birckmanni vel Quercet. ʒij.

Essent. citri sacchar. ʒß. post prand. vel cœnam etiam horis vespertinis ad matutinis sumend. Succolata Indica etiam egregiè convenit in pyalismo, vel per se vel cum vino Malvatico ante cubitum sumpta, vel aliis admixta.

℞. Elect. de acor. ʒij.

Succolad. Indic. ʒij. cum syrup.

flor. tunicar. Misc.

CASUS V.

De singultu ex potu aquæ frigidæ & nitri.

(Historia vid. pag. 115.)

RESOLUTIO.

ACida venis inimica, aliunde constat, hinc in principio paroxysm. febrili, rigor, horror, inde etiam motus convulsivi, qualis etiam est singultus, in quo vehe-

menter orificium ventriculi superius cum diaphragmate convellitur.

Præmissis universalibus anodyna conveniant theriaca recens, dialcord. theriac. cœlestis, Tr. laud. opiati etiam convenit.

CASUS VI.

De Vomitu sanguinis.

(Historia vid. pag. 116.)

RESOLUTIO.

ORitur ex referatione vasorum, hoc in casu orificium arteriarum ventri-

culi est quasi ruptum, hinc sanguis non corruptus citra tussim, quia nulla adest hæmoptysis, sed cum vomitu excernitur.

Ttc Sanguis

Sanguis ad orgasmam citatus, quâ datâ portâ, facillè ex arteriis prorumpit: aliàs oritur vomitus sanguinis ex suppressâ consueta evacuatione mensium in genere fœminino, vel hæmorrhagia narium, sanguis enim tum magis corruptus & grumolus est, quia aliquamdiu stetit citra motum progressivum in vasis ventriculi, unde per plures dies ante evacuationem tales conqueruntur de anxietate quadam

circa præcordia, & distensione hypochondrium.

Sanguis motu peccans indicat V. S. quæ largiori manu celebrari potest. Semper ratio habenda sanguinis extravasati, ne grumolus quid maneat in ventriculo & intestinis: Propterea Emeica laudantur, internè verò coralliata sanguinem grumolus dissolventia.

C A S U S VII. & VIII.

De Cholera ex ovis barbi piscis, & ex usu malorum persicorum.

(Historia vid. pag. 118. & 119.)

R E S O L U T I O.

Quando compages corporis alicujus ita solvitur, & in confictu & allisu partium in se invicem major requiritur ærimoniam, multæque partes lauciatæ & dilaceratæ cum acie abripiuntur, oritur putredo maximo cum fœtore: itaque illa corpora, quæ talem habent dispositionem magis etiam obnoxia sunt putredini, ut sunt fructus hortu, pisces nonnulli, mala persica, & ova barbarorum.

Cholera est spasmodica contractio, in qua fibræ ventriculi & intestini duodeni factum contrahuntur, reliquorum verò intestinorum fibræ deorsum vellicantur, hinc à motu illo contrario

humores corrupti excernuntur, neque diu vellicatio fibrarum consistere potest, citra magnum furorem spir. animalium, in ordine turbatorum, motum illum spasmodicum mirum in modum insultibus suis incongruis agentium, quæ ex causa opiata Bezoartica antoperè commendantur, potest ex tempore opiat. Bezoard. præscribi, præsertim cum periculum sit in mora.

℞. Dialcord. ℥℞.

Lap. bezoard. orient. ℥j.

Theriac. cœlest. ℥℞.

Misc. f. Opiata dosis ℥℞.

Crytallus præparatur in emulsione exhibitus tum in Cholera, tum in Dyten-
teria laudem meretur.

C A

CASUS IX. & X.

De Lumbricis & Scarabæis.

(Historia vid. pag. 119. & 120.)

RESOLUTIO.

DE his dictum fuit lib. de morbis infantum, ibique mentionem facit D. D. W. cerevisiæ medicatæ contra vermes: & descriptio sic se habet.
℞. Rad. filic. ℥iij.

Dictamn. cret. Ang. Zed. aa. ℥j.
Cortic. arant. l. citri fr. aa. ℥j.
Sem. Santonic. l. contra vermes

℥iij.

Citri, portulac. a. ℥β.

Passular. minor. ℥β.

Incisa grossè dentur ad nodulum.

CASUS XI.

De Hernia intestinali.

(Historia vid. pag. 121.)

Actum fuit lib. de morbis infantum.

CASUS XII.

De Dolore Colico à pituita vitrea.

(Historia vid. pag. 123.)

RESOLUTIO.

Colica sedem suam habet in intestinis, in mesenterio, ut dictum in disput. de Colica. In ipsis intestinis, quando portunicarum valde sunt obstructi, quo minus halitus vel vapores transpirare possint, ubi enim fermentatio, ibi putredo, ibi copiosa exspiratio, in intestinis tenuibus est fermentatio vel effervescentia, in crassioribus verò est putredo, quæ est species effervescentiæ: quando illis vaporibus

transitus denegatur per poros tunicarum in se invicem allidentes insignem excitant turbam, copiosi generantur flatus, intestinalia valde distenduntur: & cum obstructio fiat à partibus viscidis & crassioribus vocatur colica & pituita: Lympha prævi motu, quando jam est tenuis, valde fluida, à potu frigido vel ab alia causa facile incrassescit & glutinosa redditur, & quæ jam obtenuit suam profundius sese infinuaverat, accedente refrigerio immodico incrassatur, hinc multi à potu frigido statim incidunt in Colicam. Dolor minus vehemens

T t t a mens

mens est, quia humor obstruens mollior, quemadmodum in Cephalalgia pituitosa, possunt hic applicari omnia illa, quæ de pituitosa & biliosa dicta fuere.

Alvus sæpius in colica ita est obstructa, ut nullâ ferè arte irritari possit, frustra que tunc injicias Enemata: & tum convenit Enema commendatum ex aqua calida & sale præpar. Profuit hic balneum, quate-

nus reserati sunt pori, & transpiratio red- dita, quemadmodum videmus in visceri- bus terræ exitum non invenientes vi & cum impetu erumpere, quò factò cessat omnis metus terræ que dehiscencia. In hac Colica convenit egregiè aq. destill. ex fimo Columb. ob sal volatiles partes que nitrosas.

C A S U S XIII.

De Colica ab humoribus biliosis & acribus.

(Historia vid. pag. 124.)

R E S O L U T I O.

Colica biliosa fit, quando humores circulantes valdè acres sunt & bilio- si, qui depositi in Mesenterium peritonæ- um acutissimum excitant dolorem, vell- cando, rodendo, corrugando, in consen- sum trahitur vesicula fellea & quasi e- mulgetur, nec non pancreas & ventricu- lus unde Vomitus nunc biliosus nunc atti.

In Curatione abstinendum à calidiori- bus tum internè tum externè, quæ malum exasperant, & non rarò inflammationem accersunt, hæc de Colica eleganter scripsit Wepfferus; Meminit D. D. W. frustra fuisse exhibita innumera remedia in

Anglo quodam colica biliosa laborante. ad summam verò redactus maciem his pillulis curabatur.

℞. Mass. pillul. tart. Quercet. ℞j. Scammon. ppt, Trochisc. alhand. aa. gr. xij. fiant pilul. num. xxj. dentur 3. pro i. dosi. cum enim æger aliquoties iumpisset excrevit multos hum. bilios. at- que sic fuit curatus. In usu salium cauti esse debemus, neque hic carminativa tan- topere præstant, sed humectantia & alte- rantia magis juvant ex lactuc. Endiv. sem- pervivo, herb. malv. branc. urina, flori- bus melilot. quæ coqui possunt in aqua, non in vino, ne bilis reddatur acrior.

C A S U S XIV.

De Alvi retentione.

(Historia vid. pag. 126.)

R E S O L U T I O.

Quando acidû succi pancreatici præ- dominiû obtinet, bilis; valde iners

est, sequitur alvi tarditas: vel etiã quando partea aquosa & humidæ alio transfe- runtur ad habitum nempe corporis vel ad vias Urinarias, vulgò accusatur lien, quasi

quasi is ob intemperiem calidam serum attraheret, quod tamen falsum esse quivis facile videre potest; ob acidum vitiosum parietes intestinorum obliniti vel obducti sunt, lymphæ valde crassa, tunc non auscultat irritationi & vellicationi, cibus recens assumptus, vel etiam potus effervescentes cum fermento nimis viscido in ventriculo, phlogosin facile ab assumpto cibo insignem producit.

Clysteres quidem conveniunt, verum facile ita disponunt fibras intestinorum, ut nunquam nisi ab Enemate motæ motu perestaltico cieantur. Convenit serum lactis, quod acrimonia sua irritat, a quo sitate sua diluit & humectat: modus præscribendi talis.

℞. Lact. caprill. ℥j. fiat præcipitatio cum tamarind. colat. ℞. ℥ss. adde succorum sequentium cochl. ij. ℞. Succu ci-

chor. Endiv. fumar. citr. Nasturt. ∇tic. beccabung. cochlear. aa. ℥j. adde parum Sacchari ad meliorem conservationem, de quo singulis matutinis duo cochlear. solvatur in sero lactis. Egregie etiam convenit Elixir catholic.

Auth. commendat vinum passulatum.

℞. Fol. fenn. s. ℥ij.

summit. centaur. minor. mß.

Flor. trin.

Flor. bellidis aa. pj.

Flaved. citri. crem. tart. aa. ℥j.

Passular. major. ex ossatar. ℥ss.

Incissa dentur ad nodulum. Signetur *Säcklein in ein gut Maß Wein*. Sumitur haustus matutinis horis vel in cœna vel prandio, tutoque etiam puerperis propinari potest, singulis vero alternis diebus & semper recens vinum iterum affundi,

C A S U S X V.

De Diarrhoea.

[Historia vid. pag. 127.]

RESOLUTIO.

Facile oritur tempore autumnali, quod tunc ob elegantem transpirationem valde copiosam in æstate varii humores cumulentur, qui vel ob partium structuram, vel ob proprium imperium, vel ob aliam aliquam causam externam etiam in intestina deponuntur: ex nostris principis facile insignis illa difficultas removeri potest, de qua Riverius sollicitus: quare nempe per plures menses nonnunquam diarrhoea daret, neque tamen dysenteria excitetur & quomodo tot co-

piofi humores ex genere arterioso & venoso egredi possint, ut non sanguis subsequatur? Dicimus tum demum fieri, quando valcula sanguifera lacerantur, vel officia vasorum referantur, aut humores circuli corrupti sunt, illi per alvum excerni possunt alia sub forma, sanguis enim sub forma sanguinis nequaquam per poros arteriarum egreditur, sed aliquot ejus partes chylosæ, aquosæ, serosæ, nam sanguis non est nutrimentum corporis vel succus nutritivus ex illis rationibus alibi datis. Et hoc adhuc addi potest, vide-

T t t 3

mus

mus enim quamprimum sanguis vasis sit egressus, quod tum statim abeat in coagulum, quod manifestè videmus in percussione & sugillatione aliqua, ex quo satis apparet, sanguinem non esse succum nutritium. *In principio curationis abstinendum ab adstringentibus, ne post detenti humores acquirant putredinem, & sanguini febres vel alios morbos inducant,*

sed potius leniter purgantia vel blandiora, quæ vocantur Rhabarb. Tinct. Rhabarb. quæ describitur à Willisio.

℞. Rhabarb. pulverizat. ℥ij.
sal tart. gr. xv.

aquæ cichor. ℥vj. stent per noctem in loco tepido vel arena, manè colatura detur. Signetur Tr. Rhabarb.

CASUS XVI.

De Hypercatharsi.

(*Historia vid. pag. 128.*)

RESOLUTIO.

Purgantia resinosa non rarò præcipitantur in intestinis, illorumq; tunicis firmiter adhærentia, continuam irritationem ad egerendum causantur, hinc sæpius observavit D.D.W. resinam gialappæ in

exigua dosi exhibitam excitasse hypercatharsin, nempe si superbiberint aquam vel cerevisiâ frigidam. Præsentaneum remediū est theriaca recens ad ℥ij. exhibitâ, medicamenta cydoniata, aq. nuc. moschat. & omnia sanguinis exagitationem commoventia. Vid. Tit. de Dysent. & Diarrhæâ.

CASUS XVII.

De Dysenteria.

(*Historia vid. pag. 129.*)

RESOLUTIO.

Quando sine magna virium prostratione multoq; cruore excretiones sine commune illa curandi dysenter. methodus observari potest, verum quando magna sanguinis turbatio, adeoq; febris, vitiumq; alteratio, frequentesq; cruentæ

dejectiones observantur, longè alia utendum est methodo. Observavit itaque (1) si ab exhibitioe adstringentium inflatio ventris, vel major in egerendo labor deprehendatur, Rhabarbaro frequentius utendū interpositâ mixtura aliquâ carminativa, sic ante biennium plures curavit D.D.W. in Dysenteria Cassellis currente.

℞. Rha-

℞. Rhabarb. electi ℥j.
 Macer. ℥℔.
 salis Tartari ℥j. infunde in aq. ro-
 far. ℥ii℔. mane colatur, addē syr. de cihor.
 cum Rhabarb ℥℔. vel ℥vj. aq. cinnam.
 cochl. j. Misce fiat potio.
 ℞. Aq. carminat. usitat.
 Menth.
 Zedoar. anifat. aa. ℥ij.
 Essent. citr. sacchar. ℥i℔. singulis ferè
 horis, vel quater de die aliquot cochlear.
 exhibentur. Quod si sedata frequenti
 ejectione æger levamen aliquod percipi-
 at, solis alexipharmacis agendum, pulve-
 re bezoart. panonico rubeo, cordial. pre-
 tioso. (2) Quamvis Clysteres tantopere
 commendentur in Dysenter. nimius ta-
 men eorum usus suspectus est, hic semper
 minori in copia liquor, neque etiam adeo
 frequenter iniiciendus, quamvis non
 constet ex purgantibus, semper ta-
 men aliquò modò irritat fibras nerveas.
 (3) Si dolor valdè vehemens sit, fulmi-
 nis instar transiens intestina indicium est,
 affligi tenuia, quia ferè omnes paulò an-
 te mortem spasmò corripuntur: sin mi-
 nus vehemens, crassa intestina affici dica-

tur. (4) Omnia medicamenta quæcun-
 que illa sunt in exigua dosi propinanda,
 quod frequentia compensari potest, pau-
 ca medicamenta, sed sæpius exhibita con-
 veniunt. (5) Gravida dysenterica abor-
 tum patiens vel fœtum pariens, totius fe-
 rè naturæ ope curatur, quapropter Medi-
 cus valde cautus esse debet ne post factum
 abortum, vel fœtum in lucem editum
 astringentibus antidyntericis lochio-
 rum impediatur fluxum. (6) Non opus
 tantâ medicamentorum farragine, hinc
 displicent Clysteres ex tot ingredientibus
 parati, sufficit solùm hic vel aqua chaly-
 beata cum mel. rosar. & terrebinth. Si
 dolor valdè urgeat, addatur diascord. vel
 theriac. recens, levum cervinum, o^o hyperi-
 con. probè solutum: alias enim om-
 nia o^o sa suspecta sunt, quia acidum in
 sinu gerunt & rancida sunt. (7) Quod
 probè observandum, conveniunt quidem
 Opiata prudenter adhibita, verùm quam-
 primùm insigne quandam mutationem
 in oculis vel etiam frigus in ambitu cor-
 poris deprehendamus, religiosè ab iis ab-
 stinendum, donec nova necessitas eorum
 urgeat utum.

C A S U S X V I I I .

De Obstructione hepatis.

[Historia vid. pag. 134.]

R E S O L U T I O .

Semper præcedit intemperies sangui-
 nis pituitosa, crassa, & viscida, cujus
 respectu obstructio hepatis effectus est, &
 productum morbosum, cum enim hepar

constat ex innumeris glandulis vel glan-
 dulosis acinis, (ut loquitur Malpighius:)
 & præ aliis visceribus obstructionibus
 obnoxium est, tunc in istis angustiis &
 mæandris partes crassiores pedem figunt
 & viscidæ,

In

In Curatione amara tanquam he- eliminandas partes illas viscidas satis
pati amica commendantur, quæ ad apta sunt.

CASUS XIX.

De Hydrope.

[*Historia vid. pag. 138.*]

HISTORIA.

Subjectum hydropis nec hepar, nec Lien, sed sanguis, dum in sanguine cumulantur plurimæ partes crassiores & viscidiores per tubulos partium & vasa lymphatica fluere nesciæ, statim oritur obstructio, & cum à tergo insequentibus augeantur vasa lymphatica valde distenduntur & ob teneritudinem rumpuntur, quo facto exstillat lymphæ vel in habitum musculorum, vel in cavitatem abdominis: & cum hepar gaudeat plurimis vasibus lymphaticis, facillè ob intemperiem sanguinis ibidem fiunt obstructiones & vasa lymphatica rumpuntur; humor ille jam extravasatus magis magisque incrassatur, abeuntibus particulis subtilibus, unde oblinet exteriorem superficiem viscerum & abdominis interiorum, hinc magis magisque transpiratio læditur, partes sibi invicem ita sunt conjunctæ, ut cedere nesciant, cumque novæ semper accedant, tandem abdomine valde distendunt: Quod si plurimæ & sæporus intestinorum penetrare adhuc possint, non rarè oritur *diarrhœa*, sin verò transitus ipsis denegatur, oritur alvi tarditas. Et cum à partibus circumjacentibus continuo in poros ingrediantur ventriculi & fermentationes promoveant, tunc vulgo dicitur partium circumjacen-

tium juvare coctionem, viscera illa sunt obstructa appetitus erit valde languidus & coctio depravatur; diaphragma liberè movere nequit, hinc respiratio est difficilis. Quod faciunt & humores crassiores restagnantes in musculis abdominis; cumq; omne serum ad cavitatem abdominis ferè ducatur, defectus aderit salivæ, hinc *stis continua*, ob imminutum tremulum motum nervorum, & cum plus sicut aquæ quia potus per vasa dilacerata in cavitatem abdominis effluit: ob eandem causam *urina pauca*, & cum solæ partes ∇ flexiles magis & lubricæ per renum tubulos transire possint, flavis autem particulis ramosis magis & in superficie inæqualibus denegeretur, Urina nulla vel pauca saltem erit, sed aquosa tenuis & pallida. Sin verò plurimæ partes rigidæ tubulos dilatent, quod fit successu temporis, Urina erit lixiviosa tandem & rubicunda.

Cum ex sanguine crassiori facillè spiritus sese extricare nequeant, non tanta in copia generantur in cerebro, ut hum. circul. per partes longè distitas satis moveant, nempe in pedes, quod ibidem hærentes tumores producant. Cumque calor noturnus sub stragulis motum juvet, semper horis matutinis pedes detumescunt, qui intumescunt iterum interdum, Accedit,

dit, quod quamvis magna copia materiae mundi subtilissimæ sanguini in corde immisceatur, tamen in longo itinere quoad maximam suam partem evolat, unde seignius movetur sanguis tum & humores circulantes. Partes acriores dispositæ in musculis abdominis ibidemque molestiam creantes invitant spiritus animales, ut per nervos respirationi dicatos effluant & viscera inflent, hinc aer per inspirationem tractus cum impetu extruditur & tussis excitatur; illa exspiratio si fiat cum copia lymphæ vel pituitæ, erit tussis *humida*; secus verò tussis *sicca*.

Ex his satis nunc apparet, *Hydropicos* nunquam perfecte curari posse, nisi obstructionis habeatur ratio, inde testatur praxis quotidiana, quo frequentius purgantur hydroptici, eò magis læduntur, & quamvis insignis copia feri evacuetur,

brevi tamen tumor magis acutus redit, quatenus per vehementem illam agitationem copiosius humores per vasa dilacerata effunduntur.

Præmissis convenientibus purgantibus viæ urinariæ quantum possibile sunt referandæ, porique obstructi aperiendi, fit hoc per Enemata ex Urina præparata, cum salia illa ob majorem figurarum similitudinem facilius poros subire possint, quam alia exotica, lixivium è cineribus stipitum fabar. absynth. marrubii, card. bened. genistæ laudantur, quæ constant ex partibus durioribus & rigidioribus, quæ non facile à corporibus occurrentibus flecti possunt. Quod faciunt & externa Cataplasma. & inunctiones abdominis, quo enim citius pori aperiuntur & transp. insensib. promov. eo facilius serum restagn. in cavitate imminui poterit.

C A S U S XX.

De Ictero flavo.

(*Historia vid. pag. 144.*)

RESOLUTIO.

SI partes bilem constituentes in hepate non segregantur, & in vesicula fellea non colligantur, tum hum. circulantes tabe tali inquinantur, qui delati ad habitum corporis colorem flavum conciliant, in lingua vel etiam palato saporem amarum, cum Urina excreta eam reddunt crassam, lixiviosam, lineæ tingentem, languet segregatio chyli à scæcibus, unde nullus ferè chylus vel paucus saltem per vasa lactea deferitur, sed proxima pars immixta manet scæcibus, adest alvitarditas, verum excrementa alba apparent,

Nennunquam curatu difficillimus est Icterus, & vidit D. D. W. plura remedia incassum fuisse exhibita in Judæa, purgant. sudorif. enemata vomit. quæ tandem curata fuit per mensem aqua contra Ictericum Auth. singulis horis matutinis & vespertinis sumens cochl. iij. vel iv.

Vulgo Ictericum nigrum originem trahere ex lienis obstruct. quod tamè falsum esse putamus, sed potius ej. sedem esse pancreas ejusq; succum; qui mixt. aliis cum humorib. liquor. Vitriol. auster. & nigr. constituit. Valdè conveniunt chalybeata, quæ acidum & austerum corrigunt.

Uu

CASUS

C A S U S XXII.
De Obstructione lienis.

(Historia vid. pag. 146.)

RESOLUTIO.

Quamvis lien nullo ferè sit præditus
entia, ita ut dolor, qui in hypo-
chondrio sinistro observatur, non tam sit
in liene, quam in peritonæo, nihilominus
tamen rectè dicitur, illum obstructioni-
bus fieri obnoxium, cum ejus usus sit
sanguinem tubulizare vel à coagulatione
impedire, si munere hoc excidat, varia
producuntur symptomata & sanguis tum
tartareus & terrestris.

Humor lien obstruens & aliquandiu
ibidem delitescens fermenti acquirit na-
turam, quod postmodum variorum mor-
borum fit Author, dum sanguis com-
municatur varias inducit alterationes,

hinc videmus, quod ab assumpto vino
vel alio spirituoso potu spiritus animales
variè determinentur motusque sang. ali-
us atque alius sit, ipsum temperamentum
post morbum aliquem [feb. ardentes]
frequentissimè mutatum videmus, qua-
tenus accedente jam motu vehementiori
fermentum illud ex angustiis & profun-
dioribus tubulis excutitur, & cum san-
guine versus cor rapitur: quod si partes
volatiles & tenuiores continuo exhalent,
remanentibus viscidioribus & terrestri-
bus, tumor producitur scirrhusus, in
liene tamen, obstructione lienis egregiè
convenit ☉ * c. solutum aqua specific.
& externè applicatur.

C A S U S XXII.

De Arthritide vaga Scorbutica.

(Historia vid. pag. 168.)

RESOLUTIO.

Humores per tubulos solidarum
partium circulati, cum ex sexcentis
constent particulis, unicuique parti nu-
trientiæ per sensibilem & insensibilem
pororum figuram diversas tribuens parti-
culas, quæ dum certos & consuetos fi-
bris imprimunt motus, nullam excitant
sensationem: quod si verò illis vel ob tu-
bulorum angustiam vel ob particularum
magnitudinem & viscositatem obex po-
natur, statim hæsitant fibrillas lancinan-

do vel distendendo, vel consumendo va-
rias dolorem species producunt. Si enim
partes illæ fluentes per poros vel tubulos
sint rigidae, pungentes, rodentes, dolor
valde vivax est, præsertim si pori quos
transiunt valde sunt exigui, si à glabris
derelictæ, singulas fibras seorsim lanci-
nant, ruptionem vel saltem periculum
imminentis ruptionis introducunt; ex
qua lancinatione dum eo versum plures
per apertos in cerebro nervos suant spi-
ritus, nervi valde inflantur & ipsi spiritus
minus celeriter circum abfolventes fi-
bras

bras circumcirca positas magis à se invicem deducunt, tubulos angustant, unde dolor, inflammatio & tumor.

Facilius fit inflammatio, quando pori triangulares sunt obstructi, quàm si fuerint rotundi, si enim illis rotundum inhaereat sal, tres stabiles relinquit meatus, materia aetherea implendos. Eosdem poros si transit corpus acidum etiam triangulare aut multangulum, necesse est, ut porum ex concussione continua dilatet, unde subtiles iterum remanebunt intercapedines à materia aetherea implendae, quae cum vehementiâ oppressionem à tergo instans particularum, quâ datâ portâ ruic, celeritate quantitatem compensans, sicque omnia circumjecta stamina & fibras densissimas reddit, ex quo jam non tremulus, sed violentus à transeunte cum difficultate materia introductus percipitur motus, hinc anima corpori unita ideam fervoris concipit.

Quae fibrae si conquantantur, ut metus ruptionis adsit, fervorem comitabitur dolor; ubi jam descripta obstructio longè lateque se extendit, necesse est, ut plura foraminula assiduò talem materiam aetheream transmittant copiosam, celeriterque motam, quae omnes ferè circumambientes corpori globulos secundi Elementi removeret, qui tum ob alios, etiam ipsos circumambientes recedere recusant, sed tamen velint nolint motum ipsis impressum recipere coguntur, superest ut in orbem secundum proprium axem rotentur, quem duplicem motum tum possideant, rubicundum ex reflectione colorem ostendunt, & eo rubicundiorum, quo motus circa proprium centrum magis superat motum vel pressionem per lineam

rectam, [ut videtur potest apud Cartesium de Meteor.] quae circumstantiae dum adsint, non potest non in arthritide tum & constanti inflammatio partisque dolentis rubor apparere, pro causatum varietate nunc intensior nunc remissior.

In Curatione internè conveniunt omnia ex pino præparata, aq. pini, Essent. pini. Extra& pini.

Præmissio purgante nunquam D. D. W. sefellit in arthritide hæc potio.

℞. ▽ Veronic. ʒ β.

Mixt. simplic.

Tinct. tartar. aa. ʒj.

Theriac. Elect. ʒj.

Succ. lumbricor. rec. express. ʒij

M. f. potio, & corpus ad sudorem disponitur: & hæc est desumpta ex Schröd. pag. 261. vel loco tartari Tinctura addi potest spirit. tartari, etiam Tinctura bezoard. sine camphor. vel Tinctura Auth.

℞. Elix. Antiscorb. ʒij dentur horis matutinis gutt. xxv. & expectetur sudor: quod alternis diebus institui potest.

Externè parti dolenti Empl. diapalm vel Empl. Arthritic. Mynsicht. vel Empl. anodynum, cujus descriptionem tradit Malpigijs. Vel illinatur spir. *ci mixtus cum aq. arthritica Zwölffer. ad extra. Et si calor vel inflammatio admittat, addi potest spir. convulsivus. Innumera ferè frustra sunt applicata remedia & exhibitum fuit sequens anodynum.

℞. Herb. Beccabung.

Nasturt. ▽ tic.

Mab. aa. mij.

Coque cum lacte ad consistentiam, adde Sapon. Vener. ʒvj. o o lumbric. terrestrium ʒj. Misce f. Cataplasma.

Uuu 2

CASUS

CASUS XXIII.

De Calculo.

(Historia vid pag. 170.)

RESOLUTIO.

Calculus fit ab acido peregrino & sanguinis volatile figens, vide Helmontium de Lithiasi: unde ex mixtura tali acidum fit acido-austerum, videmus enim quod arthritici, hypochondriaci facile fiant calculosi, in quibus acidum abundare nemo ibit inficias, Ictericici enim fiunt nephritici, cibi & potus acidi calculum producant, omnia austra lapides in se continere, in forbis, melpillis videmus: exinde concludimus, quod si fermentum renum de generaverit, tum & volatile Urinæ ab acido illo peregrino conjungi, accedente paxillo terræ: sic generatur calculus, hoc in omnibus partibus fieri potest, frequentissime tamen fit in renibus & vesica.

Sic plura dicimus & melius motum generandi concipimus, quam si dicamus generari calculum à spir. lapidi fico, vel provenire ab intemperie renum calida, requiritur enim intensissimus ignis ad talem duritiem conciliandam.

Dolor adest punctorius, quatenus acidæ particule fibrillas discindunt, hinc spirit. animales majori ad partem affectam copia affluunt, qui si copiosius accurrant,

quàm propter pressos à calculo nervorum rubulos affluere possunt, mirum in modum perturbantur, & inordinato motu resilientes, alias per consensum partes afficiunt: hinc frequentissime in calculo vomitus, inflammatio. Et si fibræ dilacerentur, & exigua vascula sanguifera, mictio eruenta.

In ipso paroxysmo *lithonriptica* magis nocent, quàm prosunt, conveniunt tunc lubricitancia, emollientia & anodyna, quæ crispaturam sistunt, quâ durante, nunquam calculus ureteres ingredi potest, quod egregie proponit Helmontius.

Alvus temper debet esse aperta, nam intestinis distensis ureteres comprimuntur, quo minus calculus egredi possit; egregie convenit decoctum Foresti, & quamvis innumerâ ferè sint lithonriptica, duo tamen omnibus aliis palmam præripere videntur, destillatum nempe ex cassia, & pulvis ex succino, quorum descriptiones D. D. w. petenti facile communicabit. In mixtione cruenta instar omnium potest esse, decoctum contra mict. cruent. Myrsichii temperat enim acrimoniam, & valdè constringit, dosis ℥iv. v. bis in die.

LIBER

LIBER QUARTUS,

De

Morbis mulierum.

CASUS I.

De Intemperie uteri frigida & humida cum pituita.

[Historia vid. pag. 199.]

RESOLUTIO.

Proponitur hic intemperies uteri frigida cum pituita; ubi ante omnia observandum, intemperies non esse adscribendas partibus solidis, sed ipsi M. S. hac tamen exceptione, ut respiciamus ad partium soliditatem seu flacciditatem, vel earundem pororum mutationem, hoc respectu enim dicere possumus hoc vel illud viscus laborare hac vel illa intemperie: quod verò reliquas qualitates seu intemperies biliosas nempe acidas, frigidas, salsas, &c. attinet, illæ potius sunt adscribendæ ipsi sanguini neqq. verò partibus solidis. Proponitur in hoc casu intemperies frigida tum totius, tum uteri; uteri nempe quoad laxitatem, quatenus nimis lubricus est vel flacciditatem contraxit, quo minus semen retineri possit; unde sterilitas; & illa uteri flacciditas seu laxitas vocatur intemperies frigida uteri.

Phænomena explicantur ab A. N. ad est malus corporis habitus & color ex-

pallido lividus, &c. unde satis patet intemperiem hanc originem traxisse ex ipsa M. S. neqq. verò utero.

[2] Accedit membrorum gravitas & lassitudo spont. &c. quæ omnia ex ipso sang. originem habent.

[3] Menles inordinate fluunt & pauci, &c. quoniam plerumque in his intemperiebus respicimus ad mensium profluvium. Ut omnia melius intelligantur quædam sunt præmittenda. Quæ igitur, unde & quomodo fiat iste periodicus mensium fluxus, quæ phænomena illum comitentur? &c. Ingridimur vastissimum mare, & quot capita tot sensus sunt circa hanc materiam: alii enim laudant providentiam ipsius naturæ, & à singulari ejus beneficio dependere dicunt, quæ conetur servare sanitatem præsentem; alii dicunt à peculiari & occultâ qualitate fieri; alii confugiunt ad influxum lunarem, quomodo tamen is fiat, explicare nesciunt. Ut igitur satisfaciamus curiosis, recensenda quædam sunt & præsupponenda, quæ habet Cartesius parte 3. Prin-

Uuu 3

ci

cipiorum phys §. 10. ubi dicit, quod luna sit corpus opacum neq. luminosum, &c.

Præsupponimus igitur 1) Lunam esse corpus opacum, destitutum lumine proprio, quod accipit à Sole: 2) notandum venit Lunam esse corpus simile terræ, quæ etiam omni lumine est destituta, & ut luna radios luminare seu lumen recipit; ita nunc sequitur.

Quemadmodum in terra observamus varia & diversa corpuscula & effluvia exhalare & elevari è terræ visceribus in aerem, nempe pro diversitate receptionis & reflexionis radiorum solarium & pro diversa constitutione ignis subterranei, unde tot occurrunt diversitates quoad plantas, arbores & alia corpora, & sæpe etiam in viciniâ tales diversitates observamus, ubi arbores seu aliæ plantæ melius crescunt in hæc quàm aliâ terrâ, quod adscribendum partim corpusculis è terrâ ibidem exhalantibus, radiis solaribus partim igni subterraneo corpuscula illa agitantibus. Ex his tandem etiam hoc sequitur, ex ipsa lunâ semper certam quandam materiam subtilem, vel corpuscula certa una cum radiis solaribus reflexis iterum à Lunâ transportari in ipsum aerem, & cum illo ad hæc inferiora & corpora prima; quemadmodum è tellure cum radiis reflexis effluvia diversa transferuntur in aerem, ex quo aliis corporibus communicantur.

3) Not. iterum ex principiis Cartesii §. 13. partis tertie principiorum; Lunam singulis mensibus (i. e. diebus vigintæ octo vel novem,) absolvere suum circumulum circa tellurem, unde ex diversa illâ dispositione Lunæ certa quædam materia subtilis i. e. diversa corpuscula in hæc

inferiora cum aere transmittuntur; Et sic hæc principia sufficiunt in tantum ut omnia phænomena, quæ circa mensium fluxum occurrunt, sufficienter & clarè explicare possimus, dum alii, qui hæcenus de causa fluxus mensium egerunt, nihil dixerunt.

Ex œconomia animali etiam quædam repetenda; dictum sæpius sang. fermentationem dependere tanquam à causa primariâ à materiâ subtili, replente interstitia & poros sang. & pro diversitate illorum pororum seu interstit. int. mixtionem partium sanguinis relictarum mutationes varias fieri quoad fermentationem, hinc quo materia subtilis copiosius influit & valde replet illa interstitia seu poros, eosque valde dilatat, quod magis etiam dilatantur, eò major fermentatio & effervescentia sang. oritur: aliunde autem constat sang. mixtionem fieri in ipso corde, dum materia subtilis sibi format talia interstitia & poros, quos sine sensibili valde tumultu permeat, dum vero eructatur sanguis ex corde ejus subtilior pars tendit sursum, crassior deorsum.

Hic igitur præmissis statuimus, quod fluxus mensium, seu perio dica talis sanguinis fermentatio dependeat ab effluviis s. corpusculis nonnullis novam aliquam fermentationem in M. S. producentibus, vel fermentationem vitalem valde augmentibus, quæ effluvia seu corpuscula è Luna cum radiis solaribus à ☽ reflexis sparguntur in aerem, cum sub corporibus sublunaribus communicantur & sang. nostrum intrant; quævis autem continuo à ☽ certa quædam corpuscula mittantur ad hæc inferiora, non tamen sunt sufficientia ut tales alterationes producere

ducere possint; cum vero circa novilunium & plenilunium valde notabiliter corpuscula spargantur, quid mirum, si tam notabiles observemus in corporibus alterationes & fermentationes in M. S. ita ut menses erumpant, &c.

Ut omnia melius intelligi possint, videbimus quæ solem præcedere mensium fluxum, instante enim tali fluxu varias mutationes observamus; Nam conqueruntur de dolore capitis, de dolore lumborum & ventris inferioris, tamdiu donec tandem sanguis per muliebria erumpat. Omnia illa dependent à novâ fermentatione seu insolito motu partium sang. constituentium, à corpusculis nonnullis lunariibus producto, nam quando à D talia communicata peregrina corpuscula pertineant M. S. & ejus interstina valde sunt angusta, tunc oritur insignis talis agitatio sang. & illorum sanguinis pororum dilatatio, in quâ sang. rarefactio consistit; in tali nimia sanguinis rarefactione cum sang. subtili ascendente quædam crassiores partes simul rapiuntur ad cerebrum, quæ infusæ in membranas seu tubulos meningum, ibidem propter irregularem figuram hærentes, ralem capitis dolorem causantur, quem instante mensium fluxu sentiunt; Et quia etiam major fit pressio sang. deorsum tendentis, vasa nimis dilatantur, nam venæ tantum sang. non possunt admittere quantum arteriæ adducunt, hæc propter distensionem vasorum oritur lumborum dolor & ventris inferioris, (instante fluxu) quem dolorem tandem excipit apertio vasorum hypogastricorum, id est uteri vel quorum orificia hiant in cavitatem & collum uteri, si enim sanguis ille crassior plus solidò fermentans ita deorsum ten-

dit, vasa illa aperiuntur & sang. in uterum egreditur, & tamdiu durat, donec sang. fermentatio & motus redeat ad pristinum statum. Obj. si sanguis propter insolitam illam fermentationem egreditur in uterum, quare non etiam egreditur in thoracem, vel in cavitatem ventriculi, vel intestinorum, nam illæ cavitates etiam satis sunt insignes, quare igitur saltem egreditur in cavitatem uteri seu collum uteri? R. Si exactè consideramus dispositionem & structuram uteri ipsiusque vasorum, tum certè deprehendimus sufficientem rationem quare hoc fiat; in thorace enim sanguis plus justò fermentans semper refrænatur ab aere, in ventriculo orificia vasorum non sunt adeo conspicua, ut à motu isto insolito sanguinis possint tam facillè reserari, nam obstat ventriculi inæqualitas, præprimis tunicæ interioris, quam multis rugis præditam observamus, quæ obstaculo esse possunt; eadem ratio etiam valet in intestinis, ubi vasa lateralia sunt, & non directè feruntur in cavitatem intestinorum, unde non tam facillè aperiri possunt; Et maxime si sanguini ob exponitur ut non per uterum effluere possit, alia vasa aperiuntur; Sic in suppressione mensium sæpius vomitus cruentus periodicus observatur; sæpè alvi fluxus cruentus, sæpè hæmoptysis, sed hoc fit p. n. & non juxta naturæ leges, nec per consuetas vias.

Huc etiam facit, si consideramus quod lactantes & gravidæ careant mensium fluxu. In gravidis enim quamvis illa corpuscula singulis Lunæ mutationib. transmittantur, tamen insolita illa fermentatio tanta non est, ut possit vasa in gravid. aperire)

rice 1) quia tempore impregnationis uterus exactè clauditur, 2) quia insignis mutatio fit circa sanguinis circulationem in gravidis propter nutrimentum quod deferri debet ex sang. ad fœtum; hinc facillè hæc circumstantiæ in causa esse possunt, quare solito tempore deficiant menses in gravidis.

In lactantibus vero imminuitur sang. quantitas, maxima enim pars imprimis partes chylosæ seu flexiles deferuntur ad mammas & in lac mutantur, hinc fermentatio illa tam fortis esse non potest, ut consueto tempore aperiat vasa & sanguis effluat.

Quare autem in infantibus & in ætate juvenili fluxus mensium non exoritur? R. Causa est, quia maxima pars sang. impenditur nutritioni, (non quidem quatenus est sanguis sexcenta enim inst. sed quatenus abit in humores circulantes seu nutrientes) unde tanta fermentatio fieri non potest à materia subuli ut vasa uterina seu hypogastrica (i. e. plexus uterinus) consueto tempore referentur.

Quare in Vetulis non fluant? R. quia pori sunt interclusi & fibræ vasorum hypogastr. seu plexus uterini. fiunt duriores, quo minus illa vasa aperiri possint.

Q. Quo tempore ætatis soleant menses erumpere? Alii dicunt anno 11. alii 2. alii etiam 14. alii 18. &c. sed facillè conciliantur, si consideramus, pro diversitate regionis ciborum & aliarum circumstantiarum menses nunc citius nunc tardius erumpere; in nonnullis ante 20. annum non fluant, in quibusdam planè imò per totam vitam non fluant menses, quia illorum constitutio magis accedit ad virilem dispositionem, ita ut sanguis non auscul-

tet effluvis illis lunaribus. Sunt etiam multi viri, qui patiuntur fluxum mensium, ita ut sang. singulis mensibus erumpat, frequenter per hæmorrhoides, & illo um sanguis magis accedit ad molliorem seu muliebrem constitutionem.

Tempus hujus proflavii etiam accuratè determinari nequit, alii enim præfluunt menses per triduum, alii per 8 dies &c. quod facillè explicari potest per diversitatem temperamenti, regionis, ciborum, aeris ambientis & aliarum circumstantiarum, ut sang. nunc tardius nunc diutius fluat erumpere possit.

His ventilatis omnia intelliguntur quæ circa mensium fluxum occurrunt; quare nempe cum dolore erumpant, interdum supprimuntur, &c.

In mensium suppressione respiciamus vel sang. vel uterum, in culpa enim semper est vel sang. vel uterus, sang. quatenus est nimis viscidus, crassus, glutinosus, ita ut non auscultare possit effluvis Lunaribus, nam propter poros angustos in tantâ copiâ non recipiunt corpuscula illa, quæ quamvis in continuo & celerrimo sint motu tamen propter paucitatem sang. illum viscidum dilatare non possunt, unde illorum vis obruitur à vi ipsius sang.

Sanguis vero producit suppressionem mensium quatenus peccat in motu & ad alium locum fertur; vel quando peccat quantitate, ut non sit latis copiosus.

Ipsius uteri: quando adest vitiosa uteri dispositio ut in seq. casu &c. vel quatenus oscula vasorum uteri obstruuntur ab humore viscido glutinoso, qui impedit pororum apertionem & sang. effluxum;

in hoc casu menses inordinatè fluunt, mucosi crassi & pauci &c.

Sanguis qui aliàs per uterum effluit vel dilutus, floridus vel magis crassus & grumofus est; si effluit per vasa hiantia in cololum uteri, tunc sanguis magis dilutus & floridus est, sin verò prius per vasa hiantia in cavitatem uteri fluit, ibidem in grumos abit & (sub formâ grumosi sang. rejicitur.

Verum dices; Totum corpus est tunc spirabile, & quovis pulsu pori arteriarum dilatantur, per quos humores circulantes egrediuntur in tubulos partium; quare E non continuo reperitur talis sang. in utero & effluit? *Bz.* Singulis quidem momentis egreditur sanguis ex arteriis, sed nequaquam sub formâ sang. (tum enim pori deberent esse valde aperti) sed humorum circulantium, id est, partes flexiles & chylosæ.

Sanguis qui effluit est mucosus crassus &c. quia adest intemperies frigida.

Veneris minus est appetens, nullaque vel exigua &c. propter fermentorum debilitatem & spirituum inopiam: inest enim testibus seu organis genitalibus fermentum quoddam, & spiritus ex tali sang. crasso non potest ritè volatilari nec fermenta ritè elaborari.

Semen non retinetur &c. propter privatam uteri intemperiem laxam.

Curatio. In intemperie tali sang. viscidâ & glutinosâ non statim purgantibus agendum, quia sæpe non solum frustra exhibentur, sed & aliquando majorem noxam possunt interre; præmittenda igitur

potius erunt ppantia, incidentia attenuantia & talia quæ humoribus fluxibilitatem iterum conciliant, & obstructions referant, & hoc etiam observabit A. N. anteq. enim purgans dedit præmisit præparans ex radice Enulæ, corr. aurant. aq. puleg. &c. omnia hæc ingredientia aromatica sunt, (seu participant de sale volat. & aromatico.) quæ diffusa in sang. cum hum. circulantibus sese diffundunt in tubulos, quos obstructos referant, humoremque inhærentem fluxilem reddunt.

Factâ præparatione; i. e. si humores satis facti fluxiles, & tubuli obstructi referant, cum purgans felici cum successu dari potest, ingredientia illa præscripta ab A. N. possunt etiam ordinariè pro vino medicato præscribi, potest tamen addi & aliquod alkalinum, quia aliàs purgantia illa folia fenæ, mechoacan. & jalappa &c. suppeditant suam vim cathartica mentruo, nisi addatur & aliquod referat poros, A. N. factâ purgatione ad intemperiem frigidam &c. provocatis per horas matutinas in Laconico sudoribus. Not. benè, sudores tales nequaquam commendari debere in intemperie sang. pituitosa viscidâ, nisi ppatio humorum præcesserit, & purgantia aliquoties fuerint exhibita, aliàs vasa lymphatica magis obstruuntur, vel si per sudores partes volatiles abeunt in auras, reliquus sang. increpescit & intemperies glutinosa augetur. Et hæc sufficiant, quia eadem curatio hujus affectus est quæ in mensium suppressione: de quâ in seqq.

CASUS II.

De Intemperie uteri calida & sicca cum bile.

(Historia vid. pag. 201.)

RESOLUTIO.

Hic iterum notari debet ut in priori casu; Intemperiem hanc non denominandam esse intemperiem uteri, sed denominandam potius intemperiem calidam & siccam ipsius sang. nam sublata tali intemperie in sang. nullus character adhuc deprehenditur in ipso utero; E. intemperies illæ non partibus solidis sed fluidis adscribendæ.

Phænom. Menses inordinate fluunt & pauci sunt ob sang. penuriam, dicit A. N. potius propt. effectuscentias inordinatas, quæ in tali bilioso sang. facile à confictu partium acrium.

Caput dolet. A. N. putat proptet exhalationes; potius quatenus partes acres biliosæ cum sang. arterioso deponuntur in tubulos meningum. ubi propter irregularem figuram & magnit. distendendo rofionem punctioem, & ita dolorem capitis excitant.

Labia sicca propter copiam salium in M. S. prædominantium.

Oris amaritudo facile explicari potest ab humore bilioso ut A. N. Lingua enim solet esse index constitutionis totius M. S. est enim pars spongiosa, in cuius poros seu tubulos facile sanguis particulas prædominantes deponere & infundere potest.

Curationem A. N. inchoavit decoctio alterante h. e. quod dilueret salia, & tem-

peraret alkalinam talem sang. intemperiem, hæc enim omnia aquosa sunt & humectantia, nemperad. cichor. fragar. fol. endiv. &c. scatenit humiditate quia intemperiem alkal. temperant, additur sem. melon. (convenit in morbis calidis) quia ol. tale quæ gaudent semina melon. cusplides salium inviscant in tali intemperie alkalin.

Colat. adduntur succus citri, acetos. &c. quia sunt acida, omnia vero acida repugnant alkalinis, & salia illa corrigunt.

A. N. materiam ppatam subduxi Electuario de Tamarind. cum Rhabarb.

In officinis nostris prostat Elect. de tamarindis cum foliis sennæ, retetur inter lenientia, & in febris si adsit alvi obstructio, & intemperie quævis calida tuto exhiberi potest; ad ℥j.

A. N. postmodum ad plenioram bilios. &c. diacydon. lucidum purgans exhibuit. Notandum, quod diacydon. istud sit vehementissimum quoddam purgans, non quidem propter dosin scammonii excedentem, sed quia mixtio non potest adeo accurare fieri, ita ut in una dosi tantum scammonii observetur quantum in altera; & hæc causa est quod læpe ad ℥j. exhibitum in pluribus nihil operetur, in quibusdam aliquid; in aliis facile hypercatharsin excitat, quod fit propter inæqualem mixtionem scammonii. E. non ita temerè hoc Electuar. præscribendum; culpa enim aliàs in Medicum rejicitur.

Com-

Commendatur serum lactis caprini; quia pori ejus respondent salibus corporis nostri; hinc facile salia in illos recipi possunt & educi.

A. N. Extra pro dorſi & lumborum inunctione tale linimentum &c. NB. Ab-

stinendum ab illo videlicet consueto tempore, id est instante mensium fluxu, quia omnia illa sunt frigida & refrigerant; unde facile sang. in vasis lumbanibus seu circa dorsum coagulare, incrassescere & ita obstruction. magis promovere possunt.

C A S U S IV.

De Dolore uteri à potu frigido.

(Historia vid. pag. 202.)

RESOLUTIO.

Menses fluentes facillè impediuntur à causa aliqua externa, quæ refrigerante sang. potest & coagulare, hinc aer frigidus fluentibus mensibus in muliebria admissus statim coagulat sang. unde dolor & alii affectus uterini oriuntur, si menstruatae nudis pedibus super pavementum ambulant in periculum vitæ incurrunt; Si intrant aquam frigidam menses statim subsistunt & summus dolor oritur circa regionem hypogastricam, lipothymia, convulsiones, dolor capitis & sæpe ipsa mors, sic inquit D. D. W. vidi ancillam quandam, quæ occupata lavandis linteis fluentibus mensib. intravit aquam frigidam, unde correpta fuit suffocatione hysterica & per triduum jacuit ablatis omnibus sensibus, exhibita fuerunt multa externa suffumigia &c. sed frustra: tandem 3. die ego jussi venam saphenam in pede aperire, unde paulo post ad se ipsam sediit, & integrè est restituta.

Simile quid præstare potest potus frigidus sang. valde incalescente assumptus. Verum, obijcitur, incomprehensibile videtur quomodo potus talis frigidus as-

sumptus tam brevi temporis spatio coagulari possit sang. præprimis in partibus remotis, ut in vasis circa uterum & regionem hypogastricam; in pulmonibus quidem hoc facile fieri potest propter vicinitatem gulæ cum pulmonibus & alpera arteria, dum enim potus frigidus transit gulam facillè sang. in pulmonibus coagulare & talem intemperiem viscidam & crassam imprimere potest; quomodo vero hoc fieri poterit in vasis uteri? &c. d. Not. quod corpus nostrum & omnes pori semper sint repleti vaporibus seu partibus spirituosis (i.e. spiritibus) quæ in corpore in continuo sunt motu, ab anima tamen nq. sentiuntur, utpote quæ saltem iudicium fert de insuetis motibus à quibus molestiam percipit; Quamprimum nunc accedit radiosus motus, ita ut vapores illi vel plus vel minus moveantur in corpore nostro, animi percipit molestiam & sic sentit quæ antea non sentiebat: nam dum plus vel minus illæ spirituosæ partes mov. statim alius character imprimitur & earum motus vel imminuitur, (per mot. radios. illum nihil aliud intellig. quàm alia determin. partium spirituos. Cartesius vel conatum

X x x

saltem

saltem ad motum:) E. g. si navis ad verso flumine ducitur in altum, torrenti aut aquæ statim alius motus imprimitur, quem, si navis recessit, post puppim adhuc videmus durare aliquamdiu, quia partes nondum sequuntur motum aliarum partium, & quamvis ille motus radiosus non sit conspicuus in corpore, tamen sufficit conatus ad alium motum recipiendum, ut bene monet Cartesius de actione luminis, nam illuminatio in momento fit. E. non consistit in motu valde sensibili, sed saltem radioso, i.e. conatu vel pressione globulorum &c. vid. Cartes. hic si potus frigidus assumatur, statim alius motus imprimitur partibus spirituosissimum corpus replentibus, nempe impediuntur in motu vel segnius moventur. E. facile vapores tales irritant ita sang. abire possunt in coagulatum & incrassescere, unde sanguis statim restagnat in vasis & fit glutinosus, qui extra valetur in cavi-

tatem uteri, abit in grumos; vel si alia partes accedunt ad sang. in vasis restagnantem vasa distendunt, ut intumescant, unde dolor circa lumbos vel hypogastria oritur.

Hoc in casu frustra administratur V.S. quia V.S. non potest sang. coagulatum & grumos dissolvere, sed requiruntur talia medicamenta, qualia exhibere solemus in casu ab alto, quæ nempe possunt sang. coagulatum dissolvere seu grumos sang. reddere fluxibiles, ut A. N. flores chamomillæ; Externè etiam attenuantia ut sem. anethi, lini, herbæ matricariæ, melissa &c. A. N. pulviscutiam præscripsit ex myrrha cum aqua mulier. &c. Nam myrrha etiam in lapsu ab alto contra sang. coagulatum exhibetur.

Omnibus palmam eripit sperma ceti, fit vero post horum utrumque menses nondum fluere incipiunt, tum potest tandem administrari V. S. in pede.

C A S U S V.

De inflatione Uteri.

(Historia vid. pag. 203.)

RESOLUTIO.

Illa sæpe fallum mentitur conceptum, & sic imponit sæpe Medicis adstantibus & mulierculis. Flatus in omnibus corporis partibus & quâlibet cavitate generari posse nemo negabit, quemadmodum enim intestinis non rarè generantur, ita etiam in urero quem valde distendunt. Bene igitur signa sunt distinguenda, ne confundamus partem affectam, siue enim mesenterium repletum flatibus, seu cavitates ab dominis seu uterus, tunc difficulter

possunt distingui; quando mesenterium (in quo tot plexus sunt nervi,) Spasmodicâ quadam vellicatur contractione, tunc non rarè musculi hypochondriorum attolluntur, ita ut efformetur globus (tumor) qui etiam possit manu contractari, & tunc plerumque solent uterum accusare, cum tamen uterus in culpa non sit sed potius glandulæ inflatæ & spasmodicè contractæ in ipso mesenterio, ita ut mentiantur fœtus caput in utero contenti vel

vel ipsum uterum inflatum. Quando pori intestinorum sunt obstructi, quominus vapores spirituosus motu naturali tremulo possint pergere, tum sæpius oritur talis intumescencia abdominis, imprimis in sexu foemino, quæ gravidationem mentitur. Vera tamen inflatio uteri provenit ab inflatione ipsius uteri, quatenus nempe in ejus cavitate multi flatus cumulantur; multi putant flatus in cavitate uteri colligi non posse, sed si consideramus symptomata à nutrimento corrupto producta, facile concipere possumus flatus generari posse ab uteri alimento proprio corrupto; sed ne Medicus malè consulat suæ existimationi, nec in periculum vitæ conjiciat ægram, valde cautus esse debet ne curet gravidationem pro uteri inflatione, nec uteri inflationem habeat pro gravidatione; Nam affectus qui à flatibus oriuntur patiuntur suâ incrementa & decrementa, nec in eodem permanent statu & semper opus mutationibus obnoxium, hinc tumor abdominis si est à flatibus, tumor jam major jam minor apparere solet; Sin vero vera gravidatio adsit, signa sunt constantia & tumor abdominis ferè idem deprehenditur.

Respiratio difficilis adest & hypochondriorum tensio, tum quod in tali uteri inflatione intestina magis sursum protrudantur & mesenterium magis distendatur, tum quod similis causa fuit in intestinis, ita ut non solum in utero sed & abdominis cavitate flatus generentur, unde diaphragma planum reddi vel libero motu moveri non potest nec subsidere, & ideo respiratio valde est difficilis.

Flatus sunt corpus quoddam mobile, ideo facile hinc inde fluctuare possunt, &

hæc est ratio, quare à levissimo motu corporis murmura, strepitus & sonitus ægra perceperit.

Curatio hujus affectus est vel universalis vel particularis; Universalis recipit totam M. S. præparatis coctionem primam in ventriculo quæ depravata solet esse Auth, variorum morborum in toto sang. & reliquis visceribus, quia igitur flatus oriuntur vitio humoris seu maci acidi, ideo præmitti debent præparantia ex aromaticis oleosis constantia, hæc debent excipere lenitiva, expurgantia laxativa, quæ repetitis vicibus exhiberi debent; postmodum carminativa exhibenda & talia quæ sunt partium tenuium, quæ facile obstructos tubulos referare humoremque tenacem in illis contentum fluxilem reddere valent, talia sunt medicamenta sapis laudata ex lignis ppata, quorum partes rigida & dura sunt & omnes morbos frigidos, glutinosas obstructions curare possunt, ut ex ligno sancto, sarsaparill. latifras &c.

A. N. Sub horam decubitus æquam vitæ mulierum cum essentia Zedoariæ delibanda commendavi. Loco aquæ vitæ mulierum substitui potest aq. Zedoariæ anisata, quæ horis vespertinis ante cubitum ad 2. vel 3. cochlearia assumi potest; Laboravit (inquit D. D. W.) uxor rustici cujusdam per plures menses inflatione uteri, ut quamprimum intraret matrem calidum totum abdomen valde intumesceret, contra verò in aere frigido statim iterum detumesceret abdomen: varia medicamenta frustra exhibita sunt ab agyrtis mulierculis, nihilominus tamen paucis restituta est, cum enim ante aliquot septimanas consuleret me Maritus, suasi ut singulis

gulis horis matutinis assumeret Elixir, antiscorbuticum nostrum gutt. xx, vel xxv, ad xxx. in cochleari uno vel altero cerevisiæ calidæ expectando sudorem in lecto, horis vero vespertinis ante cubitum assumeret mixturam carminativam ex aqua splenetica Schröderi, aq. mentæ, abrochan. balsam. embryon. cum essentia saccharina citri, usurpatis per octiduum integre valet, quæ per tormenses hoc malo fuit afflicta. Felicis hujus successus ratio manifesta dari potest, nam illud Elixirium antiscorbuticum dictum nihil aliud est quam Elixir, antiarthriticum Timæi à

Göldenlee/ cujus mentionem facit lib. 3. de morbis infimi ventris Casu 36. de arthritide vaga scorbutica p. m. 169. nam hujus elixirii ingredientia sunt aromatica, participant de sale volatili, unde mucum tenacem attenuant, corrigunt, tubulos obstructos referant, & ita status compescunt.

Carminativa certè in omnibus affectibus uterinis multum præstant, & ipsa mensium suppressio præmissis præmittendis per sola carminativa curari potest, nam aromatica sunt naturæ alkalinae, quæ repugnant omnibus vitiosis acidis, &c.

CASUS VI.

De Ascaridibus uteri.

[*Historia vid. pag. 204.*]

RESOLUTIO.

NOtum jam omnes vermes generari ex certis ovis vel semine, illa ova sunt insensibilia, inconspicua & adeo parva, ut etiam minutissimos, insensibiles, [intelligibiles tamen] poros & antractus possint permeare, hinc quando quies ipsis conceditur ut involuta aliis humoribus deponantur in certam cavitatem alicujus partis, ibidem diuturnitate temporis tandem calore partium circumjacentium ita foveantur, ut excludantur & vitam nanciscantur. Istiusmodi semina seu ova cum humoribus circumstantibus deposita in substantiam uteri tanquam partem fo-

lidam, si ibidem nutrimentum non rite potest assimilari, sed abeat in humorem putrilaginosum, ita ut aliquamdiu semina delitescant in cavitate uteri, redduntur fœcunda, & tandem reddunt proles, unde varii generis vermes enasci videmus. Fermentatio nostra vitalis [id est naturæ nostræ conveniens,] contrariari videtur exclusioni ovorum semen vermium generantium, quod si vero illa fermentatio deficiat à suâ indole & oriatur fermentatio putrida & putrefactio, [etiam species fermentationis est,] tum facile negotio semina seu ova possunt ad maturitatem deduci: videmus hoc in fructibus horariis, nam pro diversitate temporum, annorum,

norum, caloris æstivi, semina nunc excluduntur nunc extinguuntur & suffocantur, hinc hoc anno, hæc æstate, uberior copia vermium deprehenditur, sequenti vero vel nulli vel pauci, causa diversitatis hujus est, quod calor magis constans & æqualis fuerit. Sin vero calor sit inæqualis & accedat intemperies

æris, tunc ova faciliè ad maturit. deduci possunt; nam exclusiones ovorum differunt saltem inter sese gradibus, sic calor ille qui fovet & exciudit ova Gallinarum gradu saltem differt ab illo qui requiritur ad exclusionem ovi anserini, & hoc de omnibus oviparis concludi potest.

CASUS VII. De Mensium defectu.

(Historia vid. pag. 205.)

RESOLUTIO.

IN suppressione mensium, ut in præcedentibus dictum, attendendum vel ad sang. vel ad vasa; ad vasa quando seu vitiosè conformata sunt, vel quando ipse uterus scirrhus vel duritie quadam, vel aliquo vitio hæreditario laborat, tunc enim orificia horum vasorum ita sunt munita à circumstantibus, quo minus convenienti

modo orificia vasorum possint referari: hinc in illis menstrua nunquam fluunt, & frustra etiam omnia exhibentur medicamenta, excepto solo remedio nempe V. S. quamvis enim V. S. non possit menses elicere seu profluvium excitare, multum tamen conducit sanitatis conservationi, quatenus copia sang. per eam imminuitur, & ita subjectum à variis morbis & insulubus præmunitur.

CASUS VIII. De Mensium suppressione.

(Historia vid. pag. 205.)

RESOLUTIO.

Mensium suppressio morbus vocatur in ætate maturâ, non vero lactante nec gravidâ: nam in ætate infantili lactantibus & gravidis non fluunt nec etiam in illis quæ sunt provecæ ætatis, & tamen bene valent, dicitur igitur saltem morbus in illis quarum ætati, temperaturæ, &c. conveniens est.

Phænomena in mensium suppressione

in præcedentibus sunt proposita, addi illis potest urina quæ solet esse cruda, aquosa, tenuis propter defectum debitæ pneumatoseos & fermentationis in ventriculo, unde non sine ratione Barbette in suâ praxi mensium suppressionem ferè semper oriri dicit ex ventriculo seu vitio coctionis primæ, nam mensium suppressio oritur à sang. cacochymia quæ est proles cacochylæ, cacochylia autem oritur à vitio coctionis primæ in ven-

ventriculo, & hinc urinæ crudæ aquosæ & tenues sunt, quia salia non exaltantur nec potis lymphæ incoquantur, sed suppressa & involuta manent ab aliis partibus viscidis glutinosis in corpore, & hæc etiam ratio est quod urina non tingatur,

Sed cum nusquam sit tuta fides, Medicus valde cautus esse debet in curanda mensium suppressione, ne curet gravidationem pro mensium suppressione, nec mensium suppressionem habeat pro gravidatione, sic enim facile incurret indiscriminationem existimationis & famæ suæ. E. signa distincta probe sunt examinanda, talia quidem plura recensentur à practicis, præcipua tamen ad quæ semper Medicus attendere debet, hæc sunt. Notum enim quod in gravidis primis mensibus certa symptomata oriri soleant; ut appetitus prostratus, vomitus matutini, pica & tandem tussis; quæ medio imprægnationis tempore accedere solent: incerta tamen hæc omnia, quia etiam comitari solent illas, quæ laborant suppressionem mensium, sanguis enim restagnans versus ventriculum succos peregrinos supeditat fermento, idque variè mutat & lædit, unde illa mala.

Verùm enim vero; siue symptomata illa ut appet. prostr. vomitus matutini, &c. successu temporis & de die in diem imminuantur & cessent sensim, siue postmodum non adeo graviter affligere soleant, indicium est imprægnationis, & contra; indicium est mensium suppressionis; nam symptomata gravidarum de die in diem mireferant & imminuantur, in mensium suppressione verò de die in

diem augentur symptomata. Idem apparere solet in gravidis signum certissimum nempe motus fœtus in utero circa mensem 4. vel 5. Sed & hoc infidum & incertum est signum, quia similis motus produci potest à flatibus in abdomine vel utero fluctuantibus. Quid si vero Medicus nullum signum certum habere possit num adsit gravidatio vel suppressio mensium, & ita aliquamdiu dubius hæreat, tunc in mentem vocare debet præceptum Hippocratis dicentis; Si non potes prodesse non debes obesse: sicque præscribere potest primæ coctioni dicata nempe medicamenta stomachica, illis enim nec abortus potest causari neque suppressio mensium reddi deterior.

Prognost. Signa. Mensium suppressio patens esse solet gravissimorum morborum, sæpè enim natura solet se exonerare per alias vias valde periculosas ut notum, sic sæpè sputum cruentum oritur gerens vices ordinarii fluxus mensium.

In principio vel recens mensium suppressio admittit quidem curationem, sed diuturna eludit plerumque vim medicamentorum.

Incommoda autem illa quæ sequi solent diuturnam recensentur ab Hippocrate libr. de morbis mulierem, dicente: Quod si per 6. menses purgatio menstrua defecerit, malum incurabile: quod tamen non ita absolute intelligendum, quia curantur etiam sæpè quæ per semiannum in integrum annum tributum hoc lunare non solverunt; hinc Riveri⁹ conatur interpretari hanc Hippocrat. doctrinam, qui videri potest. Certum tamen est, quod si non maturè occurramus malo, tandem convulsionem, epilepsiam, & quod

quod familiarissimum est hydrops agras trucidare solent. Et sane consideratione dignum est admirationem meretur, quod omnia illa (symptomata) ortum trahentia ex mensium suppressione solent exacerbari praesente tempore consuetae evacuationis, hinc ulcera quae interdum in suppressione mens. a restagnante sang. & acris facta (seu intemperie sang.) in pede vel aliis partibus produci & oriri solent, (sang. enim restagnans facile contrahit intemperiem quandam, degenerat a crassi & acris fit) semper praesente tempore consuetae lunaris expurgationis valde dolent & magis quam antea, & omnes affectus solent esse graviores praesente tempore consuetae expurgationis: sic etiam observatum fuit, quod vulnus, quod inflictum fuit foeminae laboranti mensium suppressione, semper recrudescere coeperit instante tempore, quo alias foemina tributum lunare solvere debebat.

Antequam ad curationem se accingat Medicus in mentem vocare debet praecipua a Riverio & aliis proposita, quae sancte observanda sunt Medico (1) ne error aliquis committatur circa locum V.S. alias enim in vitae periculum Medicus aegrum conjicere potest, si V.S. intempetivo tempore in brachio vel v. v. intempetivo tempore in pede administratur: (2) semper a mitioribus incipiendum est, partim ut consulat Medicus suae existimationi, nec patientem laedat, si enim fuerit deceptus & habuerit gravidationem pro mensium suppressione, tunc mitioribus illis medicamentis noxam non potuit inferre nec matri nec foetui, quod alias fieri potest, purgantibus & aliis, tum etiam ubi mensium suppressio inve-

terata est, & obstructions, validae nunquam validioribus agendum & sic obstructions magis magisque augentur.

(3) Nunquam specifica seu appropriata fortiter menses pellentia exhibenda, nisi praemissa fuerint universalis, (h.e. ppantia purgantia quae repetitis vicibus exhibenda) alias menses magis supprimuntur, quia sang. magis commovent, & ita majori in copia ruunt versus uterum, unde tunc, quia viae inclusae sunt, obstructio augetur.

(4) Illa appropriata seu menses moventia semper circa consuetum tempus exhibenda, quo alias fluere debent, ne vim inferamus naturae, utpote quae vult duci neqq. verò cogi. Traditur in casu proposito curatio mensium suppressionis a vitio sang. ortum ducentis; sanguis peccare potest vel quantitate, vel qualitate, vel motu [vel mixtione & motu ut loquuntur: Neoterici:] *quantitate*, quatenus nempe ob phletoam & distensionem vasorum sanguis alacriter moveri nequit; *qualitate*, si est crassus, viscidus, glutinosus; *vitio motus*, si non ad convenientes vias ordinarias excretorias moveatur, sed ad alias partes, ut effluat per haemorrhoidas vel per nares, oculos, gingivas, gulam, asperam arteriam, [unde haemoptysis seu sputum cruentum: [ut videre est apud Authores vel Observatores.

A. N. (1) Ad minuendum & evacuandum, &c. venam in talo aperimus, &c. Maximus error committi potest circa V.S. si menses supprimantur inter fluendum vel fluentibus a causa aliqua manifesta vel externa ut frigore &c. tunc nulla alia vena est aperienda quam

saphæna in pede, i. e. vena in talo. Sin vero menses supprimantur à plethora seu sang. copia, (ut non rarò fit,) vel qual. sanguinis vitiosa, (cæteris tamen partibus si nempe nihil aliud in sang. prohibeat:) tum primum extra tempus consuetum institui potest V. S. in brachio, postmodum etiam instante lunari expurgatione aperiri potest vena in pede.

A. N. 2.) Hinc ad præparationem materiæ viscidæ & crassæ venas, &c. huc collimant quæ antea dicta sunt, nempe prius ad totam M. S. respiciendum esse, antequam specifica exhibeantur, si igitur sanguis est viscidus, glutinosus, exhibenda aperientia, attenuantia prius, quæ excipere debent purgantia, quæ omnia non exhibenda instante purgatione linari, sed longè ante tempus consuetum, ne naturam impediamus in suo munere, si enim quis purgans daret instante tempore lunaris evacuationis, certè occasionem daret quo minus sanguis per muliebria efflueret, nam alium motum, aliam determinationem conciliaret sanguini. Præparantia Medicamenta quæ debeant esse in tali viscida & frigida sang. intemperie, sæpius dictum est, quæ nempe particulas duras & rigidas habent.

A. N. (3.) Materiam præparatam potius ancilla purgante eduximus, &c.

Nota, purgantia sæpe reiteranda, & sæpe interponi præparantia, quia uno ictu non cadit arbor, ut plurimum debent esse in formâ pilulari. Recommendantur pilulæ scitidæ majores, omnia aloëtica, pilulæ de galbano, Sylvii hoc in casu egregiæ. Observandum tamen, semper purgantibus (& aliis) admiscenda esse nonnulla specifica, ut castoreum, myrr

ham, vel salia nonnulla menses moventia, o. succini, sabinæ, &c.

A. N. (4.) Peracta feliciter purgatione venam pedis 4. circiter vel 5. diebus ante consuetum, &c. Debentus igitur semper observare phases lunæ seu consuetum tempus, nam si V. S. medio tempore seu primâ quadratura lunæ, i. e. si non erit novilunium, administraretur, tunc potius nocet, si diuturnitate temporis ægrota nesciat consuetum tempus, vel Medicus quærere nolit, tunc semper ante novilunium 3. vel 4. diebus V. S. instituenda est.

A. N. (5.) Postmodum ad menses moventia devenimus, (nempe peractis omnibus,) exhibendo pulvisculum ex myrrha, &c. impediencia illa constant suâ laude, sed myrrha propter amaritudinem, & fœcula bryoniæ propter insuavem saporem & fœculentiam facilè nauseam excitant, & si bis vel ter ab ægris allumuntur, abhorrent deinde. Horum loco exhiberi possunt aquæ destillatæ quæ minori cum nausæa & simili successu si non feliciori exhibentur, ut aqua puleg. mellissæ cum vino flor. cheiri, calendulæ, aqua hysterica cum castoreo addi his possunt carminativa & edulcorari syropo appropriato, aperitivo ut syropo æthemil. de 2. radicibus, de 5. radicibus, qui multum præstat in hoc affectu. A. N. vinum chalybeatum Zacuti intendit Tarr. croci essent. castor, &c.

Nota: omnia illa specifica possunt referri vel ad martialia vel ad volatilia salia, utraque uno fere operantur modo, nempe quatenus acidum vitiosum corrigunt, hinc solet exhiberi vel decoctum chalybeatum, vel vinum chalybeatum, id est,

cui imponitur limatura Martis cum aliis ingredientibus, Tinctura Martis Zvölfferi, Tinctura Vitriol Martis, & omnia ex Marte præparata hic commendantur.

Alia tamen vulgaria quidem sed palato gratiora & magis suavia vino imponuntur, cujus primum haustum sumant in prandio vel cœna ut ꝛ. Rad. leuistici, rubiæ tinctorum Zedoariæ aa. ℥j. galangæ, enulæ aa. ℥ß. herbæ totis marini (specif. in affectibus uterinis:) arthemisæ, melissæ aa. mß. flor. calendulæ, Cheiri, antheros aa. p. j. baccarum lauri ℥ij. cinamom. ℔j. croci gr. vj. ꝛ is Tartari ℔j. incisa grosse D. ad nodulum. S. Speciesitt Wein zu legen/den ersten Trunck davon zu thun in prandio vel cœnâ, vel si placuerit sumat haustum primum horis matutinis, alterum hora tertiâ pomeridianâ.

A. N. Interdum Tartari crocat. &c. describitur in Crocologia Herdoti, (egregius est tractatus,) ubi habet varias compositiones ex Croco.

A. N. Elixir propriet. Par nempe debet esse sine acido paratum, alias plus nocet.

A. N. Aqua vitæ mulier. & id genus alia, nempe ballamus embryonum, aqua hysterica cum castoreo, aqua hirundinum cum castoreo, aqua zedoariæ anisata, aqua melissæ composita, &c.

A. N. Frictiones, pedilavia, suffitus &c. adhibentur præmissis præmittendis balnea vel artificialia vel naturalia; verum obseruandum ne sudores nimium erumpant per usum balnei, quia sic discussis partibus spirituosus sang. increscit, sicque obstructio augetur.

A. N. Tandem Tincturam aloëticam & essentiam uterinam &c. Illa Tinctura aloëtica cum Sp. V. Tartarificato præparari potest, loco essentiæ uterinæ substitui potest Elixir. uterinum Crollii vel si quis possideat, Elixir. uterinum Mœbii, quod potentius & est feliciori cum successu exhibetur.

Quid si sanguinis motus peccet, ita ut per alias partes magis periculosas effluat, tunc semper conuenit V. S. in pede; sed ponamus casum, si foeminae alicui menses fluant per hæmorrhoides singulis mensibus, quid tunc faciendum, nam si dentur menses moventia, tunc fluxus magis promouetur per vasa sedalia, si V. S. administretur iterum fluxus promouetur per vasa sedalia. E. ibi iudicium Medici est difficilimum. Satius igitur erit, si instante purgatione exhibeat medicamenta, leniter profluyium mensium promouentia.

Alia adhuc conueniunt in mouendis mensibus. Riverius commendat cruorem seu sanguinem hircinum, cujus præparationem vid. apud Hippocrat. qui in pleuritide commendat sang. hircinum, & propter eandem rationem videtur conuenire in mensium suppressione, præsertim quando sanguis collectus in cavitate uteri abit in grumos, illo enim sang. coagulato iterum dissoluto, iterum fluxilis redditur, & conueniens motus illi restituitur.

Commendat idem fermentum domesticum, quod aliâs massa farinacea fermentari solet, & huic tribuit vim mouendi menses, si portio ad nuc. avell. magnit. vel ad ℥j. assumatur: ex effectu hujus medicamenti patet fermentat, imminu-

Yyy 2

tam,

ram, vel deficientem sang. etiam esse ve-
ram causam mensurum suppressionis, si igitur
fermento seu alio remedio sang. fermentatio
restituatur, tunc excretiones naturales iterum etiã
peraguntur, quemadmodum enim exigua fermenti
portio massam farinaceam fermentare potest, si-
mili modo si assumatur in corpus nostrum, particu-
læ activæ sese insinuantes M. S. fermentationem
inchoant & menses suppressos ciere possunt.
Commendatur etiam à practicis decoctum splenis
bovis, hujus operandi modus etiam inquit-

rendus; si aqua communi vel fontana in-
ebrietur massa farinacea: non sequitur fer-
mentatio nisi addatur fermentum, verum
si lien aliquandiu fuerit maceratus in aqua
illa tepida, & postmodum massæ farina-
cæ affundatur, tunc sequitur fermenta-
tio, exinde patet lieni inesse fermentum a-
liquod sive partes quasdam spirituosas
volatiles, quæ facile fermentationem in
corpore excitare possunt; seu lien bovis
prægnans est principiis activis, quibus
si donetur sanguis, exaltatur ejus fermen-
tatio.

C A S U S IX.

De Mensurum retentione colocyn- thide curata.

(Historia vid. pag. 207.)

RESOLUTIO.

Multum in movendis mensibus præ-
stant externa, pediluvia, balnea,
suffimigia, &c. miasmata enim illa per
poros foris intus spectantes sese insinuan-
tia corpori nostro motum sang. pigrum
& tardum promovere possunt. Conve-
nit autem Colocynthis externè & internè,
est enim valde amara sicque acidum com-
pescit, bilem auget & sang. reddit fluxibi-
lem, gaudet enim particulis valde volati-
libus & penetrantibus, quæ facile se dif-
fundunt in minutissimos poros: nam si
orbis fricatur colocynthide, amaritudo
durat per plures dies: si ergo particu-
læ possunt poros penetrare in aliquo corpo-

re solido, multo magis humido molliori
seu laxiori.

Commendatur etiam suffimigium ex
scoriorum ʒii, scoriarum ʒ coquantur in aqua
communi & vapor hujus decocti excipi-
tur, vel decoctum hoc lateribus ignitis af-
funditur & fumus per muliebria excipi-
tur: hoc externum commendat Hart-
mannus in suâ praxi Chymiatica. Suffi-
migia ex scoris martis valde conveniunt
in movendis mensibus, igneuntur scoriarum
& affunditur urina inveterata & vapor
excipitur. Celebris cujusdam remedii
mentionem facit Glauberus, simul etiam
applicandi modum tradit, dum salia vola-
tilia beneficio instrumenti lignei in con-
tumaci mensurum suppressione utero inger-
untur

runtur, nam quemadmodum in affectibus soporosis per salia volatilia (ut sal C. C. spir. sal. armoniac. &c.) naribus oblata spiritus sopitos excitare conamur, simili modo per tractum hujus instrumenti cum gossypio vel potius spongiola ute-

ro ingeruntur spir. sal. armon. urinosus, sal volar. urinæ. C. C. & alia salia volatilia, quæ se diffundunt in uterum, spiritus sopitos excitant & exagitant, sang. effectum fermentant, & ita convenientem itura sang. restitunt.

CASUS X.

De Mensum paucitate & stillicidio cum dolore.

(Historia vid. pag. 208.)

RESOLUTIO.

Menses imminutè fluant vel cum vel sine dolore, vocatur mensum stillicidium; Causa querenda est vel in sang. vel utero: In utero, si vasa valde tenuia, parva & exigua sunt, ita ut sufficiens copia sang. per illa excerni nequeat, unde stillicidium sine dolore; Quod si vero sang. simul sit acris inter excernendum, erodit tunicam sensibilem & dolorem infert, unde stillicidium cum dolore; In sanguine ipso vero vitium est, quatenus nimis crassus viscidus est, qualem A. N. vel sang. melancholic. & cum in tali melancholico sang. excedat acidum, facile dolor ab illo acido vitioso inter excernendum oriri potest.

Curatio quæ hic proponitur, respicit causam latentem in ipso sang. nempe visciditatem & crassitatem ejus, unde indicantur ppantia humorem melancholicum i. e. incidentia, atenuantia; Factâ preparatione humor est educendus è corpore beneficio alicujus cathartici; pro

illâ intentione proponit A. N. vinum medicatum; Not. (1) de vinis medicatis seu laxativis, quod sæpe gravissimos excitent dolores colicos, quatenus stipites foliorum sennæ vel aliarum partes rigidiores & crassiores intrans cum chylo seu aliis humoribus poros vasorum lacteorum; vel etiam quatenus illæ rigidiores partes vibrantur in parietes intestinorum, & cum non possint interstitia seu poros transire, dolorem vehementem excitant, (2) aliud adhuc incommodum observatur circa usum vini alicujus laxativi, seu medicati, quod facile situm contrahat in superficie, & si aliquoties in ulum fuerit vocatum, tum nodulus bene immergi nequit liquori vinoso, præsertim quia pharmacopæi solent nodulos parare in tali longitudine, quod nequaquæ fieri debet, sed potius ille facculus seu nodulus sit latus quò facile immergi possit toti liquori venenoso. Cum igitur propter talem situm in superficie contractum vinum medicatum facile nauseam moveat, nec vis cathartica propter inconyentem sacculi figuram sese

Yyy 3 per

per totū vinum diffundere potest ut pro voto non operetur in corpore, E. alio quodam remedio his incommodis consulendum est, hoc etiam optimè fieri potest, si species incisæ dentur ad chartam & postmodum cochlear plenum hujus pulveris sumatur, quod vesperi imergitur vitro vini, circiter ℥iv. vel vj. (Weinglasß voll) debet ita stare in Musæo seu ad fornacem, in sequenti mane colatur per linteum & sic vinum recens jam paratum hauritur, quod non solum feliciter operatur, verum etiam quoties liberit ægrotanti, recens parari potest: ad incitatur, vini medicati A. N. sequens fit.

℞. Fol. sennæ ℥vj. Rhabarb. ℥ij. Rad. jalapp. ℥ib. turbit. alb. ℥j. helleb. nig. ℥ij. Chalyb. ppti ℥ij. fol. meliss. rorismar. aa. mß. salis tart. melissæ aa. ℥ß. Cortic. citri Div. possunt addi aromata nonnulla pro intentione Medici ut cinamom. anophyll. cardamom. &c. Incisa grossè D. ad Chartam; pulveris hujus cochlear ple-

num infunditur vino h. vespertin. altero die colatur saltem & hauritur.

Chalybs seu medicamenta è Marte ppata adduntur medicamentis hysteriis & menses promoventibus, quatenus absorbent acidum illud vitiosum coagulans sang. qui Autor est obstructionis istiusmodi contumacis.

A. N. quartum laxantibus & mollientibus potissimum externis perfecimus & c. illa respiciunt vasa quatenus vitium in illis est, hoc est, quatenus sunt nimis tenuia & exigua, nam laxantia illa facilitatem in dilatando vasis conciliare possunt.

A. N. additis tubinde & uterinis specificis, nempe quæ menses promovent, ut radix rubiæ tinctor. herb. artemisiæ. pulegij. rotismariæ.

A. N. non minus ac anodynis, anodyna debent esse saltem externa non interna, qui alias retardant fluxum, possunt igitur addi pro infestibus & fomentis flor. verbasci, hyperici, branca ursina, parietaria, flor. sambuci, &c.

C A S U S XI.

De Fluxu mensium nimio.

(Historia vid. pag. 209.)

RESOLUTIO.

QUOD in genere hujus affectus causas attinet eodè hoc accusantur quales adduximus in hæmorrhagiâ narium, pulmonum, (ut hæmoptylis) seu vasorū sedalium, omnia enim illa quæ possunt hæmorrhagiam narium, vasorum sedalium, &c. excitare, etiam mensium fluxum nimium.

Causæ in specie solent dividi in in- & externas: externæ sunt quæ raptionem va-

sorum causare possunt, ut casus ab alto, allicijus ingentis molis gestatio, percussio, ut etiam vasorum dilaceratio, fieri potest propter abortum vel partus difficultatē. Internæ causæ sunt quæ sang. nimis exagitant, unde violentus ejus motus & qua data porta erumpit, vel etiam quæ sang. nimis fundunt, seu nimis fluxibilem reddunt & simul acrem, quod sæpius præstant medicamenta aloetica volatilia, intempestivè & nimia in copia assumpta.

In actis Hafniensibus (Danicis) quorum duo volumina edidit Bartholinus, legitur, quod quidam frequentius assumpserit sal. vol. Ol. Sylvii pro sang. attenuatione, & advertēdas obstructions, sang. enim per V. S. extractus fuerat viscidus, crassus, continuato usu hujus aliquandiu incidit non solum hæmorrhagiam narium vix curabilem, sed & cum lang. revulsio- nis gratia per V. S. extraheret, ille fuit valde floridus & tenuis nequaqu. rediens ad consistentiam cum fibræ ejus omnes essent dissolutæ; quod à sale illo factum fuisse puto insignem enim vim habet penetrandi, attenuandi, incidendi & volatili- sandi. Malum ut narratur in hac historia, originem habuit ex obstructione tubulo- rum & impedita circulatione lymphæ per vasa lymphatica, hinc cum lang. ille floridus fuit profusus ex utero, spiritus animales sufficienti in copiâ inde elaborari non potuēre, unde languor & respirandi difficultas, & quia partes activæ, quæ debebant restaurare fermentum ventriculi, sunt egressæ, ideo in appetentia fuit subse- cuta, tumor pedum ob inopiam spirituum accidere potuit, nam lang. illa cir- culatio quæ debet fieri à pedibus versus cor laboriosior est illâ, quæ fit à capite ad cor, hæc enim deorsum, illa sursum fit, hinc si Spiritus animales sufficienter non influunt; nec calcet addunt sang. & hu- mor. circulâ. bus, tunc segnis moventur per tubulos & vasa lymphatica sicq; tantò incassantur, restagnant & tumor oritur.

Prognosis Est affectus periculosus, & multæ inopinatâ morte subito extingui- untur si sanguis nimia in copiâ ita per mu- liebria erumpit; hinc causa bene indaganda est, si enim nimia uteri hæmorrhagia o-

ritur à ruptura vasorū, percussione nem- pe, lapsu abortu, seu partus difficultate producta, tunc nulla exhibenda purgantia (nihil præstant:) sed potius statim confu- giendū ad adstringentia præsertim exter- na; Sin vero vitio lang. nimius talis fluxus fiat, tunc potest quidem purgans aliquod exhiberi, si nempe paulatim fluxus fiat, sin vero cum impetu lang. erumpat, tum ite- rum abstinendum à purgantibus.

A. N. exhibuit pulverem hydragogam (quatenus acculat serum abundans in sang.) ut R. Gialapp. pp. ʒiʒ. &c. circa hoc purgans notandum, quod sit satis forte, sicque prostratis viribus & lang. co- piosius excreto ab illo abstinendum; pot- est substitui, si purgare sit necesse, R ha- barbarum, quod post se reliquit partes crassiores & terrestres adstrictiorem pro- ducentes.

Decoctum chinæ cum aliis commen- dat A. N. &c. & hoc egregiū in hoc casu, quatenus prospicit symptomatibus, tu- mori pedum, cachexiæ, quæ plerumq; co- mitari solet nimio fluxu laborantes, sic enim poti & tubuli in superficie corporis aperiantur: quia decocta signorum con- stant particulis rigidis, addidit A. N. deco- cto flores rosarum rubrarum, NB. si æ- grotans possit ferre odorem, nam multæ mulierculæ statim incidunt passionem hysteriicam, quamprimum medicamen- tum exhibetur, quod ingreditur quid ex rosis.

A. N. hinc ad hepatis intemperiem &c. additis moder. adstring. &c frustra illa ad- stringentia hepati commendantur, potius exhibita illa effectum sortiantur in ipso sang. quem reddunt crassiores, corri- gunt primam coctionem in ventriculo è
quâ

quã ut plurimum originem trahit nimia Uteri hæmorrhagia, ideo acculat Barbetæ ventriculum & tenes: illum, quatenus cacochylia aliqua generaretur: hos, quatenus serositates è sang. non eliminarent.

A. N. Extra hypochondrio dextro Emplastr. nostr. Epaticum &c. illa externa nõ applicantur hypochondrio dextro ob eam causam quod hepar sanguifcet, & imbecille generet sang. in vasis majoribus vena nempe portæ & vena cava per adstringens istiusmodi reddatur crassior ac in motu suo impediatur.

A. N. De nocte sponsia aceto rosaceo &c. moneri hic iterum debet, quod antea de rosis, si nempe ferre possit.

Aqua spermatis ranarum cum aceto potest externe applicari mulieribus cum sponsiã; Conveniunt etiam hic excrementa animalium de quibus capite de hæmorrh. narium dictum, ut stercois suillum, asinum, &c. repleri potest succus stercore asinino, coqui in aceto & externe mulieribus applicari, quod egregium auxilium in hoc affætu periculoso & fati acuto. Omnia quæ in diætâ A. N. commendat, respiciunt coctionem in ventriculo, si enim tunc fiat illa coactio, nulla oritur cacochylia, sicque nulla sang. cacochymia: unde nulla cachexia seu atomia viscerum.

CASUS XII.

De Sanguine menstruo per vomitum rejecto.

(*Historia vid. pag. 211.*)

RESOLUTIO.

Continet saltem observationem sang. menstrui per vomitum rejecti, per varias partes enim sang. fuisse rejectum testantur historię Medicæ, ut modo per vomitum, modo per asperam arteriam, nares, aures, dentem excavatum putridum &c. Varias istiusmodi observationes curiosus legere potest in Directorio Moronii, qui ex practicis variis collegit. Via per quas sang. ingreditur ventriculum satis sunt manifesta,

nempe per arterias gastricas, seu stomachales. Frustra tentamus curationem hujus mali nisi semper habeatur ratio mensium fluxus. E. in hoc casu potius debemus esse occupati circa mensium profluvii excitationem, quam circa sang. rejecti per vomitum cohibitionem: & si per ventriculum seu vomitum sang. rejicitur menstruus, non tantum adest periculum quam si per asperam arteriam & hæmoptysin rejiceretur, quia hæmoptysin facillè insequitur phthisis.

CASUS

CASUS XIII.

De Mensium fluxu undecimo ætatis
anno erumpente.*(Historia vid. pag. 119. & 211.)*

RESOLUTIO.

diversitate temperamenti, ætatis, æris, regionis, ciborum, nunc citius, nunc tardius erumpunt; in hoc casu anno xj. inceperunt fluere, quod tamen raro fit,

Agitatur controversia, quo tempore menses erumpere soleant? verum nihil certi hęc determinari potest, quia pro

CASUS XIV.

De Mensium usque ad septuagesimum
sextum ætatis annum ordinatè
fluentibus,*(Historia vid. pag. 212.)*

RESOLUTIO.

& hic nil certi determinari potest, quia in nonnullis vetulis optimè constitutis uterus diu manet fecundus, ut sang. singulis mensibus reddat.

Agitatur similiter controversia, quo tempore fluxus iterum casset? Sed

CASUS XV.

De Fluore muliebri.

(Historia vid. pag. 212.)

RESOLUTIO.

ro: & tale profluvium est vel benignum vel malignum; Benignum, si saltem ex copiâ & abundantia liquoris seminalis simul conjunctâ habet virulentiam quandam vel qualitatem valde acrem, ita ut transeundo in nonnullis excitet exulcerationem, ex quâ exulceratione postmodum faciliè mediante coitu virulentia communicatur sexui vitili.

Recentiores Medici rectè distinguunt inter profluvium uterinum & fluxum muliebrem; per profluvium uterinum intelligunt Gonorrhœam muliebrem, dum vel ob quantitatem vel vitiosam qualitatem è vesiculis seminalibus liquor seminalis continuo extillat ex ure-

Zzz

Per

Per fluxorem muliebrem autem distin-
ctum quid intelligunt Recentiores, nam
in illo non tantum liquor seminalis, sed &
omnis generis humores per uterum tan-
quam cloacam è corpore effluunt, & cau-
sa hujus fluxoris non querenda est in ute-
ro, sed tota M. S. præprimis ventriculo;
in hoc fluxore muliebri omnis generis hu-
mores cribrantur & filtrantur quasi per
substantiam uteri & ejus collum, hocque
fit facilius quò spongiosioris substantiæ
ipse est uterus cum aliis annexis partibus
spongiosis, unde recipere possunt è toto
sanguine. Quod etiam hoc malum ortum
trahat ex toto sang. patet ex symptomatib⁹
præsentibus, adest enim languor totius, fa-
cies pallida, tumor pedum &c. ex his phæ-
nomenis patet, fontem hujus mali non esse
uterum sed vitiosam coctionem in ventri-
culo, & vitiosam intemperiem totius M.
S. Quæ ut clariora fiant Phænomena ex-
plicanda. (1) Facies pallet & circa ocu-
los palpebrasque &c. musculi faciei vi-
dentur habere poros magis apertos, & sic
citius egrediuntur ex arteriis & venis varii
humores in illos poros, ubi pro diversitate
constitutionis humorum diversi etiam
constituuntur colores. Si igitur crudio-
res effunduntur ex sang. pituitoso in po-
ros musculorum faciei, non potest non fa-
cies subsequi pallor.

(2) Tumor circa oculos palpebrasque
debetur impeditæ circulationi humorum
circulantium, nam si ulterius progredi
non possunt in meatibus minutissimis in
partibus membranarum faciliè ibi colle-
cti tumorem producant.

(3) Illuvies alba & ternuis per mulie-
bria excernitur ex pituita & sero: A. N.
accusat vitium hepatis & ventriculi; ma-

lum utique oritur ex ventriculo quatenus
ibidem ob acidum vitiosum coctio non
rite perficitur, unde languent reliquæ ac-
tiones, languet etiam fermentatio in to-
to sang. & crudus sang. fit. Sanguis talis
crudus assimilari nequit, sed potius exsil-
lat & penetrat substantiam uteri, idque eo
facilius fieri potest, si consideramus ute-
rum constare ex partibus membranosis &
glandulosis, annotante El. Sylvio, glan-
dulæ illæ innumeræ faciliè suscipiunt illu-
viem illam albam, tenuem, unde ad fatie-
tatem inebriatæ eructant per intervalla
humorem talem crudum.

Augetur fluor ille propter mutatam
temperiem ipsius uteri, quæ uteri intem-
peries consistit in nulla alia causa quàm
in flacciditate, laxitate seu rigiditate fibra-
rum ad uteri constitutionem concurrentium,
& tunc nutrimentum uteri non assi-
milatur sed ejicitur ex utero ut in calculo
vesicæ, si nempe vesica propter dolorem
à calculo contrahit intemperiem ut nu-
trimentum non assimilari possit, unde in
calculosis cum urina rejicitur humor vi-
cidus glutinosus, qui nil aliud est quam
proximum vesicæ nutrimentum; simili
modo fluxoris muliebris materia augetur
ab ipsius uteri nutrimento propter ejus
intemperiem contractam à vitiosis hu-
moribus è allabentibus.

(4) Copiosius excernitur A. N. quia
à toto corpore affluit; Si enim ex solis
glandulis prostaticæ dictis (ut in proflavio
uterino fit, de quo ante dictum:) tunc
in tanta copia non excernitur, sed quia à
M. S. ortum habet, ideo etiam copiosius
excernitur & filtratur quasi per muliebria.

(5) Sine dolore sæpius conjunctus est
vehementissimus dolor, ubi nempe acre-

do humorum: ubi vero prædominantur humores pituitosi molliores, doloris est expertus.

Adest languor totius. A. N. dicit propter vitium nutritionis; sed potius propter penuriam spirituum animalium, quia ex tali sang. crudo pituitoso sufficienter generari non possunt.

[7] Adest nausea & ventriculi imbecillitas. A. N. quatenus ejicere conatur quæ sibi sunt molesta &c. ratio hæc valde lubrica est, quia nausea non consistit in orificii superioris apertione, sed potius in nausea orificium superius valde constringitur, & quamvis in ventriculo aliqua fluctuet materia, tamen propter orificium superius adstrictum non potest excerni, si enim abhorremus ab aliqua re, fibræ potius contrahuntur quam extenduntur.

[8] Pedum tumor. A. N. ab humorum &c. Potius ab obstructione tubulorum & vasorum lymphaticorum, quæ obstructio impedit quo minus humores circulantes à spiritibus animalibus possint versus superiora propelli, & quia sang. debet ascendere per lineam perpendicularem, quod fieri nequit sine recenti irradiatione spir. an.

Signa diagnostica ægra indicabat.

Prognosis. Malum curatu est difficile, cum diurnitate temporis saltem corrigi potest intemperies totius sang. E. intemperies illa sang. cruda corrigenda: [2] hu-

mores vitiosi quæcumque in parte sint, sive in ventriculo seu partibus genitalibus, evacuandi; & 3. coctiones viscerum promovendæ. Convenit itaque phlegmogogum aliquod, cui hydragoga addi possunt, quæ præparans aliquod præcedere potest; ante omnia autem videndum, num acidum vitiosum vel in sang. vel ventriculo commodè corrigi possit per alkalina blandiora aromatica & coctionem juvantia? Si enim acidum vitiosum corrigatur, facile etiam profligari potest malum; nam in proposito casu frustra exhibitæ sunt plura generosa remedia, donec tandem malum profligatum fuit pulvere aliquo specifico ex testaceis ponderosis & acidum corrigentibus, constante.

Curavi aliquando [inquit D. D. W.] Comitissam hoc affectu laborantem his pilulis. ꝛ. fœcul. bryon. castorei, asæ fœtidæ aa. ꝛß. sal succini, corall. Jovis aa. gr. xv. cum gummi galban. soluti in aqua vitæ mulierum: f. pilulæ min. quæ deaurentur, vel foliis D obducantur ad vitandum fœtorem. Dentur singulis hor. vespertinis ante cubitum, & horis matutinis cum sequenti vehiculo.

ꝛ. Aq. lignor. [descriptionem habes cap. de catarthis] ꝛij. splenic. Schröd. ꝛiß. balsam. emb. yon. ꝛß. m.

Inter purgantia præterenda aloëtica, quæ humores viscidos glutinosos educunt & acidum valde corrigunt.

CASUS XVI,

De Chlorosi.

(Historia vid. pag. 214.)

RESOLUTIO.

NOt. Chlorosis proposita, nihil aliud est quam cachexia virorum, quæ ortum suum trahit ex mensium suppressione, hinc sang. restagnans accescit unde fermenta viscerum depravantur, & acidum vitiosum in ventriculo colligitur, quod A. & parens est omnium malorum. Dicitur cachexia virorum, ad distinctionem à Chlorosi quæ vocatur febris virginea, febris alba seu amatoria, quo in affectu menses ritè aliquamdiu fluunt & ordinariè, qui affectus etiam nequaqu. ortum trahit primariè ex sang. sed potius ex turgescencia liquoris seminalis, à quo sang. valde depravatur, coctiones viscerum destruuntur. Unde multa symptomata oriuntur, in hoc affectu, videmus enim accedentibus annis pubertatis insignem mutationem oriri in tota M. S. mutatio fit in voce, erumpunt pili, turgescunt mamme, menses ritè profluunt, quæ omnia indicium præbent novæ cujusdam exortæ fermentationis in tota M. S. quatenus liquor seminalis, jam ad maturitatem productus, sang. communicatur & novum fermentationis modum in sang. incipit, si nempe ovarium muliebre ad satietatem repletum sit liquore seminali, ex illa fermentatione vitiosa sang. va-

riè depravari potest, coctio in ventriculo impeditur, quatenus ipsum menstruum stomachale vitatur ex tali sang. vitato. Et quoad Diagnosin notandum, inquirendum bene esse num fluant menses? si enim hoc, & consentiat ætas, indicium certè est malum seu febrem amatoriam ortum trahere ex turgescencia liquoris seminalis: & in tali casu minimè menses promoventia exhibenda, E. febris virgineæ seu amatoriæ nulla est alia causa, quæ turgescencia liquoris seminalis ipsam M. S. variè vitantis, unde varia mala, ut rugitus, murmura abdominis, dolores colici, facies pallet: hinc proverbium; Pallet E. amat.

In curatione etiam maxima diversitas deprehenditur; aut enim suadendum conjugium aut congressus. Num autem à Medico conscientioso hoc suaderi possit, disquiritur apud Zacchiam in quæstionibus Medico-legalibus; vel suadenda & exhibenda sunt nonnulla semen extinguentia, qualia sunt Camphorata, laccharum Saturni; Therebinthinata & alia.

Quod si vero Chlorosis oriatur ex mensium suppressione, tunc ante omnia attendendum à Medico, quomodo possit naturæ reddi mensium effluxus, cujus tota curatio petenda ex capite de mensium suppressione, de quâ in præcedentibus.

CASUS

CASUS XVII.

De Suffocatione uteri ab odore
rosarum.*(Historia vid. pag. 216.)*

RESOLUTIO.

Hic affectus nomen sortitur ab urgentiori symptomate; quia metus suffocationis seu strangulationis apprehenditur. E. vocatur uteri suffocatio, vel passio hysterica, quia putant uterum potissimum pati.

A. Recentioribus vocatur passio hypochondriaca, cum eadem symptomata occurrere soleant, quæ in hypochondriacâ affectione; ab Helmont, vocatur asthma uterinum, quatenus ille statuit regimen quoddam, quod uterus in omnes partes totius corporis habet, quod tamen falsum esse putamus,

Creditum hæctenus fuit à Medicis, causam proximam & immediatam hujus affectus nullam aliam esse causam, quam ascensum uteri è suâ sede ad partes superiores infimi ventris, ita ut sæpe manibus in abdomine possit contrectari, dum globus modo in hoc, modo in altero latere, in hac vel illa parte apprehenditur. Uterum è receptaculo ad superiora motum comprimere diaphragma, unde respirandi difficultatem derivant, & cum uterus repletur variis humoribus, dicunt multos vapores ascendere ad gulam & strangulationem inducere, vel potius metum strangulationis, sicque omnia symptoma-

ta in hoc affectu veteres explicant per talem uteri, & inde ad has vel illas partes exhalantibus vaporibus.

Verum hæc omnia ex præjudicio potius creduntur, nam rationi contradicunt & præprimis Anatomicis, uterum posse sedem suam relinquere, & exspatiari in inferiori corpore hinc inde, fit miter enim adhæret intestino recto, ligamentis, (quæ teretia Anatomicis dicuntur:) alligatur ossi pubis, ut inde via trahi sit plane nefcius. Tandem observamus similia etiam symptomata in vitis, in quibus tamen uterus non reperitur. E. mali hujus causa non est uteri ascensus vel fluctuatio in abdomine; & risu dignum est, quod sæpè vulgares homines in vitis hæc symptomata observantes accusare soleant uterum, (*es komme von der Beermutter!*) quasi (*Gebärmutter.*) Corruit igitur opinio hæc veterum. Sylvius & qui ipsum sequuntur statuunt causam hujus mali esse eandem cum causa affectionis hypochondriacæ, unde Sylvius non agit in specie de suffocatione hysterica, sed sub nomine affect. hypochondr. causam enim dicit esse vitiosam effervescentiam succi pancreatici cum bile, quatenus succus pancreat. fit plus justo acidior, ex quâ deducit & explicat Sylvius omnia Phænomena occurrence.

Willisius dicit affectum hunc referendum

Zzz 5

dum

dum esse inter morbos spasmodicos ab inordinato motu spirituum animalium & inordinatis motibus fibrarum nervearum.

Nos mediâ & regiâ incedimus viâ, dicentes, suffocationem uteri provenire ab acido vitioso & motu spasmodico fibrillarum nervearum; sic enim omnia phænomena clarè explicari possunt.

Antequam etiâ videamus causas à quibus soleat produci acidum vitiosum & irritatio spasmodica fibrarum; prius Phænomena in hoc morbo occurrentia brevibus explicanda; (1) percipiunt mulieres talis suffoc. uteri obnoxia infimo ventre dolorem quendam lancinantem, audiuntur rugitus, murmura, hypochondria attolluntur & intumescunt, globulus quidam hinc inde fluctuat in abdomine, adsunt maxime anxietates, vomitus, præcordiorum dolor, respiratio difficilis, palpitatio cordis, metus strangulationis, vertigo, tinnitus, extremorum frigus, omnium sensuum ablatio, nonnunquam vox saltem perit (atomia adest.) Omnia tamen observant quæ ab adstantibus aguntur, sæpius motus convulsivi partium externarum coincidunt, jacent sæpe sine motu & sensu per aliquot dies, ita ut restantibus historiis, nondum extinctæ Impositæ fuerint cistæ ferali, Certissimum jam est uterum hic non pati, (& si patitur non magis patitur quam ventriculus in vitiosa coctione, nam in vitiosa ventriculi fermentatione culpa non redundat in ventriculum sed succum, id est fermentum:) potius videmus quod in hoc affectu acidum vitiosum peccet & genus nervosam potissimum patiatur, & pervitiosum acidum atque spasmodicam irrita-

tionem omnia recensita phænomena explicari possunt.

Sed objiciunt vulgò & dicunt, uterum pati in hoc affectu, nec id contradicere rationi & experientia; si enim uterus potest è suo loco descendere, quidni possit ascendere? Atqui dispositio seu ligatura uteri admittit ut possit descendere, (ut clarum est in prolapsu uteri:) E. etiâ facile admittit ut ascendat & illa symptomata producat.

R. In uteri procidentia seu prolapsu neqq. uterus mutat situm suum, sed est tantum relaxatio interioris tunicae colli uteri; hinc dicit Barbette in suâ praxi, quod turè possit abscindi, quod fieri non possit si prolapsum illud ipse uterus esset. Et Jacobus von Wethen / in sua Chirurgiâ refert casum de persona quâdam patienti uteri prolapsam, quæ accedente maxima inflammatione & tumore ingenti mali pertaxa, petiit excisionem Medici & Chirurgici tentarunt & amputarunt ingentem molem partis carnosæ, putantes esse ipsum uterum, sed eventus contrarium docuit, fuit enim non uterus, sed tunica interior colli ejus relaxata ab affluentibus humoribus in tantam molem accreta; itaque satisfactum instantiæ.

Videndum nunc quomodo manente utero in sua cavitate symptomata produci possint.

Percipiunt dolorem lancinantem in inferiori corpore, quatenus humores vitiosi acidi p. n. fermentantes lancinant fibras nerveas, hinc cum uterus nervos habet communes cum mesenterio, statim in consensum trahitur mesenterium, & simili modo convellitur & contrahitur, hinc mentitur globulum quendam &

ipsum

ipsum uterum: cumque illa irritatio & contractio sit quasi periodica, facile etiam nunc in hanc nunc in illam parte globus observatur; in consensum etiam trahitur ventriculus unde vomitus; flatibus, qui fluctuant in abdomine seu cavitate intestinorum, accedente vellicatione partium, itus liber aliquo modo denegatur, unde quasi coacti in sese rugitus & murmura excitant, irruentes in hypochondria vel distendentes ipsa intestina, hypochondria inflant, unde intumescunt; in consensum etiam facile trahitur ipsum diaphragma, quod quasi totum nervum & præcipuum respirationis organum est. Spiritus animales inordinate moventur, in spasmodicas explosiones cientur ab acido vitioso, à corpusculis heterogeneis, unde sensuum ablatio, vertigo, cordis palpitatio, animi deliquium & alia facultatis animalis symptomata oriuntur, &c.

Nota. Non tamen opus ut acidum illud vitiosum semper inquiramus in ipso succo pancreatico, quia ipsi M. S. inesse potest, quod sang. coagulat, sicque restagnante in cordis thalamis oritur animi deliquium; & hæc est ratio quod cesset malum, si nempe & ia volatilia & penetrativa exhibentur, quæ sang. motum restituunt & fluxilem reddunt, ut in curatione dicitur. Videmus quod omnia phenomena dependant à vitioso acido, quod inest M. S. & spasmodica irritatione fibrarum nervæarum.

A. N. nobis proponit suffocationem uterinam ab odore rosarum: nocent huic suffocationi obnoxii suaveolentia non omnibus quidem, pluribus tamen si naribus offeruntur, contrarium vero

effectum præstant si mulieribus offeruntur, tanta tamen deprehenditur diversitas Temperamentorum, ut nihil certi determinari possit; multæ enim possunt ferre suaveolentia in cœlibatu, sed maritate statim ab ipsis fiunt hysterica: aliæ ab iis, sunt immunes nisi tempore gravidationis. aliæ curantur suaveolentibus, in ipsa tamen passione nocent; aliæ à fœtidis fiunt hysterica & appoplectica, aliæ ab illis curantur, &c. Diversitas hæc querenda est in diversa textura spirituum animalium; illi debent concipi tanquam corpus aliquod continuum, extensum per totum corpus, prout enim nunc externum illud dispositum est, facilius vel difficilius à suaveolentibus vel graveolentibus lædi potest; idem hic ferè deprehendimus quod in aliis aversionibus, dum multi non possunt ferre præsentiam felis, quia corpuscula illa excitant alterationes in sang. vel spiritibus animalibus; sic etiam hæc effluvia lædere possunt spiritus ut vel dissiliant vel dissipentur, unde illa mala oriuntur.

In curatione suffocationis hystericae ante omnia videndum, ut sang. coagulatus iterum volatilifetur, & spiritibus animalibus conveniens motus reddatur, hoc fit per salia volatilia, per spirituosa & graveolentia naribus oblata & intus exhibita, unde varia graveolentia naribus oblata & intus exhibita, unde varia graveolentia naribus offeruntur, ut pennæ accensæ prædicunt, vel in defectu harum, gallinarum vel columbarum. Alii solent Sulph. accendere & naribus offerre, quod tamè feliciter sæpe nõ procedit dum à nimio illo fœtore spiritus animales vel planè extinguuntur, vel in motus spasmodicos cientur, unde sæpe epilepsia excipit

pit suffocationem hysteriam. Calli pedum equorum commendantur, prunis injecti & naribus oblatis, in defectu horum solent mulierculæ acciudere lintea, rudimenta calceamentorum prunis injicere, vel alia graveolentia. Omnibus præferenda inter externa Urinosa propter vim penetrativam & quæ sang. coagulatum dissolvere & fluxilem reddere valent, ut ex sale armoniaco, ~ Urinæ, ~ fuliginis ~ & *ci falsos; castoreum quoque felici cum successu naribus odorandum offertur. Excitatur etiam ægra pilorum inguinalium vellicatione. Fricciones debent fieri in plantis pedum, vellis manuum, panis asperis & calidis. Spina dorsii potest inungi Tinctura castorei, aqua hysterica cum castoreo vel alia aqua Epileptica; ligaturas rejicimus. Vellicationes, punctiones, clamores quæ in paroxysmo Epileptico conveniunt, hic etiam locum habent. Legimus apud Hæceterum in Hercule Medico quod Chirurgus quidam vocatus ad Nobil. matronam correptam suffocatione uteri tentaverit pilorum inguinalium vellicationem, (dictum enim fuit, quod in hoc casu sæpe externorum sensuum abolitio sit solo excepto tactu vel auditu, ut sæpe audiunt & percipiunt vellicationes, eloqui tamen nesciant;) quæ Matrona postmodum cessante paroxysmo recordata fuit hujus audaciæ & propterea illum accusavit apud Maritum, qui propterea appellavit ad ordinem Medicorum, qui tamen honorificè Chirurgum excusabant.

Alterum A. N. Convenit constructio abdominis circa umbilicum, quæ fit vel per fascias vel per cingulum è corio humano (quod optimum.) Alii umbilico

solent apponere fila cocta adhuc calida (gesotten Garn) optimo cum successu, eò citius enim redire potest respiratio & reddi liberior, si intumescencia abdominis & hypochondrior. per ligaturas institutas impediatur.

A. N. Tertium per glandes acriores: tales parantur ex hierâ picrâ, colocynthide scam. & sale gemmâ.

A. N. Suaveolentia ex zibetho & nucem moschat. mulieribus, &c. cum gossypio suaveolentia applicantur inferioribus ex o. nuc. mosch. balsamo appolectico cum moscha & ambra.

Internè exhibentur aqua hysterica cum castoreo, aqua hirundinum cum castoreo; aqua epilept. Langii, balsam. embryon. quibus adduntur spirituosâ & volatilia ut sal volatil. succini, C. C. ~ & *ci falsus.

A. N. Quartum obtin. pulvisculo specifico ex fœcul. bryon. &c. addi possent salia volatilia ut R. fœcul. bryon. gr. xv. margarit. præ par. ʒʒ. castor. gr. viij. sal. volat. succin. gr. v. sal. jovis, (quod celebre in hoc affectu:) gr. ij. m. f. pulvis, potest dividi in 2 partes æquales.

Sæpius Medici coguntur experiri num vita adhuc superestes sit, quod fieri potest, si speculum offertur naribus & ori, quod si macula tingatur vita colligitur; vel pluma offertur & ex ejus motu vitæ præsentia colligitur, vel vitrum aqua plenum thoraci imponitur, & ex ejus fluctuatione colligitur num adhuc motus insit corpori.

Sternutatoria etiam insistant naribus, si sequatur sternutatio bonum, sin minus pessimum signum. Umbilico varia imponuntur in forma linimenti ex o. nuc. moschat.

moschat. castor. succini, $\circ\circ$ carminativo stillatio Mynsichti (quod optimum est.) Inferiori ventri applicatur Emplastrum maticale, (quod prostat in officinis;) ut $\mathcal{R}$. Cerati seu Emplastri maticalis $\mathcal{Z}\mathcal{ss}$. vel $\mathcal{Z}\mathcal{vj}$. malaxetur $\circ\circ$ aliquo discutiente ut anisi, carvi &c. in medio ponatur Zibethum, obducatur sindone rubro & imponatur inferiori ventri. Clysteres etiam valde conveniunt in hoc affectu ex discutientibus & resolventibus, tale potest esse: $\mathcal{R}$. Rad. levistici, imperator. polypod. aa. $\mathcal{Z}\mathcal{ij}$. herb. matricar. mel. $\mathcal{ss}$. salvia, origan. aa. m. $\mathcal{ss}$. flor. anthos, chamomill. aa. p. j. incisa coquantur in $\mathcal{l}$. q. aquæ fontanæ, colentur. $\mathcal{R}$. $\mathcal{Z}\mathcal{x}$. vel $\mathcal{g}$. (quia non facile continentur propter inflammationem E. in minori copiâ.) adde aquæ vitæ mulierum vel vini malva-

tici $\mathcal{Z}\mathcal{ss}$. vel aquæ carminativæ, addi jam possunt salia volatilia, sal volat. succini $\mathcal{D}\mathcal{ss}$. $\circ\circ$ stillat. cumin. $\mathcal{D}\mathcal{j}$. electuar. de baccis lauri $\mathcal{Z}\mathcal{ss}$. vitellum ovi, m. f. Enema quod egregium est.

Egregium etiam medicamentum est contra passionem hysterica Tinctura chameactes vel Ebuli à Mynsichto descripta, datur autem in ipso paroxysmo cochlear $\mathcal{r}$. vel $\mathcal{z}$.

Excitata jam ægrâ, tota curatio dirigenda ad acidi vitiosi correctionem. E. conveniunt præparantia seu acidum corrigentia, ut sunt omnia alkalina, Elixir uterinum, Elixir febrile Mynsichti, quod amaritudine sua corrigit acidum, Tinctura corall. succini, post præparationem purgans aliquod exhibendum, ad educendos humores vitiosos.

CASUS XIX. & XX.

De Sterilitate.

(Historia vid. pag. 217. & 218.)

RESOLUTIO.

Nulla fit conceptio in utero vel vitio mariti vel vitio uxoris. Si mariti vitio nulla fiat conceptio, facile cognosci potest propter causarum paucitatem, vel enim causa querenda in semine nimis spiritoso & activo, vel in excoctione seu ejaculatione. Difficilius verò causæ cognoscuntur in sexu fœminino, si culpa pene fœminam sit, vel enim vitium erit in vaginâ uteri, vel in ipso utero vel in oviductibus seu tubis, vel in ipsis ovibus. In ipsis ovibus quatenus ita sunt disposita, ut

nullam recipiant fœcunditatem, vel debito tempore non excluduntur seu protruduntur in uterum. In oviductibus seu tubulis quatenus viæ illæ sunt nimis angustæ vel planæ obstructæ & constipatæ ut non admittant auram illam seminalem. In ipso utero, quatenus tonus ejus laxus, hoc est, nimis est laxus, ejus parietes nimis lubrici, quod vitium solent vocare humoristæ intemperiem uteri frigidam vel humidam, propter quod vitium semen vix admissum statim iterum excernitur.

Sæpius tamen in utroque, & mare &

Aa aa

fœ-

fœmina vitium est, si non absolute saltem respectivè, ita ut mas nullam prolem cum hâc fœminâ generet, & tamen cum aliâ: ex quo patet requiri proportionem quandam respectu temperamenti & constitutionis inter marem & fœminam. In quo autem consistat illa proportio inter marem & fœminam, à nemine hæctenus explicatum fuit.

In casu priori culpa rejicitur in semen fœminæ minus spirituosum, requiritur enim turgescencia vesicularum seminalium vel spiritus ascentia ovarum, & nisi adfit talis, ova nunquam fœcundantur. NB. In sterilitate fœminarum curandâ universalia medicamenta semper exhibenda sunt extra tempus mensium, specifica verò sterilitatem corrigentia vel paulò antè mensium profluxum immediatè post menses propianda.

Et in tali casu pro sterilitate curanda conveniunt optimè aromatica calida, & spirituosâ, omnibus præfertur rosmarinus ejus essentia vel spiritus commendatur, vinum anthosatum convenit: addi possunt Salvia, pulegium, matricaria, origanum, galeg. cassia lignea, antophylli, cinamomum. Essentia lignorum cum rosmarini præparata, essentia ligni falsasfras, omnibus tamen præferri solet Succolada Indica, quæ vel per se exhiben-

tur vel admoventur alia aromatica, vel cum lacte coquitur & bacillo agitatur, quod egregium est remedium contra sterilitatem. Quid si tamen vitium hæreat in ipso utero, medicamenta hæc vix satisfaciunt, sed tum infusus & balnea conveniunt cum artificialia, tum naturalia.

A. N. artificialia dicit, quæ fiunt ex formicis, id est ex acervis formicarum balnea parantur, addi possunt alia mineralia, exsiccantia ut & herbæ nervinæ, statim à balneo excipiatur fumus gummi animæ, tacamahac. benzois, luccin. vel mastich. &c. quibus remediis se plures curasse steriles scripsit Platerus in Observationibus suis.

Palmas hic eripiunt thermæ seu balnea naturalia, propter exactiorem mixturem particularum metallicarum, præsertim si simul bibantur, quia sic simul corrigunt intemperiem totius M. S.

In viris præmissis jam universalibus, conveniunt Venetem stimulantia, ut Essentia Saryrionis cum vino malvatico, Succolada Indica est instar omnium si cum vino malvatico exhibeatur. Sic meminiquit D. D. W. me Doctori alicui Theologiæ aliquando præscripsisse Succoladam singulis horis matur. & vespertinis cum vino malvatico assumendam, cujus uxor plures per annos sterilis enixa est tandem filium.

CASUS XXI.

De Mola.

(Historia vid pag. 220)

RESOLUTIO.

Signa saltem bene sunt observanda, ut Medicus molam seu falsum conceptum possit distinguere à verò & genuino conceptu: hoc facile cognoscitur,

(1)

(1) ex motu, si enim verus conceptus ad-
est tunc mense 4. vel 5. motus fœtus per-
cipitur. In mola verò nullus seu saltem
tremulus quidam est motus: (2) ex tumo-
re abdominis, in verò conceptu circa umbi-
licum major eminentia, majorque de-
pressio circa hypochondria quæ magis
plana sunt; in mola verò totum abdomen
intumescit: (3) ex mensibus, qui in mola
nonnunquam erumpunt & per interval-
la: suntque vel decolorati vel etiam fœ-
tidi: (4) ex tempore, qui transacto jam
mense 9. & 10. si nullus fiat partus & tu-

mor abdominis manet sine hydropis (su-
spicione, indicium est adesse molam.
Tandem (5) ex pondere, quia nullum tale
pondus percipit gravida ex fœtu, ex mola
verò pondus semper sentit in abdomine,
præsertim si de uno latere in aliud corpus
reclinet, signa hæc quidem satis sunt fida
si mola adsit in utero sine fœtu; si verò
mola adsit in utero cum fœtu, tunc signa
valde sunt incerta, & expectandum erit
tempus partus, Medicus enim tunc nihil
certi concludere potest.

CASUS XXII.

De Gemellis.

(Historia vid. pag. 220.)

Est observatio magis curiosa.

CASUS XXIII.

De lacte toto gestationis tempore è mammis effluente.

[Historia vid. pag. 220.]

RESOLUTIO.

SIntempore gravidationis menses fluant
non lac ex uberibus, semper est indi-
cium debilitatis fœtus in utero, quia nu-
trimenti subducitur fœtui in utero, hinc
lactantes & nutrices non facile concipi-

unt, quamvis coëant, videtur enim mate-
riam deficere ex qua albumen illud in ovis
generari debet. Docet tamen hæc obser-
vatio quod lac effluerit è mammis citra
fœtus debilitatem, id quod facile colligi
potuit ex motu in utero, & bonâ disposi-
tione & constitutione ipsius matris.

CASUS XXIV.

De Vagitu uterino.

[Historia vid. pag. 222.]

RESOLUTIO.

EX hoc solent Veteres impugnare
Recentiorum opinionem de fœtu in

utero, quod non respiret, quam etiam
defendit Cartesius; ad exemplum propo-

A a a a 2

situat

fitum facile est respondere, fuisse nempe
extraordinarium & portentum quod-

dam, id quod eventus docuit, E, ordine
naturæ non factum.

CASUS XXV. De Partu difficili.

[Historia vid. pag. 223.]

RESOLUTIO.

PROponitur hic causa partus difficul-
tatis in ipso infante, magnitudo nem-
pe capitis quæ obstitit quo minus fœtus
per vias angustas egredi commodè po-
tuit. Not. est, quod causæ partus diffi-
cilis quærendæ sint vel in matre vel in fœ-
tu, vel in viis quas debet transire fœtus.
In matre quatenus illa nimis est debilis vel
ex morbo aliquo prægresso, vel ex dolo-
ribus in partu; vel quod bene notandum,
propter sudores largius sæpe profluentes
in conatu patiendi.

Vel etiam illa debilitas fieri potest pro-
pter timorem, terrorem & verecundiam;
in ipso fœtu causa difficilis partus; si sit
nimis debilis, vel propter morbos ante-
actos matris, propter terrorem aliquem
conceptum à matre. hinc sæpe in ipso ute-
ro infantes fiunt epileptici; vel propter
defectum nutrimenti, vel etiam propter
nimios labores dum exitum tentat fœtus,
egredi tamen nescit, tandem si situs sit vi-
tiosus; Quoad vias si sint nimis angustæ
præsertim orificium uteri interius, vel
mala aliqua adsit conformatio ossis, pu-
bis & coccygis, aqua citius effluxit è mu-
lieribus, unde siccitas & major viarum
angustia, si enim citius rumpuntur secun-
dinæ ut aqua effluat tum postmodum de-
ficit lubricatio viarum; refertur huc de-

bet crassities membranarum fœtum in-
volventium quas rumpere nescit. Im-
peditur etiam fœtus ab egressu si liga-
mentum umbilicale seu vasa umbilicalia
crebrius circumgyrantur collo, *wann
die Nabelschnur umb den Hals ist.*

Medicus igitur vocatus ad fœminam
partus difficultate laborantem, ante om-
nia debet certus esse instare tempus par-
tus & suppurationem factam esse legiti-
mam: debet considerare statum partu-
rientis, si enim ex pulsu deprehendit ma-
ximam debilitatem, observat anxietatem,
tremores artuum, vomitus, animi deli-
quium, tunc succurrere debet umbilico
ex vino malvatico cum pane tosto; vel
parum aquæ Anhaltinæ regioni umbili-
cali inungi potest, nunquam vero ad spe-
cifica partum promoventia Medicus de-
venire debet, nisi jam omnia sint prædis-
posita ad partum (quæ ex relatione ob-
stetricis Medicus colligere potest,) aliàs
vis inferitur naturæ, poterit autem hæc
nosse si jam aqua effluerit & caput vel
vertex capitis digito ab obstetrice explo-
ratur, si dolores sursum vergentes fiunt
valde vehementes & diuturni, tum enim
statim remediis convenientibus succur-
rere debet.

Pro viarum angustarum dilatatione
obstetrix manus ungat pinguibus, ut pi-
guedine gallinæ, exungia anserinâ, oli-

olivarum, si nil aliud sit ad manus, ol. amygdalarum &c. vid. A. N.

Totum abdomen inungi debet, quò eò facilius dilatari possint muscoli & aliæ partes abdominis.

A. N. contra *dysoxiav* exhibuit potiunculam vel centies expertam, ut ex aq. melissæ, arthemisiæ; &c.

Sed nota 1. quod sit valde ingrati saporis & facile vomitu rejiciatur; 2. medicamenta in partu difficili sunt propinanda in parva dosi præprimis delicatulis, hæc potiuncula autem quoad dosin est satis magna sunt enim 4. uncia aquæ & aliquot drachmæ pulv. Ego, inquit D. D. w. vel centies felicissimo cum successu in

partus difficultate seqq. exhibui, quibus & hoc in loco plures liberavi, sæpius per aliquot dies in labore detentas.

℞. ol. lilior. albor. ℥iij. ol. stillitic. Sabinæ ℥j. zibethi ℥ss. M. quo linimento externè muliebria inungi possunt.

℞. Arcani epileptici gr. viij. glacie Mariæ ℥ss. M. f. pulv. pro 1. dosi.

℞. Aquæ hystericae cum castoreo ℥j. aquæ epilepticae Langii ℥ss. melissæ cum vino ℥ss. spir. salarmoniac. aq. fontana ppti ℥j. Syrupi liberant. incompl. ℥ij. M. pro 2. dosibus, in prima exhibeatur pulv. præscriptus; altera dosi elapsa semihorulâ propinetur.

CASUS XXVI.

De Foetu in utero mortuo & ultra trimestre in eodem detento.

(Historia vid. pag. 223.)

RESOLUTIO.

Quicquid s. n. generatum in corpore p. n. detinetur in eo, multum facessit negotii & Medico & subjecto ægrotanti.

Fœtus non raro extinguitur vel in ipso partu, vel matre non advertente, unde sæpe fœtus mortuus per longum tempus gestatur in utero, similis casus inproposita est historia, ubi fœtus mortuus per trimestre fuit detentus.

Sive fœtus extinguitur in ipso partu, sive matre non advertente in utero moriatur, Medic. probè examinare debet signa fœtum in utero mortuum indicantia, maxima enim est diversitas in curatione seu expulsionem fœtus viventis & mortui, & illa mendic. quæ fœtum mortuum ex

pellunt non tutò exhibentur in fœtus viventis expulsionem. Ne igitur Medicus incurrat crimen, valde exercitatus esse debet in doctrina de signis vivum fœtum vel mortuum indicantibus.

Signa nonnulla fœtum mortuum indicantia proponuntur in ipsa historia, certiore Medicum reddere potest casus ab alto, qui casus valde funesti sunt ipsi prægnanti & fœtui; Signum manifestissimum à motu desumitur, ut etiam A. N. innuit; si enim mater aliquamdiu sensit motum & postmodum cessat nec fœtum roborantia redduntur, concluditur fœtum esse extinctum.

In signis etiam mutatio statim in matre occurrit, si modo Medicus accuratè ad

A a a a

o m a i a

omnia attendat, eo ipso enim momento, quo foetus exinguitur, horror percipitur à matre totum pervadens corpus, statim enim fit mutatio partium spirituosarum, & qui vapores antea animâ non advertente vel non judicante in corpore existebant, nunc extincto foetu quasi reflectuntur & alium nanciscuntur motum, unde anima aliam sensationem vel perceptionem nanciscitur, omnes enim cavitates seu meatus insensibiles etiam in corpore semper repleti vaporibus seu corpusculis spirituosis, quæ quamvis in continuo sint motu, nullam tamen perceptionem producant in mente, quia anima saltem judicat de insuetis, si vero animalis œconomia pervertatur seu perturbetur, vapores spirituosos mutantur, rigor vel horror corporis excitatur: simile quid contingit prægnantibus ut horrore afficiantur, si foetus moritur.

Labia quæ antea erant purpurea jam pallefcunt, tota enim M. S. inquinatur ab atomis putridis exhalantibus è foetu mortuo;posito enim calore non adeo vehementi, & humido, facile ponitur putredo, hinc foetus innatans humoribus corrumpitur in utero, & abit in putrilaginem quam alluens sang haurit, & ad omnes corporis partes deducit.

Graviora adhuc superveniunt symptomata, tum liquoris vitalis tum animalis, ut Syncope, animi deliquium, palpitatio cordis, præcordiorum anxietas, & tandem convulsiones & epilepsia, aliaque quorum *Φαινομένων* causæ facile explicari possunt, per effluvia illa putrida quibus inquinatur tota M. S.

Mammæ antea turgidæ flaccescunt, tum quod propter depravatam fermenta-

tionem in ventriculo materia chylosa non copiosè transferatur ad mammas, tum etiam quod spiritus aëntia à qua humorum turgescencia exinguitur seu gravissimè lædatur. Halitus oris foetidus, & sanies quædam putrida per muliebria effluit.

In ipso partu; exitum jam tentante foetu, ita verticem capitis obstetrix poterit explorare, circa futuram coronalem capite hiante & parte membranâ obductâ, motus arteriarum percipitur quamdiu foetus vivit, sed si motus amplius explorari nequit, extinctus foetus est, & deficit in conatu egrediendi.

Certissimum autem signum foetus mortui est, si in ipso partu excrementa alvi per muliebria excernantur; norunt hæc ipsæ obstetrices, quando enim simile observant, dicunt, vel jam extinctum foetum, vel saltem versari in agone.

Quod si igitur Medicus ex his aliisque circumstantiis certus sit foetum in utero esse extinctum, statim exhibenda talia remedia, quibus foetus mortuus è corpore excludi possit, qualia varia vide ap. Practicos.

Clysteres hoc in casu feliciter cum successu exhibentur, qui & multum præstant in partu difficili ad promovendum foetum, debent autem esse laxantes, nam sæpius excrementa restagnantia in intestinis eademque distendentia, impediunt egressum foetus, quamprimum tum Enemata istiusmodi laxantia applicantur, statim majus spatium nanciscitur foetus & minori molestia excludi potest.

In foetu mortuo autem clyster parari potest ex actibus, quibus alias tribuitur

vis

vis movendi menses, addi possunt salia volatilia quæ Spiritus restaurant & conatum parturienti exaltant.

Auspiciatus fuit A. N. curationem pulvere solutivo; purgantia enim multum juvant hoc in casu propter consensum intestini recti & uteri, irritato enim à purgante intestino recto, in consensum facile trahitur uterum intestino alligatus.

Trochisci de myrrha & omnia ppata ex myrrha conveniunt, quia non tantum

fœtum mortuum expellunt, sed & conservant M. S. à putredine propter vim balsamicam quæ ipsi myrrhæ inest.

Pessarium etiã suadet A. N. mentionem fecimus alicujus instrumenti in casu de mensium suppressione, cujus beneficio salia volat, & urinosa ipsi utero injici possunt, hoc instrumentum & hic locum habet, quò eo magis uterus irritetur & ad exclusionem invitetur.

CASUS XXVII.

De Secundinâ retentâ lethali.

(Historia vid. pag. 225.)

RESOLUTIO.

Exclusus jam fœtus excipitur ab obstetrice, sed cum non simul egrediantur secundinæ, (*Machgeburts*) vocantur etiam hepar uterinum propter figuram, quia instar parenchymatis hepatis: quia propter obstetricem apprehendit funiculum umbilicalem, cui & secundinæ & fœtus exclusus adhuc sunt alligati, & leviter trahendo funiculum illum & circumducendo extrahit secundinam. In gemellis unica saltem deprehenditur secundina, hinc quamprimum fœtus primus egressus, abscondit obstetrice funiculum umbilicalem, (si nempe conveniens ligatura præcesserit) & tum extremitatem hujus funiculi umbilicalis ligat circa pedem vel femur parturientis, & alterius fœtus adhuc utero contenti egressum expectat, excluso etiam hoc iterum apprehendit extremitatem umbilicalis funiculi, & secundinam evellit ex utero, debet autem hoc fieri citò

ab obstetrice, priusquam orificium interius uteri iterum claudatur. Causa autem quare secundina sæpe retinetur, est vel negligentia obstetricis, vel quando ita firmiter adhæret acetabulis uteri, tum enim extrahi non potest, unde gravissima oriuntur symptomata.

Symptomata autem quæ à secundinâ retentâ oriuntur ab A. N. proponuntur; percipit n. p. dolorem & sæpius conatus parturienti adhuc adest, præsertim si putrescant secundinæ, vel planè suppurantur, præcordiorum anxietas accedit cum lipothymia, respiratio redditur difficilis, febris supervenit & epilepsia. Itaque in tali casu conveniunt externa emollientia & relaxantia, quibus inungidebet totus venter inferior, ol. 7. flor. Mynsicht flor. cheiri, pinguedines gallinæ, anseris, axungia canina. &c.

Internè eadem recommendantur, quæ conveniunt in foetu mortuo expellendo.
Clyster

Clyster uterinus parari hoc modo potest.

℞. Radic. levistic. aristoloch. ☉
aa. ℥iij. fol. sabin. anthos, arthem. puleg. aa. p. j. coq. in aq. fontan. Colatur. ℞. ℥iv. l. vj. add. aq. vitæ mulier. ℥ss. Misc. S. Mutter. Clyster.

Et cum facilius supervenire soleat epilepsia, semper admisc. specificis secundum

nam expellentibus, antiepileptica ut spir. sal. armoniaci volat. falsus miranda præstat hoc in affectu.

Sternutatoria laudat A. N. quæ conveniunt in principio statim, nequaquæ vero si jam elapsi sint aliquot dies, ne motus convulsiivi accelerentur hoc remedio nimis tardè & intempestivè exhibitio. Vapor ex decocto ḡ ii utero exceptus secundum expellit.

C A S U S XXVIII.

De Lochiorum retentione.

(*Historia vid. pag. 226.*)

R E S O L U T I O.

Semper post partum naturaliter effluit (lang. & cum eo alii humores, qui liquor vocatur Lochia.

Peccat ille lochiorum fluxus vel in defectu ut planè supprimantur, vel in excessu, ut sit nimium. Uterque affectus periculo non caret.

Lochia illa retinentur frequentius in illis qui difficillimum partum fuere expertæ, quia aer frigidus tum admittitur diuturnitate temporis, qui impedit lochiorum fluxum.

Puerperæ si propter partum laboriosum siti affligantur, & assumant potum frigidum, statim lochia sistuntur, & hæc duæ causæ (nempe aer & potus frigidus) ut plurimum suppressionem lochiorum inducere solent.

A lochiis suppressis metuenda eadem mala, quæ metuenda à secundina retenta vel tætu mortuo, imò sæpè motus acutos producunt puerperas brevi temporis spatio juglantes.

Signa ex relatione obstetricis constant, Medicus vocatus ad puerperam statim inquirat num lochia fluant nec ne (solent fluere per 4. 9. vel plures dies:) deinde phænomena lochiorum suppressionem comitantia apparent, ut dolor lumborum seu abdominis, anxietates præcordiorum, tandem convulsiones & epilepsia.

Itaque in principio statim Medicus considerare debet num V. S. sit necessaria nec ne, quæ hoc in casu sæpè generosum remedium; si itaque vires non sunt valde prostrate, neque jam lochia antea magnâ in copiâ fluxerunt, tunc statim in pede vena secari debet.

Proponit A. N. linimentum quoddam, quo inungi debet abdomen, addi potest etiam ol. succini, carvi, cumini, ex coctis oleis, ol. flor. cheiri; & sperma Ceti quod egregie etiam externè convenit. Conveniunt etiam fomenta seu fofus, quorum mentionem facimus in casu de dolore

dolore post partum, ubi similia abdomini imponuntur.

Enemata sæpius reiterari debent, quia effluvia illa sese diffundunt in circumstantem sang. coagulum dissolvunt, & sic exagitando humorum effluxum promoveri possunt.

Elixir proprietat. convenit, præsertim

si sine acidis præparatum sit; Liqueor C. C. succinatus.

Essentia myrrhæ; Elixir uterinum Mœbii multum juvant.

Potiunculam etiam habet A. N. similem illi, quâ usus est in difficultate partus. Salia volatilia etiam felici cum successu exhibentur, ut sal volat. C. C. succini, armoniaci &c.

CASUS XXIX.

De impetuoso sang. à partu fluxu.

(Historia vid. pag. 228.)

RESOLUTIO.

LOchia nimio cum impetu sæpe egrediuntur, unde valde impetuofus sang. fluxus qui periculofus; Sang. autem qui egreditur vel grumofus & nigricans est, & tum venofus est, vel purpureus est, & tum arteriofus est, quem vocant vulgo das Herh. Geblüt. Causa quaerenda est vel in ipso utero seu sang. In sang. quatenus ille nimis serofus est; In ipso utero, si pars secundinæ remanserit continuè irritans uterum, vel etiam si vi quâdam secundina fuit abrepta ab acetabulis uteri, tum enim vasa dilacerantur vel orificia aperiuntur ut sang. cum impetu effluat, sæpius inopinatam mortem inferens.

Sed not. quod immediate statim post partum sæpe sang. impetuofè effluat, qui paulo post sistitur, ubi Medicus non statim ad adstringentia confugere & fluxum illum sistere debet, sed saltem attendere debet ad vires, quæ si satis fortes aliquamdiu naturæ concedere potest negotium;

quod si tamen pulsus valde debilis sang. egrediens purpureus sit & vires prosterantur, tunc maturè fluxus cohibendus.

Laudantur hoc in casu ab A. N. auxilia revulsoria, ut ligaturæ, frictiones, quæ tamen sunt suspectæ, quia per frictiones sang. magis attenuatur, & fluxibilior redditur; per ligaturas vero sang. circulatio depravatur & impeditur; unde varia mala accersi possunt ægrotanti.

Inter adstringentia conveniunt cydoniata ut succus cydoniorum, Electuar. è conservâ rosarum antiqua, cum pane cydoniorum & diascordio; abstinendum autem tum in cibo tum potu ab omnibus, quæ sang. exagitare possunt, unde sæpe vinum affatim assumant, & eo ipso nimium sang. fluxum concitent. Externè convenit unguentum Santalinum, infrigidat. Galenicum, theriaca.

A. N. Extra &c. linteam duplicatum oxycrato intinctum, pubi &c. vel etiam spongiâ cum aq. spermatis ranarum & albumine ovi intincta. Verum sæpe

Rb bb

uiget

urget adeò hic fluxus, ut ad V. S. sit confugiendum, quæ tamen parca manu in brachio instituenda, & saltem unum vel alterum cochlear plenum sang. extrahendum.

In casu desperato tanquam ad salutis anchoram ad opiata confugimus, unde A. N. laudan. op. præscribit, sed si vires valdè sint attritæ, tunc vel planè abstinendum ab opiatis, vel in minima dosi danda. Satius est si gr. iij. vel iv. solvantur in mixtura aliqua, & singulis horis

aliquot cochlearia exhibeantur, si & tunc deprehendamus opii defectum (ut ex viribus oculis) tunc etiam à tali mixtura opiata abstinendum.

Theriaca cœlestis rutilius exhibetur, gr. iij. vel iv. in forma pilulari, vel si dissolvantur in vino vel alio quodam liquore vel aqua, vel vino rubro adstringente quod melius est. Solent alii etiam suadere anacollemate, si nempe bufo exsiccatus de collo suspendatur.

CASUS XXX.

De Dolore post partum.

(Historia vid. pag. 229.)

RESOLUTIO.

A. N. in historia, quasi denud partura, dolores enim illi post partum nil aliud sunt, quam continuatus quidam parturiendi conatus, proveniens vel ab aère frigido admissio vel portiuncula secundina intus relicta; vocantur tales dolores die Nachtrhe; Sæpius proveniunt à flatibus & sang. coagulato.

Forestus contra tales dolores commendat tanquam arcanum decoctum florum chamomillæ cum cerevisia. Ego, inquit D. D. W. contra dolores post partum sæpius felici cum successu exhibui sperma Ceti, quod etiam A. N. commendat ad D. potest frequentius exhiberi

semel vel bis in die, sed hoc incommodè saltem ab illo expectandum, quod caput aliquo modo debilitet, annot. Barbett. in suâ Chirurgia $\odot\odot$ amygd. dulc. cum jusculo vel cerevisia calida etiam exhibere solent.

Si calor non sit adeo vehemens, tunc etiam internè aqua carminativa serpilli composita Mynsichti, fœniculi exhiberi possunt.

Fotus abdominis conveniunt ex cherefolio, quod tam internè quàm externè egregium remedium in sedandis doloribus post partum, possunt addi alia carminativa; Et unguento carminativo abdomen inungi potest.

CASUS XXXI.

CASUS XXXI.

De ruptura vulvæ ad anum.

(Historia vid. pag. 130.)

RESOLUTIO.

Ruptura illa contingere potest in partu nimis laborioso, tum etiam fœtu grandiori, & si accedat imperitia obstetricis facilius talis ruptura fieri potest.

Curatio debuisset institui per suturam, cum vero illam eo in loco vix patientes admittant, curatio fieri potest emplastro aliquo glutinoso *Hestypaster* / ut A. N. Casus tamen hi rariores sunt.

CASUS XXXII.

De urinæ post partum difficilem incontinentia.

(Historia vid. pag. 231.)

RESOLUTIO.

Facile post partum difficilem oritur urinæ incontinentia, propter maximum consensum inter collum vesicæ & uteri, si enim uterus in partu difficili nimis distenditur & in tali parturiendi conatu valde dilatatur, etiam vesica per tales compressiones validas nimis dilatatur, unde postmodum fibræ apprimè contracti nesciunt, unde talis urinæ incontinentia oritur.

De curatione agit Sennertus in praxi de symptomatibus puerperarum, ubi proponit unguentum aliquod ex catellis

coctis in $\circ\circ$ lumbricor. lilior. albor. additis $\circ\circ$ nuc. moschat. express. chure benzoin. styrac. & aliis.

Omnibus remediis præferenda sunt balnea tam artificialia quam naturalia; artificialia parari possunt ex radic. herbis & floribus systemati nervoso dicatis, v.g. betonic. fol. lauri, paralyf. majoran. flor. stæchad. hyperic. addi possunt adstringentia & exsiccantia mineralia ut ex sulphure calce viva; NB. non tamen statim post partum illa balnea exhibenda sunt, sed elapsa unâ vel alterâ septimana post partum.

Bb bb 2

CASUS XXXIII.

CASUS XXXIII.

De Ephemera plurium dierum ex lactis generatione.

(Historia vid. pag. 231.)

RESOLUTIO.

DE febribus puerperarum post Sennertum qui nimis prolixus, accurate scripsit Riverius & post hunc ad mentem Neoretic, Willisius, qui Authores legi, merentur, nulli enim morbi tantum facessunt negotii Medico ejusque famam periclitari faciunt, quam morbi puerperarum, quæ gravissimis & acutis affectibus sunt obnoxia, præsertim autem teneræ & delicatula, [quæ tempore gravidationis egerunt vitam sedentariam & laute vixerunt;] præ aliis morbis acutis obnoxia sunt, robustiores vero, meretrices & laboribus deditæ sæpius sine ullo incommodo foetus enituntur, ita ut videatur Dei maledictionem vehementius infligi foeminis distoribus, quam quibus curta supellex.

De ratione agit Willisius satis accurate, illæ enim gravida quæ laboribus deditæ insensilem transpirationem continuo corporis motu augent, unde varia miasmata sang. collecta foras eliminantur, quæ in subjectis delicatulis & laboribus haud deditis retinentur, & multis postmodum post partum gravissimis morbis viam sternunt. Altera ratio potest hæc esse, quod delicatarum appetitus sæpius feratur in cibos insalubres, fructus horarios aliosque, quos avidius assunt, qui postmodum morbis acutis fores aperiunt, dum mukæ cruditates generantur in corpore.

Febres puerperarum sunt duplices: vel essentielles vel symptomatice. Essentiales, ut febris Ephemera: vel plurium dierum, ut febris lactea, Milch-Sieber/ febris continua, ardens, maligna, vel etiam febres intermittentes, symptomatice, quæ comitantur inflammationes pleuræ, mammarum & aliarum partium inflammatarum.

Ephemera, & in illa circa diem 3. vel 4. post partum levi horrore corripuntur puerperæ, supervenit statim turgescencia mammarum, gravitas scapulæ & dorsi, ut etiam A, N. recenset.

Signa distinctiva quibus Ephemera distinguitur à febre continua, alia ab A, N. etiam in historia morbi recensentur, nempe defumuntur illa à lochiis, si enim sufficienter fluunt & reliqua bene se habent, horror non adeo vehemens fit, nec postmodum recurrat, indicium hoc est hanc febrem esse lacteam: & quamvis hæc febris solius naturæ beneficio curetur intra triduum subsequente sudore, tamen sæpè ob errorem ægor. adstantium vel Medici commissum degenerat ita, ut induat naturam febris mali moris seu alius febris continuæ. Videndum jam quæ causa sit hujus febris lacteæ.

Ubi observandum venit, quod tempore gestationis foetus in utero, uterus valde sit distensus pro capacitate foetus & contentorum, & ideo eo tempore ma-

materia lactis, id est, succus chylosus continuo cribratur per glandulas illas innumeratas uteri ad fœtus nutritionem: jucundum enim hic est observare similitudinem substantiæ uteri & mammarum annotante Sylvio, qui dicit, quod uterus sit substantiæ glandulosæ, vel quod constet ex membranâ innumeris glandulis referata, per quas filtratur succus lacteus in cavitatem ipsius uteri pro nutritione fœtus, unde observamus quod sæpe per muliebrialiquor lacteus egrediatur. Expresso verò fœtu iterum uterus contrahitur ut ovum columbinum vix superet, unde cessat talis transcolatio succi chylosi & potius restagnat ad sang. ejusque mixtionem lactis in corde, unde talis febris lactea mediante illa leviori effervescentia deponitur, postmodum succus ille chylosus in mammis & per glandulas mammarum propter similem cum utero substantiam filtratur, & quidem minor febris illa lactea est, quo purior succus chylosus; sin verò inquinatus sit aliis peregrinis corpusculis ab utero communicatis, tunc etiam invasio febrilis erit eò gravior. Itaque in curatione saltem attendendum est ad lochiorum fluxum, quæ facile possunt supprimi, si puerpera corpus non bene munitur ab aere frigido, vel in victu & potu errorem committit. Si Medicus hæc omnia bene prospiciat, tunc 2. vel 3. die sequitur sudor & calor totius corporis, qui finem imponit invasioni huic febrili.

A. N. Interea cum lactare Celsitudini suæ videretur molestum &c. NB. Si mater lactare velit infantem tunc non est impedienda illa turgescencia mammarum, sin vero nolit, tunc lac vel exsugendum, vel mammis imponenda statim abstinentia ejusque coagulationem impediencia, talia sunt varia.

A. N. commendat Emplastrum ex mica panis secalini bene fermentati pulvere menthæ sale &c. mixtis. Convenit etiam Emplastrum de spermate ceti, hujus mentionem facit A. N. Gal. lq. 36.

Verum observandum circa impositionem Emplastrorum, ut Emplastra obducantur toti mammæ ut firmiter illi adhæreant, nisi enim hoc sit, facile in tali loco ubi non firmiter adhæret Emplastrum, lac coagulari potest; alii imponunt cherefolium contusum: alii Emplastrum ex cera & ol. rosarum & olivarum. Si lac emulsum projiciatur super carbones candentes seu prunas, quod tum reliquum lac in mammis exsicceatur, dicunt. Firmiter etiam mulieres sibi persuasum habent, si lac puerperæ emulgeatur in pavementum & à muribus lambatur, quod omne lac tum deficiat in uberibus, neque ullo remedio revocari possit, de quo tamen fides sit penes Auctores.

Bbbb a

CASUS

C A S U S XXXIV.

De Febri continua ex lochiorum suppressione.

(Historia vid. pag. 232.)

R E S O L U T I O.

Febres in puerperis oriuntur, quando admittitur aer frigidus, seu potus frigidus hauritur, vel ventriculus cibo nimis gravatur, vel passiones animi superveniunt; ab his enim causis facile lochia possunt supprimi, quod periculosissimum est & sæpius lethale. Certum est passiones animi, terrorem vel mœrorem facillè posse lochia supprimitere; aer frigidus admissus sang. coagulat, unde lochiorum fluxus cessat. Simile præstat potus frigidus, victus laucior & copiosior etiam propter spirituum debilitatem qui valde sunt fracti in partu, ubi non possunt concoqui, unde ansam præbent fermentationi corruptæ in ventriculo, quâ fores panduntur febri.

Febristalis induci solet vehementi cum horrore, accedit statim summa debilitas, præcordiorum anxietas & liquoris animalis discrasia. Punctum curationis consistit lochiorum fluxu seu promotione, quamdiu enim lochia non redeunt tandem nulla spes reconvalescentiæ. E. nequam tali in febri vehementiora sudorifera exhibenda, sed potius temperata, quibus semper admisceri debent lochiorum fluxum commoventia. Vehicula quibus medicamenta assumuntur semper debent esse actu calida, vel saltem tepida, nequam frigida, potus etiam constare debet ex istiusmodi ingredientibus,

quæ nequam lochia magis suppriment.

Ex his patet, quam cautè procedendum sit in febribus puerperarum, nocent enim julappia refrigerantia, quæ aliàs in febribus commendantur, nocet etiam acida, alias optima in febribus, nocent omnia frigida.

Curatio inchoari potest Enemate, & constantibus viribus, id est, si pulsus adhuc æqualis, statim debet venalecari in partibus inferioribus nempe pede; quod si vero Medicus tardius vocatur, ita ut pulsus sit inæqualis, inordinatus, symptomata etiam liquoris animalis vehementia, tunc abstinendum à V. S. ne famæ dispendium faciat Medicus, si enim stupor observatur, convulsiones seu spasmus adsit, oculorum tortor, inquietudines, tum nulla spes sanitatis faciendæ, quin potius adstantibus malum seu periculum est explicandum, & tales casus ut plurimum solent esse funesti; aliquot historias etiam recentet Willisius tractat. de febribus, quas legere potest Medicus, parum quidem faciunt ad curam, plurimum vero ad famam tuendam in his casibus & febribus puerperarum.

A. N. peracta venæ sectione decoctum antifebrile, & lochia promov. proponit.

NB. Omnibus medicamentis temperantibus, alexipharmacis, & sudoriferis semper admiscendam esse myrrham rubram, hæc enim & alexipharmaca est & simul

simul lochia promoveri pulveri pulveres alexipharmaci ex ꝑio diaphoretico eum libus volatilibus & fixis apprimè hic sang. conducunt. Ocul. canc. ebur sine Δe cum sang. grumos seu sang. coagulatum dissolvant & simul sint antifebrilia laudem suam merentur. Sed molestissimum symptoma est sitis.

Itaque ne lochia magis supprimentur convenit decoctum cicerum rubrorum cum syrupo violarum. Decoctum hordei cum passulis & exigua cinamomi portione. Quod si vero tali in febris lochia adhuc profluant, concedi potest decoctum citri, præsertim si flavedo accuratè separata à corticibus simul sint injecta: tunc enim impedit sang. coagulationem, & lochiorum fluxum non retardat, sed potius promovet.

Interea tamen abdomini semper sacculus herbis uterinis & lochiorum fluxum promoventibus impletus & vino incoctus imponi debet. Sæpius periculosissimum symptoma supervenit nempe alvi fluxus, qui si adstringentibus sistatur, major infertur lochiorum suppressio, ubi profecto valde caute procedendum, talis enim humor vitiosus qui solebat per lochia aliàs effluere, jam per *per d'os aen* defertur ad intestina & eliminatur; hinc si vires non præsternantur negotium natu-

ræ reliquendum: sin vero medicamenta sint necessaria ad fluxum, possunt esse ocul. canc. ut & Tinctura croci quæ vim adstrictivam relinquit imprimis etiam ventriculo, & simul per muliebria effluxum promovet.

Frequentius etiam in lochiorum suppressione vitiosa, natura quæ debebat per uterum deponi, transfertur in cerebrum & ad systema nervosum, & tunc malum solet esse lethale, ut tamen nihil à Medico intermitratur, vesicatoria magna excitari possunt in suris pedum (an Waden.)

Fœmina quædam nobilis primipara enixa fœtum mortuum, cum bene valere videretur, tertio post partum die conquerebatur de dolore occipitis & tensione quâdam Spasmodica circa collum, fuit secta vena in pede, cum lochia statim subsisterent dubio procul ab aere frigido, contra quem non bene se muniverat, dormiens in cubiculo injuriæ aeris exposito, cephalica & cardiaca exhibebantur multa & varia, sed alterâ die superveniente aponia & epilepsia inopinata & improvise morte extinguebatur. Unde videmus quam celeri gradu morbi tales puerperarum tendant ad finem, ita ut prædictiones longe sint incertiores in his febrilib. quàm aliis, nec etiam tam facilè Crisis naturæ beneficio producat.

CASUS XXXV.

De Pleuritide in puerpera.

(Historia vid. pag. 233.)

RESOLUTIO.

Febri hæc est symptomatica quæ comitatur hanc pleuritidem, puerperæ

facilè obnoxia sunt pleuritidi, si nempe ipsis aliquoties tempore gravidationis
seu

seu gestationis factus vena fuerit lecta, quamprimum enim in puerpera ab aere frigido seu alia causa sanguis restagnat, more consueto vergit versus latera & facile ibidem contentus extravasatur: unde postmodum inflammatio & deinde febris totius sang. accedit.

Signa illa communia sunt quibus alias cognosci solet pleuritis, sed curatio in eo differt, quod hic attendendum sit ad lochiorum suppressionem, facile enim communicatio haberi potest inter partem affectam & uterum, hinc quamprimum lochia iterum fluunt, dolor ille in latere vel pleuritis etiam iterum cessat. Apud Sennerum agitur controversia, qua in parte V. S. sit instituenda in pleuritide puerperarum?

R. Decisio est facilis, in pede nempe institui debet, & quidem eo magis quando lochia sunt suppressa; quod si vena in pede fuerit lecta, & dolor tamen non re-

mittat, respiratio fiat difficilior, tunc etiam vena secari potest in brachio quamvis cum potestatione.

Conveniunt hic interne sanguinem coagulatum dissolventia, ut Sperma Cet, ocul. canc. lang. hirci, & ium diaphoreticum, &c. Puerperæ sæpius etiam febris miliaris corripuntur, purpura dicta, vel etiam febris petechialis, vel variolis, ubi opus est accurato & firmo iudicio Medici, nequaquam enim tum tantum ratio habenda est fluxus lochiorum: (imo si illa largius fluunt sæpius suspectum & ominosum exhibent præsagium, quia materia maligna quæ debebat per ambitum corporis diffusi ad interiora vergit, quod periculo non caret) sed potius in his casibus maiores seu sudores leviores continuo sunt excitandi, ad distillationem & diluisionem humoris maligni promovendam, de quibus circumstantiis legi meretur prælaudatus Willisus.

C A S U S XXXVI.

De Mammis ex lacte retento humore.

(Historia vid. pag. 234.)

R E S O L U T I O.

LAc in mammis facile coagulatur, unde earundem tumores, tubercula, abscessus, qui sæpe in ulcera mali moris degenerant, omnia enim ulcera partium glandulosarum satis sunt periculosa; fit autem talis coagulatio lactis in mammis vel propter impletionem, si convenienti tempore non exsugatur, vel ab aere sti-

gidiori, vel ab usu nimio acidorum, vel à terrore, & terror facile profecto in mammis lac coagulare potest, spirituum enim animalium opus est temperare acidum, (magis enim accedunt ad naturam alkalinam quam acidam:) sed in terrore spiritibus revocatis depauperatis & perturbatis acidum fit sui juris, unde facile lac in mammis abie in coagulum: dici etiam potest, quod propter spirituum penuriam humores circulantes alacriter

non

non propellantur per tubulos partium unde collecti ad plenitudinem facile ibidem restagnant & coagulantur in mam̄is. Ex quacunq̄ causa tumor mammaram oriatur, statim tentanda lactis exsuctio vel ab ancilla vel catello; aliæ adhibent vitrū suctorium, vel fistula tabacaria lac exsugunt; sed cum ita facile papillæ exulcerentur, abstinendum potius & ore lac exsugendum, Ipsis mam̄is imponenda sta-

tim quæ lac coagulatum resolvant, ut flores sambuci pulverisati & calidè *impositi*. Emplastrum de spermate ceti quod A. N. commendat, & D. D. W. sæpe felici cum successu exhibuit. Commendat etiam D. L. W. unguentum ex pinguedine gallinæ unguento rosato & Ol. violarum, quo calidè mammæ ter seu quater in die illinantur. Videatur celeberrimi Dolæi Encyclopædia Chirurgica Rationalis.

CASUS XXXVII. & XXXVIII. De Inflammatione & Erysipelate mammarum.

(*Historia vid. pag. 235. & 236.*)

RESOLUTIO.

Facile mammæ Erysipelate & Inflammatione corripiantur, tunc præcedit levis quidam horror, & sequitur levis quidam febrilis calor, rubedo in mamma observatur cum dolore pungitivo.

Internè conveniunt diaphoretica. Externè aqua florum sambucci cum theriaca calida sæpius applicata cum linteis egregium remedium: vana enim est eorum opinio, qui in Erysipelate nulla humida

applicanda esse putant, ipse enim Spir. vin. calide applicatus egregiè juvat. Theriaca cum salibus alkalinis in forma linimenti seu Emplastri imposita sedet omnes inflammationes, sin verò tendat ad suppurationem, cataplasmata pus generantia imponenda & abscessus tandem aperendus. Sed observandum tunc est, rarius curati posse abscessum talem, nisi lac omne exsiccecur in mamma, hinc & necesse est ut etiam in altera mamma lac exsiccecur, quo affluxus cesset ab utero.

CASUS XXXIX. De Cancro mammarum.

(*Historia vid. pag. 237.*)

RESOLUTIO.

In mam̄is sæpe tubercula fiunt & conspiciuntur, quæ vel sunt sine dolore

& tunc tantum externè imponitur Emplastrum diachylon cum gummis; Si vero enim dolore sine & per intervalia affligant, satius tunc est ab omni-

Cccc bus

bus medicamentis suppurantibus exacerbatur, & in his tuberculis sopitum jacet sal aliquod quod excitatum à medicamentis naturæ arsenicalis est, si enim talis tumor exulceretur, sanies depascit vicinas partes instar aquæ causticæ vel fortis.

Remedia illa commendantur quæ ha-

bet Barbette in praxi de cancro & scrophulis, illa enim Emplastra ex galban. & e *co egregiè jvant contra cancrum. Super hoc affectu videri meretur Experientia tissimi Dolæi Eucyclopædia Chirurgica Rationalis.

CASUUM MEDICINALIUM

LIBER QUINTUS,

De

Morbis Infantum.

CASUS I.

De Febre ardente continua.

(Historia vid. pag. 241.)

RESOLUTIO.

Infantes plurimis obnoxios esse morbis norunt omnes, causas verò norunt pauci, cum enim relatione ad morbos infantum recognoscendos destituamur, facile in errorem deduci possumus, priusquam veram causam indagemus.

Causæ recensentur varia, & deprehenduntur eo ipso, quo fœtus adhuc continetur in utero, vel quatenus est extra uterum constitutus.

Causæ in ipso utero materno, sive juxta Veteres sanguinem menstruum, sive juxta Neotericos nutrimentum proprium non esse sanguinem, sed potius chylum

statuamus, facile tamen quivis exinde colligere potest, vitia tum sanguinis, tum succi nutritivi à matre communicari ipsi fœtui in utero materno contento.

Quo nutritur infans in utero materno dicimus esse humores circulantes, seu succum nutritivum vel partes chylolas, quæ constant ex indefinitis & innumeris partibus. Si queratur de viis, per quas defertur ad fœtum, cum nec per vasa lactea possit ferri, nec peculiaria vasa constant, per quæ humores circulantes possunt defertur ad uterum: dicimus, per arterias defertur ad uterum, ibidem segregari per glandulas uteri, filtrari per partes, quibus circumductis transire partes chylolas magis deputatas,

Succu

Succus nutritivus fugitur ab infante, cujus os hiat à primo vitæ tempore, neque succio præsupponit necessitatem respirandi, cum motus musculorum gulæ, & laryngis proprii sint illis organis, & nequaquam dependant à functione musculorum respirationi dicatorum. Jam si loco partium chylosarum in matre cacochymia scorbutica, lue Venerea infecta, partes aciores cortosivæ, acidæ salinæ aliæque variæ transmittantur per membranas cingentes fœtus in utero, tum propter acrimoniam succi nutritivi varia vitia fœtus contrahit. Verùm viscera externa luunt errores in cibo & victu à matre commissos, & vitiosam diathesin contrahunt, priusquam utantur vitali aura extra uterum. Inde observandum venit læpius, quod fœtus adhuc in utero contentus laboret variolis & morbillis, quibus mater aliquo tempore fuit correpta; laborant etiam aliis morbis in utero materno, & non raro extinguuntur, unde infantem ictero inquinatum in lucem editum fuisse, aliquoties observatum fuit.

Causa concurrentes fœtu adhuc existente in utero materno magis sunt evidentes, si attendamus, fœtum tamdiu, quamdiu in utero materno continetur, propriam vitam non gaudere, sed potius communem agere vitam cum matre, hoc in sensu quemadmodum videmus, quæ in commoda inflicta arbori vel trunco statim luant fructus arborum, nec ab illis immunes esse, donec decidant; sic infantes in utero constituti participant de omnibus motibus, animæ passionibus ipsius matris, unde variæ cogitationes, sympathia & antipathia, quas alii ita nuncupant, ortum suum habent, quæ omnia ta-

men per hoc unum præsuppositum, quod certas cogitationes sequantur certi motus & vice versa, sive quod certis motibus alligantur certæ cogitationes & vice versa, quæ nunquam iterum separari possunt: hoc posito simili motu, statim observantur eadem cogitationes, & vice versa.

Pro diversitate illarum causarum, quibus fœtus in utero affligitur, examinandæ veniunt & illæ, quæ fœtui in lucem edito superveniant, inter quas agmen ducit insignis mutatio fœtus totiusque liquoris tum animalis tum vitalis, eo ipso momento, quando uterus aëri exponitur, quis non diceret insignem mutationem & turbationem in M. S. excitari, quando circulatio sanguinis aliter instituitur, quando novus talis motus in originis producitur, & quando corpus innatans liquori calido in loco ab injuria aëris immuni, nunc haurit auram frigidam, variisque corpusculis inquinatur.

Altera causa morborum infantium extra uterum satis manifesta erit, si consideremus cum infantibus nasci plurima morborum semina, quæ plerumque hospitari solent in excrementis intestinorum & ventriculo, quæ communi nomine vocant meconium, unde læpe observatur in infante recens in lucem edito, quod supervenire solet vomitus, quo varii humores excernuntur, non raro etiam per alvum varii generis excrementa deponuntur, Urina statim post partum redditur, quæ omnia sunt effectus in consueti illius motus excitati in machina recens nata: & nisi Medicus sequitur motum naturæ, ut loqui solent, statim gravissimi producuntur morbi, & infantes corripuntur alvi torminibus, motibus convulsivis Epile-

Ipsa &c. quæ in specie in hoc libro explicanda veniunt.

Tertia causa quærenda in lacte quò infans recens natus nutritur.

Quarta in alimento, variisque eduliis, quo infans præbentur.

Quinta in tenera dispositione fibrillarum & pororum configuratione minus constanti.

Sexta in denegata insensibili transpiratione, & ad hoc plurimum conducit fovendum verum & producendum in nato humor nutritivus, qui læpius viscositatem contrahit & poros oblinat in habitu corporis, quæ sordes nisi abluantur convenientibus balneis post nativitatem, & transpiratio reddatur liberior, viam sterant plurimis morbis. In hoc casu proponitur infans febre ardenti continua laborans.

Nunc veniunt etiam consideranda phaenomena & apparentiæ febrem ardentem continuam concomitantia, ut Vigiliæ contumaces, alvi profluvia, ex flavo virescentia, tormina & dolores ventris.

Febrem infantem cognoscimus ex pulsu, qui frequentia sua sanguinis effervescentiam facile indicat, sitim aliisque symptomata vel effectus explicare nesciunt, solò hoc signò solet esse contenti, nempe pulsu, ex hoc febrem adesse judicant.

In resolutione dicit A. lactis materni, quo nutriebatur infans, examinetur.

Rectè recurrimus in morbis infantum ad lac maternum, ejusque examen institutum, lac autè correptum (dicit Auth.) deprehenditur, cum sumpserit linteum eo imbutum, corruptum autem esse lac in infantibus patet ex vomitu & alvi fluxu,

si per has vias caseosa substantia, ex borborygmis & hypochondrium laesione, ex colore obscuro excrementorum ex flavo virescentium acida corrosiva, quæ vel odore vel ani excoritatione percipitur, tum etiam ex Tinctur, qua linteum imbutum facile colligitur: signum magis evidens habemus, si excrementa alvina rejecta excipiant vase æneò, tunc vis latens corrosiva vel acidum occultum magis in apricum deducitur.

Corruptur autem lac in ventriculo infantis, vel quod lac in se possideat acidum explicans se in ventriculo, & conjunctis viribus à ventriculo fermento lactis coagulationem producens, vel sola culpa fermenti nimis acidi & viscosi ipsius infantis. Si suspicio adsit, lac maternum in sinu suo gerere semina morborum, varia ejus instituuntur examina, prout illud experimentum institutum ab A. solent lac instillare unguibus, quo ejus viscositas vel aquositas, calor lividus vel citrinus eò facilius cognosci possit, vel reponitur in vase aliquo, ut stet immotum per plures horas, sic enim intestinus motus acidum è latebris educit, & lac alium requirit colorem aliamque consistentiam.

Alii examen instituunt præcipitantibus, instillantes ω , Vitrioli, vel & injicientes sal aliquod alkalinum, quò certiores fiant, quâ in copia acidum lacti materno insit. Verùm hic dubium aliquod oritur, unde acidum tam potens in infantibus recens natis suam ducat originem? B. Cl. Ermüllerus in suo valetud. infantili, quod originem & natales habeat ab acido latente in cibus vel victu & potu, quibus utitur mater tempore imprægnationis & gravidationis, & deducit acidum

dum illud à pane, utpote ex quo spiritus valde penetrans & mineralia aggrediens elici possit, ut ex vino & cerevisia, quas liquores gravidæ pro potu ordinario assument, & hæc omnia satis pulchrè explicantur. Potest etiam addi alia ratio, quod nempe spirituum animalium functio in infantibus recens natis non adeò vegeta sit, quàm qualis deprehenditur in adultis, spirituum animalium officium est (quoniam constant, ex profapia alkalica) impedire coagulationem, humores attenuare, circulationem irradiationemque promovere & acidum temperare. Verùm cum languidiores adhuc sint in infantibus recens natis, cum ipsorum organa, per quæ influere debent, sint non adeò firma, illorum gressus vacillantes adhuc sint, pori & tubuli minus continui vel perennes, hinc deficit spiritus ascensio in viscerum fermentis, liquor gastricus seu fermentum stomachale minus spirituosum & viscidum, bilis & succus pancreaticus, hi enim succi munere suo non funguntur, sed eorum perfectiones leniter subsistunt, & acido huic nocivo facile quemvis liquorem coagulabilem pervertunt.

Itaque in curatione semper habenda est ratio Matris & infantis. Matris ut lac non tantùm corrigatur, verùm cum quo eò commodiùs vis Medica transplantari possit in ipsum infantem, hinc si Cacoehymia observatur, tunc alterantibus & leniter purgantibus agendum.

Quoad purgantia observari hoc debet, infantem eò tempore nequaquam uberibus esse, admovendum, cum aliàs tota vis cathartica in offenso pede permeet M. S. in matre, & demum sese explicet,

non absque periculo in infante. Hinc in nutritibus non diagridiatis aut scammonitatis aliisque acrioribus & calidioribus purgantibus, sed potius (ut A. etiam innuit) mitioribus saltem agendum, nempe ex manna, foliis fennæ & Rhab. ad imitationem decocti fol. fenn. l. sine l. Rhab. Mynf.

Quoad alterantia Medicamenta abstinendum ab omnibus acidis, illisq; medicamentis, quæ occultum in se habent acidum, potius substituenda esse alkalica, aromatica Ol. quò eò major vis resistendi fermento coagulabili in infante nimis acido lacti concilietur, & admiscenda semper specifica antifebrilia.

Interea dum hæc fierent, infanti Syrupum violatum cum aq. cichorei &c. dicit Auth. loco aq. cichor. aq. antefebr. cujus compositionem non ingreditur acidum, & ium diaph. quod potenter absorbet acidum, tuto infanti lactanti & febricitanti exhibetur sal volat. C. C. ad gr. j. vel pro ratione ætat. gr. ij l. iij. exhibita, vel quod melius sub actum in aliquot gr. ocul. S. non solum coagulationem impedit, verùm debitam mixturam M. S. restituit.

Ventriculo autem Empl. imposuit A. ubi convenit Empl. de sperm. ceti Mynf. utpote quod lac coagulatum resolvit, non coagulatum à coagulatione præservat.

Qr. Quomodo febres tum continuæ & ardentes, tum etiam intermittentes ex lacte coagulato produci possint? Ubi observandum venit, eadem ferè symptomata produci à lacte coagulato, quæ aliàs oriri à sanguine grumescente & extravasato solent, quemadmodum enim observamus eo ipso momento, quò sanguis ex-

Cccc 3 trava-

eravafatur, quod ejus mixtio solvatur ab-
euntibus partibus ~uosis & volat, quò
ipò acidum ante occultum sui fit juris,
reliquasq; partes coagulant, unde sequi-
tur, quod ignis vitalis (quem ita vocare so-
lent:) qui est materia primi Elementi, sem-
per copiosius reperitur in vasis adhuc
contento sanguine, quàm extravasato, un-
de mirum non est, si in sanguine tali arte-
rioso vel venoso facilius, vehementior
motus & agitatio partiũ sequatur, quàm
in sanguine extravasato. Omnia autem hæc
applicari possunt ad lac, quod si enim

grumescat vel abeat in caseum, producit
varias obstructions pororum & tubula-
rum, sicq; formem ingerit fermento fe-
brili, quod extrubulis illis certis periodis
el bens in sanguinem, producit *febrem
aliquam intermittentem*. Quod si vero
partes istiusmodi caseosæ una cū sanguine
rapiantur & fluant ad cordis thalamos, fe-
bris erit continua; & ad excussionem ma-
terię febrilis plures requiruntur dies vel
etã septimana, prout novæ semper acce-
dunt causæ ab hæc, quæ omnia etiam præste-
re potest sanguis extravasatus.

C A S U S II.

De Variolis & Morbilis.

(*Historia vid. pag. 242.*)

De his agitur in libro de febris.

C A S U S III.

De Achoribus.

(*Historia vid. pag. 241.*)

RESOLUTIO.

AChores sive tubercula ulcerosa vel
fari vel etiam tineæ. Oritur hic affe-
ctus ex vitio humorum circulantium, qui
copiosius & qualitate peccantes delati ad
superficiem capitis pro varia discretia, va-
ria cutis producant vitia, unde nulla fit af-
similatio, sed videmus quod ulcascula
stillent succum nutritium in forma lactis,
quod rarè crusta obducitur, quæ pressa
reddit lac vel materiam candicantem lacti

non absimilem, unde vocatur *crusta la-
ctea*, & non solum in capite, sed etiam in
facie, quàm valdè deformant, oriti so-
lent.

Modum generationis putamus valdè
illustrari posse ex Philolopho, explicante
generationem fontium, quod plurimæ
partes aquosæ sub forma vaporis per po-
ros telluris ascendant, & pius per verticem
montis, cumq; egrediantur poros telluris
vel saltem egrediuntur, tum ob diversi-
tatem pororum ab aëre ambiente illa pro-
gredi

gredi nescire, hinc compressi concentrati abeant in aquam, unde in locis altissimis videmus scaturire fontes.

Vitia illa cutanea, præsertim *Achores*, simili videantur oriri modo, quatenus ob voracitatem infantum plurimæ partes heterogenæ & vitiosæ in corpore colliguntur, quæ continuæ præter alias vias manifestas etiam copiosissimè per continuam transpirationem excludi debent, si illa transpiratio est valdè copiosa, & per superficiem corporis avolare nitantur plurima corpuscula, quæ à poris æeris ambientis excluduntur, tum vi quasi compressi in superficie hærent, cum aliis à tergo sequentibus ortum trahunt, quem admodum videmus in pulve calida con crescere cuticulam in superficie, quatenus copiosiores illæ partes nitentes avolare excluduntur à poris æeris ambientis, unde in superficie cumulatae cuticulam constituunt.

Causa: Prout partes vel humores circulantes plus participant de salibus, lymphæ, nunc tenui nunc crassa, vel humore pituitoso, ita etiam ulcuscula illa aliam atque aliam in duunt larvam, hinc reperiu-

tur ulcuscula pituitosa, serosa, chylosa, sillantia & quæ sunt alia. Si fibræ nervæ leviter & superficietenus titillentur, oritur *pruritus*, si confertim & cum impetu, oritur dolor.

Curationem quod attinet, illa respicit tum nutricem tum infantem. Conveniunt E. illa, quæ depurant sanguinem. A. commendat Tr. § ii, illa debet præparari ex scorriis § ii cum alis. In præparationib⁹ semper quid de virulentia superesse videtur, comendari etiã solet præparatio quædam Tr. § ii cum saletart. verù dubium adhuc est, an non sit tam Tinct. sal. tart. quã § ii.

Malum hoc eò facilius debellari potest, si cerevisia medicata pro potu ordinario commendetur nutrici ex lignis Guajaci, Sassafr. Santal. rad. Sarsapar. Enulæ. Externa nunquã tentari debet, nisi præcesserint interna, est enim in parte nobiliori nempe cerebro, si intempestivè illa externa adhibentur, facile Epilepsia, affectus soporosi oriri solent. Si materia peccans deferatur ad pectus, tussis, metus suffocationis catarrhus suffocativus &c. Comodius hoc malum curatur, si capilli abradantur & toti capiti Empl. exsiccans imponatur.

CASUS IV.

De Phthiriasi aloë curata.

(Historia vid. pag. 243.)

RESOLUTIO.

Videtur naturam in generatione insectorum nõ ad eò religiosè insectari, ordinè cum à nemine negari possit è feminibus vel ovis muscarum varii generis ver-

mes produci, prout nempe alia atq; alia materia æthere hęc inferiora permeare solet, neq; absurdū, in toto nostro sanguine (in genere sic dicto) contineri semper semina, è quib⁹ convenièti accedente calore plurima

plurima animalcula generari possunt, quæ nunc cum cibo & potu per vias manifestas nunc cum aëre per occultas inferuntur.

Curatio eadem est cum lumbricorum curatione, quæ etiam non possunt ferre acria, acida & ponderosa, quale est ζ ius.

C A S U S V. De Hydrocephalo.

(*Historia vid. pag. 244.*)

RESOLUTIO.

Hujus generatio petenda est ex capite de hydrope, nihil enim aliud est, quam hydrops particularis, quatenus vasa lymphatica obstruuntur & humores circulantés tanta in copia restagnant extra

cranium, ut cutem & subjacentes musculos valdè attollant non raro etiam cum tali tumore aquoso infantes nascuntur.

Conveniunt *discutientia* & *obstructiones reserantia*, hinc sacculi repleti *sabin. flor. chamom. sambuc. sale tosto*, calidè applicati possunt.

C A S U S VI. De pavore in somno.

(*Historia vid. pag. 244*)

RESOLUTIO.

Proponitur terror in somno à lactis vitio, quatenus acidum vitiosum per intervalla irritando fibras nerveas, vel etiã in cerebro spirit. anim. quasi molestando concussionem producit. Modò simili lumbrici terrores in somno excitare solent, quemadmodum illi rostris suis velliant per intervalla tempore somno fibras nerveas in intestinis, unde statim tremor non raro etiam clamorprehenditur, acidum etiam vitiosum hoc malum producere potest.

Et cum pavor solet esse prodromus *Epilepsiæ*, Curatio institui debet *Antiepilepticis* acidum imbibentibus & saturantibus. Videtur enim quod spirit. animal. fulminis instar non tamen pleno agmine è cerebro explodantur, nam si pleno agmine excurrerent, oritur *Epilepsia*, sicq; eorũ motus longè alius, quàm in tremore, in quo in musculum aliquem influunt & statim iterũ redeunt in antagonistam, & ex hoc iterum abeunt in alium, sive ut clarius dicatur. In tremore nec musculus extensioni dicatus, nec musculus contractioni dicatus, sed aterq; æquali ferè motu cic-

to cietur, non aliter ac janua, (ut exemplum aliquod vulgare proferam:) non clausa & in cardine hærens, fluctuat, & si

aër ex hac camera veniat, versus aliam partem, sün vero ex camera opposita versus alteram partem pellitur,

CASUS VII. De Vigiliis nimiis.

(Historia vid. pag. 245.)

RESOLUTIO.

Cum partes crassiores semel motæ non tam facile sisti possint ab occurrentibus, hinc mirum non est, si propter voracitatem & vitiosam coctionem in ventriculo partes sanguinis crassiores stillant in ventriculos cerebri, semper ulterius pergentes inque poros cerebri apertos longo tempore currant, unde *Vigilia*, quarum causam alii tribuunt vaporibus acribus. Si verò vigiliæ oriuntur

propter tormina citra aliam causam manifestam, tunc res per clara est.

Quoad interna medicamenta illa debent esse stomachica, ubi rectè monet *Auth.* se abstinuisse à soporiferis, cum opiata majori cum periculo ætati infantili adhibentur. Externè convenit Ungu. *Alabastrinum Rosatum*, vel etiam plantæ pedum solent in ungiæ ungiæ *lucii piscis*, præter illam medullam cervinam, quam *Auth.* apponit.

CASUS VIII.

De Epilepsia.

(Historia vid. pag. 246.)

RESOLUTIO.

Quoniam actum est de Epilepsia in libro I, saltem pauca hic attingere velim: si respiciamus ad medicamenta, sive etiam ad infantium excrementa, sive consideremus lactis dispositionem, aliaque phænomena eò certiores reddamur, *Epilepsiam reverà produci in infantibus ab acido volatili, spir. anim., & systemati ner-*

voso, totique liquori animali valde infesto.

Omnia enim quæ in Epilepsia commendantur, sunt ex profapia alkalica.

Si excrementa inspiciantur, facillimè à torminibus, à dolore colico, à fluxibus, & tùm solent esse virelcentia, qui dolor est certissimum signum acidi vitiosi, uti dictum in præcedentibus. Si Diætam gravidarum examinemus, observamus ite-

D d d d

rum,

rum, quod infantes nati à matribus indulgentibus, vino, aut multis aliis subjectis passionibus ita, tetrore, &c. fiant Epileptici: & curiosum & utile est observare, num semper eo tempore, quo infans corripitur Epilepsia, matri fluant menses.

Proponitur nobis in hoc casu ob nimiam repletionem, quia juxta Hippocratem omnis repletio ad extremum deveniens, fit valde periculosa, facile enim lac illud valde pingue copiosius collectum in ventriculo corrumpitur, & cum partes inter se collatae soleant, acidum volatile immediatè per poros ventriculi transudat, seseque imiscet sanguini & cum eo deferretur ad cerebrum, sp. anim.

emporium, & ipsorum ordinem suo more pervertit. In indaganda causa Medicus semper considerare debet, num ex lacte corrupto, num ex dentitione difficili, num ex variolis & morbillis,

Curationem prolixè tradit D. D. Walschmidt Collegio ad praxin Barbetæ, conveniant itaque Clysteres, & omnia Epileptica in minima dosi exhibitæ, omnibus aliis palmam præcipiunt illa ex Cinnab. & ii præparata Guinlingius varias in suo florilegio Chymico tradit descriptiones. Tandem convenit etiam Empl. Epilepticum cuius A. est Crato, quod suturæ coronali imponitur.

C A S U S IX.

De Aphthis.

(*Historia vid. pag. 246.*)

RESOLUTIO.

Aphthæ sunt pustulæ quædam occupantes fauces, linguam, totumque palatum, non solum malum hoc familiare est infantibus, sed & adultis præsertim febricitantibus, in quibus summa humorum acido adest, quod in febre Hungarica videre licet.

Causam quod attinet, Authores non conveniunt in ejus descriptione, cum alii cum Sylvio statuunt pro causa halitus acidus elevatus è ventriculo erodentes tunicam, quæ œsophagus, lingua & fauces affliguntur, quæ ab æcedis subjacente carne variè prominere & tubercula constituit addunt etiam rationes suas, quibus

moti halitus illos pro aphtharum causa agnoscant, eam frequentissimè odore acidum, quod infantes spirant percipere possint; secundo quod medicamentis acido apposis malum hoc profligari soleat. Alii cum Auth. lac accusant plus solito acre. Nos media incedentes via putamus causam potius quærendam in saliva seu lymphæ acescente & humoribus circumstantibus; foveri tamen posse malum ab halibus acrioribus effumantibus è ventriculo, non ibimus inficias.

Si enim ex solis vaporibus seu halibus, qualia plerumque tubercula circa collum instar scrophularum observantur, unde apparet, quod potius ex vitio lymphæ

lymphæ & humorum circulantium, quam ex vaporibus & halitibus natales habebant.

Quoad prognosin hoc annotari debet, quod aphthæ albicantes curatu faciliores sint, quam si flavescant & nigrescant.

In curatione valde attollunt Authores succum Raparum, vide Sylvium & Er-müllerum: vitellus ovi subactus cum aq. rosar. addito parum sacchari, sæpius de die illitus, faucibus egregium præbet levamen, quatenus pinguedo & o.° sitas vitelli temperata aq. rosar. acidum illud

indomitum corrigit, saccharum simul lenit & consolidat.

In vulgus notum est remedium ex melle rosato additis aliquot guttulis o.° l. sp. Vitroli. Quod si tamen malum si contumax & pustulæ alios induunt colores ad potentiora deveniendum, Dialcordium ad plantaginis vel flor. sambuc. addito parum spir. vini.

Interea ratio habenda nutricis, cui varia exhiberi possunt medicamenta acrimonia temperantia, v. g. serum lactis, vel etiam pulv. istiusmodi acidi quibus creta addi potest, quæ potenter absorbet acidum,

CASUS X.

De Dentitione Difficili.

(Historia vid. pag. 247.)

RESOLUTIO.

DE dentitione egregiè scripsit Willilius Cap. de Epileps. Infant. lib. de morbis convuls. Varia Symptomata & quidem graviora dentitionis difficultatem comitari solent, qualia sunt terrores in somno, Vigilæ, Vomitus, Epilepsia, Diarrhææ, Febres, Convulsiones: & non rarò malum hoc solet esse lethale.

Phænomena, quæ hic ab Auth. recensentur, principaliter non dependent à dentitione difficili, sed potius à febribus, quæ eò facilius excitari potuerunt à solstitio æstivo, quo tempore sanguis facilius ita exagitatæ, ut ejus mixtio non possit non turbati,

Dolor sæpius valdè urget in gingivis, non tam quod dentes eructantes perforant gingivas, sed potius ab impedita circulatione, vasa enim ab intumescente carne comprimuntur, hinc sanguis restagnat,

unde inflammatio, pulsationes & vehemens dolor in gingivis.

Partes nonnullæ sanguini communitatæ mixtionem turbant in ventriculo cordis, unde statim febris. Et cum alluens sanguis tendens per venas, vel etiam humores circulantes per vasa lymphatica continuè quid imbibant, febris illa est continua.

In Curatione ante omnia occurrentia est Symptomatum urgentibus, convulsioni nempe & Epilepsia, hinc temperatè anti-epileptica Infantibus dententibus exhibenda sunt. In gingivis quantum possibile, inflammatio arcenda. Præter allegata ab Auth. convenit pulv. liquiritiæ cum butyro majali mixtus; cerebrum leporis crudum non coctum gingivis illitum, promovet enim eruptionem dentium.

D d d d 2

CASUS XI.

CASUS XI.

De Tussi & respiratione difficili à Catharrho.

(*Historia vid. pag. 248.*)

RESOLUTIO.

DEbent huc referri omnia, quæ de Catharrho dicta fuere. In infantibus certè sæpissimè hoc malum exoritur cum tussi & respirandi difficultate, non sine vitæ periculo, soletque Epidemice plures invadere.

Causa videtur foris advenire, nihilque aliud esse quàm tal quoddam mediante aëre corporibus tenellulis communicatum, coagulans lympham & sanguinis mixturam turbans, unde catarrhus, febris pungens fibras nerveas, unde dolor, tussis, quæ non raro convulsiva, eludens omnia thoracica vulgaria dulcia, ambitiva & ejusmodi alia, quæ vulgo locari solet der *Knickhusten*/ nihil enim vel parum in illa tussi excernitur, de cujus descriptione nullibi quid reperitur, solo excepto Willisio, quamvis malum communissimum: sic plures infantes ex improvise ipsa in tussi suffocantur.

Purgantia exulare debent, irritando malum exasperantia, quod tamen de proprie dictis purgantibus est intelligendum, deinde salis aciditas est imbibenda, quæ 0% sitate spicula illa infiscant. Exhibuit A. optimo eum successu sperma Ceti, & ratio est in promptu, quoniam

sanguinis grumos dissolvit, & coagulationem ejus impedit, quæ absque dubio sequeretur, nam propter sanguinis restagnationem in cellulis pulmonum, ejusque plus solito in crassationem, respiratio uno quam altero tempore etiam major vel minor redditur.

Convenient Epileptica systemati nervoso dicata, & non videtur melior successus, quam in usurpatione *specifici cephalici D. Mich. cujus basis est cinnab. ʒii, descriptionem ejus genuinam vid. apud Hoffmann. in notis ad Schröd.* hoc tamen tempore modo longè alio præparatur. & est præstantior, si loco præparatorum substituantur salia volat. varia enim præparata ingrediuntur ejus præparationem, ut C. C. præparat. &c. quod si hoc destituatur Medicus, possunt alia Antiepileptica.

Nutrici autem exhibuit decoctum periorale, quod egregiè profuit, quodque Medicus facile imitari potest, sunt enim aromatica, ut *f. Hyssop. Capill. ʒis, Scab. Veron. &c.* partim sunt mucilaginosa, ut liquirit. ficus jujubæ: partim aquosa, ut flor. viol. aqua hordei, quæ aromatica mucilaginosa & aquosa acidum diluunt, temperant, infiscant & corrigunt.

CASUS XII.

CASUS XII.

De Vomitu ex lacte corrupto.

(Historia vid. pag. 250.)

RESOLUTIO.

Quamvis enim bilis alkalinae sit naturae, nihilominus saepius ita degenerat, ut acidior se associet familiae, hinc videmus, quod si talis adfit causa, per vomitum humores biliosi flavi vitescerent excernantur.

In Curatione hoc annotari potest, quod non semper ad satietatem lac exhibendum, tutius erit si reiteratis vicibus ubera sugenda praebeantur, alias frustra sunt medicamenta.

CASUS XIII.

De Ventris torminibus à flatibus.

[Historia vid. pag. 250.]

RESOLUTIO.

Ille tormina etiam ab acido excitari, nemo facile negabit, si attendat ad medicamenta & excrementa,

Peccat autem lymphæ crassa & acidæ, quæ cum sale alkalico lactis vitiose effervescent, & cum à lymphæ crassa parietes intestinorum illi sunt, transpiratio valde impeditur, unde vapores tales, (quales in qualibet observare solemus fermentatione,) egredi nescientes concentrantur & flatibus constituunt, distendentes intestina, se invicem protrudentes, unde *murmur, rugitus*: & propter nimiam inflationem & tubulorum à lymphæ obstructionem spiritus animales debito & convenienti modo fibras inflare nesciunt, oritur alvi ob-

structio. Malum non est contemnendum, quod non tam facile curetur, tum etiam quod Epilepsia frequenter supervenire solet.

Clysters valde conveniunt, sed non cum impetu sunt injiciendi, alias enim statim à flatibus iterum repelluntur.

Externè egregiè convenit Ol. stillat. Carminat. Myrsi, quo melius non vidit D. D. Waldschmidt: præparatur ex Ol. stillatis.

Convenit Emplastrum post inunctionem imponendum de bacis lauri vel carminat. Sylvii, cujus compositionem contingit, quod potenter discutit flatibus, & menthae umbilico cum linteis duplicatis imposita calidè vel tepidè egregiè

Dd dd 3 con-

venit. Mulierculæ exhibent felici cum
successu macerem. Essentia citri Saccha-
rina Zwölfferi sæpius exhiberi potest, &

ob suavitatem facile ab infantibus assumi-
tur.

CASUS XIV.

De Alvi fluxu.

(Historia vid. pag. 251.)

RESOLUTIO.

Alvi fluxu facile corripuntur infan-
tes, vel ex lacte vitioso, vel ex denti-
tione, vel ob nimiam verocitatem & ad-
dephagiam: hoc in casu videtur præces-
sisset lactis corruptionem, cujus caseosa
Substantia obstruit glandulas meseraicas,
orificia vasorum lacteorum, nec non pan-
creatis, hinc nulla facta secretio chyli à
fæcibus, quæ enim excernebantur (ut A.
dicit) alba erant & pituitosa.

Ante omnia blandè evacuandi sunt
humores vitiosi Syrupo Cichor. cum
Rhabarb Clysteribus abstergentibus,

postmodum modicè adstringentia in ur-
sum veniunt, pulvis cordialis pretiosus vel
emulsionones suaderi possunt. Externè con-
venit Emplast. de crusta panis. Emplast.
A. ex theriaca cum terra sigillat. præpara-
tum.

℞. Theriac. rec. ℥j.
terre sigill.

Ol. nuc. mosch. express. aa. ℥ß.

M. Empl. super alutam in forma thaleri
vel orbis medii. S. Plaster anff den Na-
bel zu legen/ potest etiam exhiberi adultis,
ut in dysenteria: sic efficacius desideres &
magis pretiosum, adde Theriacam cœle-
stem.

CASUS XV.

De Alvi constipatione.

(Historia vid. pag. 252.)

RESOLUTIO.

Obrutum enim fuit fermentum vel li-
quor gastricus, cum etiam bilis à
terrestribus & crassioribus partibus nu-

cum castanearum. A. in curatione pro-
ponit linimentum laxativum, vel substi-
tui potest ungu. de arthanita. Muliercu-
læ solâ axungia anlesina utuntur, vel etiam
in pulve exhibent excrementa passeris.

CASUS

CASUS XVI.

De Lumbricis.

(Historia vid. pag. 251.)

RESOLUTIO.

Repetenda veniunt illa, quæ de lumbricis in lectionibus publicis dicta sunt, ubi recensentur phænomena. Adest (1) pruritus narium. (2) Fæcos oris. (3) Vomitus matutinis. (4) Abdominis intumescencia. (5) Dolor jejuno ventriculo alvi. (6) Appetitus integer. (7) Urinæ turbidæ. (8) Febres.

Narium pruritus à languinis acrimonia, cum dulces partes depalcantur & confluantur. *Fæcor oris* à fermentatione corrupta seu putredine, quæ est species fermentationis. *Vomitus matutinus* ab humoribus acrioribus vellicantibus fibras ventriculi, vel etiam à morfu irritativo vermium, hinc dolores costosivi lancinantes in abdomine percipiuntur, præsertim jejuno ventriculo. *Intumescencia abdominis* à flatibus, reliquarum vero partium extenuatio à paupertate chyli. *Febres* si ova vermium vel partes vermium putridæ per vasa lactea deferantur ad cor, ejusque turbent mixtionem, si continuo febris erit continua, si per intervalla erratica, si statis temporibus, periodica.

Urinæ turbidæ à partium ætivarum in sanguine defectu, nulla sit restitutio, quia vel nullus vel paucus chylus sanguini infunditur, hinc languent fermenta viscerum.

Infantes & qui sunt temperamenti pi-

tuosissimi, facile lumbricitant, rarius cholericis & adultis, quia effervescencia quo major & vehementior, eo facilius ova vel semina confringuntur, quo debilior fovetur, conservantur & ad maturitatem ducuntur, quodlibet enim animi quodcunque etiam sit, ad sui generationem proportionatum requirit fermentationis gradum.

Causam vermium naturalem, dicimus esse ova & semina, si enim carnes recens macerata probe munitur, priusquam aëri vel muscarum infestui fuerint exposita, raro inditur vasi bene clauso etiam si tum successu temporis accipiat putredinem, nullos tamen unquam observabis vermes, & cum in tali putredine misasmata in ambientem fundantur aërem invitantia muscas, quæ propterea chartam, qua officium munitum perfodere solent, ibidem reperies vermes, rodentes chartam & transitum tentantes.

Formalem causam dicimus esse calorem blandiorem, quem putredinem solent vocare.

In *curatione*, quæ purgantibus est inchoanda, convenit syr. flor. Persicorum, cum pulv. mechoacanna & aqua graminis, pillul. Francos. quia constant ex aloë, omnia enim aloëtica vermium inimica: cū itaque amara fugare solent vermes, nunquam in lumbricitantibus addenda sunt clysteribus, quæ enim per os adhibentur debent esse amara, quæ vero per anū, dulcia.

A, di-

A. dicit: cum his adhibitis nihil vermium excerneretur, dubitare coeperunt de iis parentes: id quod bene monet, nam non sequitur, plurima specifica in usum fuisse vocata, nihilominus tamen nullus vermis est excretus, sufficit enim si euecentur, interfecti putrescunt facile vel discerpuntur à medicamentis acidis, spiritu vitrioli &c. Commendat etiam Author al. num suum contra vermes ejus descriptionem habet in Epistolis, & præparatur. x. q. re: verum tentavit D. D. Waldschmidt ejus præparatione, nunquam tamen vim emeticam & nauseabundam semet potuit, hinc semper fere secuti ingentes vomitus, nullique vermes excreti, quoties enim edulcoravit ab-

luendo aqua, & tamen semper quid fastidiosi retinuit.

Ad imitationem pulv. contra vermes D. D. Waldschmidt cerevisiam medicatam in infante septem annorum in usum vocavit, à cujus usu innumeros excrevit vermes.

℞. Rad. filic. Distamn. Cretic. Cichor.

Sylv. aa. ℥j.

Fol. Card. bened. mss.

Floer. Tanacet. hypericon. aa. ꝑj.

Sem Santon. ℥iij.

Citri, Card. bened. aa. ℥j.

Passul minor. ℥ß.

Incisa grosse dentur ad nodulum, & detur vel horis matutinis vel pomeridianis haustus.

CASUS. XVII.

De Hernia.

(Historia vid. pag. 237.)

RESOLUTIO.

Facile rupturam patiuntur infantes ob peritonæi laxitatem & musculorum humiditatem, fitque vel circa umbilicum, vel circa inguina ubi duo processus peritonæi repertiuntur, qui sæpius ita relaxantur à tussi, à ploratu, à sternutatione, vomitu, desiderio excernendi fæces alvi, ut per manifestum foramen intestinalia prolabantur in scrotum. Solent alias tres species herniæ recenseri, una ab intestinalis prolapsis vulgò der Darmbruch/ altera à flatibus der Windbruch/ tertia à scirrhosa duritie, vulgò Carnöffel.

In hernia intestinali, digitis locus ex-

plorari potest, in ventosa transparentia adest præsertim, si admoveatur candela, quod etiam in ∇la observari solet, in scirrhosa maxima adest durities, neque prementibus digitis cedit tumor.

Circa curationem notandum, quod totum artificium consistat in legitima fascinatione vel ligatione, quia consolidatio solius ferè naturæ opus est, præsertim in infantibus.

Laudantur alias varia o. hyperic. comp. o. laceratum. Potui ordinario imponi possunt radic. Consolid. maj. &c. herb. Pyrol. Saniccul. perfol. frequentissimè etiam exhiberi pulvis consolid. maj. cum

cum syr. corall. vel de Symph. Alvus semper debet servari aperta & nonnunquam carminantia proponari solent, alias frustra tentatur curatio.

CASUS XVIII.

De Umbilici prominentia.

[Historia vid. pag. 255.]

RESOLUTIO.

IN hæc affectu solent commendare globulum plumbeum, quo transfossus

est cervus, in coitu, in lamellum reductum, si ex flatibus: carminantia profunt.

CASUS XIX.

De Ani procidentia

(Historia vid. pag. 256.)

RESOLUTIO.

IN alvi fluxu, in dysenteria etiam observare solemus ani procidentiam, nempe si maxima egreditur copia humorum, & tunc conveniunt sacculi repleti flor. chamom. verben. rosar. rub. fol.

quercus, cort. granat. quæ in lacte coqui possunt, vel aqua chalybeata vel vino rubro.

In sexaginta vel sene prodest cataplasma, quod ex scarabæis cum $\circ\circ$ hyperici & lumbricorum præparatur, additisque aliis nervinis.

CASUS XXI.

De Urinæ difficultate.

[Historia vid. pag. 256.]

RESOLUTIO.

URinæ difficultas facile fit, nec semper calculo est, sed potius obstructione vel in ureteribus vel in meatu urinario.

Oculi cancr. frequenter exhibiti malum tollunt, si accedunt etiam externa, intestus & cataplasma, quæ ingrediuntur cepæ, quæ in omni obstructione sive calculo, sive ab alia causa conveniunt.

Et ee Casus XXII.

C A S U S XXII. De Urinæ Incontinentia.

(*Historia vid. pag. 258.*)

RESOLUTIO.

Malum hoc facile degenerat in habitum & consuetudinem, videntur hoc in casu vasa harum partium urinæ excretioni dicatarum tandem ita speriti,

nt spiritus animales inoffenso pede etiam in somno eò fluent & excretionem moliantur & tum malum ut plurimum solet fieri incurabile. In infantibus præter virgas A. commendat pulverem Erinaecorum combustorum.

C A S U S XXIII.

De Macie à Crinonibus sive Dracunculis.

(*Historia vid. pag. 259.*)

RESOLUTIO.

Malum hoc oritur ab impedita transpiratione, unde excrementa eruantur in potus partium externarum & superficiei, unde tota M. S. ad nutritionem redditur inepta, & non raro febris hæctica inde dependet.

Balnea valde profunt, quoniam emolliunt & laxant, post balneam immediate institui debet frictio cum aq. & farina, quia sordes facile adhærescunt, & si postmodum fricetur cutis, è poris corpuscula vermium exprimuntur.

Appendix ad morbos infantum.

Innotuit ante 20 annos in Anglia affectus quidam solis infantibus familiaris & nonnunquam funestus, quem Rachitidem vulgò *M ket* vocare consueverunt.

Affectus hujus indolem & naturam

consideramus, dabimus etiam plurimos infantes hoc morbo fuisse sublatos, multosque eodem morbo adhuc affligi. Medici hujus mali ignari vel hydrocephalum esse dixerunt, vel speciem cachexiæ vel scorbutum, vel tabem, vel vermes, vel dentitionem difficilem, & nescio quid non. Ante omnia igitur attendendum ad phænomena & apparentias, exque vel in viventibus observantur, vel demum post mortem rimantur.

Quoad externum corporis habitum magna requiritur dispropertio inter partes, *caput valde magnum*: & hinc inde in superficie capitis protuberantiæ magnæ observantur. *Abdominis adest immescentia*, è contra pectoris angustia & cartilaginis ensiformis prominentia, reliquæ partes flaccescunt. *Ossa sunt incurvata*: præsertim tibiæ & cubiti, cir-

ca articulos nodi duriores videntur, labia sunt sicca, dentes, si jam ad sunt putridi vel nigri saltem, respiratio difficilis, alvi fluxus, torpor totius corporis, ingenium pro ratione ætatis plus solito felix & vegetum, spinalis medulla ferendo capiti non satis fortis, unde spiritus quasi collabuntur & non raro spina dorsu variè inflectitur, pedibus vix insistant, sed sedentes ludunt potius quam currentes. Nunquam à prima nativitate malum hoc sese prodit, sed rarius, frequentius verò elapso semeltri ad annum usque tertium.

Quod si verò Rachitide extinguantur, tum post mortem in sectione cadaveris deprehenditur hepar valdè magnum, colore rubicundo vel sanorum simili, mesenterium strumosum à scrophulis sive glaudulis refertum, pulmones infarcti materia purulenta, vel sanguine grumoso: cerebrum mole excedens & naturali 2plo vel 3plo majus: ipsos tenes corruptos fuisse hoc in morbo observavit Nobiliss. Dn. Præses. Priusquam autem accedamus ad causarum symptomatum explanationem præmittenda erit causa ipsius morbi. De morbo scripsit Glissonius Medicus Anglus, dicit causam Effectus hujus esse intemperiem quandam partium innatam frigidam & humidam, omniaque phænomena conatur explicare vi suorum principiorum per qualitates vulgares, verum in dolent hujus morbi pro nutu non exprimit. Corruunt enim facile omnia, si attendere velimus partium calorem, quem vulgò innatum dicunt, esse à sanguine, sanguinem autem æqualiter distribuidum omnes partes laborantes intemperie tali conatum sanguinem crudiorum ad se trahant. Non

jam dicam, quod opinio hujus Viri Clariss. Neutericorum principis in totum contradicat vel contrarietur.

Rectius itaque videtur accusari posse spinalem medullam, ejusque ut & tubulorum nerveorum inde prodeuntium aliqualem obstructionem, impediendam quo minus spir. animales humorum circulantium irradiationem debito & convenienti modo absolvere possint. Facilius materia hujus morbi explicari potest, si cum Willisio supponim⁹ humorem nutritium in partes per nervos influere: tentabim⁹ tamen per nostra principia characterem hujus morbi ad vivū pertinere.

Videmus quod partes illæ, quæ nervos habent ex spinali medulla extenuentur, si accescant & marcescant, quæ verò à cerebro v. cerebello nervos habent copiosissimè nutriantur, nulla enim assanulatio succi nutritii fieri potest absque ope sp. anim. quorum irradiatio si parti denegetur, statim tollit nutritionem, tum pori & tubuli collabuntur, unde nequaquam humores circulantes trajici legitimo modo possunt. Hinc observamus, quod ossa incurveatur, quatenus ligamenta & musculi exsiccantur, vel saltem non crescunt, dum è contra ossa quotidie augentur, musculis itaque existentibus brevioribus ossa alligantur, necessariò ipsum os incurvari debet juxta legem mathematicam, linea recta àrcta intra limites suos, necessariò fieri debet obliqua, ut si chorda surculum vel crescentem arborem firmiter alligamus terræ, vel trunco in superficie telluris, quò major crescit arbor cum chorda extendi non possit, eò magis incurvatur arbor. Sic unum habemus phænomenon.

Pectus angustum est ob eandem rationem, quia muscoli costarum non crescunt, neque augentur, unde ossa firmiter constringuntur, eo ipso autem cartilago ensiformis eminet, & antrorsum propellitur, in tali angusto pectore pulmones dilatari nesciunt, infarciuntur sanguine, qui vel grumescit vel in humorem corruptum & saniosum abit: spir. enim. animal. officium est temperare acidum, qui si non sufficienter influant, tunc fermenta viscerum degenerant: hinc nulla ritè concoctio, unde diarrhœa, flatus, nigredo & corruptio dentium. Hepar cum paucos vel nullos habeat nervos, nihilominus succus nutritivus illud trajiciat, valdè crescit, cum alia ratio sit substantiæ carnosæ, alia parenchymaticæ, nihil enim aliud requiritur ad incrementum hepatis præter sanguinem.

Mesenterium scatet glandulis & serophulis à defectu spir. animal. & copia lymphæ acescentis. Circa articulos humores circulantes ulterius progredi nesciunt restagnant, hinc nodi observantur. Reliqua Phænomena ea iisdem rationibus facile deduci possunt.

Q. Quare infantibus affectus hic solet esse familiaris, non vero adultis? Ratio est in promptu; quamvis enim adulti variis obnoxii sint morbis ex defectu spir. anim. ortis, tamen cum metam accretionis abolverint, morbo hoc affici nequeunt. *Causa* remotiores possunt esse, vel hæreditaria quædam dispositio ex vitio matris in utero, succi nutritii, quo fœtus in utero nutritur discrasia. Errores in rebus 6. non naturalibus.

Prognosis: Si statim à prima nativitate infans tali morbo laboret, periculosum

valde est malum & frequentissimè lethale, quò verò longius à partu malum accedit, eo major spes reconvalescentiæ affulget. *Diarrhœa* si nullis cedat remediis malum signum est.

Curatio instituenda est juxta indicationes. Obstructio pororum & tubulorum etiam tollenda, laxitas generis nervosi & spinalis medullæ est corrigenda, præviq; humores evacuandi.

Depromuntur auxilia è triplici fonte, Chirurgico, Pharmaceutico & Diætetico. Chirurgica quod concernit remedia, duo valdè commendati solent, *Scarificatio* & *Fonticuli*. *Scarificatio* balneatores instituere solent in aurium extremitate, quamvis remedium videatur magis Empiricum, quàm rationi consonum. *Fontanella* plus habent ponderis, potestque fonticulus excitari inter primam & secundam colli vertebra. E fonte Pharmaceutico specifica nonnulla notari debent ex radicibus, ut rad. Amondi, quæ pro specifico, hoc in affectu habetur, rad. filic. maris, apii, sarlapat. chinæ, ebuli, ligni Guajac, sassafr. cortic. tamaric. fraxin. folia salivæ, beton. ceterach. herb. capillares omnes, capillus Q. ris, trichomanes, ostmonda, flor. antheros, nasturt. indic. salv. macis, crocus, castoreum, millepedes lumbicici. Ex his varia remedia variæque formulæ facile præscribi poterunt, tum ex tum interinæ in forma unguent. & balnei exhibendæ.

Omnibus præfertur *Ens Veneris* cujus descriptionem tradit Boyle lib. de utilitate Philosoph. Experiment. part. 2. sect. 5. cap. 6. quod à duobus vel tribus gr. ad ℥ß, jejuno ventriculo vel vesperi paulò

paulò ante cubitum egregio cum successu exhibetur. $\mathcal{R}$. Vitæ. opt. q. p. calcinetur ad obscuram rubedinem, post freq. aqua calicâ abluatur ad omnimodam dulcificationem, exsiccatum subtilissimè pulveritatum misceatur anatica portione cura * itideam subtilissimè pulverifato, hinc mixturam inde retortæ vitræ ad plenitudinem tertiæ partis usque sublimeretur per gradus Δ (spatio 10. l. 12. horarum sub finem augendo Δ ut fundus retortæ planè excandescat, sublimatum exemplum lutei debet esse coloris, quod si flavescat, denuò repetenda est sublimatio.

Operatio ejus fit vel per ambitum corporis, vel sudores vel per vias Urinarias, in omnibus febribus præsertim intermittentibus felicissimè adultis propinari potest. Præter hoc commendari solet * artificiale & ex tempore

præparatum, quod ex sale aliquo volat. affunditur sp. salis in phiola, facile præparari potest exhiberique ad gr. iij. l. iv. In infante quodam Priscipe magnum levamen attulit Elix. Scorbut. Rolinck. cujus descriptio in ejus Chymia traditur.

Chalybeata frequenter in usum sunt vocanda & vinum chalybeatum valde prodest, si infans lac adhuc fugat, tum longiores coctiones ex ante dictis etiam nutritici exhibentur.

Purgantia semper audiunt leniora cum facile humores his ægris diffluant, & ut plurimum diarrhœa ante obitum exoriri, oleat.

In Anglia hic affectus facilius curatur, forsan quia ejus indoles Medicis magis est nota quam Germanis, & ob hanc causam in tempore obveniunt.

LIBER SEXTUS.

De

Partium externarum morbis.

CASUS I. II. & III.

De Corpulentia nimia &c. &c.

(Historia vid. pag. 261. 262. & 263.)

RESOLUTIO.

Q

Uando in M. S. prædominium obtinent partes flexiles & chylosæ, quæ quoad suam superficiem respondent poris fi-

brarum partium nutriendarum; majori in copiâ se agglomerant fibris nutriendis, & sic non solum nutritionem sed & augmentationem præstant, & cum non sufficiens spatium inveniunt, etiam in ipsis

Ec ee 3

inter-

interstitiis partium coarctantur in se invicem, implicantur & in pinguedinem abeunt, quæ vera causa est pinguedinis.

Obesitas laedit actiones imprimis autem animales præsertim quoad motum & respirationem, hinc Medici interdum in consilium vocantur pro curandâ nimia obesitate.

Curatio perficitur istiusmodi medicamentis quæ sunt duriora rigida, ad occursum aliarum partium flexi nescia,

Frequentius sunt exhibenda purgantia, utpote quæ excitatâ illâ fermentatione extraordinaria semper secum rapiunt partes chylosas & ita pinguedinem absumunt.

V. S. est administranda ad minuendam sang. abundantiam, quo prædominium illud tollatur, quam in sang. obtinet, nempe partes chylosæ flexiles & dulces. Vulgo quidem creditur succurrendum esse hepatis, quod propter laudabilem dispositionem excedat in languificatione & Author sit sang. copiosi generati; Verum præiudicium est, quia hepar 1) non est officina sanguinis, & 2) illa intemperies hepatis laudabilis (calida humida,) non est Author obesitatis: sed dicendum, quod hepar suam temperiem seu intemperiem hautiat ex ipsa M. S. qualis enim sanguis, talia viscera; si sanguis calidus etiam hepar calidum; sed vice versa, si hepar calidum etiam sang. calidus,

Convenit igitur præmissis purgantibus decoctum lignorum, quia illa ligna constant istiusmodi partibus duris, quæ semel motæ pergunt moveri & semper protrudunt alias partes, ut non possit tam facile agglutinari.

Elixirium proprietatis multum præstare potest hoc in casu propter vim suam

exsiccativam, h. e. quia restituit partes biliosas & amaras in sang. quibus prædominium obtinentibus nequaquam corpulentia nimia vel obesitas metuenda, hinc Cholericis nunquam fiunt obesi, quia acris potius rodunt partes quam ut illas nutriant, accedit etiam hoc, quod partes illæ biliosæ celestimo gradu percurrant tubulos partium & nullam moram concedant, quo partes possint agglutinari fibris, requiritur enim aliquo modo quies quo superficies inter se jungi possint.

Vitandus est usus cerevisiæ & Brühnii ut & vini, bibi potest pro ordinario potu decoctum secundarium lignorum ut A. N. etiam innuit, vel aqua panis correctæ, vel decoctum hordei quod propter vim diureticam impedit obesitatem. Fonticuli sunt excitandi in corpore, quia illud quod effluit nihil aliud est quam chylus propter potorum perversionem corruptus.

Obelos morte inopinatâ sæpe tolli dudam agnovit Hippoc. ubi dicit, Athletarum habitus, si ad summam pervenerit, sit valde periculosus, & plerumque obesi tollantur apoplexia, seu fiunt apoplectici, ratio quia ductus sunt valde angusti & comprimuntur à circumstante pinguedine, unde facile sang. retardatur in suo motu circulatorio: 2. Motus sang. progressivus non adeo alacriter perficitur si prædominium obtinet partes chylosæ potius facile sibi invicem adherent, unde sang. incalescit & in motu suo impeditur, unde obstruio arteriarum carotidum, pororum plexus choroides, quæ inducitur obstruione cessat spiritus animalis generatio. 3. Spiritus animalis participant

icipant de natura salina, salia autem exulant in tali sang. chyloso, ubi sufficienti in copia tali ex sang. non generari possunt Spiritus.

Mortis repentinæ in obesitate causa non semper est apoplexia, potius po-

lypus cordis est vera causa, quatenus sang. talis in grumos abit, dum partes chylolæ propter inæquales superficies firmiter sibi cohærent, unde in thalamis cordis talis sang. restagnant, & sæpe ex improvise tolluntur obesi,

CASUS. IV.

De Erysipelate.

(*História vid. pag. 264.*)

RESOLUTIO.

Est inflammatio cutis & partium subcutanearum; oritur ab obstructione, seu etiam quo oriri diximus phrenitidem, quando partium figuræ triangulares obstruunt per unam figuræ rotundæ, ubi latera seu spatia aliquot relinquuntur, quæ tunc repleti debent à materia ætherea majori cum impetu in spatia hæc irruente, unde oritur partium fluidum agitatio, quam sequitur calor, humorum affluxus & inflammatio; hinc videmus quod sæpissime ab admissione aeris frigidi statim contrahimus tumorem erysipelat. quod certum est indicium veram causam esse obstructionem, quando humores circulantes impediuntur in suo motu, vel quando insensibilis transpiratio impeditur.

Erysipelas est vel biliosum vergens magis ad colorem citrinum vel flavescentem; vel sang. magis vergens ad rubedinem. Ita describi potest.

Erysip. est tumor quidam inflammatorius cum dolore acri & calore.

Diagnosis. Signa in sensus incurrunt ita ut à quolibet cognoscatur.

Prognosis. Est malum non contemnendum præsertim si in parte aliqua nobili reperitur l. saltem in parte aliquâ nobiliori vicinâ, sic erysipelas faciei nunquam caret periculo propter vicinitatem cerebri.

Periculosum est malum, quia ex levissimo etiam errore commisso ægri, adstant, vel Medici graviora symptomata induci possunt. Intus si vergat Erysipelas est malum. monente Hipp. nisi probe tractetur facile degenerat in ulcera insanabilia, gangrænam, sphacelum.

Solet semper cum accessione febrili invadere, nonnunquam cum Inguinum tumore; præcedit rigor, artuum lassitudo, supervenit calor, & inguina intumescunt (Die Hydrüsen schieffen auff.)

Curatio. Quid an purgantia conveniant? Recipe in principio hujus mali leve aliquod catarticum exhiberi potest, quod si já altas radices egerit affect. à purgantib.

ab

abstinendum ne augeatur inflammatio, & morus humorum foris intus promoveatur. V. S. non est necessaria; Sudorifera vero omnem absolvunt paginam. E. statim sudorifera possunt propinari ex aq. florum sambuci (egregia medicina in hoc casu) aq. card. bened. cum mixtura simplici & theriaca; addi possunt pulveres præcipitantes & ꝑ 10 C. C. usto: exulent sal. volatilia & fixa.

Topica externè applicantur vel in forma sicca vel humida; in forma sicca egregium remedium est, cujus mentionem facit A. N. titulo de inflammatione mammarum pag. 236. ubi dicit, extra stuppam canabinam farina hordei & pulv. liquirit. (Süßholz-Mehl) creta pulverisata sæpi-

us apposita multum levaminis adfert. Suffimigia etiam prolunt ex thure, mastiche, usnia (Moos von Dirnschalen.) Excæcavit ferè omnes opinio hæc, quasi in erysi pelate humida & liquida non essent applicanda, cum tamen experientia teste egregium adferant levamen; itaque convenit Spiritus vini (cum theriaca) tepidè vel calidè debent applicari.

In Erysi pelate valde periculoso & mortem minante summo cum successu exhibetur aqua florum sambuci cum theriaca, irrorata hæc mixtura linteamina sæpius de die calida applicari solent.

Inter unguenta & emplastra agmen ducant Saturnina, ut Emplast. Saturninum, saccharum saturni, cerussa &c.

CASUS V.

De Bubone simplici.

(Historia vid. pag. 264.)

RESOLUTIO.

Fulciuntur vasa lymphatica variis à glandulis hinc inde in corpore sitis, ut eò facilius humores circulantes ad peripheriam corporis transferri possint, magis conspicuæ illæ glandulæ circa inguina & sub axillis sunt, ergò faciliè ibidem tumor excitatur, si acidum aliquod peregrinum accedat lympham, & humores circulantes præcipitans & coagulans, unde lymphæ ita ibidem incrassata glandulæ augentur, attolluntur & ita producuntur tumores, qui vocantur bubones. Freq. bubones seu tales tumores observantur in

pueris propter *αὐδύφασίαν* seu voracitatem; hinc *ἡ* glandulæ circa inguina & sub axillis intumescunt, vulgo causa adscribitur augmentationi (Das Wachsen) neqq. à causa illa contemnenda: cum propter voracitatem augeatur acidum in corpore coagulans lympham, quæ incrassata restagnat in glandulis easq; attollit & tales tumores seu bubones inducit.

Tumores illi seu bubones vel sunt maligni vel benigni; maligni oriuntur in febris epidemicis, petechialibus peste & lue venereâ, ubi sub axillis & circi inguina erumpere solent; Benigni vero sine febre vel alio graviore symptomate oriuntur.

Curatio

Curatio admodum est facilis, si bene procedatur à Medico, potest tamen malum hoc labi in deterius si error committatur & materia peccans deferatur versus centrum, vel iterum cum sang. misceatur. A. N. auspicatus est curam V. S. quæ admitti potest in temperamento sanguineo; Venæ sectionem sequitur purgans aliquod: circa purgantia notandum hoc, quod non semper tuto exhibeantur, facile enim materia illa potest moveri & alio determinari ut vergat iterum ad partes interiores, satius igitur est si statim præscribamus diaphoreticum aliquod seu sudoriferum ex theriaca l. dialcordio.

Foris linimenta varia exhibentur pro discussione & resolutione, quæ si non succedat, indicat suppurantia; Convenit Theriaca in forma Emplastri apposita, vel quod familiarissimum & in vulgus notum, oleum scorpionum, cujus mentionem etiam facit A. N. qui etiam commendat illud salivæ hominis, quia spirituosâ est & naturæ salinæ, unde facile lympham incrassatam attenuare & resolvere potest, præfertur autem jejuni hominis, quia tempore eo facta est coctio, & saliva nequaquam imprægnata est peregrinis corpusculis.

CASUS VI.

De Parotide maligna.

(Historia vid. pag. 265.)

RESOLUTIO.

ESi tumor quidam retro aures exoritur: sit vel criticè, vel symptomaticè: symptomaticè si oritur pessimum est signum quia omnes moriuntur, quod legimus in observationibus Riverii; quod si vero criticè fiat, materia febrilis defertur ad illas partes tanquam emunctorium vel cloacam, & tunc optimum signum; Criticæ translationis signum desumitur ex symptomatatum recessione ut A. N. etiam habet; sin vero symptomata maneat in

vigore, & morbus non mitigetur, tunc tumor est symptomaticus.

In principio exulare debent omnia remedia, ne impediatur motus & naturæ beneficium pervertatur, quod si dolor urgeat & materia vergat ad suppurationem, tunc juxta A. N. suppurantia imponi possunt, & materia suppurata quamprimum fieri potest educenda, hinc si spontè non rumpitur abscessus, aperendus est; malum certè nequaquam est contemnendum propter vicinitatem cerebri, convenit & hic theriaca & ol. scorpion.

ff ff

CASUS VII.

CASUS VII.

De Panaritio.

(Historia vid. pag. 265.)

RESOLUTIO.

Est tumor quidam valde dolorificus in extremitatibus digitorum & pedum, vocatur vulgo das böse Ding oder der Wurm am Finger; dolor valde est vehemens, ut vix ab ullo remedio mitigari possit, quia pars valde sensibilis affligitur, nempe pars membranosa & nervea, unde sequitur spirituum affluxus, qui valde inflant partes nerveas membranas & musculos, unde & ipse sanguis impeditur in circulatione, & hæc est ratio quare sæpe ex vili tumore oriatur inflammatio totius brachii, ob influxum nempe spirituum qui inflant valde partes & musculos, unde impeditur sanguis, circulatio, qui restagnans inflammatur dum ejus motus intestinus augetur, qui author est inflammationis.

Phænomena illa facile applicari possunt; Dolor nempe vehemens est quia affligitur pars sensibilis valde, quæ spasmodicè contrahitur ab humore acri.

Per totum brachium diffunditur dolor propter consensum partium nervolarum, & Spirituum affluxum.

Lipothymia: Spiritus enim per illam spasmodicam concoctionem depauperantur & aliè determinantur, unde motus cordis languet.

Bezoardica hic sunt exhibenda, quo miasmata illa quæ facile alias à sanguine & humoribus circulantibus imbibuntur, eliminantur à corpore.

Externè conveniunt Saturnina, quæ saturant acidum, quò citius tumor deduci potest ad suppurationem, eò melius est.

CASUS VIII.

De Pernionibus.

(Historia vid. pag. 266.)

RESOLUTIO.

Dudum disputatum fuit, num frigus sit quid positivum vel privativum;

tidiculum sanè quòd multi statuerint frigus esse quid privativum, nam in nimia refrigeratione partium revera aliquid ingreditur corpus nostrum vel M. S.

Posi-

Positivum illud videtur consistere in aliquo acido coagulante M. S. quæ restagnans faciliè inflammatur.

Curatio nisi ritè instituatur faciliè degenerat in pejus & sequitur sphacelus vel gangræna, destruitur enim tota textura partis nimis refrigeratæ, poris vero per-versis humores circulantes & sang. trajici non possunt, unde pars extinguitur

(stirbt ab) itaque maturè succurrendum est medicamento tum in- tum externis.

Externè præter allegata ab A. N. conveniunt remedia illa quæ alias in gangrænâ commendantur, ut theriaca cum spir. vin. Internè bezoartica conveniunt & sudorifera, omnia tamen tum in- tum externa operantur quatenus debellant acidum.

CASUS IX.

De Ecchymosi ex contusione.

(Historia vid. pag. 267.)

RESOLUTIO.

EX his apparet quam lumbricum judicium sit quod ferre solent ex sang. per V. S. extracto, quia ipso momento quo sang. extravasatur, mutatur, ita ut nil certi inde augurari possimus, statim enim partes subtiliores & volatiliores abeunt in auras & avolant, unde reliquæ in musculos & subter cutem effusæ propter defectum partium volatiliū circu-

lari nesciunt, unde restagnant & peregrinum colorem induunt.

In principio si vocatur Medicus optimum remedium est vinum calidum, si duplicatis linteis sæpius imponitur; in malo inveterato A. N. commendat talci, (descript. habet Schtöderus,) sed multi dubitant de existentia hujus olei, num ex talco tale oleum possit præparari.

CASUS X.

De Herpete miliari.

[Historia vid. pag. 268.]

RESOLUTIO.

NAtales habet in ventriculo, quatenus ibidem error aliquis committitur in extinguibilis postmodum in ipso sanguine; hinc videmus quod medicamenta stomachica & in ventriculo co-

mittuntur. Ff ff. 2. 210

ctionem iuvantia valde proficit in istiusmodi sanguinis impuritatibus, & quæ vulgo jactantur de medicamentis sanguinipurantibus; unde Elixir. propriet. hoc in casu excellens remedium, quia corrigat acidum vitiosum ubicunque hæreat. Magnus requiritur apparatus ad malum hoc debellandum, hinc præter remedia ab A. N. allata acidulæ debent commendari.

Externè conveniunt Mercurialia, quæ malum hoc tollere possunt, nunquam tamen applicati debent nisi præmissis præmittendis; Mercurialia enim constant particulis valde rigidis & durioribus, unde positæ vehementissimo in motu facile penetrant, poros per ipsos restitunt & cuti pristinum reddunt nitorem.

CASUS XI.

De Tumore œdematoso pedum.

(Historia vid. pag. 269.)

RESOLUTIO.

Quando humores circulantes qui per vasa lymphatica versus cor reduci debent, in itinere impediuntur, quo minus ascendere possint, tunc tandem collectæ, dum semper à tergo recentes adveniunt, tubulos partium valde dilatant, unde oritur tumor pedum: dictum autem fuit alibi, humores colligi in parte aliqua vel per congestionem quandam, vel per modum quandam translationis.

Per modum translationis frequenter oritur tumor œdematosus pedum, dum lege mechanicæ humores vitiosi, & graviores deorsum tendunt, & in pedibus tumorem excitant, quod in nonnullis morbis præsertim in declinatione morborum observemus facta jam humorum

coctione, tunc reliquæ ruunt ad partes inferiores & tumores carentes omni periculo producant.

Per congestionem verò fit vitio ipsius partis, illud vitium acquirit, si à frigore non muniatur, frigus enim crassitiam & coagulationem inducit humoribus circulantibus jam sursum tendentibus; & hæc ut plurimum vera est causa tumorum pedum, quamvis à paucis attendatur, nulla enim pars ferè est in corpore nostro quam minus defendamus ab injuria aëris frigidi, quam ipsi pedes.

Signis diagnosticis non opus habemus, in sensu enim incurrit tumor.

Pognosis: metum solet incurere ægrotantibus, quia familiarissimum est symptoma concomitans hydropem & phthisin.

Pro diversitate consistentiæ humo-

FINIS

rum, dum humores molliores sunt, vel magis gratinosi viscosi & crassi, tumor est nunc mollior & laxior ita ut cedat prementi digito, quo insignis fovea imprimi potest, nunc valde tenus est & retinens, ut primens digitus nullum sui relinquat vestigium.

Facilius autem tumor talis œdematosus oritur in pedibus quam in aliis partibus, quia humores circulantes per lineam rectam adeoque perpendiculariter coguntur redire versus cor, quod sine magno dolore fieri non potest, in quo labore magna requiritur spirituum copia; accedit etiam hoc, si sanguis eructatus è sinistro cordis ventriculo jam devenit ad locum ubi arteria magna in duos ramos dividitur in ascendentem & descendentem, novimus quod lege mechanice sanguis subtilior ingrediatur ramos ascendentes, magis crassus verò descendat per ramos descendentem, & sic sang. qui ad inferiores partes vehitur non adeo spirituosus est ut ille, qui ad cerebrum celeri gradu rapitur.

Èd facilius autem aer frigidus coagulationem quandam sang. & humoribus circulantibus inducere potest, quo majus vitium fuisset commissum in diæta, legimus autem in historia, quod æger usus fuerit crassis & viscosis cibis piscibus & pituitam cumulantibus: & certè quando humores circulantes jam dum sunt viscosi, faciliè hærent in tubulis & tumores pariunt.

In Curatione A. N. rectè ante omnia victus rationem meliorandam suavit, iussit enim abstinere à cibis qui lympham crassam seu pituitam augete possunt; cibos iussit condire aromatis multo sale vo-

latili imprægnatis, Commendavit cerevisiam bene lupulatum propter vim diureticam; ut & vinum Enulatum & absynthites, tum quod amara illa corrigant acidum coagulans sang. & humores circulantes, tum etiam quod polleant vi penetrativa.

Exercitia corporis debebant esse moderata; nam in minima tali humorum agitatione facilius humores ad partem affectam ruunt; hinc equitationem A. N. etiam prohibuit, quia ita pedibus pendulis facilius impeditur humorum circulantium ascensus.

In principio hujus mali sæpius sufficit purgans semel exhibitum, sic adhibui aliquando inquit D. D. W. Extractum cephalicum, (descriptionem vid. supra,) à quo tumor talis œdematosus ad miraculum quasi fuit ablatum; quatenus nempe in principio humores tales ita dispositi adhuc sunt, ut faciliè auscultent morui fermentativo. Diurnitate vero temporis humores illi magis fiunt glutinosi, quatenus partes volatiles abeunt in auram, unde reliquæ magis incrassescunt, & majorem visciditatem acquirunt.

Præmissis purgante si malum non cedit, decoct. lignor. exhiberi potest, utpote cuius ingredientia constant ex corpule. valde rigidis, quamvis offendant in itinere partes crassiores, non reflectuntur tamen, sed penetrant tubulos partium, & materiam crassam reddunt fluxilem, ita ut per sudores egrediatur, vel cum sanguine iterum misceatur circulante.

Externe A. N. imposuit Emplastrum diaphoreticum Myns. utpote quod componitur ex nonnullis gummatosis, quæ vim habent abstergendi humores crassos &

Ff ff 3

visci-

viscidos. Est Emplastra semper videntur suspecta, quia poros facillè magis obstruunt, & insensibilem transpirationem seu evaporationem valde necessariam impediunt.

Placet fofus ab A. N. institutus, cujus ingredientia sunt aromatica sale volatile abundantia, additur aquæ acetum quo major vis penetrativa concilietur. Sæpius optimo cum successu fofus sicciore instituantur, ita ut candenti lateri affun-

datur acetum & pedibus fumus excipiat, qui fofus egregiè dissipat & attenuat.

Vel sacculi quidam concinnantur repleti radicibus, herbis, floribus discutientibus, de viaromatica participantibus, in farinam seu pulverem contusis, & qui calefacti alternatim pedibus imponuntur, ubi egregius est pulvis seu farina sabinæ cum aliis ingredientibus ita calidè impositus.

CASUS XII.

De Scirrho testiculi dextri incipiente.

(Historia vid. pag. 270.)

RESOLUTIO.

Tumor hic fuit durus & subalbidus, quod indicium fuit pituitæ viscidæ & glutinosæ seu lymphæ crassioris.

Obnoxii sunt testiculi tumoribus, ut malum hoc est commune reliquis glandulis in corpore, quamprimus enim lymphæ ab acido vel alia injuria in crassescit & coagulatur, facillè hæret in glandulis easque inflat & attolit, unde tumor.

Tumor est expers doloris, quia nullæ partes acriores duriores & rigidæ huic lymphæ fuere admixtæ. Tumores tales sensim & paulatim colliguntur, nec prius animadvertuntur, donec partes volatiles avolaverint re-

manentibus solum crassioribus, unde tumor deprehenditur.

Affluxus ad has partes facillius concitati potest quàm ad alias, tum ratione situs, tum etiam quia vel sola imaginatione humores & spiritus magis ad partes has ruunt. Mariu dignissimum est quod in phthisi sæpius testicali tumoribus corripiantur, & certè videtur maximum esse consensum inter organa respirationis & loquelæ cum testibus, in castratis enim vocis mutationem statim deprehendimus, imò totum temperamentum mutatur, unde verisimile est quod fermentum seminale in testibus semper sanguini alluenti characterem quandam imprimat, ipsiusque vigorem conciliet, hinc denegato & sublato illo fer-

fermento tanta subito mutatio in tota M. S. exoritur. Et ipsum fermentum seminale corruptum & inquinatum humores affluentes coagulat, quo facilius in his partibus tumor oritur, unde in lue venerea seu coitu impuro facilius istiusmodi tumores contrahuntur.

Curatio difficiles sunt illi tumores, tum propter materiam viscidam & glutinosam, tum propter situm, cum talis sit ut medicamenta convenienter applicari non possint, & cum Emplastra hoc in loco vix apponi possint, linimenta & unguenta discutientia & resolventia convenientia conveniunt, ut unguentum martiatum, nervinum, de althæa, addi possunt

hic salia volatilia & olea nonnulla destillata, ut felicius materia illa viticida & glutinosa resolvatur.

Præter suffimigia convenit etiam spiritus topicus D. D. Geilfusii, quo bis vel ter in die tumor fricari debet. Descriptio hæc est:

℞. Spiritum granorum juniperi ℥ij. nasturtii contusi m. iij. infunde diem & noctem, destilla, spiritui destillato infunde radic. consolidæ maj. partes duas, scrophulariæ partem unam, & tertia vice destilla. S. Spiritus Topicus, qui in tumoribus discutientis, ut & in scrophulis satis laudari nequit.

C A S U S XIII.

De Cancro labii inferioris.

(Historia vid. pag. 271.)

Vide supra.

C A S U S XIV.

De Scabie.

(Historia vid. pag. 272.)

RESOLUTIO.

Scabies est vitium cutis, cujus pori pervertuntur ab humoribus vitiosis in illam depositis, unde variae eminentiæ & inæqualitates in cutis superficie oriuntur.

Scabies dividitur in siccam & humidam.

Sicca est, in aqua parvæ pustulæ oriuntur, quæ nihil vel parum fundunt. Humida verò quando pustulis sanies, & copiosi humores profluunt.

Causam

Causam Scabiei Neoterici dicunt semper esse ex contagio, id quod vel ægro animadvertente ab alio suscipitur seu eo incio communicatur: sal tale contagiosum semel corpori communicatum succum nutritium laudabilem etiam corrumpit & inquinat, quo degeneret à sua crassi, & naturam acrem & salinam nanciscatur, & quidem quo sang. magis est dispositus ad talem intemperiem salinam acrem, eò facilius sal tale peregrinum per contagium communicatum dramata suâ ludere potest.

Accusarunt quidem Veteres in scabie intemperiem hepatis, sed absque ullâ ratione, nam si in scabie ad esset hepatis intemperies, dependeret revera ab intemperie ipsius sanguinis, qualis enim cibus talis chylus, qualis chylus talis sanguis, qualis sanguis talis viscerum temperies.

Eo facilius autem sanguis intemperiem talem acrem contrahit, quando vitium committitur in primâ coctione, utpote cujus error nunquam corrigitur in sang. Ager noster commisit in diæta errorem, usus fuit cibus salitis, fumo induratis, seu de sale fixo acidoparticipantibus.

Curatio frustra instituitur quamdiu sal illud contagiosum sang. & humor. circulantibus inhaeret, hinc videmus quod sæpe malum hoc sit contumacissimum & non cedat, etiamsi multa exhibeantur, quia succus ille nutritius semper de novo inquinatur, quamprimum ad M. S. devehantur.

In scabie sicca videntur magis peccare salia alkalia, quia major deprehenditur

acrimonia & major puritus; in humida vero salia acida fixa. Curatio inchoanda à purgantibus quæ tamen benigniora esse debent, quia fortiora nihil præstant in scabie, sed felicior successus sperandus est ab usu vel lenientium vel infusorum laxativorum.

Calidiora vero diagridiata vel scamoneata malum exasperant. V. S. præmitti potest si necessarium videtur, debemus enim attendere ad temperamentum & reliquas circumstantias; postmodum corrigentia & M. S. alterantia exhibenda sunt, illorum vis videtur in hoc consistere, quod nempe acrimoniam illam salinam diluant & temperent.

Semper, quod instat regulæ perpetuæ est observandum, ratio habenda est ventriculi & coctionis primæ, unde videmus stomachica tempestive exhibita, multum præstare in sananda scabie.

Topica seu externa in principio non tuto exhibentur, constat enim experientia, graviora mala à scabie retro pullasse inducta, epilepsia nempe, asthma apoplexia suffocatoria, &c.

Quid si jam præmissa præmittenda, tunc tandem ad topica insicienda à levioribus deveniendum. Verum est quod hoc in casu Mercurialia omnibus sint præferenda, sed quia post se relinquunt diathesin quandam toti œconomix animali infestam, hoc in casu cauti & prudentes esse debemus.

Et ob hæc causam observamus quod sæpe Chirugi & Agyrtæ plus præsent quam Medici prudentiores, quia audacia juvat fortunam, & ignorantia nihil doctius, & quam vis postmodum ab usu Mercuriali medicamentorum mala sequitur ita

ita; tamen fert consuetudo, ut illa quæ præcesserint non acutemus, sed ad præiens tempus respiciamus.

A. N. commendat linimentum Colmi Slotani à Wilhelmi Fabricio descriptum, quod certè optimum auxilium est, in omnibus illis impuritatibus. Descriptio talis est. ꝛ. Cortic. radic. frangulæ recentis, Rad. lapathi acuti, scrophular. major. Enulæ campan. aa. Ꝟvj. vel Ꝟiij. vel si partem tertiam vis parare Ꝟij. incidantur omnia in mortario; deinde projectis radicibus in vas vitreatum, (glas surten Hasen/) suprafunde aceri optimi lbj. vel lb̄ id. ve Ꝟix. (si tertiam partem expetas) misceantur lento ∇e donec arungia sit resoluta, post insolentur per mensem integrum, & tandem coque in duplici vase ad consumptionem humiditatum. Colaturæ fortiter factæ admisce styracis liquidæ Ꝟij. vel Ꝟi. vel Ꝟß. ponatur in vase vitreato bene clauso. S. Unguentum contra scabiem.

Ipsa fabricius Hildanus h. m. præripit.

ꝛ. Prædicti unguenti Ꝟiv. aluminis usti, Tartari, Sulphris aa. Ꝟij. misceantur & agentur in mortario diu. f. unguentum, quo prædictus A. scabiem valde contumacem ex mensuram suppressione & vitio puerperio ortam curavit.

In scabie sicca observandum, quod in sudoribus movendis abstinendum sit à diaphoreticis calidioribus, nec frequentius sudores instituendi sunt, ne exsiccatio humido salia nanciscantur majorem acrimoniam,

Not. Quod semper in scorbuto deprehendatur sal aliquod peregrinum, hinc in scabie rectè etiam accusamus dispositionem sang. scorbuticam, præsertim si consentiant etiam alia phænomena.

Curatio præter purgantia, instituitur antiscorbuticis, præsertim autem succis recentibus expressis, sic inquit D. D. W. sæpius felici cum successu tempore vernali præscribere soleo ꝛ. succ. recent. express. nasturtii aquatici, cichorei aa. Ꝟj. cochlear. citri vel pomor. aurant. aa. Ꝟß. stent donec fæces resideant, liquidum decantetur; hujus succi singulis horis matutinis cochlearia duo sumi possunt cum sero lactis. Verum succi illi facile corrumpuntur, & situm contrahunt, si aliquandiu servantur. E. die 4. vel 5. semper recens debent exprimi.

Possent hic etiam præscribi Elixir antiscorbuticum, & alternis diebus sudores blandi moveri in lecto, si nempe gutturæ 20. vel 30. in cerevisia calida assuntur.

Curavi aliquando, inquit D. W. Principem quandam gravidam scabie contumacissimâ per totum annum laborantem, destillato quodam ex lignis antiscorbuticis, additis simul sætum corroborantibus.

In scabie humida A. N. rectè commendat Tincturam Ꝟii, hæc potest esse instar omnium si ritè præparata, operatur vel per insensibilem transpirationem vel sudorem excitat. Convenit etiam Elixir, propriet. Tinctura propriet. Mynsichti, Tinctura Rhabarbari quoque locum habet, sed majori in dosi debet sumi ad gr. 30. 50. vel 60.

Gggg

A. N. . . . . tiam

A. N. etiam in scabie humida proponit unguentum egregium ex pulvere cortic. lauri. Sulphr. &c. quo sæpe usus D. D. W.

Medicamenta camphorata etiam in usum vocari possunt quia camphora visua

penetrativa poros perverfos restituit, quod etiam Mercurialia faciunt, si alias tuto exhiberi possunt, nam Mercurialibus in cra biduum vel triduum scabies curari potest, sed non sine periculo.

CASUS XVII. De Pruritu muliebrium.

[*Historia vid. pag. 277.*]

RESOLUTIO.

NOr. Quod venenum luis veneræ seu morbi Gallici consistat in acido quodam corrosivo, sed non adeo volatili, ideo etiam morbus hic indistans non est contagiosus, sed per immediatum contactu transplantatur. Aciditas hujus veneni se prodit variis symptomatibus, quæ comitari solent hunc affectum, ut ossis & dentium caries, ulcera sordida, pudendorum corrosiones, artuum dolores lancinantes nocturno tempore potissimum infestantes. Itaque cum venenum illud non sit adeo volatile, facile adhæret partibus spongiosis & substantiæ laxioris, adeoque facillime partibus genitalibus communicari potest; propter visciditatem suam longo sæpius tempore in parte aliqua hæret priusquam tota M. S. ab eo inficiatur, postmodum verò fermentum illud acre à sanguine affluente seu humoribus circulantibus imbibitur, & toti corpori omnibusque ejus partibus communicatur.

Hujus veneni visciditas & fixitas inde etiam probari potest, cum curari saltem possit per istiusmodi quæ constant ex cor-

pusculis durioribus & rigidioribus, & quod ad ejus curationem requiratur summa agitatio & volatilatio & attenuatio M. S. & causa morbifica. Curatur solum per curam sudoriferam, vel per salivatoriam beneficio unguenti Mercurialis institutam. Legimus in historia quod ex intempestivo uti aquæ Mercurialis malum hoc quidem aliquandiu fuerit sopitum, quod tamen postmodum acrius invasit & inceduit, ita ut dolor nullo remedio vel arte mitigari potnerit; bene etiam notandum venit hic, quod Mercurius sit quoddam ponderosum & omnibus metallis, solo autem excepto, gravius præter illam ponderositatem & corpus valde fluidum, quia constat ex particulis propriis motibus iisque à se mutuo diversis gaudentibus; sic videmus, quod nisi intra latera vasis contineatur, facile diffuset & in omnes partes sese diffundat, partes enim ejus leves sunt & lubricæ, hinc nequaquam sibi adhærent, & levissimo etiam accedente calore in fugam abeunt.

Gerit enim in sinu suo occultum acidum valde volatile, unde in ejusmodi corporibus in quibus humores acidi acres præ-

prædominantur, nequaquam tutò exhibetur, quia acidum illud volatile conjungit se cum acido volatili præ existente in corpore morbofo, & sic conjunctis viribus major ferocia oritur; ponderositate suâ facile sang. coagulat & impedit, quo minus spiritus animales sufficienter generari possint insinuat se (quia constat atomis minutissimis) in loca profundiora & ad radices partium usque, unde tremor nervorum à præteritis, vacillatio dentium & non tardè ipsa mors accelerari potest. Itaque suspicio quam primum aliqua ex orta fuerit, medicamentum aliquod præteriale incautè exhibitum fuisse, tum quovis modo videndum, num præteritus è corpore eliminari posset, si hoc commodissimè, si ægotantes frequenter hodie in ore detineant ducatum vel frustulum auri Rhenani vel Ungarici, vel annulum aureum, brevi enim temporis spatio annulus in ore detentus albescit & argenteus apparet, quia atomi illi præteriales, cum fuligine quæ ex pulmonibus mediante expiratione excluditur, etiam defertur ad palatum, & cum ibi offendant corpus solidum, aurum nempe seu annulum aureum, facillè ibidem concentrantur, sistuntur in suo motu, & propter similitudinem pororum corpus ingrediuntur ejusque superficiem lambunt, quemadmodum videmus quod in distillatione aquarum atomi illæ ascendunt ad alembicum, ibique propter refrigerationem condensentur iterumque conjungantur, ita ut non amplius appareant sub forma vaporum sed liquoris seu aquæ; plura dicentur de luce Venerea in seq. libro septimo. Observari adhuc debet, quod circa solstitium brumale & æquinoctium vernale hoc

malum valde affligere soleat, quod dubio procul à certa aliqua materia ætherea eo tempore in hæc inferiora transmissa oritur. Cum igitur hic occasio detur de tali materia ætherea agendi, non quod dubitetur de existentia hujus materie æthereæ tum quod multa exempla refragari videntur; Legimus autem ap. illustrem Boyle, quod indiderit vasi suo aves mures & postmodum beneficio antliæ aërem extraxerit; ubi vidit in orbem ite animalcula illa, fieri vertiginosa & paulo post extinguere: si loco aëris extracti materia ætherea interesset, videretur potius summam agitationem & effervescentiam sang. subsequi debuisse in animalculis, cum inteso quodam calore: sed nec calor nec ullum sang. effervescentis vestigium etiam post mortem in animalculis repertum fuit; dici igitur posset, quod vas illud fuerit vacuum, & solum propter defectum aëris animalcula illa fuerint extincta. Alterum experimentum exhibet, dum portionem aquæ indidit vasi in operationibus suis descripto, & postmodum iterum extrahi curavit aërem, ubi aqua illa abiit in glaciem, quod videtur esse valedissimum argumentum contra existentiam materie æthereæ, aqua enim illa non solum fuit mutata & in se coacta, sed in glaciem redacta, & si manus admota fuit, istius caloris repidi beneficio aqua iterum fuit rarefacta. E. non præexistit materia subtilis in illo vase. & fatendum plurimas occurrere difficultates circa resolutionem horum experimentorum; Verum dicendum, aërem illum nequaquam è vasis extrahi, sed condensari (ut in bombardis pneumaticis simile observamus,) & ex illa

Gggg 2

aëris

aëris condensatione & aquæ glaciatione animalium mortem deducere possemus; hoc adhuc addendum, quod mors illa inopinata & subitanea animalculorum potius probet existentiam materiæ æthereæ, nam & nimia sang. & liquoris vitalis rarefactione, attenuatione & dissolutione mors inopinata sequitur: de quibus tamen alibi.

Ubi suspicio adest exhibiti medicamenti Quæris, videndum num reliquæ haberi possint, facile enim per examen eò devenire possumus, num medicamentū in

se contineat Quæris nec ne? Unde A. N. rectè coniciebat liquorem illū in se continuisse Quæris, dum vidit liquor esse album seu candidum, & in fundo vasis residere pulverem candidantē, qui fuit Quæris præcipitatus; qui h. m. in tempestivè, neglectis universalibus, exhibitus fuit, debuisset enim præmitti curatio per salivationem; hæc enim extremum remedium, si altera per sudores pro voto non succedat; præmissa tali salivatione utique felici cum successu exhiberi potest Quæris præcipitatus.

C A S U S XVIII.

De Impetigine seu lichene, die Flechten.

(Historia vid. pag. 278.)

RESOLUTIO.

Sunt conjunctæ cum cutis scabie & asperitate (die Haut schelt sich:) maculam habent convenientiam cum maculis quæ vulgo hepaticæ vocantur. Oriti videntur à sero valde tenui diffundente sese ex glandulis subcutaneis quæ miliaris vocantur. E. curatio instituitur per medicamenta omnia diluentia acrimoniamque illam temperantia, quibus præmissis purgans aliquod, lenetamen, exhiberi potest.

A. N. multa tentavit, sed frustra; tandem etiam experimentum Joëlis ex medicamento ferri tentavit felici cum successu; tale est experimentum; sumit recrementa

ferri (Schlacken von Eisen) eaque candefacta imponit ollæ capaci, extendit partem affectam super ollam, & tum ollam, tum partem affectam probe munie lineis, ne vapor in auram avolet; postmodum spongiam vino rubro inebriatam sensim exprimit super recrementa illa & vapor excipitur à parte affecta quæ sic fomentatur; quod si calor fuerit extinguitus, alia recrementa indit vasi, & hoc per dies 4. continuat. Joël multum tribuit huic auxilio, & dicit se multos curasse hoc malo laborantes, si per dies 4. hæc operatio continuata fuerit; vapor enim ille humores dissipat, poros restituit & sudores movet, & ita talia sylvestria è corpore eliminat.

CASUS

CASUS XIX.

De Varis.

[Historia vid. pag. 279]

RESOLUTIO.

Nihil peculiare observandum venit, nisi hoc quod semper ratio haben-

da sit coctionis primæ in ventriculo, & quod talia volatilia acidum compeſcentia ſang. & humores circulantes attenuantia, in hoc caſu valde ſint proficua.

CASUS XX.

De Gutta roſacea,

[Historia vid. pag. 280.]

RESOLUTIO.

Eſt deformitas quædam faciei, dum variz puſtulæ puſ ſæpe fundentes in illa erumpunt. Sæpius oritur à vino valde acido continuo haſto, vel etiam vino generoſo & cereviſia affatim ſumpta, quia liquoribus hiſ inest acidum, unde humores circulantes ad ſuperficiem corporis delati in cure valde tenera facile reſtagnant, increſſcunt & in puſ abeunt; hinc in curatione bene obſervandum eſt, nequaquam malum hoc compeſci à refrigerantibus medicamentis, ut putant Veteres, quia hic affectus non oritur à nimio hepatis calore vel ab ejus intemperie calida, ſunt enim multi qui nil præter aquam bibunt & tamen talem faciem ha-

bent. E. potius tota curatio dirigenda eſt ad correctionem acidi, & abſtinentium ab omnibus illis quæ ſang. acidum inferunt: verum cum hoc non ſemper ita obſervari poſſit, ideo etiam hoc malum curatu eſt difficile, nam ipſe panis in ſe habet acidum quoddam quod quidem ſang. eſt amicum, verum ſit coctiones non ritè fiunt facile acidum illud degenerat, & naturæ & ſang. ſit inimicum; acidum autem hujus mali eſſe veram cauſam exinde probatur etiam, quod ut plurimum illi qui tali affectu corripiuntur ſint hypochondriaci, ventriculum habeant debilem & ſtaibus obnoxii; hinc in curatione valde conveniunt alkalia

Ad acidulas ſæpe confugere ſolent tanquam ad ſacram anchoram, verum nec

G g g g 3 illæ

illæ semper satisfaciunt, quia sæpe hoc malum ab acidulis fuit auctum testante experientia, nam & acidulæ continent in se acidum aliquod, & quia etiam humores valde movent, sæpius illos magis ad partem affectam protrudunt.

Externè Cosmetica camphorata conveniunt, Camphora enim valde penetrat humores incrassatos & coagulatos penetrat & resolvit: Convenit etiam Cosmeticum ex Ꝟrio, quod Anglis in usu. Com-

mendatur etiam Ol. Tart. stillatitium, Tr. Benzot cum Spir. vin. plures aquæ destillatæ commendantur, sed raro expectationi satisfaciunt, omnium forsan rutissimum erit quod habet A. N. in saccharo Saturni, nam saccharum Saturni saturat acidum.

Non negligendæ sunt venæ sectiones in pedibus, quo sang ille crassior & tæculentus potius descendat, quam alceudat.

C A S U S XXII.

De Struma.

[Historia vid. pag. 283.]

RESOLUTIO.

Curavit A. N. feliciter strumam in collo Caustico; ubi notari debet, si struma in parte aliqua sit, à qua putredo & corrosio parti nobiliori non tantum facîle communicari possit, quod tunc utique Caustica locum habere possint.

Causa quærenda in fortiore quodam acido, cum enim glandulæ dicatæ sint elutriando acido, quamprimum vitium aliquod circa earum actionem committitur, tum humores circulantes & lymphæ ibidem incrassescunt & in duritiem cretaceam abeunt, non raro partes quædam succi nutritii seu chylosæ in gelatinam abeunt, & tandem fiunt membranose & propriam tunicam constituunt, qua materia illa strumosa investitur.

In principio hujus mali convenit Spiri-

tus topicus Geilfusii, vel sal illud volatile ex quo cum butyro majali fit unguentum, cujus Descript. habet Barbett. in suâ praxi cap. de scrophulis, optimum est unguentum & in principio commendari potest.

Dicitur quod Reges Galliæ curare possint strumas solo attractu, ratio istius reddi nequit; sed dicendum, quod cura illa fiat sola imaginatione, (prout testatur *Celeberimus Ioh. Dolæus*, in egregiâ suâ *Encyclopædia Chirurgicali Rationali*:) quatenus sang. & temperamentum mutantur à nimia consternatione, reverentia & aspectu Majestatis Regiæ; magna enim est operatio imaginationis in corpus ut etiam in vulgus notum, hinc quamprimum sang. aliam nanciscitur temperiem, succi & humores ut & circulantes humores aliam nanciscuntur determinationem: nam

cum

eum herus quidam retulisset seruo non dari melius remedium contra strumas, quam si verrucæ manu mortui heri tangantur, accidit paulo post ut herus vivere desineret, & seruus manu heri mortui verrucas tangeret, à quo intra dies paucos verrucæ evanescere, sed falsus postea servus, se cum magno timore terrore & angustis adhibuisse hoc remedium.

In collo rarius excisione curantur strumæ, tum quia periculosa est operatio, tum

etiam quod ægroti violentum hoc remedium non facile admittant.

Commendari solent cineres ossium, hinc Carnifices non raro in auxilium vocantur in curandis strumis, qui nihil aliud adhibent quam cineres ossium combustorum vel hominum vel brutorum: causa hujus operationis est, quia in cineribus illis latet sal alkali. quod acidum vitium in corpore destruit. Plura de strumis videri possunt in Obs. Riverii.

CASUS XIV.

De Ganglione, Germ.
Uberbein.

[Historia vid. pag. 286.]

RESOLUTIO.

Variis in partibus oriri solet, ut plurimum tamen in manibus, tum etiam in fronte.

Oritur ex illis humorum nutrientium partibus ex quibus ossa & cartilaginee generari solent. Convenit lamina plumbea præ illo illita, tum quod plumbum ponderositate sua impediatur accretionem & augmentationem, tum quod præ sui penetrativa & dissipativa substantiam ossium resolvat.

In principio saliva commendatur, hinc

A. N. nisi quod saliva propria tumorem quotidie inungeret, quia saliva insunt partes spirituosæ & volatiles, quæ valde penetrant & in momento quasi corporis alicujus substantiam evertunt, videmus enim quod cibus masticatus, si saliva probe humectetur, statim sub alia plane formâ appareat.

Secundo aliâs citò & turò auxilium adfert, sic vidi inquit D. D. W. in manu sartoris alicujus, frustra adhibitis aliis remediis, felicissimo cum successu alacri Chirurgi operatione ganglion fuisse ablatum,

CASUS

CASUS XXV.

De Verrucis in manibus.

[Historia vid. pag. 287.]

RESOLUTIO.

REfferri hic possunt quæ de Variis dicta sunt : Verrucæ oriuntur ex depravato nutrimento proprio habitus corporis, quod nutrimentum ibidem incallescit, vi poros quasi dilatat & tubercula illa producit.

Rarè internè præscribuntur medicamenta, sed contenti solent esse externis, ubi varia etiam interdum non sine superstitione adhibentur : optimum est Emplastrum ex sale ammoniac. & galban. quod A. N. habet, nec non linimentum illud A. N. ex melle rosarum & spir. Vitriol. pro-

ponit etiam A. N. remedium ex stramine secalino; præsentaneum remedium est, si pomum Borsdorfianum diuidatur & duabus partibus bene fricentur verrucæ, postmodum pomum iterum firmiter ligatur & suspenditur, quod pomum si arefcat verrucæ paulo post decidere solent. Alii utuntur sang. columbino, quò calido pars illa lavari solet in qua verrucæ sunt alii intestinis gallinorum recens extractis & calidis adhuc probè fricant verrucas, quò remediò etiam curantur.

Ligaturæ circa verrucarum radices etiam non sunt negligendæ nec contemnendæ.

CASUS XXVI.

De ulcere rheumatico.

[Historia vid. pag. 488.]

RESOLUTIO.

Ulcera rheumatica vocantur manantia vel fluentia quæ diurnitate temporis valde exasperantur, plerumque exoriri solent in pedibus, quia lege mechanice partes ponderosæ & ponderosa illa salia acida potius eo tendunt quam ad aliàs partes.

Causa hujus ulcers est acidum quoddam vitiosum, quod videtur peccare in omnibus ulceribus, quod probatur, dum videmus quod medicamenta quæ vim habent acidum saturandi, convenient in ulceribus, & si laminam cupream ulcersi apponamus, brevi colore viridi tingitur, quod signum manifestum est acidi vitiosi, quod quotidie effluit.

Aci-

Acidum illud vitiosum ortum suum habet in primâ coctione, E. semper in ulceribus curandis habenda est ratio coctionis in ventriculo, si enim ibi vitium fuerit commissum, nullibi iterum corrigitur.

In ulceribus illis diuturnis ita vitata est partium textura & pororum figura, ita ut nequaquam curari possint nisi poti restituantur, id quod abstergentibus & mundificantibus, quamdiu enim illi pori peruersi non restituantur, tamdiu nulla speranda consolidatio.

Prognosis. Ulcera illa rheumatica magis sunt molesta quam periculosa, posunt vero reddi periculosiora si error aliquis committat ut à Medico vel ægrotante, si enim materia illa vitiosa imbibitur à sang. & per vasa lymphatica ad nobiliorem partem vel cor transfertur, maximum periculum imminet œconomiae animali, ut ex casu seq. 31. patet, ubi gangraena brachii ex ulcere pedis intempestive clauso fuit exorta. Curatio duplex est externa & interna; Externa relinquatur Chirurgis, si Medicus tamen consulatur semper suadere debet *Saturnia*, ut *Empl. Saturn. Mynsichti* correctum à *Wölsfer*

non si in forma linimenti vel unguenti desiderentur externa, semper illis addendum saccharum Saturni.

Interna curatio perficitur purgantibus frequentius exhibitis, quibus semper admiscendus est *Ξrius* dulcificatus, quiegregiè convenit in ulceribus præsertim rheumaticis curandis, v. g. *Ξ. Extract. panchymagog. Crollii* *Ξ. Ξrii dulcificat gr. iv. ad Ξβ. diagridii (vel scammonii ppti) gr. iv. l.v. Ol. cinamom. gt. j. f. pilulæ num. xv. deaurentur. pro 1. dosi.*

Evacuato jam corpore deveniendum est ad sudorifera, si temperamentum se constitutio ægrotantis illa admittat, sudores egregiè movere decoctum lignorum, de quo alibi: præsertim etiam hinc *Tr. Ξii* convenit, quæ omnem paginam absolvit, si ad *gt. xv.* in convenienti vehiculo bis de die exhibeatur cum jejuniis trium horarum.

Observandum tamen semper, ut antea dictum, habendam esse rationem ventriculi unde conveniunt stomachica & fermenta viscerum confortantia. Observari hoc adhuc debet citationem non esse maturandam, nisi aliquamdiu interna fuerint exhibita.

CASUS XXVII.

De Ulcere sordido putri & corrosivo.

(Historia vid. pag. 289.)

RESOLUTIO.

Vocatur etiam ulcus depascens, oritur à sale quodam corrosivo, conjuncto cum variis partibus terrestribus unde factor; præsupponit cacochymiam

totius M. S. & humorum circulantium; & cum humores circulantes adeo acres partes solidas eorumque tubulos vix possint trajicere, ut non aliquam ipsi afficerent labem, certè tali in casu viscera in-

H h h

terna

terna semper videntur esse flaccidiora, imbecillia seu laxiora, hinc non nimis excedere debemus in exhibendis medicamentis salinis multò minus acidis, quia facile corrosivo visceris alicujus interni excitari potest, neque ipse acidulæ hoc in casu videntur adeo tutæ, propter talem laxitatem viscerum, & propter nimiam humorum acrimoniam, ut aliquoties observavit D. D. W.

Interne D. D. W. suadet chalybeata, quæ potenter acidum vitiosum & corrosivum deprimunt; & pro potu ordinario cerevisiam medicatam cum herbis vulnerariis & sang. purificantibus fermentatam, E. g. radic. safaparill. ℥iij. Rhodii sylvestris ℥iβ. cichor. sylvestr. caryoph. aa. ℥j. lign. ℥v. assafras ℥β. incisa dentur ad nodulum longum *in emer Ohm Bier*: vel possunt addi his speciebus herbæ v. g. fumaricæ, vetonicæ, hepatic. nobilis sal-

væ aa. Mj. baccat. juniperi ℥j. semen cœnicul. ℥ij. S. ut ante.

Purgantia in ulcere sordido & depauperante debent esse mitiora, ne sal illud corrosivum magis exagitetur, sufficiunt igitur decocta purgantia singulis diebus ad ℥iij. vel iv. assumpta, ut paulatim humores vitiosi è corpore educantur. Inter externa ad sordes abluendas proponit A. N. lixivium, salia enim illa fixa corrigunt acidum corrosivum, quod si magna putredo deprehendatur, aspergi potest continuo alumen ustum cum pulv. aristolochiæ rotundæ, præsertim si circa labia caro luxuriet.

Curavit D. D. W. istiusmodi ulcera depauperantia in tibiis pedum tali unguento *℞. Unguent. deliquirit. ℥β. Oli. ovorum ℥β. Oli. cetæ stillatit. ℥β. Milt. f. unguentum*, quod ulceribus sordidis panno raro (corp.) fuit inditum, superimposito Emplastro Diapalmæ.

C A S U S XXVIII. De Ulcere fistuloso ani.

(Historia vid. pag. 290.)

RESOLUTIO.

Ulcera fistulosa per degenerationem generantur, dum vulnus aliquod non rectè tractatur, & materia vitiosa intus detinetur quæ partes penetrat & exedit, donec tandem in variis locis exitum sibi quærat & facit, unde plura ulcuscula & foraminula producantur in istâ parte, illi canales seu cavitates interiores inter sese conveniunt, ut si liquor per unum foraminulum injicitur, per meat omnia, & ex alio iserum vel ex eodem effluat.

In juvenibus fistulæ adhuc curationem admittunt, in senibus vero nunquam curantur.

Facile ulcera faciei degenerant in fistulam & ulcera ani etiam.

Curatio instituitur mundificantibus & exsiccantibus, quæ bis de die siphone fistulis injiciuntur; istiusmodi decocta hunc in modum præscribi possunt.

℞. Rad. ind. florent. gentianæ aa. ℥iij.

Fol. tabac. plantag. vincæ pervin. pilocellæ aa. p. j.

Flor.

Flor. hyperici, balauſtor. aa. p. β. Croci. Martis ꝑ. Coquantur in vino rubro & aqua anatica portione, Colatura detur. S. Sprigwasser / poſſet addi dialcordium vel mel roſarum.

Vel melius ꝑ. Aq. theriacalis ꝑ. thetiacæ recent ꝑ. l. ꝑ. M. S. Vermischt Theriac-Waſſer / portio huius aquæ temper additur priori decocto.

Succus nutritius continuo affluens tandem circa labia horum ulcerum aſſimilatur, unde ulcera fiunt caloſa (ſpecticht) labia enim ulcerum fiunt valde dura, & tunc certiffimum & infallibile ſignum eſt ulcus illud eſſe fiſtuloſum.

Ulcus hoc fiſtuloſum ani fuit conjun-

ctum cum maximo dolore, unde Chirurgus quidem, exhibens laudanum opiatum, palmam præcipuit Medicis, & cum frequentius peteret æger, rectè à Medico fuit reſuſcitatum, ſi enim aliquoties aſſumitur laudanum opiatum, tunc nequaquam edit effectum qui aliàs ipſi tribuitur, tunc enim natura aſſueta non amplius auſcultat virtuti ſomniferæ.

Optimum remedium in iſtiusmodi fiſtulis eſt apertio hæmorrhoidam, & ſi ſpes ſuper eſt curationis cerè per hoc remedium obtineri poteſt, debent itaque hirudines appendi vaſis ſedalibus exterioribus, quod feliciffimo cum ſucceſſu tentavit D. D. W. in ulcere quodam fiſtuloſo periculoſiſſimo.

CASUS XXIX.

De Ambuſtione faciei, manuum & abdominis.

(*Hiſtoria vid. pag. 292.*)

RESOLUTIO.

CAuſa ambuſtionis ſatis eſt manifeſta, & ignis ſpicula ſe inſinuant profundius in partem affectam, quæ ibidem ſecum rapiunt alias partes, & ſic intenſiſſimum excitant dolorem. Tota ergo curationi conſiſtit in obtuſione ſpiculorum, & empyreumatis evocatione.

Innumera contra combuſtionem ſunt remedia, quæ ſactantur à Chirurgis agyrtis & mulierculis, ita ut ſæpè in malo hoc curando potius conſulantur mulierculæ quam Medici prudentiores.

Proponit A. N. egregium remedium

ex olivarum & albumine ovorum, præſtantius adhuc ſit, ſi loco Oli olivar. ſubſtituatur oleum toſatum. Egregiè etiam convenit unguentum album camphoratum, quo D. D. W. pharmacopœum vidit curare periculoſiſſimas ambuſtiones.

Hoc unguentum etiam egregium eſt ꝑ. granor. juniperi n. S. amygd. dulc. n. xj. contuſa ſeorſim, miſceantur affunde aq. vitæ, papav. albi aa. ꝑ. camph. ꝑ. ſtent per aliquot horas in vaſe bene clauſo, qui liquor egregiè convenit, ſi pennâ in eo madefactâ pars affecta illinatur, vel lintea duplicata imbuuntur & parti affectæ applican-

H h h h 2

cantur, signari potest Brandlöschung.
Vel quod unguentum valde usitatum in
sulcus notum est.

℞. Cortic. tiliz, cortic. interiores
sambuci aa. m. j. seminis lini ꝑ̄ss. aquæ flor.
sambuci ℔. iij. stent per 24. hor. in leni
calore, vel digerantur per 24. hor. leni in
calore, postmodum adde pilulas ovis ꝑ̄j.
(agregiæ sunt contra combustionem,
butyri majalis ℔. j. Cremor. calcis vivæ
ꝑ̄j. coquantur ad consumptionem humi-
ditatis, post filtrantur & si lubet addatur
cera q. s. ad consistentiam unguenti.

℞. Cremor calcis vivæ ita paratur, Calx
viva dissolvitur in aq. pluviali & agitatur

continuo tunc in superficie reperies cre-
morem, wie ein Schmandt.

Si ambustio profundior sit & spicula
profundius se insinuant, dolor etiam
valde urget, tunc exhibenda sunt Cardia-
ca E. gr. Emulsionis ex amygdalis & se-
minibus ut sem. papav. alb. &c. præpa-
rantur.

Tandem A. N. circa finem curationis
proponit linimentum quoddam ex pingua.
capon. &c. est emolliens cum exsiccatione.
Illud linimentum etiam egregie
convenit in variolis sanandis & ad delenda
foveas quas post se relinquunt, vel ubi
exarescunt variolæ tuto applicari potest
hoc linimentum.

CASUS XXX.

De Gangræna pollicis manus sinis- træ lethalis.

[Historia vid. pag. 294.]

RESOLUTIO.

Videmus quod hostem vitæ nostræ
semper habeamus ante portas, ubi
nequaquam tamen introitus conceditur
donec partes spirituosæ de statu suo detur-
bentur. Gangræna enim nulla alia est
causa quam admissio aëris externi cum ali-
is corpusculis terrestribus, quam primum
enim aër admittitur: illa pars cadaverisat-
ur. Similiter enim modo fit gangræna quo
videmus putrescere alia corpora injuriæ
aëris exposita, hinc cum vulnera saltem
per aliquot horas exposita sint injuriæ aë-
ris statim gangrænam contrahunt: admit-

titur autem aër cum peregrinis corpuscu-
lis cum maximo damno in vulneribus &
aliis partibus, ubi pori in parte destruuntur,
fibrae pervertuntur & spirituum irra-
diatio denegatur, tum dicunt Veteres ca-
lorem nativum partis hujus esse extinctum,
tumque cadaverisatur esse struere: hoc ta-
men falsum est, quod peculiaris calor in-
natus in partibus sit, omnis enim calor in
corpore nostro est calor influens, E. potius
gangræna oritur præviâ vehementissimâ
inflammatione ob nimiam lucam & agita-
tionem partium, pori ita pervertuntur &
fibrae destruuntur, ut fortior vis & impe-
tus sit ingredientis aëris externi quam spi-

RICCIARDI

ritum eò affluentium. Vel gangræna fit à nimâ refrigeratione, à quâ humores circulantes & sanguis ita in motu sistuntur, ut nequaquam à spiritibus resuscitari vel etiam aëri irruenti resistere possint.

3. Sæpius gangræna fit à scorbuto nulla alia causa prævia manifestâ, scorbutici enim in senio sæpe ex improviseo corripuntur in partibus, in pollice pedis frequentius, quia sanguis tunc vappidus & effætus est, cujus portio relinquitur ob nimiam distantiam à fonte caloris in parte tali externâ, & depascit ibidem partes & fibras (û carneas tam nerveas, & crescens semper seipit versus partes superiores.

Proponitur in hoc casu gangræna exorta ob errorem commissum à Chirurgo, qui in amputatione pollicis manus sinistræ egregiè impedit in principia Chirurgica, nam amputatio fuit factâ infrâ articulum & quidem uno vehementique ictu, in quo dubio procul os tractum in diversas partes acuminatas, quæ postmodum ingentem excitarunt dolorem in perioestio; accedit cauterium actuale quo fores aperuit gangræne, facile enim vitam extinguit. Hinc maximâ opus prudentiâ priusquam deveniamus ad illa remedia extrema, ad amputationem & ustionem.

CASUS XXXI.

De Gangræna brachii & sphacelo ex ulcere
pedis intempestivè occluso.

[Historia vid. pag. 295.]

RESOLUTIO.

NOtari debet, gangrænam esse mortificationem partium mollium & carnosarum, sphacelum verò non tantum mollium sed & duriorum & ossium partium.

Signa gangræne & sphaceli sunt frigus ad tactum cadaverosum, coloris naturalis in livum vel nigrum mutatio, motus & sensus ablatio in parte affectâ.

Verum bene notandum, quod non-

nunquam motus adhuc deprehendatur in parte gangrænosa & tamen pars est mortificata, quod vidit D. D. W. in studioso quodam, si enim gangræna est in extremitate pedis, digiti pedum adhuc tamdiu possunt moveri, quamdiu nervi nondum planè sint exesi, & si crus movetur & contrahitur, etiam digiti pedum. E. motus iste saltem est per consensum & propter communionem non verò partium nervosarum in ipsis pedibus,

CASUS XXXII.
De Gangræna scroti.

(Historia vid. pag. 296.)

RESOLUTIO.

NAm hydropici facillè gangrænâ scroti corripuntur, si motus ad extremum pervenit, & quâs primum instituntur scarificationes in pede altero die statim gangræna adest, & cum spiritus animales in hoc affeetu valde depauperentur, quatenus per vasa lymphatica rupta semper exstillant in cavitatem abdominis, E. irradiatio humorû circumstantium à spiritibus cessat, adeoque calor exinguitur præsertim in illis partibus, ad quas tantâ in copiâ sang. non defertur, & quia scrotum est pars membranosa ad aquam sanguis non ita copiosè affluit, hinc facilius humores depluentes ad illam partem gangrænâ excitare possunt,

Pars gangræna correpta ante omnia tota quantum possibile bene muniti debet ab injuria æris externi, & videndum num calore actuali motus humorum naturalis restitui possit, hinc convenienter lixivium calidè applicata, ita ut singulis horis duplicatis linteis istiusmodi lixivium applicentur, quod si frequentius factum, postmodum cataplasma ex putredine resistentibus imponi potest. Exulare debent Emplastra

frigida & unguenta refrigerantia, & potius actu calida imponenda.

Quod si pars gangrænosa decidat & omnis motus & sensus pereat, indicium est sphaceli, & tunc cogitandum de amputatione, quod si verò profundius adhuc motus vel sensus deprehendatur, tunc nequaquam ad amputationem deveniendum, sed videndum, quomodo pars mortua possit separari à sana. Sic curavi aliquando, inquit D. D. W. Legatum quandam gangrænâ in aliqua parte correptam, cujus superficies erat mortificata, sed cum profundius adigerem lancetam, & perostium ferirem, vehementissimum adhuc sensit dolorem, E. in hoc casu nondum pervenire debemus ad amputationem.

Hoc adhuc observandum, quod in curatione gangræna loco spir. vini semper substituendus sit spiritus frumenti: quod si verò ad amputationem partis sphacelatæ accedendum sit, tunc in promptu stare debent medicamenta cardica, ut æger statim post operationem refici possit. Si in sphacelo pars cadaverosa separanda sit à sana, tunc egregiè convenit butyrum g. ii. u. & unguentum Ægyptiacum compôsitum seu magisteriale, illa enim brevi temporis spatio carnem cadaverosam absumunt.

CASUS

CASUS XXXIV.

De Maculis epaticis.

(Historia vid. pag. 298.)

RESOLUTIO.

Vulgo ita vocantur, quia putant ori-
ri ex intemperie calida hepatis, cum
tamen potius ex sang. valde acri & seroso
ortū habeant, sunt maculæ sese diffundens
res, non sine pruritu & asperitate cutis.

Internè egregiè convenit serum lactis
tamarindinum, vel serum lactis cum
succis antiscorbuticis. Externè succus ci-
tri commendatur, ut & unguentum de a-
quilegia, cujus descriptionem habet Sen-
nertus,

CASUS XXXV.

De Canitie.

(Historia vid. pag. 298.)

RESOLUTIO.

Ad retardandam canitiem conveni-
unt salia omnia alkalica volatilia &

Urinosa medicamenta è viperis præpara-
ta, quæ crasin sang. sarram tectamque ser-
vant.

CASUS XXXI, & XXXVII.

De Vulneribus.

(Historia vid. pag. 299. & 301.)

RESOLUTIO.

Notari potest in genere, quod in vul-
neribus semper occurrendū sit ur-
gentioribus symptomatibus: sic quando
Medicus vocatus ad ægrotum observat

magnam hæmorrhagiam; tunc ante
omnia illa sistenda; si epilepsia adsit &
convulsiones, ante omnia iis occurrendū;
sedatis paulisper urgentioribus sympto-
matibus, tunc primò vulnus mundifican-
dum, post si adsint abradendi, & si quid

EXTRA-

extranei inciderit in vulnus eximendum & vulnus convenienter ligandum; & cum altero vel tertio die graviora symptomata supervenire soleant in vulneribus, considerandum est, num V.S. sit necessaria nec ne, si hæmorrhagia largior non præcesserit, si magna inflammatio metuatur, si corpus plethoricum sit, tunc extempore V. S. instituenda quo humorum effluxus ad partem affectam avertatur.

De purgatione multa proponunt Veteres, & purgantia in vulneribus valde commendant. Verum abstinendum est ab illis quantum possibile, cum humores vi purgantis exagitati ruant potius ad partem affectam. E quovis studio tranquillitas partium fluidarum est querenda, si tamen alvus sit adstricta, enemata convenienti fœces educendæ. Nec movere nos debet, quod apud practicos in omnibus vulneribus purgantia proponantur; tutius enim est abstinere ab illis, quam in usum vocare.

Vulneta capitis vel terminantur extra cranium, vel profundius adacta penetrant cranium in ipsam cerebri substantiam usque sæpius tamen majus periculum oritur ex contusione capitis, quam vulnere ejus, nam si gladio v.g. vulnus infligatur capiti, sæpius propter contusionem illam violentam lamina interior frangitur, salva manente exteriori: constat enim cerebrum, ut notum, duabus laminis exteriori & interiori.

Cranium num sit læsum seu fractum, hoc vel patet ex intuitu, vel stylo exploratur, vel si æger non possit mastieare, nec dentibus nucem a vellanam frangere: vel si dentibus filum apprehendat, & Chi-

rurgus concutit filum digitis, statim vehementissimum percipiunt dolorem si cranium sit fractum.

Tandem ex symptomatibus vulneris conditio facilè cognosci potest, si enim in vulnere capitis statim coincidat epilepsia, convulsiones, sopor, indicium est cranium esse fractum, sanguinem extravasatum, & cerebrum esse valdè concussum.

Signa diagnostica sunt facilia in vulneribus, & si ve carniū sit fractum seu integrum si graviora symptomata adsint, eadem methodus requiritur medendi: excipitur tamen si fractura incurrat in senus & oculis deprehendatur, quod tunc ante omnia fragmenta ossæa, si possibile, sint eximenda.

Prognosis; omne vulnus capitis quocunque in loco sit, est periculosum propter consensum cum toto systemate nervoso, præsertim si pericranium sit læsum & vulneratum, periculosius tamen si vulnus vicinum fururis, si statim vulnerati fiant epileptici, vel graviori sopore corripiantur cum abolitione motus & sensus.

Quær. Num vulnera cerebri sint lethalia? R. Dicimus vulnerari posse partes extra cranium cum cranio, dura matre, pia matre & ipso cerebro citra vitæ jacturam, si legitimè in curatione procedatur. E. non absolurè vulnera cerebri lethalia sunt, sed saltem periculosissima. Apud Veteres habemus varios casus & historias quæ testantur auferti quid posse de substantia cerebri citra vitæ dispendium.

Inter Neotericos Clarissimus Diembrock casum valde notatu dignum proponit de cerebri vulneratione.

Si dolor sit valde acutus & pungitivus indicium est fragmenta quædam calvarie seu cranii adaucta esse in meninges, quapropter maturè quantum possibile illa extrahenda, cum alias inflammatio & subsequens putredo mortem inducere possit.

Si cranium non sit fractum, nihilominus adfit abolitio motus & sensus, sopor, indicium est sang. extravasatum jacere sub cranio, qui si mature non eximatur, putredinem & acridinem contrahit & cerebri substantiam inficit, ut graviora symptomata, imò mors sequatur. Et tali in casu proponitur Trepanatio, quo instrumento cranium perforatur ad evacuandum sanguinem extravasatum. Sed nec illa operatio periculo caret, tum quod multi Chirurghi in illa non sint exercitati, tum etiam quod sæpius Medicus & Chirurgus ignorant quâ in parte & quo in loco lateat sanguis ille extravasatus.

De externa vulneris Curatione pauca proponenda, quia pertinet ad Chirurgos, & Medicus rarò præscribit, hoc tamen notari debet, flores rosarum medicamenta externa semper debere ingredi, imò nec sacculos cephalicos, hoc est, repletos herbis cephalicis & vulnerariis & vino coctis, negligendos esse: v. g. ℞. Flor. rosar,

rubrar. anch. salvia aa. p. j. herbar. beronica, majoran. hepatica hellata, veronica aa. m. j. incisæ grosse indantur sacculo in vino coquendo, qui capiti calide semper imponi debet.

Si in conspectum veniant meninges, tunc egregiè convenit mel rosarum cum spiritu vini mixtum, quod ipsis meningib. imponitur. Intèrè semper admiscenda sunt antiepileptica medicamenta, E. g. ℞. pulv. Marchionis specif. cephal. ℞. m. f. pulvis pro 1. dosi.

℞. ∇æ cerarum nigrorum folior tiliæ, betonic. aa. ℥. m. pro vehiculo. Vel ℞. Fœculæ pœonia, succin. præparat. ocul. canc. cranii humani præparat. aa. gr. v. Si sopor adit, addatur castoreum, salia volat. ad gr. ij. iij. vel iv. m. f. pulvis pro 1. dosi. Si sopor adfit conveniunt

℞. Aquæ lilior. convall. cum vino epilept. Langii aa. ℥. β. veronic. cerarum nigrorum aa. ℥. β. syrup. flor. pœonia ℥. β. m.

Si sinus valde urget convenit decoctum C. C. cum radice scorzonera, vel julepus ex aquis appropriatis, v. g. ℞. Aquæ cerarum nigrorum ℥. β. syrup. flor. pœonia ℥. β. m. pro potu ordinario.

Interdicendus est usus vini in omnibus vulneribus.

CASUS XXXVIII.

De morte repentina ex vulnere cordis.

(Historia vid. pag. 302.)

RESOLUTIO.

Vulnera cordis lethalia quidem sunt, interim tamen vulnerati ad aliquot

dies adhuc vitam pertrahere possunt, si nempe vulnus non sit adeò profundum.

ii

CASUS

CASUS XXXIX.

De Vulnere pulmonum.

(Historia vid. pag. 302.)

RESOLUTIO.

IN vulneribus pulmonum cautè est procedendum, quia facilè post se relinquunt empyreuma vel phthisin. hinc semper theriaca vulneraria exhibenda, inter quæ palmam aliis præcipiunt Veronica, hederæ terrestris, scabiola, pilosella, tunc egregiè etiam convenit sperma Ceti si ad-

fit maxima spirandi difficultas ad ̄j. ve ̄ß. exhibitum.

In omnibus autem vulneribus quacunque in parte sint, hoc decoctum vulnerarium tuto exhiberi potest. ʒ. herb. veronic. vincæ pervinc. arthemisiæ rubræ, pilosellæ aa. m. j. coquantur in s. q. vel anaticâ portione aquæ fontanæ aquæ fontanæ & vini, colaturæ detur ter de die ad ʒij. vel iv.

CASUS XL.

De Vulnere femoris sclopeto inflicto lethali.

(Historia vid. pag. 303.)

RESOLUTIO.

NON rarè, vel propter partis affectæ conditionem, seu peculiarem dispositionem, vel ab empyreumate, vel quod vulnus inflictum fuerit instrumento quodam venenato, gravissima supervenire solent vulneribus alias levissimis symptomata, ut animi deliquium, anxietates, cholera &c. ubi statim confugiendum ad alexipharmaca præsertim ad discordiam, quod internæ & externæ vulneribus impositum egregiè conducit.

Quid si verò os fuerit læsum, nunq. curatio expectanda, nisi omnia fragmenta è vulnere sint exempta: hinc videmus quod sæpius singulis annis vulnera iterum sponte aperiantur, & hoc certissimum est indicium os esse læsum, si enim rimam contraxerit os, tunc vulnus quamvis coalescat, facilè tamen iterum recrudescit tamdiu, donec pars illa quæ rimam contraxit sit ablata: & hoc fit sæpe intra biennium seu triennium, ut postmodum ossæ fragmenta è vulneribus egrediantur. Vide Barbett. Chirurg.

LIBER

CASUUM MEDICINALIUM

LIBER SEPTIMUS.

De

*Morbis quibusdam venenatis**& malignis.*

CASUS I, II, & III.

De Lue Venerea.

(*Historia vid. pag. 305. 308. & 309.*)

RESOLUTIO.

In his casibus proponitur curatio Luis Venereæ. Affectus hic unde denominationes suas habeat, videndum. *Lues* dicitur, quia est contagiosa: *Venerea* quia facile ab infecto prævio coitu contrahi potest. *Neapolitanus* appellatur, quoniam in obsidione Neapolis facta à Gallis primùm hic affectus innotuit. *Galicus morbus*, quia Gallis ad libidinem valdè pronis magis familiaris est, tum quod in castris Gallorum Neapolitanis suos habuerit natales, vel saltem in plures fuerit propagatus. Scribit enim Italus quidam Empyr. Fiora vanti, quod propter annonæ caritatem in castris Gallorum mercatores castrenses (*Die Marscher*) vandiderint carnes occisorum, & ex elu carnis ejusdem speciei malo huic fieri obnoxios: quod in cani-

bus & suis se observasse testatur. Refutatur autem à Sennerto dicente, illum confundere Elephantiasin cum Lue Venerea, defraudari quidem animalia ex comestione carnis suæ speciei: quem affectum cutaneum non Luem Veneream, sed potius Elephantiasin esse.

In hoc ferè omnes consentiunt Medici, patriam hujus mali esse Indias, è quibus una cum remedio in Europam fuit transportatus, cum in Indiarum nonnullis locis soleat esse Epidemicus. Galli & Hispani rem cum infectis habentes & simili infecti morbo redeuntes in Europam eundem propagarunt.

Helmontius pro more suo peculiare quid circa morbi huj. originem in Tract. inscripto tumulus pestis fingit, comparisonem instituens circa equum Verme laborantem (*der Wurm*) qui adstans aliis in eodem stabulo omnes inficit: &

inter hominem Lue Venerea laborantem: Et putat hic Chymicus nebulonem quendam Sodomiam exercuisse cum istiusmodi quo verme infecto, indeque natales suos morbum hunc habere.

In casu 1. recensentur phaenomena & indicationes morbum hunc concomitantia, quae omnia ex acido quodam corrosivo non adeo volat. facile deduci possunt, de quo vide prolixè lib. 5. Cas. 17. De Pruritu muliebrum, in quo varia fuere proposita de hujus morbi natura.

Veteres recensentes causam hujus morbi, numerant inter affectus hepatis, quia putant hepat unicam sanguificationis organon esse, hinc dicunt causam esse occultam hepatis peculiari modo infectae, atque inde depravari totam massam sanguineam.

Noctu plerumque dolor solet exacerbari. Simile hoc habet Lues Venerea cum scorbuto, quia omnes ferè morbi ex se to vitiato orti noctu solent esse graviotes, ob aliam influentem materiam subtilem, in qua luna obtinet praedominium, & magna familiaritas intercedit Scorbuto cum Lue Venerea, cum saepius eadem adsint symptomata, eadem juvent medicam. ut nisi Medicus valde si cautus & prudens, facile innocentem diffamare possit.

In casus resolutione dicit Auth. *contagium variis modis disseminari*, nempe per salivam inter pocula communicatam, ex oculis, per contactum, ut si quis cloacae insideat, quae saepius Lue Gallica infectus fuerit ulus, si in eodem lecto quis pernoctet, si vestes gestat infectas, frequenter tamen per coitum. Vir hic tui infectus ab impuro coitu à femina A. dicit hoc à malignis vaporibus &c. Rectius dici-

tur, in vagina uteri infectae mulieris reperiit ulcuscula, quae valde calefacta accurrentibus spirit. & aëtuante sanguine spirent fermentum quoddam contagiosum & malignum, illudque communicatur viro concumbenti, quod statim occupat prostates glandulas, atque sic facilius excitari potest, quia eò tempore magis sunt patuli quam alio, hinc vino aëtuante, ut ex casu apparet, eadem facilitate inficiuntur. Fermentum hoc acidum aliquandiu latens in his glandulis eas corrodit & exulcerat, unde dolor lancinans & vehemens praesertim inter mingendum, horum affluxus, unde tumor, spirituum excitatio, unde inflammatio virgae, neque diu ibi latere potest, quin cum humorum circulatione deferatur, unde variatum partium symptomata oriuntur.

Signa diagnostica varia proponuntur, quae etiam scorbutum indicare solent, unde ipsa certitudo hauriri potest ex confessione aegrotantis, si nempe statim post coitum impurum & foetidum male se habuerit.

Pro diversitate temperamentorum varia Symptomata producantur, in nonnullis, praesertim veneno copioso in corpore existente praevio, capitis dolor vehemens & intentissimus, praesertim noctu exoritur. Solent erumpere pustula latae, si non in toto corpore saltem in facie, capite & circa pudenda, spirantes peculiarem foetorem: eadem faucium exulceratio cum carnosis excrecentiis in palato, quae saep multum facessunt negotii Medicis & Chir.

Curatio hodierno tempore non adeo solet esse difficilis, modò ritè institua-

ter,

tur, uti enim hoc malum longius serpsit & latius, sic plures experientia plura invenerunt remedia. Non opus est, ut agatur de preservatione hujus morbi, ne major occasio præbeatur peccandi, unde parum Christianè scripsit Magninus, quod impunè quis & securè cum infecta concumbere posset.

Curatio vel generalis est vel specialis, *Generalis* respicit ipsum morbum, *Specialis* Symptomata urgentia, *Generalis* instituitur purgatione, vel sudoriferis, vel inunctione ☿ iali, qui ultimus tamen curandi modus non videtur satis tutus, quia ☿ ialia frequentius etiam foris exhibita plerumque post sese indelebilem relinquunt characterem, de quo vid. *Cal. 2.* Hinc in fine A. aurum ad eliciendum ☿ adhibuit. Vid. etiam allegatum casum de Peuritu muliebrium.

Inchoanda itaque curatio est purgante, vel pro diversitate subjecti V. S. instituenda: solent enim alii perfectæ curationis signum desumere ex sanguine emisso, unde circa curationis finem venam fecant, & cum adhuc corruptus sit nondum ad perfectionem curationis ventum esse judicant. Alii idem tentant purgatione, si nempe vehemens aliquod purgans absque dejectione humorum corruptorum assumitur, morbum curatum esse judicant, & è contra. *Nota* (1) omnibus purgantibus semper admiscendum esse ☿ dulcif, quia facilè sese associat & complectitur acidum vitiosum, illudque secum è corpore eliminat. (2) Semper octavo vel nono die interponendam esse purgationem, quo die à sudoriferis abstinendum. (3) Sudores in lecto elicti non satisfaciunt expectationi, unde (4) in la-

conico provocandi sunt. A. dicit lapidibus vel scoriis ferri ignitis &c. Verùm felicius si spir. vin. rectificatus in exigua dosi patellæ inditur in illaque accenditur & infecto sedenti à laconio supponatur. Cavendum tamen ne ignis augeatur, ut spir. vin. in majori copia affundatur, cum aliàs sella facilè flammam concipit, non sine periculo tum ægrotantis tum ædium. (5) Sella ita debet esse adaptata, ut facile janua aperiri possit ad eximendum ægrum ob animi deliquium, quod in principio curationis plerumque sapius supervenire solet. Hoc de curatione generali.

Non opus est tanto apparatu medicamentorum eliminantium, cum unicum satisfacere possit, nempe panchymagogum Crollii, cui additur ☿ dulcif. cum aliquot granis diagryd. vel trochisc. alhand. v. g.

℞. Extract. panchym. Croll. ℞j. Mero, dulc. gr. v. diagr. gr. viij. cum aq. Guajac. vel Elix. propriet. fiant Pilul. num. xv. quæ deurentur: commodissimè enim ☿ dulcif, præscribitur in forma Electuarii vel in forma pil. ne diutius in ore contineantur, dosi, ☿ dulcif. singulis vicibus augeti debet usque ad gr. xij. & temper gr. 4. 5. l. 6. diagryd. addantur.

Nota: Si ægrotantis corpus sit pituitosum & lymphæ crassæ refertum, tum exulare debent ☿ ialia, priusquam præparantibus illa viscida crassities fuerit præparata, quia aliàs ☿ in humoribus viscidis & glutinosis occultatur & aciditate sua inversa ossa exedit, inde caries, tum cum nutritium perverit, & spirituum è sanguine generationem impedit, unde tremor & atrophia, vel vi præcipitandi

in glandulis salivalibus se gregat, unde continua spatio.

Auth. monet corpus facile ab injuria aeris frigidi offendi, hinc necesse est ut aegri peculiari in camera includantur, neque licet in 4. 5. à 6. septimanis prodire in publicum. Vinum exulare debet, quia auget acidum, & pro siti potuque ordinatio substitui potest decoctum secundarium lignorum.

Germani difficiliter curantur quam Galli aut Itali, qui sunt rarioris texturæ & ad sudores eliciendos ob pororum stabilitatem magis dispositi.

De Curatione speciali: si dolor articulorum valdè urgeat, licet nonnunquam exhibere opiata, quibus semper admiscenda specifica, partibus dolentibus felici cum successu imponitur Emp. de Ranis cum Ꝟio cujus A. mentionem facit.

In faucium exulceratione & excrementis carnosiss conveniunt Gargarismi ex lign. Guajaci & Sarlaparill. D. Præles vidit post morbi curationem ægrum adhuc diu fatigasse continuatis purgantibus & sudoriferis una vel altera septimana. Pustulis abigendis conveniens est valde unguentum ab A. recommendatum. Nobiliss. D. Præles observavit egregium successum aquæ Ꝟialis (Dopfs. Wasfer /) in virgine magnæ conditionis, ut audiri adhuc volebat, in pustulis sanandis tum in facie, tum in pudendo, ut Ꝟ. Aq. rosar. Ꝟiij. Ꝟ si præcipit. Ꝟi. detur, qua sine omni agitatione pluma aliqua illinuntur pustulæ & statim pereunt. In sexu fœminino mensibus supervenientibus per triduum vel quatrimum curationem differenda. Reliqua ad hujus morbi curationem necessaria eleganter proponit Auth. quæ legi merentur.

CASUS IV. De Cicuta.

[*Historia vid. pag. 310.*]

RESOLUTIO.

Omnis figuram similitudinem facile cicuta hominibus errorem imponit, eam pro rad. petroselini, vel etiam pro pastinaca colligentibus.

Symptomata assumptionem ejus subsequentia malignitatem & virulentiam satis superque arguunt, notum enim est ex Institutionibus, quod veneri exhibita signa sint cordis anxietas, rossio ventriculi, facies cadaverosa, rigiditas totius corporis, tremores, convulsionones, vomitus, dejectiones cruentæ, sopor, scotomia & alia: hinc nonnulli è doctioribus putant So-

crati Cicutam ab Atheniensibus fuisse exhibitam, cujus tamen falsitatem ex Valerio Maximo probare contendunt.

In casu allegato refertur melius ægro tantem sese habuisse post usum vini absynthites, quia amara corrigunt & acida & alkalica actiora; Cicutæ Bezoar habeatur gentiana: quod si Medicus paulò post assumptionem superveniat, non statim ad alexipharmaca vel bezoardica est properandum, sed statim Emeticum quoddam propinandam, & si suspicio adsit partes quasdam jam transisse ventriculum, Clysteres quique è mucilaginosi.

nos parati conveniunt, post exhiberi debent alexipharmaca. Instar omnium est theriaca, quoniam ex tot diversis contat partibus, quarum pori diversa materia ætherea replentur, hinc venenis diversa etiam materia est opposita. Successit felicissimè nonnullis tali errore in periculum vitæ præcipitatis, quod statim assumpserint Vinum Hispan. subsequenter ad incalescentiam & sudorem provocationem corporis moti, finem curationis im-

posuerunt Vino medicato ex ruta rad, gentian. & absinthio præparato. De simili casu Simon Pauli mentionem facit in digressionem de Febris, communicans simul medicamentum, quo mulieres restituit, quod valdè extollit, quasi summam Medicinæ Candidatis communicaret arcanum, cum tamen ex vulgaribus sit compositum, nimirum aq. Card. bened. in qua cocta fuit rasura C. C. post addidit diascordium.

CASUS V. De Fungo Venenato.

(Historia vid. pag. 311.)

RESOLUTIO.

EAdem ferè producit symptomata. **Q.** Unde Sudores frigidi? Dicimus à defectu sp. quibus copiosè non influentibus, tubuli & pori collabuntur, hinc circulatio sufflamatur, unde humores frigidi diffluunt per corporis habitum. Duplici qualitate solent fungi nocere vel venenata vel viscosa, Venenata totius sanguinis crasin pervertit. Viscosa parietibus ventriculi & intestinorum adherens, dolores ventris, irritationes spasmodicas, vomitus & dejectiones cruentas inducit, & viscositas satis patet ex inflatione de qua conquestus fuit æger, ubi enim mu-

cus viscidus ibi flatus generantur. Hinc Banarolus observ. 45. penteocostes 3. commendat oxymel cum theriaca, sicque opponit & venenatæ & viscosæ qualitati, oxymel enim incidit, attenuat, theriaca virulentiam tollit.

In principio conveniunt Vomitoria, quæ describuntur Cas. XI. de arsenico assumpto. Fabricius Hildanus observ. 34. cent. 4. refert Principem quandam absente marito ex esu fungorum desperatè ægotâsse, superveniens Princeps, eamque elictam ferè à Medicis reprensens exhibuit lap. bezoard gr. 40 & subsequentibus paulò largissimis sudoribus conjugem sibi reddidit.

CASUS VI. De Helleboro.

(Historia vid. pag. 312.)

RESOLUTIO.

IN sinu suo gerit acre subterfugiens omnem sensum, & demum peractâ co-

actione ima & 2da sese prodens systemati nervoso valdè inimicum, unde facit Epilepsiam

lepiam & non raro mortem inducit, ut patet ex allegato Exemplo Auth. hinc in substantia nequaquam exhibendum, sed solum in infusione, vel etiam sub forma ex-

tracti additur aliis purgantibus pro vino medicato, & ut plurimum dolores colicos excitat extractum, & præparatur tutius spir. vin. tartarifato.

C A S U S VII.

De Euphorbio.

(*Historia vid. pag. 313.*)

RESOLUTIO.

Subtilissimas in se se continet particulas materiæ primi Elem. innatantes,

quod vel ex sola curatione probabile est, omnia enim mucilaginosâ, aquosa ^{o o} sa expectationi satisfecere.

C A S U S VIII.

De Juglande arbore.

(*Historia vid. pag. 314.*)

RESOLUTIO.

Arbores juglandes peculiare quid spirare, vel ex solo odore patet tempore vernali, nec enim ex succo austero styptico & vitriolatæ naturæ, unde facile recubantes sub umbram illarum patiun-

tur obstructions tubulorum in capite, quâ impedita humorum circulatione Cephalalgiam inducit, & facilius hoc fieri potest in subjectis, quorum sanguis ad coagulationem pronus & acidi fertilis, ut in mensium suppressione laborantibus observari debet.

C A S U S IX.

De Lixivio è Crystallis nitri.

(*Historia vid. pag. 315.*)

RESOLUTIO.

Etiam immediatè è ventriculo aliquid immisceri M. S. nemo facile ne-

gabit, unde subita illa resertio omniumque partium alacritas in debilitate, ab assumptis cordialibus & restaurantibus, unde phlogosis illa & faciei rubor, à præ-

prandio vel cœna, indices extraordinariæ
cujusdam effectuscentiæ in M. S. Lixivi-
um hoc Plum profundius sese insinuat tu-
nicis ventriculi cum humoribus circu-

lantibus ad fibras nerveas delatum, hu-
morem excitavit, irritationem, unde Vo-
mitus ad cor delatum, coagulationem,
unde animi deliquium & sudores frigidi.

CASUS X.

De Plumbo.

(*Historia vid. pag. 316.*)

RESOLUTIO.

Aliquoties observavit Nobiliss. D.
Præses contracturas in figulis, &
meminit se tractasse figuli uxorem ar-
thriticam, quæ nullo remedio constanter
curari potuisset, donec maritus aliis se
consecrasset laboribus: continet enim in
se plumbum copiosissimè Merc. hinc si
ex ullò aliquò metallo, certè facilius &
copiosius ex plumbo, Merc. metallorum
confici potest: quicquid etiam dicat Rol-
finckius in Schedis suis de Mercurio me-

tallorum non ente, contrarium enim satis
superque præter alios demonstratum est
à Beckero in responsione ad schedas Rol-
finckii & Kunckelii scriptis chymicis.

Quod autem Mercur. istiusmodi tor-
porem & artuum contracturam inducere
possit, eleganter scripsit Antonius le
Grand in sua naturæ historia, & juxta ejus
mentem nos cal. de pruritu muliebr. vel
alibi. Nihil adeò prodesse videtur istius-
modi arthriticis vel paralyticis quàm cura
lactis, si ritè instituat.

CASUS XI.

De Arsenico.

(*Historia vid. pag. 317.*)

RESOLUTIO.

Pessimum & vehementissimum est in
rerum natura venenum, cum sit val-
dè volatile, nec facile figi possit, figendi
modum docet Birbette in sua Chirurgia,
hinc fumus ejus eadem, & non raro gra-

viora solet excitare symptomata, quam si
in substantia fuerit assumptum: hinc vidit
D. Præses duos Medicos occupatos in su-
periore domus parte circa Veneris dealba-
tionem, quæ sit beneficio Arsenici, primo
còrdis anxietate, deinde animi deliquio
fuisse correptos & aliquamdiu quasi

Kk kk mortuos

mortuos iacuiffe. Et dicitur de nonnullis
Italis quod chirothecas & literas volatili
hoc veneno ita possint inebriare, ut quam-
primum incautius à manu calida agiten-
tur vel tanguntur adflans corripitur cor-
pus. Si per fumum vel & inspiratione fu-
erit ingressum, sive per quascunque vias
corpus intraverit, tum serò confugien-
dum ad pretiosissima alexipharmaca, &
sudores continuo eliciendi, sin verò ita in
substantia fuerit deglutitum & in ventri-
culo lateat adhuc, in periculum vitæ con-
jicies ægrum, si statim exhiberi velis dia-

phoretica, quia venenum sic majori vi &
impetu propellitur ad præcordia, potius
tùm propinanda sunt pinguis, ut butyrum
recens in cerevisia calida solutum, jascula
pinguiora, Ol lini vel nucum vel amygd-
dalarum, vel aq. tepida cum Ol, aliquo
mixta, neque hic diu deliberandum, sed
quicquid ad manus est adhibendum, quia
sunt in magno periculo; si magnæ adsunt
erosiones in intestinis, Clysteres ex lacte
commendantur, & decoct. docet A. qui-
dam solo lacte copiosissime assumpto æ-
grum quendam fuisse liberatum.

CASUS XII.

De Spiritu vitrioli.

[Historia vid. pag. 318.]

RESOLUTIO.

A Deo infamis est Tr. Aq. fort. ob su-
am summam vim corrosivam, cum
tamen si non majorem saltem æqualem
vim possideat ~ Vitriol. & in ejus exhibi-
tione nequaquam liberalem esse deceat.
Cyratio una eademq; est, lac non videtur
proficuum, cum facile abeat in coagu-
lum, ergò potius per Clysteres injicien-

dum, cui aliquot ovorum vitelli admil-
scendi, quia valde leniunt, tenuis quædam
mucilago sem. Cydon. & gummi traga-
canthi cum aq. sp. viv. in forma liquida,
frequenter assumpta, egregiè prodest.

Sub finem casus dicitur ægrum periisse
Apoplexia, sic videmus, quod ~ Vitriol.
vim coagulativam in dissitis partibus tan-
dem prodiderit.

CASUS XIII.

De Calce viva.

[Historia vid. pag. 319.]

RESOLUTIO.

Quid calx viva præstare possit ex eo
solo patet, si attendamus ejus bene-

ficio fontanellas excitari posse, & memi-
nit D. Præses puerulum, cui inter luden-
dum alter calcem vivam oculo iussaverat,
cæcum fuisse inde factum; scimus qui-
dem

dem quod in malacia assumpta non tam
facile noceant, verum ne quid nimis, &
si jam actia fermento acri addantur; Ol.
flamma vel ligni additur.

Quæ A. in resolutione Casus ap-
ponit ex illis Clysteres præparari de-
bent.

C A S U S. XIV.

De Lacte coagulato.

[*Historia vid. pag. 320*]

RESOLUTIO.

Valdè acescit, qualis enim cibus, talis
chylus, qualis chylus, talis sanguis
&c. unde graviora solent supervenire
Symptomata, sanguis eadem producit
Symptomata, quia extravasatus putredini

valdè est obnoxius, hinc videmus, quàm
dubii eventus sit illa curatio Epilepsiæ,
quam assumpto sanguine humano insti-
tuunt. Non opus erit hic plura addere,
quia quod de lacte coagulato expectan-
dum, & quænam remedia exhibenda, jam
dictum est de morbis infantum.

C A S U S. XV.

De Sanguine taurino.

(*Historia vid. pag. 320.*)

RESOLUTIO.

Sanguis in grumos abiens extra ventri-
culum in cavitate aliqua vel ductu ma-
nifesto citra noxam aliquamdiu ibidem
delitescere potest, ut videmus in vulneri-
bus abdominis, dum enim exigua portio

sanguinis extravasati in abdominis cavi-
tate remanet, qui postmodum discutitur. In
ventriculo aliter se res habet, cum forsan
affluens fermentum acescentiam augeat,
commodiorque adsit via, quâ toti sangui-
ni partes, putridæ communicari possint:

CASUS XVI.

De Rubetæ Veneno.

[Historia vid. pag. 321.]

RESOLUTIO.

EGregia alias à bufonibus præparantur Medicamenta tum foris tum intus exhibenda, v.g. Ol. amuletum contra pestem apud Zvvölferum Helmontii compositum, dempto sale illo volatili acri venenoso, quod sub forma ferri flavi in illis reperitur: notum enim est quod oleosa valdè profint in quovis veneno quod abundant acrimoniam, manu enim Ol. illita Aq. reg. sine noxa tractari potest, tum etiam Ol. in ventriculo impediunt, quominus venena sele diffundant, ita ut integris viribus provocato postmodum vomitum iterum excernantur.

Circumforanei ad commendandam theriacam aliaque alexipharmaca varios

habent modos decipiendi, alii bufones injiciunt Spir. vin. Argentoratensi in quo bufones statim extinguuntur: verum illi dolose statim addunt theriacam & effectum theriacæ tribuunt, Spir. vin. v. ¶ esse vulgò persuadent. Gallus quidam nomine Monconi in itinerario suo Anglico scribit, quod quidam jactaverit bufones & Tart. velem iam & io vivo ipsis imposito statim extingui, ejus rei probam fuisse institutam in societate regia, sed eventum expectationi non respondisse: meliorem præstitisse effectum axungiam Norvvegicam, quâ illi bufones statim fuerint extincti, fortè ob hanc causam, quod axungia illa figat omne volatile, sicque vitam adimat.

CASUS XVIII.

De Morsu serpentis.

[Historia vid. pag. 323.]

RESOLUTIO.

Dubium adhuc est quomodo serpentes venenum afflent? Notum enim est veteres putasse indi venenum præmisso

morsu, caudâ, Helmontius Serpentibus venenum inesse negat, ejusque ideam in furore vel ira demum concipi statuit, ex eo quod saliva hominis nequaquam sit venenosa, quod si valde irascatur, vulnera dentibus

tibus inflicta esse maligna. Rhedi Nobilis Italus, diligens scrutator naturæ, & valde sedulus in faciendis experimentis circa vipersas, dicit venenum recondi certis vesiculis in palato, quæ ad iram commota vipera vel obrutescentiam venæi rumpantur, vel inter mordendum premantur, ut sic facile venenum per vulnus inflictum dentibus communicari possit. Refutatur vero à Gallonomine

Charras in tractatu Gallice conscripto de Viperis, quem in linguam Germanicam transfert Medicus Francofurtensis proximi nundinis edendum.

Reçè inter dicitur somno, ut habet A. quia fermentationes in somno sunt debiliores, neque tanta vis partium occurrentium, ut venenum in peripheria corporis contineri possit.

CASUS XX,

De Hirudinibus deglutitis.

[*Historia vid. pag. 324.*]

RESOLUTIO.

Rodendo fibras nerveas convulsionem acceterunt, convenit aqua sal-

ta, si enim salipsis inspergatur vel cineres calidi, statim decidunt.

CASUS XX,

De Cantharidibus devoratis.

(*Historia vid. pag. 324.*)

RESOLUTIO.

Cantharides crudæ absque vitæ periculo assumi nequeunt, legitimè vero præparatæ in nonnullis morbis egregium præstant effectum. Modi præparandi non omnes sunt tantissimam præparationem communicat Jacobus Kotrebuck, Archiater Hanoveranus,

℞. Cantharidum pulverizat. ℞j. infund. de per 3. vel 4. dies in ℞ij. vel iv. vini. Rhennani, post effunde vinum relicto pulvere in fundo, ut planè nihil cum vino transeat, hujus vinis cochlear unum adde 8. cochlearibus vini vel cerevisiæ, & in gonorrhœa, hydrope, U. in suppressione & calculo, tuulissimum habebis remedium.

CASUS XXI.

De stranguria cruenta ex cantharidibus extra applicatis.

HOc saltem in hoc casu moneri potest, quod in illis qui laborant mictione cruenta, nequaquam vesicatoria ex

Cantharidibus præparata imponenda sint.

CASUS XXII.

De Morsu canis rabidi.

Stupendi hujus affectus vera causa in quonam consistat vix explicari potest. Multa quidem proponunt de ideis Helmontius & Marus Marci in Philosophia restituta, verum ubique non satisfaciunt. Plura explicantur, si dicamus, quod quemadmodum ex certo motu digitorum hypochondriis vel plantis pedum ad motum sequitur certa perceptio, titillatio, ex alio motu acus vel gladii corpori admoti, alia perceptio, dolor, sic etiam ex certo motu, quem venenum canis rabidi imprimat spiritibus animalibus vel etiam filamentis cerebri, certæ oriuntur perceptiones: ipsum enim sensorium affici nemo facile ibit inficias, hinc cum nec objectum nec intermedium accusari possit, rectè conijcimus in vitiosum sensorii motum: spiritus illi in suo motu jam perversi, incidentes in vestigia antea impressa, varia formant phantasmata: & admiratione certè dignum, quod venenum illud in hominibus motus similes animales produ-

cat, sic si à cane, vociferantur latrant & mordere conantur; si à felibus, unguibus obvios invadunt & felium more spuumt.

Venenum illud fermentum est, quod sanguinem valde turgere facit, & quasi spumantem efficit, spiritus animales majori in copia affluentes, quam ut circulari possint, tremores, anxietates, oculorum torvitatem, aliaque omnia producunt symptomata.

Signa canis rabidi sunt, si obvios tam notos quam ignotos invadant, ore currant hiantes, lingua exempta valde rubra, nonnunquam nigra, ab omnibilibus & potu abstineant, oculi magni promineant & rubri, cauda pendula.

In curatione vulneris rectè dissuadet A. aq. frigida abluitionem, frigida enim poros foris constringentia intropellunt venena, conveniunt cepæ, allium contusum cum pulv. & si vulnere imponatur cum theriaca.

Scarificationes profundiores instituenda

dæ

de & si conditio partis admittat cauterium actuale. Internè Tinct. bezoartica sæpius de die exhiberi potest. Omnia

medicamenta è cancris parata valde sunt proficua, ut pulv. canc. aqua canc.

CASUS XXIII.

De Veneno Canis rabidi esu lactis

vaccini communicato.

Venenum non solum valde volatile, sed & viscidum & glutinosum est, hinc constat ex historiis, quendam gladio vulneratum, quo ante biennium vel triennium per fossus erat canis rabidus, rabiem contraxisse. Legi possunt plura rariora apud Borellum, Zacutum Lusitanum, Fabricium Hildanum, & de causa Marcus Marci.

NB. Delitescit sæpius venenum hoc plures per annos, donec fermentare incipiat occasione præbens ipsis humoribus circulantibus vel spirit, animalibus: vel materia certa subtilis illud comoveat, unde M. S. invertitur: quemadmodum

observamus variolis à prima nativitate plures per annos delitescere, & tandem occasione certæ materiæ subtilis huic veneno sese insinuantis, & sub forma vaporis vel halitus vel sub forma inter humoris & vaporem media sanguini sese insinuare. Unde facile constat, non reperiri semper ad fermenti alicujus vel veneni excitationem vehementem quendam mortum, à copiosa materia ætherea, sed certam quandam & quoad figuram proportionatam eamque pauciores materiam subtilem id præstare posse, quod alii copiosiori denegatur.

CASUS XXIV.

De Morbis ex incantatione.

Difficile illi morbi præsertim in principio possunt cognosci, stupenda enim & horrenda symptomata à causis etiam naturalibus (sive ut Medicè loquar.) p. n. produci possunt, unde non statim, si fortè animalcula in ventriculo & intestinis hospitentur & vomitu rejiciantur, concludendam est, fascinationem vel incanta-

tionem sub esse, ipsa enim semina bufonum, scarabæorum aliorumq; assumpta excludi possunt per istiusmodi animalcula. Exemplum ferè sunt innumera, in Ephemeridibus Medicorum Germanorum Tom. I. à Segero communicatorum de famulo lanionis in itinere aqua è palude hauriente, In cujus ventriculo spatio semestris bufones

nes fuere generatæ, postmodum vomitu iterum excretæ, beneficio Emetici aliqujus, Sagæ morbos inducunt vel mediis quibusdam naturalibus vel ex mera persuasione, ita ut quod ipsius Dæmon præstat, hoc sibi tribuant lamia.

Quomodo Sagæ citra noxam venena quadam ore detinere & postmodum certis hominibus communicare, eosque inficere possint, vel etiam manibus vel baculo inquinato corpora attingere, hoc videre est in Tract. ling. Germ. edito Schefferi de Sagis Lapponiæ. Certe ipse Dæmon artifex rei Chymicæ est peritissimus, venena ita potest præparare, ut in vis publicis reposita, si quis prætereat, statim inficiatur: sanguinis circulationem &

spirituum animalium motum etiam variis depravare potest modis, ut admirandi motus partium, eorundemque contortuosæ coctiones & extensiones aliaque horrenda excitentur: & quis non facile intelliget Dæmonem admiranda in corpore præstare posse, si vel solam glandulam pinealem variis, illisque contrariis motibus agitet.

Præmissis universalibus Vomitoriis præsertim, ad specifica incantationi opposita perveniendum. Inter alia laudatur herb. Antirrhin. flor. hyperici, o^o hypericonis compol. Empl. fœtid. Mynf. Ungu. Carrichleri quod ex axungia canis, ut si & caponis, cum visco corolino præparatur.

De Philtris.

QUærit. Num dentur Philtra? R. Affirmando, nihil enim absurdi statuitur in eo, quod spiritus animales determinari possint ad certum aliquo objecto, videmus enim in canibus, quod panis, caseus vel frustulum carnis aliquandiu sub axillis vel in calcceis gestata, spiritum ipsorum ita influere faciant, ut nunquam benefactorem illum deserant, quod alii & in avibus fuere experti,

Præparantur Philtra ex sanguine, lacte, urina, quibus ope Dæmonum addunt venena sanguinem valde acrem fœculentum ramen reddentia, unde tristes & melancholici sunt illi, quibus philtrum est exhibitum. Si suspicio ad sit adhibiti philtris, statim vomitorium propinandum, quod aliquoties reiterandum: post sudores provocandi, commendatur Elect. contra Philtra Hartmanni, Antidotus Orvietani, quæ valdè deprædicatur, contra morbos ex incantatione ab Hel-

mont: tract. lap. Succus nasturtii aquatici.

Baronis in Bohemia filius philtrum acceperat & tabe tandem obiit, aperto cadavere, repertum fuit in ventriculo durum corpus cornu non ab simile, ex quo in filii memoriam parens cochlear confici curavit, eoq; plures per annos usus, tandem forte fortuna incidit in succum nasturt. aquat. & brevi post plura in fragmenta dissolutum fuit, unde statim, cum eo tempore alterius Nobilis filius simili laboraret morbo, exhibitus fuit succus nasturt. aquat. ægerque convaluit.

Salmuth in suis Observationibus aliam refert historiam notatu valdè dignissimam: juvenis acceperat pomum a puella, quod cum ipsi suspectum esset, projecit in angulum, rediens post triduum reperiebat pomum nigro colore obductum, elapsis iterum tribus diebus vidit pomum putrefactum ranulas aliaque animalcula exhibere: hinc abiens in diversorium, ubi po-

pomum acceperat, simulavit morbum, conquestus de dolore ventris, iussit puella lac calidum bibere quod ille affudit pomo putrefacto, & intra Spatium aliquot horarum vidit excrevisse ranas: abiens denuò in diverforium de vehementissimis conquestus doloribus, summamque simulavit anxietatem, iussit puella, ut bibat urinam equinam recens redditam quam ille rejecit in ranulas, quæ confestim extinctæ sunt, unde postmodum hoc remedium aded inclaruit, ut sæpissimè feliciori cum successu philtro aliquo infectis fuerit exhibitum.

CASVVM MEDICINALIVM,
LIBER OCTAVVS.

De.

Febribus.

Non potest intelligi natura febrium, nisi habeamus etiam cognitionem fermentationum in statu naturali, opera itaq; pretium erit nonnulla ex œconomia animali annotare. Plura concurrunt ad fermentationem in cordis ventriculis peragendam. (1) Ipsum viscus, cor, constat enim ex fibris valdè rigidis & solidis, unde musculus fortissimus auditur, cujus fabricam accuratè descripsit *Steno* in suo tractatu de musculis: ob fibrarum soliditatem nactum est poros valde constantes, unde coctioni facilè par esse potest. (2) Sanguis, constans ex innumeris & indefinitis partibus, opem suam confert huic fermentationi. (3) Chylus constans ex diversissimis particulis. (4) Portio illa residua in cordis contractione, quæ forsàn per solum situm materiàm fermenti

acquirat. (5) Humor transfudans in cordis ventriculos, proles sanguinis arteriosi velocissimè agitati, & statim post egressum per arterias coronarias cordi suppeditati. (6) Materia mundi subtilissima; & quemadmodum varix illæ partes sanguinem constituentes ob figuræ & magnitudinis inæqualitatem innumera eaque diversa formant interstiria, & simul singulæ suos proprios habent poros, hoc æquè erit indefinitæ figuræ & magnitudinis. Ex his jam facile quilibet intelligere potest, quod si heterogeneum quod sanguini communicetur, statim ejus mixtio turbetur, sed si nihil admisceatur sanguini, & sanguis retineat suam harmoniam & concentum, tunc etiam nullaturba, nulla agitatio, sed materia subtilis permeat inoffenso pede totam M. S. Illa inordinatio non ex ipsis valis sed immediate ex cordis ventriculis ortum trahit.

CASUS I. II. & III.

De Ephemera, Diaria, & Synocha
simplice.

[Historia vid. pag. 335. 336. & 337.]

RESOLVTIO.

Febrium continuatam varix recensentur species, Ephemera; Synocha simplex vel putrida, febris ardens tertiana continua, quibus etiam addunt quotidianam & quartanam continuam, de his aurem nulli dubitant, & postmodum febres pestilenciales, ut febris petechialis, variolæ, morbilli, quo referri etiam debet febris hæctica, est etiam continua: ha-

LIII

bent

bent enim exacerbationes, licet non habeant intermissiones.

Rarò vocantur Medici ad curationem februm Ephemer. quæ vel sponte cessant, vel naturæ beneficio curantur intra 24. horas.

Ephemera oritur vel ex animi passione vel ex aëre calidiori vel frigidiori, vel ab ebrietate. Compages sanguinis hac in febre non idè reseratur vel relaxatur, hinc non tanta fermentatio, non tantus calor neque symptomata adèdè gravia, quando spiritus animales segnius suo munere funguntur, pori, qui aliàs debebant esse aperti, collabuntur & connivere saltem videntur; humores circulantes tardius iter suum absolvunt, & ipse etiam sanguis in vasis suis segnius movetur: constant enim arteriæ variis ex fibris sibi invicem impositis, quarum interstitia interfluunt spiritus animales & humores circulantes, & alluendo illas vellicant, sicque motum sanguinis in arteriis & venis promovent. Eandem operam præstant etiam in parenchymate cordis, nisi enim interstitia fibrarum illarum solidarum cor componentium rite inflectunt à spiritibus animalibus, metuentum esset, cor semel dilatatum eundem tetinere situm, nisi aliquid esset quod niteretur in contrarium. Ex his nunc facile patet, quomodo ex mœrore sanguinis crasis variè lædatur, & febres generentur.

Febrilis illa fermentatio gradu saltem differt ab aliis; videntur enim saltem partes subtiliores, magisque nobiles paulò magis hac in febre fermentare, hinc

non tanta turbatio, nullus horror, pulsus magis tardus, quam frequens.

Semper comitem habet hæc febris tanquam causam vel antecedentem vel proximam prohibitam insensibilem transpirationem, qua restituta æger facile convalescit. Si ad plures hæc febris extendatur dies, vocatur Synochus: quod si compages sanguinis magis solvatur, partesque inter se magis confundantur, sanguini jam putredinem esse inductam dicunt, ut in casu IV. videre est; & tum crassiore sunt & turbidæ, Symptomata etiam vehementiora.

CASUS. V.

De Synocha cum maculis rubicundis.

(Historia vid. pag. 340.)

RESOLUTIO.

IN magna aliqua fermentatione sanguinis, dum plus mittitur ad habitum corporis, quam transpirare possit, exigua & minutissima illa vascula peripheria subter cutem sæpius ita distenduntur ut rumpan, & sic excidit guttula sanguinis tenerioris, quæ late se diffundens, maculam constituit, quæ qualem præ se ferat colorem, talem sanguis habet crasin vel discrasiam. Quod si corpus servetur probe tectum, & diaphoretica sumantur, facile maculæ illæ diffantur, sæpius etiam ab alluentibus aliis partibus à tergo insequentibus iterum redduntur fluxibiles, & versus cor vehuntur, undè ex improvise sæpius disparent: quod si partes magis volatiles abeant in auram relicis crassioribus, maculæ apparent nigræ vel lividæ.

Casus

CASUS VI.

De Causo exquisito.

[Historia vid. pag. 341.]

RESOLUTIO.

Dictum fuit, semper rationem esse habendam duorum illorum salium acidi & alkali, quorum nunc hoc nunc illud in febribus obtinet dominium. Videmus quod alkalica volatilia non in quavis peste vel febre pestilentiali tuto exhibeantur, magis vero convenire acida. Contra in nonnullis febribus præsertim intermittentibus, quartana, quotidiana & non raro tertiana alkalica valde profunt, acidorum vero nimius usus tabem & phthisin inducit.

In Causo putamus sanguinem laborare intemperie alkalica seu acri, hinc cum per partes humores circulantes, & per vasa sanguis torrentis instar, & plus solito moveatur, facile quivis concipere potest, quomodo ille motus nervorum tremulus alias augeatur, unde ob majorem fibrillationem & agitationem calor igneus.

Nullus in febre præcessit rigor, quia partes sanguinis tam naturaliter quam præternaturaliter in cordis ventriculis æqualiter fuere accensæ, ita ut per dilatatos arteriarum poros in partium tubulos effusæ sint, partes variæ non solum acidæ vel salæ, quæ irritando panniculum carnosum vel partes musculosas rigorem excitant.

Sitis adest vehementissima à sale acri, à denegata halituum è vetriculo egredientium humectatione, nulla enim adest sitis, quamdiu fibræ faucium lymphæ inantant & motu tremulo cientur.

Respiratio celerior à copia spirituum, non possunt enim non ex sanguine valde æstuante in cerebro copiosiores generari spiritus, qui quâ datâ porta per meatus magis patulos in nervos respirationis excurrunt, accedit, quod æstuans sanguis à tergo sequens semper propellat priorem, sicut unda undam, & spiritus majori in copia per nervos excurrunt in partes musculosas, quam per vasa lymphatica refluunt versus cor, vel etiam per poros abeunt in auram ab ipsorum inordinato motu & cursu, nunc in hos nunc in illos musculos fluunt, unde oritur corporis jaçtitatio & inquietudo. Ab eadem copia spirituum valde exagitorum & à tergo sequentibus semper propulso rum cerebrum una cum nervis sicut vela à ventis servatur inflatum, unde vigiliæ. Et cum iidem spiritus ab objectis internis insuetis currendo per cerebrum incidant, variè determinantur, non mirum est, si imagines æque vivaces imprimant sensatio, quales objecta externa alias imprimere solent, hinc Deliria.

Pulsus frequens inequalis tamen, quia à magna effervescencia & continuo sanguinis illapsu & egressu in cor & ex corde frequentia, verum cum tanta sit rarefactio, ut arteriæ & venæ vix capaces sint sanguini adedò rarefacto continendo, inæqualitas nonnunquam in pulsu deprehenditur.

Urina flammea: à salibus volatilibus aliisque partibus valdè exagitatis.

Urina pauca: quia sanguis in renibus tam diu non moratur, ut serum è sinu præcipitare possit, vel etiam quod propter magnam agitationem partes per habitum corporis avolent.

Delectio cum morfu ventris, quia M. S. deponitcrementa quæ acia in ventriculo & intestina. *Lympha* è ductibus salivalibus egressa in crassatur à nimio calore, humores enim effasi in substantiam linguæ, discussis partibus subtilioribus, ibidem detinentur, accedunt vapores aciores è ventriculo, hinc *lingua siccitas, scabrities & nigredo.*

Curacionem A. suspiratus est V. S. Notandum quod semper in V. S. administranda in febre ratio habenda sit alvi, si enim illa sit lubrica, nunquam tutò vena tunditur.

Purgantia hic nocent, ob metum diarrhææ colliquativa. *Enemata* sanis tutò exhibentur ad educendam materiam excrementitiam in intestinis depositam.

Ad alvum leniendam loco purgantium conveniunt passulæ laxativæ ad ℥℥. Prunæ laxativæ num. 4. A. exhibet ☉ ppt. præstantius est ☉ perlatum ad gr. xij. exhibitum. Exulent calidiora Bezoartica, salia volatilia spirit. alexipharm. ne ☉ flammæ addatur. Acetum destillatum egregiè convenit & Tr. rosar. ad satietatem exhibita. Annotati adhuc potest, temporis rationem semper esse habendam in exhibendis Clysteribus, quia in principio morbi possunt esse paulò fortiores, in augmento mitiores, quos nulla ingrediuntur purgantia, ne crisis impediatur. Vid. Moræum Medicum Italum qui accuratè de febribus scripsit.

De Opiatis. Medicus non debet esse timidus nimis, neque etiam turgidus, non statim terrorem concipere debet, si adsint vigiliæ, quæ minus nocere solent, quàm somnus excedens: & observatum, in febricitantibus vigiliæ sæpè per plures dies

protractas absque ulla prostratione. Certissimum enim est, quod adstantes sæpius magis rationem quietis nocturnæ, quàm salutem ipsius ægrotantis quærant: adeoq; ad opiata rarò deveniendum, nisi summa urgeat necessitas, ne crisis impediatur. Opiata enim nihil aliud faciunt, quàm ut sanguinem magis in crassent, ad crisin autem requiritur laxitas & solutio compagis sanguinis, quò verò sanguis magis concentratur, eò minus ejus defæcatio vel despumatio expectanda: & eadem est ratio ac si cerevisia vel mustum in vase clauso maneat, ut fæces detineantur, quod exemplum illustrat doctrinam de febribus.

CASUS VII.

De Tertianâ continua.

(Historia vid. pag. 343.)

RESOLUTIO.

Dubitant multi Medici, dari tertianam continuam citra malignitatem, quapropter semper bezoartica esse admiscenda reliquis suadent. Videtur enim in continuis istiusmodi febribus tertiana & quartana continua duplicem ad esse febrem, continuam nunquam remittentem, & intermittentem per certas periodos recurrentem, facile hoc fieri potest, nam per poros arteriarum valde dilatatos in tubulos hinc inde deijci possunt partes quædam, quæ ibidem vel ob superficiem similitudinem, vel ob viscositatem, vel quod similes habebant poros, quos ejusdem generis materia subtilis permeat, sibi coherent & obstructionem patiunt: aut in eodem situ permanere nesciunt ob alias partes continuo alluentes, unde talem naturam situm, ut facile

à p. x.

à præterfluentibus abripi possint, sanguini infundantur & jam peregrinæ materia conditionem subeunt, proque texturæ varietate nunc majorem nunc minorem fermentationis gradum inferunt. In loco illo natali cum pori in eundem finem sunt aperti vel aperiuntur, semper nova materia suggeritur, & nisi tubuli illi obstructi penitus fuerint ianati, remanens fomes à partibus recens advenientibus augetur & nova materia febrilis sic generatur &c. quamdiu non penitus ab obstructione liberetur, tamdiu nulla curatio speranda est.

Si magna muscarum copia plus solito in æstate videatur, semper in sequenti Autumno grassantur febres malignæ.

Plus alunt periculi febres continuæ circa solstitium ob spirituum pauperiem, continuo in auras abeuntium.

Primo statim die purgandum, aut nunquam nisi in fine declinationis, abstinendum à scammoniatis, resina, Extract. l. Tr. jalapp. trochisc. alband. Extr. Helleb. nigr. Panchymag. semper liquida ex passulis, foliis sennæ &c. in usum sunt vocanda.

Refrigerantibus cautè agendum, quæ largius in principio concedi possunt quam circa statum: ex quo propior est status morbi, eò minor sanguis est refrigerandus, ne Crisis impediatur.

Ab altera parte ne quid nimis in usu calidiorum. Hinc bezoartica mitiora eligenda, sin verò in his error committatur, phrenitis, vigilix, delirium vel alius visceris inflammatio facile excitatur. Ad Epithemata veniendum, si adsunt vigilix, si vehemens capitis dolor, exulent camphorata. In diæta victus tenuis im-

perandus, quò propior est status, si enim nimis nutriantur febricitantes intemperies sanguinis augetur ob spirituum inopiam & fermenti depravationem, unde nunquam cogendi ad cibum sumendum; hæc est occulta causa, quare multi facile recidivam patiuntur, quemadmodum id in hic error in puerperis febres continuas & non raro mortem infert. *Propolis ordinario* his in regionibus conceditur cerevisia tenuis, verum si magna adsit flatulentia, ventriculus valde debilis, ejus usus non videtur adeò proficuus hinc substitui posset feliciori successu decoct. C.C. c. sem. fenic. vel pomis Citri.

CASUS VIII.

De Quotidiana continua,

(Historia vid. pag. 345.)

RESOLUTIO.

Nullus horror: qui ab acidis particulis, quæque quamvis adsint, non adeò sibrantur in fibras nerveas ab spirituum inopiam, qui difficulter ex lentis & glutinosis educuntur. Calor non adeò acris, ob lentorem & viscositatem, ab eadem causa capitis dolor, vel nullus vel saltem mitis.

CASUS IX.

De Tertiana intermittente exquisita &c.

(Historia vid. pag. 347.)

RESOLUTIO.

IN Disputatione graduâ de febre tertiana intermittente actum fuit, ubi phænomena accuratè sunt descripta.

Quamvis certum sit in omnibus totius

corporis partibus materiam febrilem colligi posse, quod videmus in vulneribus, quacumq; in parte sint, facile febres accedere solent, & certiores reddimur possidere nos veram causam februm, si attendamus, quod quoties portio de sanie vel pure sanguini refluxo vel humoribus circulantibus ad vasa lymphatica redeuntibus admiscetur, mixtio & crasis totius M.S. turbetur, in cordis ventriculis, minimas suas particulas, alias internas & domesticas è loco suo trudendo, conterendo, & necessariò portio cruoris illapsi in cor alium inducit faciem. Sic etiam quoties ex tubulo in parte aliqua istius modi materia heterogenea cordi inferatur, si alius generis materia subtilis ipsam comitetur, necessariò alia interstitia alique pori in illa mixtione formantur, ad quæ replenda, si copiosa requiratur materia subtilis, oritur statim effervescentia & vehemens calor, si solito minor, fermentatio languida, pulsus debilis observantur.

Frequentissimè tamen Febrem intermittentem tertianam oriri putamus ex obstructione unius vel alterius tubuli in ventriculo vel hepate (quartanam vel in pan-create.) Quare autem potius materia febrilis in febre tertiana fermentare incipiat die 3. quàm 1. 4. hoc quærendum non in copia vel quantitate, sed potius in ejus teneritudine: molliores partes fermentum febrile constituunt in quotidiana, unde brevius tempus requiritur ad agitationem inducendam, hinc non tantus calor, neque Symptomata adeò vehementia.

Magis rigida teneriores tamen: fermentum

febrile in tertia, viscida & crassiores fermentum in quartana constituunt.

Positis etiam omnibus circumstantiis accuratè paroxysmi recurrere solent, & iisdem horis invadere, tubulus enim obstructus locus natalis retinet suam figuram, ut nec plus nec minus unò tempore capiat quàm alio, iidem pori simili modi reperiuntur tubulum respicientes, eadem materia ingreditur ab iisdem præterfluentibus alluuntur, unde eundem situm & eundem acquirunt motum, quod aliter fieri non potest, minimæ autem circumstantiæ variant res, unde à cibo & potu, medicamentis, aëre ambiente vel aliis causis etiam occultis mutatio aliqua inducatur, tunc paroxysmus citius vel tardius venit, quod constat experientia, quamdiu materia illa adventitia sanguinis ordinem turbat & leges motus seu naturæ impedit vel prævaricatur, tamdiu durat paroxysmus, qua eliminata cessat: unde in declinatione paroxysmi sudores copiosissimi erumpunt, quia tunc aliquid ab agitatione remittitur, hinc in vapores abeunt & corpora illa per insensibilem transpirationem egrediuntur, concentrantur & in guttas abeunt, quæ velocius adhuc agitata quàm partes aëris insensibiliter avolabant: quemadmodum observamus, quod in vehementissimo corporis motu non tam sudemus, quàm si ad motum corpus iterum componatur, & tunc copiosissimè sudores profluunt.

Prognosis. In Febribus intermittentibus observari potest, si secundus paroxysmus vehementior sit, tertius admodum mitis, tum in quarto febrem totaliter cessaturam, si quartus valdè sit vehemens, quintus remissior, tum septimo in paroxysmo

oxyfimo febris solutio expectanda. □
quò crassior & magis turbida, eò brevior
erit febris, sin verò tenuis, clara, intensè
rubra, flamma eò contumacior erit fe-
bris, si sit citra malignitatem, curatu fa-
cilis & brevis erit, si cum malignitate con-
iuncta, multum facessit negotii. Hic re-
petenda veniunt ex Marggraff, dari beni-
gnas & malignas, malignitatis certissimum
signum, quando pulsus est debilis & par-
vus, & æger conqueritur de anxietate
præcordiorum, tum indicium maligni-
tatis est, hæc enim sunt illa insueta in
febris intermittibus, pulsus nempe
parvus & debilis.

Curatio ut omnium februm inter-
mittentium, sic etiam tertianæ in his duo-
bus consistit: fomes febrilis debet eva-
cuari, secundò symptomata ipso in pa-
roxysmo quantum possibile mitiganda.
Tollitur fomes febrilis commodissimè
Emetico, & quidem in tertiana debet uti
die intermissionis una vel altera hora ante
paroxysmum, ratio, quia medicamen-
tum incipit operari eo ipso tempore, quo
fermentum febrile infunditur, sicque il-
lud turbat, alit, quia in tertiana intermit-
tente humor est valdè mobilis, facilè
hypercatharsis excitari possit, si duo illi
motus conjungantur, unus à medicamen-
to, alter à fermento febrili: aliter verò
accidit in tertiana. Laudatur pulv. asari ℥j.
exhibitus, sal ℥i vomit. ad ℥j. verum
cum habeat insignem acrimoniam ℥l.
& ℥ profundum, videtur infligere nau-
seam in ventriculo non facile extingui-
lem. § rite correctum omnem absolvit
paginam, quia post evacuationem relin-
quit præcipitationem, quod notatum est
in praxi Barbettina. Tutò exhibentur

vomitória, si æger non sit herniosus,
phthisicus, plethoricus, vel alius visceris
ulcere contaminatus, hæc enim sunt illa,
quæ prohibent Emetica. *Purgantia* non
sint ad eò fortia, ne M. S. magis exagite-
tur, notum autem, quod vel à solis pur-
gantibus vehementioribus & calidiori-
bus febris induci possit, illudq; exhiben-
dum semper die intermissionis in febre
tertiana. *V. S.* hæcenus rarò satisfecit
expectationi, omitti itaque potest, nisi
summa suadeat necessitas, unde rectè di-
cit A. Cas. 9. V. S. esse omissam, tum,
quod sanguinis copia non adfuerit, tum
etiam quod signa coctionis jam in □
apparerent. Magis suspecta V. S. quia fre-
quentius administrata, disponit corpora
ad febres præsertim tertianas, causam red-
dit Willitius, quod partes Δ æ facile do-
minium obtineant. Verum videtur po-
tius aliam subesse rationem, vina non-
nulla talem acquirunt dispositionem, ut
sæpissimè citra causam manifestam tur-
gescere & fermentare incipiant, sic etiam
sanguis in nonnullis corporibus
talem acquirat diathesin, ut à levissi-
ma etiam causa in febrilem rapiatur
effervescentiam: hinc multi vivunt plu-
res per annos febre correpti, si non hau-
stum vini assumant vel potum calidio-
rem, vel etiam corpus commoveant: si
animi passiones patiantur statim accedit
febris, ejusmodi dispositionem V. S. vi-
detur sanguini inducere. Egregiè etiam
convenit vinum medicatum semper
die intermissionis ad ℥iv. v. l. vj. assum-
ptum horis matutinis jejunò ventriculo.
℞. Rad. cichor. sily. Pimpin. tarax. a. ℥iij.
sumit. absynth. cent. min. fol. Cardb.
aa. mʒ.

aa. mj. fl. viol. mß. ☉ absynth. ꝑß.
fol. fem. s. l. ꝑx. rhab. agar. mechoac.
aa. ꝑij.

(In febre quartana laudatur sem. Carth.
ad ꝑj. rad. jalapp. Virrorat. ꝑij.)

Cort. extr. ꝑß. passul. min. ꝑß. In-
cisa & contusa aspergantur ☉ ꝑri
per deliquium, dentur ad nodu-
lum. Signetur, Species ꝑum Wein.

Semper alternis diebus hantum sumat
zger horis matutinis jejua. ventric. Dua-
bus horis circa circiter ante paroxysmum
specifica exhibenda sunt, evacuato jam
corpore, sunt enim ferè innumera.

Si magno cum frigore paroxysmi re-
currunt, conveniunt salia fixa cum aliis
præcipitantibus mixta;

℞. Corall. rubr. sal. absynth. aa. gr.
xv. MF. p. ℞. Salis absynth. ꝑj.
ꝑij diaph. ꝑß. MF. p.

Si vero nullo vel paucò cum frigore
recurrant, convenit spir. * salus ad ꝑß.
exhibitus, alii exhibent ad ꝑj. usque v. g.

℞. Aq. antifebr. Schröder. ꝑx.
spir. * volat. ☉ ꝑß. M. D. pro dosi.

Facillimè febre tertianæ intermittenti
conjungitur scorbutus, cujus signa sunt
respiratio difficilior in ipso paroxysmo,
dolores lancinantes in corporis ambitu,
sopor, delirium &c. tunc ℞. Arcan. du-
plicat. Mynsicht. ꝑj. ad ꝑß. usque quod
egregiè convenit. Vid. Cas. XV. detur
ante paroxysmum, vel addatur C. C. Co-
rall. rubr. ☉ diaph. ocul. ☉.

℞. Aq. card. bened. ꝑj. theriac. an-
tiscorb. aa. ꝑij.

Spir. * ☉ sigtr. xv. Syr. antisc. ꝑij.
MF. potio ante paroxysmum.

℞. Tr. bezoard. D. Mich. cl. f. camph.
ꝑß. aq. tarax. fl. sambuc. aa. ꝑvj.

Syr. papav. errat. tantillum. M.
pro una dosi.

Externa nunquam sunt negligenda.
Vid. Colleg. in tabellas Marggraff. Cam-
phora de collo suspensa, Empl. antifebr.
Strobelberg. Fuligo splendens cum telis
araneorum carpis manuum imponenda.
Therebinthina Veneta linteo vel corio
superinducta, & pulsui imposita: amule-
ta illa emittunt corpuscula, continuè
M. S. sese insinuantia, vel juvant, quate-
nus certos ob poros certam inferunt ma-
teriam subtilem vel æthercam.

CASUS X

De Tertianâ simplici unica purga-
tione curata.

(Historia vid. pag. 348.)

RESOLUTIO.

Nisi fermentum febrile profundius
lateat in tubulo, & M. S. non adeò
sit prædisposita ad præternaturalem effe-
vescentiam, unico sapissimè curantur
purgante.

CASUS XI.

De Tertianâ legitima aceto absynth.
curata.

(Historia vid. pag. 349.)

RESOLUTIO.

Dicimus quidem febres intermitten-
tes oriri ab acido vitioso, continuas
ab alkali, notandum tamen est, quod
potentius acidum deprimat mitius & de-
bilius, unde non ratò acida in febribus
intermitt. magno cum juyamine exhi-
ben-

bentur, præsertim si temperentur amaris, amara enim egregiè conveniunt in omnibus febribus intermittentibus.

CASUS XIII.

De Tertiana pura.

[*Historia vid. pag. 351.*]

RESOLUTIO.

EGregias formulas proponit Auth. hoc in casu, dictum quidem fuit intermittentes febres tertianas oriri ex obstructione hepatis, communissimè tamen ex vitio ventriculi; juxta Helmont, enim origo vitæ longæ & brevis est in sanguine, sanæ vero & morbosæ ex ventriculo, febres enim intermittentes ut plurimum ortum trahunt ex vitio coctionis in ventriculo, fomitemque ibidem deponunt, hoc probari potest multis rationibus, nam 1. Vomitoria valde profunt. 2. Convenit jejunium. 3. Quilibet error etiam levissimus commissus in diæta prolongat febrem & paroxysmum accelerat. 4. Quoniam conveniunt stomachica, unde vinum generosum & V multis profuere, quatenus correxerunt cruditates in ventriculo. 5. Ebrietas curat febres tertianas, excedente enim nimio potu tandem subsequitur vomitus. Ergo causa illa quaerenda in ventriculo.

CASUS XIV.

De Tertiana paralyssi superveniente.

[*Historia vid. pag. 355.*]

RESOLUTIO.

Obspir. animalium penuriam pigrius incedunt humores circulantes, &

facilè contumacissimæ obstructions in poris partium hinc inde oriuntur, unde insensibilis transpiratio impeditur & sanguis disponitur ad discrasiam febrilem, vel materia latens in tubulo temporis diurnitate talem acquirit situm, ut eandem alia sub facie sanguini iterum miscetur, ejusque mixtionem turbet in cordis ventriculis.

CASUS XV.

De Febre quotidiana intermittente.

[*Historia vid. pag. 356.*]

RESOLUTIO.

DUbitant nonnulli, num dentur febres quotidianæ intermittentes. Omnes dicunt istiusmodi febres esse tertianas duplicatas, verum nullam obstare videmus rationem, quare non singulis diebus materia febrilis in tubulo sanguini communicari possit: secundò videntur observationes plures med. quæ satis ostendunt, dari febres quotidianas intermittentes. Clysteres ut in hac, sic etiam in tertiana & quartana apprimè conveniunt, ut notat Hoferus, si paulo ante paroxysmum alvus laxetur Enemate, febrem semper fore mitiorem.

CASUS XVII.

De Quartana intermittente.

[*Historia vid. pag. 357.*]

RESOLUTIO.

VOcatur hæc febris Medicorum opprobrium, & extendit se ad annos 20. 30. usque, nidulare videtur in hypochondriis.

chondrio sinistro vel in liene vel in pancreate, quod accuratius, à ejus unius vel alterius ductus lateralis obstructione & recursus febriles quartanarum deduci possunt.

Sub Autumnum dicit A. quo tempore curatu sunt difficiliore & longiore, præcessit enim sp. depauperatio, nam tempore activo ω valde dissipantur & avolant, tempore verò activo quartana juxta Hippocratem breviores sunt. Humores hac in febre viscidiores sunt, unde spir. animales ipsis inhaerent, neque tam facile sese extricare possunt, unde plurimi spir. anim. in nervorum tubulis fluctuant, copiosius verò collecti in cordis ventriculis in musculos dorsi, pectoris, lumborum aliosque vicinos ruunt, unde pandiculatio.

Lassitudo ingens est, ob tardiore motum sanguinis & humorum circulantium paulò ante paroxysmum & in principio paroxysmi, hinc cū forte fortuna aëris ex attractione oritur sanguinis languida fermentatio, unde ægri levamen aliquod sentire sibi imaginantur, & tunc spir. an. per patentiores nervos promptissime in musculos respiratorios & os aperientes determinantur, hinc pleno & hianti ore respirare seu oscitare coguntur quartanarii. Auth. dicit *cum rigore primum exiguo, paulo post vehementiore, mox intensissimo &c.* istiusmodi gradus observamus omnes, si lignum viride injicitur igni, tum ignem quasi extinguit, sed quando est probè accensam flammam acriorem emittit quam aliud lignum. In quartanariis facillimè tumores pedum & viscerum scirrhii oriuntur, quoniam humores circulantés ad coagulatione & restagnatio-

nem valde proni: morbosa talis dispositio decipit plures cadavera inspicientes, ut putarint, quartanæ sedem esse in liene, quem in febre quartana extincto invenerunt valde durum, confundentes effectum cum sua natura. Redeunte sole versus nostrum hæmispherium, partes sanguinis facilius in ordinem rediguntur, quo abeunte febris hæc solet esse diuturnior.

Spiritus Salis, loco hujus ω * Θ sus ad gtt. 7. 9. l. ii. quater de die exhibitus Chalibeata valde conveniunt, acidum vitiosum corrigendo. *Externè* hypochondrio sinistro felici cum successu applicatum fuit tale Epithema.

$\mathcal{R}$. * $\frac{3}{4}$ ℞. ∇ fl. sambuc. ℞r. theriac. $\frac{3}{4}$ ℞.

applicetur calidè duplicatis linteis. China China à $\frac{3}{4}$ ℞. ad $\mathcal{Z}$ j. usque habetur pro specifico, verum non nisi præmissis universalibus, medicamentum hoc exhibendum.

CASUS XVIII.

De Quartana scorbutica.

[*Historia vid pag. 363.*]

RESOLUTIO.

Semper addenda antifebrilibus anti-scorbutica, quia abundant sale volatili.

CASUS XXI. & XXII.

De Semitertiana.

[*Historia vid pag. 367. & 369.*]

RESOLUTIO.

Frequentius febres hæc oriuntur tempore vernali, videntur esse compositæ

ex diversis fermentis febrilibus diversis in tubulis diverso tempore fermentantibus. Notari hoc potest, omnes extinguuntur febre aliqua intermittente, moriuntur in principio paroxysmi, nunquam in augmento, statu vel declinatione.

CASUS XXIII.

De Hectica simplici.

[Historia vid. pag. 371.]

RESOLUTIO.

Videantur illa, quæ dicta sunt de phthisi de cura lactis. Omnia Phænomena, tum etiam medicamenta anti-
hectica satis probant, causam esse intemperiam sanguinis falsam & acrem, hum. circulantes acriores facti fluentes per interstitia fibrarum illas corrodunt, unde *marasmus*. Fermentum ventriculi valde viscidum cum cibo deglutito vitiose effervesceat, unde *calor post cibum*: & cum cutis tenerior sit in facie, magisque transparens, *rubedo* ibi observatur.

Si præcesserit alia febris, mature convenientia medicamenta sunt exhibenda, alias laterem lavabis. Tres vulgo recensentur hujus febris gradus. 1. Quando succus nutritivus nondum coctus, multo minus assimilatus vel per alvum, per $\square$ nam vel per sudores exgernitur. 2. Quando succus nutritivus jam mutatus in pinguedinem ut talem jam disfluat, unde colligatio. 3. Quando non solum ros ille pinguior iterum exgernitur, verum etiam portiunculæ fibrarum musculosarum ita corroduntur, ut continuo quid de substantia carnosa deperdant. Primus & se-

cundus gradus curationem admittit, tertius vel ultimus vero respuit.

De Febris malignis in genere.

Varie soventur opiniones de causis februm malignarum, quatuor vel quinque præ aliis notata sunt dignæ. (1) Causam ponunt in putredine humorum, quam eum explicare nesciant, respuimus, quia neminem reddit sapienterem, (2) Est Willisius, causam consistere in sanguinis coagulatione, cui opinioni superstruxit Johann Daniel Major chirurgiam suam infusoriam, & Lowerus de corde experimento hanc opinionem confirmat, detraxit sanguinem cani & injectit ℥ss . lactis, canis incidit in magnas anxietates, inquietudines, suffocationis periculum, tandemque fuit extinctus, reperit in cadavere tum in vasis, tum in organis respirationis lac coagulatum una cum sanguine. Non negabimus sæpius sanguinis coagulationem in morbis malignis fuisse observatâ, & experientia experientia opponimus, cum frequentius sanguinis dissolutio fuerit observata (testante id Sylvio:) unde facile quis dicere possit, coagulationem esse effectum & præcessisse texturæ dissolutionem: nonnunquam sanguis emissus adeò fluidus est, ut nullo artificio redigi possit ad concretionem, & tum pessimum exhibet signum, sanguis enim fibrosus summam sanguinis discrasiam malignitatemque indicat. (3) Est Sylvi statuentis causam esse sal volat. acre acidum vitale destruens, sanguinisque texturam corrumpens. (4) Est Kircheri fingentis agmina verminosa exedentia sanguinem & succum nutritivum, instar vermium caseos consumentium, quæ opinio

mmmm 2 pinio

pinio refutatur à Marco Marci in Philo-
sophia veterum restituta: vermis illi sunt
putredinis soboles & malè pro causa po-
nuntur. (5) Certam materiam subtilem
vel ex tellure vel ex astris advenientem,
dramata hæc ludere totque edere strages
contendit.

Cùm plus sit malignitatis quam calor
in his morbis, videtur longè aliam esse
fermentationem, quàm in febribus aliis
benignis vulgò sic dictis, harum enim
fermentatio est ab acido vitioso, illarum
vero à sale acri ex familia alkalico-
rum orto, quæ actio ad mentem Veterum
putrefactio vocari solet.

Helmontius sedem harum febrium
ponit partem ventriculi convexam, & di-
cit miasma inspirari vel deglutiri, post-
modum penetrare ad partem illam con-
vexam stomachi usque, & non raro car-
bunculi in stomacho fuce observati: si
aliquis quærat, quomodo miasma per
densissimas membranas penetrare possit
ad superficiem? reponi posset, quomodo
mulier gestans fœtum mortuum fœto-
rem putredinalem in ore gustu percipiat?
quod si halitus transudare possunt tot par-
tes membranofas, quidni halitus veneni
maximè volatilis? posset tamen excipi, in
muliere hoc fieri mediante sanguine &
humoribus circulantibus, deponenti-
bus in gulam & fauces nonnullas partes
putridas.

Certè phænomena febres has comi-
tantia & medendi ratio suadere videntur,
oriri febres has à sale volat. acri, & ma-
gis confirmantur, si respiciamus ortum
vel natales harum febrium, oriuntur non-
nunquam ex putredine multorum cada-
verum, acida impediunt putrefactionem,

unde rectius dicitur salia volat. acra
exspirari à cadaveribus, & aërem ita in-
ficere.

Hæ febres per cuniculos agunt & in-
cautos facile decipiunt: semper attenden-
dum, num aliquid addit citra causam ali-
quam manifestam & naturæ affectus vel
morbo nequaquam conveniens. Si quis
statim de summa virium prostratione
conqueritur, de pulsu debili, parvo, inæ-
quali, indicium est anguem latere in her-
ba: Liquori tum animali tum vitali
hæ febres solent esse infestæ magis vel
minus, sæpius enim incolæ cerebri prius
infestantur & post sanguis vitalis: sæpius
contrarium accidit. Quia sanorum simi-
lis: partes enim insensibiles in sanguine
ita corrumpuntur, ut nequaquam vitium
aliquid insensibile observari possit, unde
non rarò sanguis emissus valde purpureus
& rubicundus, & tunc eo pejus.

Calor valde mitis: est situs prostratione
caloris intensior, appetitus prostratus,
linguæ scabrities accedit & siccitas.

Vigilia: rarius in principio sopores,
nisi in ipsa peste, in augmento etiam sæ-
pissimè sopores, observantur, statim ad est
agrypnia, alvus nonnunquam obstructa,
quod melius, sæpius diarrhœa, quod
pejus, excrementa dum valdè fœtent est
signum profundioris corruptionis, inter
excernendum syncopen patiuntur: hæc
omnia satis superque indicant, adesse fe-
brem malignam.

Con sanguinei facilius afficiuntur e-
tiam in diversis locis degentes, ob si-
militudinem pororum & sanguinis
texturæ.

Causam itaque concipimus tanquam
fermentum aliquid valdè acre eadenti
pro-

producens symptomata, quæ alias arsenicum infligere solet, nam acida corrosiva carni adhibita rubedinem primo, post nigredinem post se relinquunt, hinc maculæ primo rubræ, deinde nigræ apparent, spiritus * Suis sanguini instillatus prius effervescentiam producit, postmodum varia puncta nigrescentia observabis. Ad signa hæc etiam potest referri, nempe respiratio in illis febribus malignis, in quibus ad ambitum corporis aliquid propelli debet, laboriosa est, & maximæ præcordiarum anxietates adsunt, donec materia vitiosa à centro ad superficiem protrudatur, quod videmus in febre petechiali, variolis & morbillis.

De prognosi nihil monet Nobilissimus Dominus Præses, sed legere tantum jubet illa, quæ habet Riverius de febribus malignis, quia accuratè de signis diagnosticis & prognosticis scripsit.

Febres continuæ differunt à malignis & pestilentialibus quoad putredinem, magna enim fermentatio requiritur ad putredinem, putredo enim etiam est gradus fermentationis. Quæ. Utrum talis putredo sanguinis & aliorum humorum in œconomia animali dari possit?

R. Aff. videmus enim prout variè disposita sunt fermenta in ventriculo, vesicula fellea pancreate, varia dati putredinis genera majori vel minori cum fœtore, & in Chymicis notissimum est, ex affusione hujus vel illius menstrui in corporibus diversos fœtores excitari, quidni etiam in sanguine à tot partibus diversi generis, eoque tempore in ordine turbatis constante. Plura

possunt videri in Coll. ad praxin Barbette.

De Sudoribus observari potest, quod sæpius in febribus malignis sint cadaverosi, & tunc indicium sunt ingentis putredinis humorum, Scorbutici, lue venerea infecti, Melancholici non tam facile febre aliqua maligna vel pestilentiali corripiuntur, tum quod materia subtilis viam nimis tritam ob sanguinis viscositatem reperiat, tum quod acidum in his excedat sali volatili maligno contrarium.

Facilime fiunt recidivæ in febribus malignis, dum fermentum deponitur à sanguine ad peripheriam corporis, & tum omnia Symptomata apparent mitiora, & æger nunc procurato habetur, ast si levissimus error committatur, ita ut transpiratio ab aëre ambiente paululum impediatur, fermentum pedem figit, & humoribus circulantibus iterum immixtum versus centrum ducitur: & tunc adest recidiva.

CASUS XXIV.

De Febre petechiali.

[Historia vid. pag. 373.]

RESOLUTIO.

Febbris petechialis signa conveniunt cum signis variolarum & morbillorum, commendantur in curatione femina nonnulla, napi, citri, card. bened. aquileg. ad imitationem Zwölff, valde efficax est emulsio in febr. petechiali, tum etiam in variolis & morbillis & hunc in modum præscribi potest,

R. Sem. napi, card. bened. aa. ℥j.

Flaved. cort. citr. ℥iij.

Myrrhæ rubr. ℥ij. vel ʒss.

mmmm 3 cor-

contunduntur cum aqua card. bened. & emulgentur, vel etiam addi potest syrupus conveniens vel Julepus gemmatus.

Capitis dolor valde urget in feb. petech. ante macularum eruptionem, & tunc non statim ad anodyna confugiendum, sed potius materia Bezoardicis est expellenda, quâ materia sublata etiam cessat febris.

CASUS XXVI.

De Morbo Hungarico.

(Historia vid. pag. 379.)

RESOLUTIO.

Sic dictus, quod in castris plerumque ossari solet, & ex squalore militum ossari videatur, egregium tractatum scripsit Guillus de morbo Castrensi.

Vomitoria valde proficua sunt hac in febre, quia ob annonæ caritatem & miserum vitæ genus variæ cruditates fuerunt collectæ in ventriculo & in primis viis, quæ nisi removeantur, putredinem valde exaltant.

In hac febre, ut & in aliis conveniunt acida & Acrea, us O-li, is, is, O ri, præsertim us O camphoratus, acetum vel simplex vel compositum, Bezoarticum minerale, terræ pingues A-re metallico turgidæ, terra sigillata, bolus armena.

Si calor valdè vehemens sit, abstinendum parum ab usu volatilium, augent enim ysgilias, deliria & capitis dolorem.

Si magna adsit malignitas, sudorifera ter intra 24. horas propinari possunt, post sudores verò semper blandiora acida sunt exhibenda, ut A. etiam fecit, ne

sanguinis compages nimis solvatur & referetur.

Theriaca, si febris sit valde vehemens, etiam nocet, hinc alii eam cum aceto exhibent.

CASUS XXVII.

De Febre ardente maligna cum inflammatione faucium & linguæ.

(Historia vid. pag. 382.)

RESOLUTIO.

IN angina illa & in inflammatione faucium & linguæ, Tinctura rubra à Chirurgis commendatur, basis est *, & non datur melius in febribus malignis contra inflammationem faucium: in defectu hujus possunt præscribi formulæ, quas habet Barbette Cap. de Angina, ex aq. flor. sambuc. V Se * Tincturam enim illam etiam ingreditur V.

Tria sunt alexipharmaca, ex vegetabili, totus citrus est Alexipharmacus, vid. Tract. Krubii de malo citro. Ex regno animalitotus cervus est alexipharmacus, omnia enim ex cervo preparata resistunt malignitati. Ex regno minerali Sium.

CASUS XXVIII.

De Variolis & Morbillis.

(Historia vid. pag. 384.)

NAtales habent variolæ in utero materno; non tamen sentimus hinc, quod vulgariè alias dicitur, ex sanguinis materni vitio labem hanc produci, sed potius putamus ex vitio chyli hoc fieri, (hic repeti debent illa, quæ alibi propo-
lita

sita sunt, sanguinem non esse succum nutritium partium corporis nostri: rationibus alibi datis addi possunt hæc, si sanguis, quia sanguis est verum nutrimentum, tum pulmones in immensam excreverent molem, quoniam ob spongiositatem & laxitatem continuo in corpore vivo sanguine sunt repleti. Secundo quomodo partes carnosæ adeo candidæ succo adeo purpureo restaurari possint.) Cùm itaq; in fœtu coctiones multò deliores sunt, quã in adultis, quod nemo negabit, chylus non adeo perfectè elaboratus, facilius hinc inde in tubulis partium hæreret potest & obstructions parere, naturamque fomitis alicujus acquirere, præsertim cum spiritus animales tanta in copia non influant ad circulationem humorum circulantium promovendum, unde putamus materiam illam fermentabilem occultari in tubulo aliquo, donec conveniens motor accedat, eamque sanguini immisceat.

Obj. 1. Quomodo per tot annos materia hæc latere possit citra noxam & immota. Resp. eodem ferè modo, quo venenum canis rabidi in parte aliqua corporis ad plures dies & annos latere solet: eodem modo quo miasma pestilentielle per innumeros annos in corpore aliquo pedem figere potest.

Obj. 2. Quomodo in tot exercitiis vehementioribus corporis, in tot insultibus febrilibus & magna sanguinis exagitatione materia hæc in suo tubulo manere potest, & quare tunc non una rapiatur & sanguini immisceatur. Ad agitationem hujus materiæ non requiri copiam materiæ alicujus subtilis, sed certam aliquam & determinatam, quemad-

modum enim non quælibet materia ætherea poros magnetis & ferri permeat, sed certa & determinata; & quemadmodum in magnete igni commissa major proculdubio materia subtilis inest, quæ nequaquam ferrum attrahit, (ut vulgo dicitur:) nam magnes tunc amittit virtutem: sic etiam quam primum conveniens materia primi Elementi corpori admiscetur, tunc demum sequitur ejaculatio & extractio materiæ illius latentis in suo tubulo per tot annos, unde videmus quod variolæ semper sint Epidemicæ. Itaque materia hæc, cuijam admixta est primi Elementi contraria plane materiæ subtili sanguini admixtæ, delata ad cordis ventriculos, mixtionem turbat, & cum in principio non statim omnes partes ita exagitari possint, minor adest fermentatio, pulsus parvus & debilis.

Post verò superatis jam etiam partibus crasioribus ab illa fermentatione spiritus animales copiosius generantur, adeoque copiosius etiam per nervos excutunt, humorumque circulantium motum accelerant & augent, hinc calor valde vehementis anima cogitante de re insueta.

— Dilatatis admodum poris arteriarum plurimæ partes egrediuntur in tubulos, in convenientibus suis figuris in meningibus continui solutionem excitantes, unde dolor capitis. Sanguis effervesceus majus occupat spatium & vasa valdè distendit, unde dolor oculorum & dorfi, signum hoc semper solet adesse. Cordis parietes valdè dilatati, & à spiritibus animalibus partibusque velocissimè agitatis in parenchymate repercussi palpitationem cordis producant. Musculi tho-

racis

racis valdè infarcti humoribus circulantibus, ut & sanguis torrentis instar cellulas pulmonum permeans, reddunt spirandi difficultatem.

Humores antea quieti in ventriculo ante exagitantur, accedit spirituum animalium motus, hinc vomitus. Pori cerebri connivere vel claudi nescientes liberum spiritibus animalibus concedunt transitum, unde Vigilæ.

Quamdiu nervi oris blando motu vibrantur à saliva, nulla sitis, nulla etiam perceptio istius motus blandioris, anima non judicante de consuetis: quod si deficiat humidum illud, & nervi plus vel minus agitentur, jam anima judicat de re inconsueta, & concipit ideam sitis: deficit illud humidum in variolis, quatenus magna lymphæ copia sub forma venti in magna illa effervescencia avolat.

Sanguis valde exagitatus minutissima etiam vascula capillaria turgere facit antea inconspicua, unde faciei & oculorum rubor. Rarius bis vel ter hominum aliquis variolis laborat, quatenus in illa fermentatione tota illa materia & fomes ille excutitur è tubulo, si hoc non fiat, denuo hoc morbo corripitur, testante id experientia: sed rarius hoc fit.

Nulla hic conveniunt purgantia, nulla vomitoria, natura quasi digito monstrante medendi methodum, si valdè vehemens fermentatio adsit, Medicus moderatus sit in exhibendis sudoriferis calidioribus, hoc enim errore talis fermentatio excitari potest, ut non solum partes heterogeneas excludantur & ad habitum corporis deferantur, verum etiam ipsæ inquilinæ & domesticæ de suo statu

deurbentur: unde ex fermentatione perfectiva potest fieri corruptiva.

Si jam maculæ appareant, tum audacius sudorifera propinari possunt, V. S. etiam utilis habetur statim in principio, cum videamus hæmorrhagiam largiorem institutam à natura valdè proficuum esse, nec tanta in copia postea variolas apparere. Omnibus commendo liquorem contra variolas à D. D. Dolzo & me milles expectum, quem & nos unà invenimus.

Convenit egregiè aqua expulsiva frequenter exhibita. Medicus semper habeat rationem oculorum, narium & faucium: defendantur oculi croco, vel floribus balustiorum in aqua plantag. & rosar. inclusis: nates butyro recenti majali vel & amygdalar. dulcium: fauces mucilagine ex sem. Cydon. phyllii, facillimè fauces contrahunt gangrænam, hinc maturè præscribendi gargarismi, vel opè Chirurgi frequenter fauces sunt præservandi.

Plerumque hic morbus durare solet ad diem 13. qui 9. vel 11. diem superaverint rarè moriuntur. Circa declinationem diarrhœa sæpius supervenire solet, non lethalis, quapropter post 9. diem modicè adstringentia & simul alexipharmaca exhibenda, ut terra sigillata, &c.

CASUS XXX.

De Peste.

(Historia vid. pag. 389.)

RESOLUTIO.

Venenū pestilentielle valdè subtile est, ut quaqua versū facillimè sese diffundere

re possit, hoc habet commune cum aliis venenis ex triplici regno desumptis, recte enim describitur venenum, quod in minutissima portione sanguini communicatum noceat, & eo ipso distinguitur a purgantibus, quæ nimia in dosi exhibitæ, noxam inferunt. Videtur autem communicari aëri, & mediante hoc aliis corporibus sub forma halitus vel vaporis, multoque majorem spheram acquirere sanguiniam communicatum, ita ut gr. i. veneni pestilentialis sufficiat ad totam M. S. reliquosque humores inficiendos. Constat enim ex observ. Boyle unicum granum Tincturæ Kermes colorasse libras 20. ▽ & ♁ sublim. nec non colocynth. quæ solo etiam contactu corpora contaminant, insignem aquarum molem auferitate inficere, & unicum gr. pulv. pyrii accensum vique ignis expansum juxta Mathematicam computationem occupat spatium centies vicies millies majus: & si computatione instituere velimus Tincturæ Kermes, videbimus illam acquisivisse spheram centies vicies quinquies millies majorem. Requiritur autem ut conveniens accedat vehiculum, unde statui-mus venenum pestilentiale multo angustioribus includi terminis eo tempore, quo adhuc hæret in aëre, post verò multo majorem acquirere superficiem, & in sanguine mirum in modum expandi juxta minimas suas particulas, est enim ex familia salium, quæ commodissime in humido a liquo in infinitas abeunt partes.

Aliqui statuunt, venenum pestilentiale semper de novo creari & à Deo immitti: sed quid opus entia multiplicare vel & miracula.

Utplurimum natales habet in terra vi-

sceribus, quæ frequenter effluvia valde acria volatilia & activa er. Aut vel etiam ab aëre vi quasi abripiuntur & in regiones longè distitas transferuntur, videmus enim quod terræ motus, dum nempe cavernæ cryptæque inferiores referantur & sub forma atomorum venena varii generis ab aëre imbibuntur, in ejusque sinu alio transferuntur.

Dividi aliàs possunt venena in occulta & manifesta: *Manifesta* in Napello, Hel-leboro aliisque ipsis sensibus etiam *obvia* *Occulta* quæ sensuum examen subterfugunt, & demum in sanguine producant virulentiam, ut venenum viperarum, arsen. ♂ ium.

Facilius pestis producitur, si venenum sanguini communicetur, nam extra sanguinis patriam citra noxam delitescere potest. Observatum enim fuit tempore pestis fontanellas sæpe deprehendi alteratas & mutatas, idque eò frequentius, quò cum aliis peste decumbentibus versatur. In saliva viperarum latet virus valde volatile, quod tamen nequaquam suam exerit virulentiam nisi mediante vulnere: testatur etiam Rhedi, salivam viperarum deglutiri posse citra noxam aliquam: & in vulgus notum est Nicotianam innoxie tractari & etiam assumi, verum si ♂ ejus ad gr. j. sanguini per venam injiciatur, sequuntur convulsiones & mors, ratio forsitan manifesta satis est, quod venena prævia illa mixtione cum liquore stomachali enervantur, acida enim sunt venenis inimica, quæ immediatè sanguini communicata integris viribus corpus ingrediuntur, & hæc est ratio, quare noceat tantopere jejuno ventriculo egredi tempore pestis, quia horis matutinis sopitum quasi

jacet fermentum ventriculi, quod vel mica panis vel haustu vini restauratur, quicquid etiam cum saliva deglutitum fuerit, facile poterit alterare, ejusque vires infringere. Ex his fluunt varia conducentia ad naturam venenorum & diversos illos effectus explicandos. Alia enim observabis symptomata, si venenum hoc primum occupet cerebrum, l. systema nervosum cum ejus incolis: alia si sanguinem primario ingrediatur: alia si ventriculum ingrediatur & intestina.

Nonnulli Medici naturam ventriculi pestilentialis explicaturi denominationes desumunt ab aliis venenis, vocantes Arsenicale, ☿ riale, ☽ iale, Napellium: verum maxima adhuc differentia est, quoad volatilitatem & activitatem, quod enim in venenatis illis corporibus est sub forma succi, humoris vel alius corpusculi tenuioris, hoc in venenis pestilentialibus apparet sub forma ignis, fulminis vel alius corpusculi summe volatilis. Docuit Boyle in suo tract. de Gemmis pleraque ferè corpora expirare atomos, unde fides confirmatur illorum statuentium, herbas pro diversitate soli nunc venenatas nunc salubres esse; observatum enim fuit, herbas venenatas expressas reddidisse succum ☿ ialem, stante aliquandiu succo in vase, statim ☿ peritfundum vasis: quod si eadem herbæ aliis in locis natæ simili modo fuerint examinatae, ne vestigium ☿ ii reperiri licuit: & scorpiones in Hetruria circa noxam tractari possunt, qui in Apulia maximo abundant veneno.

Pestis est cum febre vel sine febre. Cum febre, quando mitius adhuc est venenum & sanguinis massam non penitus in momento dissolvit, sed saltem turbat, mo-

tumque celeriore imprimit. *Sine febre*, quando venenum pestis vel fulminis instat sanguinis compagem & texturam destruit, tuncque adest totalis turbatio & destructio nihilque aliud videtur esse, quam necrosis vel sphacelus sanguinis, dum ab omni parte aer & corpuscula aeris innatantia admittuntur & statim sequitur putredo.

Tempore æstivo tempestas tonitruosa vinum vel cerevisiam in cellis exagitat & in novam fermentationem conjicit, sæpius à fulmine in momento ita corrumpuntur, ut nullâ arte in pristinum locum vel statum redigi possint: duos hos effectus videmus in peste, quæ est cum vel sine febre.

Phænomena pestem concomitantia præcipua sunt bubones & anthraces. In glandulis sp. an. miscentur humor, circulantibus, eorumque motum versus cor accelerant. Ex sanguine veneno contaminato spir. tanta in copia non generantur ad munus hoc exequendum, imo & jam generalitè veneno destruantur, unde hum. circulantes concresecunt, & bubones circa inguina vel sub alis vel retro aures produciunt.

Partes fervidiores sanguinis & humorum ad superficiem cutis depositæ farctica vi pollentes, anthracem excitant & in escharam abeunt, reliqua phænom. ut delirium, mictiones cruentæ &c. per nostra principia facile explicari possunt.

Curatio vel præservatoria est vel curatoria. Præservatoria est vel theologica vel politica vel medica. Tutissimum remedium quoad præservationem est: *Citò, Longè, Tardè*, citò abi, longè recede, tardè redi.

Quoad Medicam præservationem multa jactantur, varia etiam conscripta sunt volumina

volamina ab aliis, qui nunquam pesti in-
terfuerunt, quibus nequaquam habenda fi-
des, sed potius A. tales consulendi, qui
grassante peste ægrotantibus fecerunt me-
dicinam. Duo tractatus præ aliis com-
mendare digni, Diemerbroek & Barbeite
de peste, scripsit etiam tractatum elegan-
tem Gieslerus de peste Brunsvicensi. Lau-
dem etiam meretur Sylvius quoniam plu-
res curavit peste laborantes. Pestis enim
vel Proteo mutabilior est, & quæ in una
peste profuere, illa in altera frustra erunt,
itaque semper consulenda experientia.

Nec purgantia conveniunt nec V. S.
quia facile his remediis crabrones irritari
possunt: blandiora, ut pilulæ aloëticæ
felici successu singulis septimanis exhi-
bentur, butella panis aceto siccato. vel
aceto aliquo bezoartico vel domestico ir-
rorata singulis horis matutinis sumpta
post Deum egregium erit præservativum.
Nobil. Dn. Præses in peste Hanoviensi
singulis ferè diebus cum visitare voluerit
ægrotos hausit vitrum vini recens è cella
allati, quo se præservavit. Medicus Ang-
lus fatetur ap. Will. blandum illud aci-
dum, quod inest vino, restaurare fermenta
& spiritus & simul acre illud sal pesti-
lenticiale enervare. Cl. Diemerbr. sese præ-
servavit Tabaco, evacuans fistulas 20. vel
30. de die sunt alias ferè innumera quæ
jactantur. Sp. ardentis sive aq. vitæ præ-
servationis gratia à multis in peste assu-
muntur, quod tamen remedium non adco-
tutum esse existimamus, tum quod in ni-
mia dosi, in qua plerumque excedunt,
assumptum, fermentum ventriculi obru-
at, quod tamen blandiori suo aciditate
venenum pestilenticiale valde enervat: tum
etiam quod M. S. nimis referet viam que

sternat, ut eo facilius aura pestilenticialis
ingredi possit.

Theriaca nequaquam promiscuè
curationis vel præservationis gratia sunt
exhibenda, cum sint valde calida & san-
guinem facile nimis exagitent, itaq; seni-
bus & naturis frigidioribus conveniunt,
nequaquam vero infantibus & calidiori-
bus. Valde commendatur vinum cam-
phorat. ut primus haustus in prandio vel
cœna sumatur, camphora accenditur &
destillatur, vel guttulæ labantur super vi-
num. Simili modo in Dysenteria parari
solet aq. camphorat. egregii usus præser-
tim in maligna; ad præservationem, si
vasa lacte repleta in conclavi reponantur,
testatur enim experientia, quod lac repo-
situm in cubiculo, in quo æger peste cor-
reptus decumbit, labem venenatam con-
trahat & corrumpatur, quod ex colore
flavo & citrino, quò tingitur, satis apparet.

Amuleta jactantur varia de collo su-
spendenda, effectus dependet à certa ma-
teria ætherica illa perflente, motu & mix-
tione auræ pestilenticialis contraria.

Quoad balsama præferuntur aceta spon-
giis indita & naribus etiam in publico ob-
lata: suaveolentia displicent, & constat
ab experientia graveolentia magis pro-
desse, unde $\frac{1}{2}$ accensum & pulvis pyrius
tamoperè commendatur.

In Curatione, quæ maturanda, si Medi-
cus eò ipsò momento, quo æger se male
habet, vocetur.

Vomitorium ex $\frac{3}{4}$ io propinari potest,
facta evacuatione absque ulla mora forti-
us sudoriferum exhibendum, omiſſa plane
V. S. contra quam egregie pugnat argu-
mentum ex ipsa sanguinis circulatione
desumptum, quod sudoriferum singulis
nnnn 2 6. ho-

6. horis repetendum, singulis autem ferè
momentis cordialibus æger reficiendus
& à somno abstinendus, quia fermenta-
tiones in somno debiliores sunt, humo-
res potius versus centrum hærent quam
superficiem. E.g.

℞. Aq. contra febr. malign. ex succis
3x. theriacal. 3vj.

Tr. bezoard. camph. 3j. Syr. acetof.
citri 3ij. Misc. f. potio pro sudo-
ribus excitandis.

℞. Aq. card. bened. Galeg. aa. ʒiʒ. ʒ
succin. camph. à gt. viij. ad xj.
(quod in peste Hanoviensi profuit.) De-
scriptionē videre licet apud Schröd. titulo
de camphora; evolvantur etiam animæ ad-
versiones Hoffmanni ad notas Schröd.

Sacchar. perlat. ʒj. MF. potio.

℞. ʒi. calend. l. bezoard. sive destillat.
vel per infusion. ppti ʒiij.

aq. ulm. scord. scorzon. aa. ʒj. ʒii
diaph. ʒʒ. MF. potio.

Antimonium diaph. commendat in peste
Barbette præsertim in infantibus, qui falli
possunt; cum non libenter alia medica-
menta assument: & in potu ordinario ex-
hiberi potest.

De Confortantibus:

℞. Aq. C. C. citrat. Cordial. frigid.
saxon. el. f. camph. aa. ʒij.

Cordial. temper. ʒʒ. Succirub. idæi. ʒj.
l. in hujus defectu Syr. acetof. Citri. M.

S. Herbsstärckendes Wasser.

℞. Aq. borrag. bugloss. perlar. aa. ʒiʒ.
Cinnam. buglossat. fl. (si dysenteria,

diarrhoea, vomitus.)

Cinnam. Cydoniat. ʒʒ.

Perlar. præpt. ʒʒ. l. ʒj.

Essent. citri sacchar. ʒiʒ. M.

℞. Aq. contra febr. malign. ex succis
Rub. Idæi & succis

bugloss. Scorzonæ

flor. aranti aa. ʒij.

Confect. alker. m. de Hyacinth. aa. ʒʒ.

Julep. rosat. compl. incōpl. ʒij. Misc.

In stillari possunt gr. aliquot spiritus Oli
l. O. vel ʒiʒ. sive etiam succus citri re-
cens expressus potest addi.

In forma pulveris.

℞. Lap. bezoard. orient. ʒʒ.

Perlar. præpt. gr. xv.

pulv. cord. pretios. ʒij.

O perlat. ʒʒ. M. pulv. pro aliquot dosi.

℞. Terr. sigill. bol. armen.

C. C. l. aq. calcinat. aa. ʒʒ.

rad. petalit. ʒj. Misc. f. pulv.

℞. Pulv. bezoard Sennert.

pannon. rubr.

Spec. de hyacinth. aa. ʒʒ.

ʒii diaph. ʒj.

Confect. alker. m. gr. iij. l. iv. M. exact.

Ad descriptionem aceti theriacalis A.
addi potest ex rad. cortin. ex herb. Card.
bened. centaur. min. ex flor. stachad. è se-
min. card. bened. citri.

Sed facilis & viliori pretio præparari
potest.

℞. Rad. angel. Enul. pimpin. torment.
aa. ʒij. Herb. ruth. millefol. scord.

card. bened. aa. mj.

fl. Calend. mʒ. baccar. jun. fab. aa. ʒiʒ.

Acet. vulgar. ʒiij. l. ʒiʒ. stent in fusione.

Ad sudorifera & Cordialia alia formulæ
possunt addi.

℞. Diascord. ʒij.

Confect. alker. m. ʒj.

Lap. bezoart. occident. ʒj.

Misc. pro Electuar. Singulis horis quan-
tum cuspid. cultri caput exhibendū.

℞. Diascord. ʒj.

ʒii diaphor. gr. xv.

Misc. pro una dosi.

INDEX